BDP

LEGIUNEA BLESTEMAȚILOR

SVEN HASSEL

Pagină intenționat goală

ALTE TITLURI GĂSIȚI
AICI

Contact:
blu.duaine@protonmail.com

Pagină intenționat goală

Pagină intenționat goală

Sven Hassel

Integrala Sven Hassel

Volumul I

LEGIUNEA BLESTEMAȚILOR

DE FORDØMTES LEGION
1953

Pagină intenționat goală

Traducere: **RADU PONTBRIANT**

Format electronic și copertă:
ANTON BUDILEANU

UUID: *11dc7a0e-7be5-41e6-88a6-323cd32642e3*
Data versiunii curente: *27-11-2023*

Pagină intenționat goală

CUPRINS

Pagină intenționat goală

Pagină intenționat goală

DESPRE AUTOR

SVEN HASSEL (19 apr. 1917 – 21 sept. 2012) pe numele său adevărat, Sven Pedersen, s-a născut la Frederiksborg, în Danemarca, într-o familie de oameni simpli, muncitori.

La vîrsta de 14 ani, Sven Hassel intra în marina comercială, ca mus. În anul 1936, și-a efectuat serviciul militar, iar în anul următor, din cauza șomajului crescut din Danemarca, s-a înrolat voluntar în armata germană. Într-un interviu din 1990 a declarat: *S-a întîmplat ca Germania să fie mai aproape decît Anglia, astfel că am fost naturalizat pentru a putea intra în armata germană.* A participat la invazia Poloniei și a luptat pe toate fronturile, cu excepția celui african. A petrecut patru ani în lagărele de prizonieri sovietice.

În 1949, Sven Hassel a fost eliberat și doi ani mai tîrziu s-a căsătorit cu Dorthe Jensen, cea care l-a încurajat să-și descrie experiențele din război. Prima lui carte—*Legiunea blestemaților*—a fost publicată în 1953. În total, a publicat 14 romane, care au fost traduse în optsprezece limbi.

Priviți această carte mai degrabă ca pe un roman documentar, decît ca o autobiografie, în primul rînd pentru că aceasta este dorința lui Sven Hassel. În Danemarca a fost prezentat inițial în formă autobiografică. Deși povestea este, în cuvintele autorului, „nouăzeci la sută de fapt", acesta a preluat cîteva dintre numeroasele episoade din experiențele altora.

§

Sven Hassel a lăsat în urma sa o carieră de excepție și o adevărată experiență de viață. Autorul și-a dorit ca scrierile sale să arate ororile războiului, în speranța că generațiile tinere își vor dedica existența salvării oamenilor, și nu distrugerii lor.

Pagină intenționat goală

Această carte este dedicată soldaților necunoscuți căzuți pentru o cauză care nu era a lor, celor mai buni camarazi ai mei din Regimentul 27 (disciplinar) Blindate, precum și curajoaselor femei care m-au ajutat în decursul acelor ani îngrozitori:

Oberst ***Manfried Hinka***
Oberstleutnant ***Erich von Barring***
Oberfeldwebel ***Willie Beier***
Unteroffizier ***Hugo Stege***
Stabsgefreiter ***Gustav Eicken***
Obergefreiter ***Anton Steyer***
Gefreiter ***Hans Breuer***
Unteroffizier ***Bernhard Fleischmann***
Gefreiter ***Asmus Braun***

precum și:

Eva Shadows*, studentă în drept*
Ursula Schade*, doctor în medicină*
Barbara von Harburg*, infirmieră*

Pagină intenționat goală

Dezertor ticălos

— Cele cinci minute s-au scurs. Nu vă rămîne decît să suportați consecințele...

Apăsară pe un buton. Doi SS-iști mătăhăloși în uniformă neagră pătrunseră în sală. Un ordin sec... Au tîrît-o apoi pe Eva pînă la o masă îmbrăcată în piele...

Genistul cel voinic fusese judecat în ajun și condamnat la opt ani muncă silnică. Astăzi e rîndul meu să ies la lumină. Doi „cîini de pază" m-au adus în fața consiliului de război, care se ținea într-o încăpere mare împodobită cu două gigantice portrete așezate față în față, unul al lui Adolf Hitler, celălalt al lui Friderich cel Mare. În spatele fotoliului președintelui mai atîrnau, imense, steagurile armatei aerului, armatei terestre, flotei și SS-ului. Pe pereți se înșiruiau fanioanele diferitelor arme: crucea neagră pe fond alb pentru infanterie, roșu pentru artilerie, galben pentru cavalerie, roz pentru trupele de blindate; negru cu franjuri de argint pentru geniu; cornul de vînătoare pe fond verde pentru vînătorii de munte, și așa mereu, pînă și pupitrul judecătorului era acoperit cu steagul negru-alb-roșu al *Wehrmacht*-ului.

Curtea era alcătuită dintr-un consilier juridic (rol deținut de un maior), doi judecători (un *Hauptmann*, un *Feldwebel*), precum și un procuror (*Sturmbannführer* din SS).

Un dezertor ticălos nu se bucura de dreptul de a fi apărat de un avocat apărător.

Citirea actului de acuzare... Interogatoriul acuzatului... Ordin de a fi introduși martorii... Tipul de la *Gestapo* a intrat primul, cel care ne arestase, pe Eva și pe mine, pe cînd făceam baie la gura Weserului, și murmurul văratec al valurilor nepăsătoare inundă deodată rumoarea

hîdă a Curții. Dunele strălucitoare de nisip alb... Eva în soare uscîndu-și pulpele rotunde... Boneta ei de oaie... Căldura care mă dogorea pe spate... Oh, căldura, căldura aceea...

— Da, am sărit pe birou și apoi pe fereastră...

Cinci polițiști mă interogaseră la vremea aceea. Au venit și ei, toți cinci, să-și depună mărturia. „Da, mi-am dat un nume fals... Da, explicația pe care am dat-o era falsă..."

Cel mai ciudat a fost să-l revăd pe *Kriminalsekretär*-ul care ordonase biciuirea Evei. Ceilalți dăduseră dovadă de sadism. El însă se arătase a fi doar corect. Nu ai ce să reproșezi oamenilor corecți. Și sînt mult prea mulți din aceștia pe pămînt... Am început să visez cu ochii deschiși: toată lumea dezertase, toți dezertaseră. Nu rămăseseră decît ofițerii. Și ce mai puteau face? Dezertaseră toți. Toți. Hoarde întregi mărșăluiau pe toate drumurile. Soldați care se întorceau acasă. Doar ofițerii mai rămăseseră pe front, în spatele frontului, cu planurile și hărțile lor, cu frumoasele lor chipie și cu cizmele lor bine lustruite. Toți ceilalți se întorceau acasă și ei nu mă uitaseră. Din clipă în clipă ușa avea să se deschidă. Vor năvăli în sala consiliului și nu vor spune nimic, dar cele patru paiațe vor sări în sus de pe scaune, toți deodată, cu fețele livide...

— Introduceți martorul următor. Eva Schadows!

Eva! *Tu*, *aici*?

Era cu adevărat Eva?

Oh! da, era într-adevăr ea, la fel de adevărat cum eu sînt Sven. Ne mai puteam recunoaște după ochi. Toate celelalte, tot ce cunoscusem—măruntele taine vii, micile amănunte intime pe care doar noi le cunoșteam, pe care le savurasem cu ochii, cu buzele și cu mîinile atotștiutoare—toate dispăruseră. Dar ochii noștri rămăseseră, cu frica lor și cu nădejdea de a rămîne veșnic aceiași. Atîtea pot oare dispare în numai cîteva zile?

— Eva Schadows, îl cunoști pe acest om, nu-i așa?

„Mutră scîrboasă" este o expresie pe care o detest, întotdeauna mi s-a părut stupidă, exagerată. Și totuși nu găsesc alta care să descrie expresia procurorului: era într-adevăr o mutră scîrboasă.

— Da.

Glasul Evei abia se auzea. Cineva a foșnit o hîrtie și zgomotul ne-a făcut pe toți să tresărim.

— Unde l-ai cunoscut?

— La Köln. În timpul unei alarme aeriene.

Așa ceva era un lucru obișnuit pe atunci.

— Ți-a spus că era dezertor?

— Nu.

Dar nu mai putu îndura tăcerea apăsătoare și bîlbîi:

— Nu cred că mi-a spus.

— Gîndește-te bine la ce spui, fato! Sper că știi că este foarte grav să depui o mărturie falsă în fața unei curți de justiție...

Eva privea în podea. Nici o clipă nu se uitase la mine. Avea fața cenușie, ca un bolnav după operație. De frică îi tremurau mîinile.

— Ei bine, care din două? Ți-a spus ori nu că era dezertor?

— Da, cred că mi-a spus.

— Trebuie să răspunzi cu da sau nu. Avem nevoie de răspunsuri precise!

— Da.

— Și ce ți-a mai spus? După toate acestea l-ai mai și luat la Bremen, i-ai dat bani, haine și multe altele. Nu-i așa?

— Da.

— Spune totul tribunalului, să nu fie nevoie să-ți smulgem totul cuvînt cu cuvînt! Ce ți-a spus exact?

— Mi-a spus că fugise de la regiment; m-a rugat să-l ajut, să-i fac rost de acte. Și asta am și făcut...

— Atunci cînd l-ai întîlnit, la Köln, era în uniformă?

— Da.

— Ce uniformă?

— Uniforma neagră a tanchiștilor, cu o tresă de *Gefreiter*.

— Cu alte cuvinte, nu se putea să nu-ți dai seama că era vorba de un militar?

— Nu.

— El te-a rugat să-l duci la Bremen?

— Nu. Eu i-am propus. Și am insistat. Avea de gînd să se predea autorităților, dar l-am convins să n-o facă...

Eva, Eva, ce le tot îndrugi? De ce le spui minciuni?

— Altfel spus, l-ai împiedicat să-și facă datoria și să se predea autorităților?

— Da, l-am împiedicat să-și facă datoria.

Nu mai puteam răbda. Am sărit ca un nebun urlînd cît mă țineau plămînii, strigîndu-i președintelui că mințea pentru a încerca să mă salveze, să-mi creeze circumstanțe atenuante, că îmi scosesem uniforma în tren, între Pederborn și Köln și deci nu știuse că eram militar. Trebuie să-i dați drumul; nu a știut că eram sub arme; pînă în clipa în care am fost arestat, vă jur...

Președintele unui consiliu de război ar putea fi oare omenos? Habar n-avem, dar doream să cred că ar fi fost posibil. Ochii lui erau însă la fel de reci precum cioburile de sticlă și privirea sa îmi curmă strigătele.

— Acuzat, păstrează tăcerea pînă cînd vei fi întrebat. Încă un cuvînt și dau ordin să fii scos din sală.

Cioburile de sticlă se rotiră ca un far.

— Eva Schadows, ești gata să juri că mărturia dumitale este conformă cu adevărul?

— Da. Dacă nu m-ar fi cunoscut, s-ar fi predat.

— Și tot dumneata l-ai ajutat cînd a evadat de la poliția secretă?

— Da.

— Mulțumesc. Asta ar fi totul... Ah! bine că-mi amintesc, ai fost condamnată?

— Fac cinci ani de închisoare în lagărul de concentrare de la Ravensbrück.

În timp ce o scoteau din sală mi-a aruncat, în sfîrșit, o privire lungă iar buzele i se rotunjiră în chip de sărut. Buzele ei erau vineții, dar ochii fericiți și în același timp nespus de triști. Făcuse ceva pentru mine. Nădăjduia, credea, că prin aceasta îmi salvase viața. Pentru a aduce acest fragil aport la apărarea mea își sacrificase, cu bună știință, cinci ani din viață. Cinci ani la Ravensbrück!

Cît de jos căzusem.

Au adus-o și pe Trudi, care însă leșină la puțin timp după ce se avîntase într-o poveste încîlcită ce trebuia să întărească depoziția Evei.

Un martor care leșină în plină sală de judecată și este apoi evacuat purtat pe brațe e un spectacol straniu. Au dus-o pe Trudi afară și, cînd ușa s-a închis în urma ei, a fost ca și cum toate ușile s-ar fi închis deodată pentru mine.

După aceea sentința nu se făcu mult așteptată. Toată lumea se ridică în picioare pentru a ascultă pronunțarea ei, ofițerii și funcționarii executînd împreună salutul nazist.

— În numele *Führerului*[1]...

„Sven Hassel, *Gefreiter* din Regimentul 11 Husari, este condamnat, prin prezenta hotărîre, la cincisprezece ani de muncă forțată, pentru delictul de dezertare. Se mai hotărăște ca numitul Sven Hassel să fie scos din activul regimentului pierzîndu-și toate drepturile civile și militare pe o perioadă nedeterminată. *Heil Hitler*!"

Dacă ai leșina și tu? Nu vezi negru în fața ochilor, ca atunci cînd încetau să te cotonogească? Ce mai e și cu acest alt clișeu? „O rușine mai rea decît moartea." Chiar așa! Nu ai fi crezut că-l vei folosi vreodată. Dar clișeele de aceea există, să le folosești. Acum te poți duce să spui lumii ce înseamnă. Ba nu, nu te poți duce nicăieri.

Eram atît de înspăimîntat, departe de orice realitate, încît la început am ascultat comentariile președintelui fără a le înțelege. Spunea că sînt un *Ausländsdeutscher*[2]; că fusesem încorporat în Danemarca și femei iresponsabile, femei care nu merită onoarea de a fi germane, mă convinseseră să dezertez și că pentru toate aceste motive, consiliul—în nemărginita sa bunătate—găsise de cuviință să nu mă condamne la moarte.

[1] *(germ.)* FÜHRER: conducător *(n. trad.)*

[2] *(germ.)* AUSLANDSDEUTSCHER: german născut în străinătate *(n. trad.)*

Pagină intenționat goală

Mureau ziua, mureau noaptea

Eram legați doi cîte doi cu lanțuri la picioare și cătușe la mîini, cuprinși și de un alt lanț lung, întins în jurul întregului detașament. Ne-au dus la gara de mărfuri sub paza severă a poliției militare, înarmată pînă în dinți.

Am rămas îngrămădiți în vagoane timp de trei zile și trei nopți...

„**Î**nainte de a vă ura bun venit în mica și drăgălașa noastră pensiune de familie, lăsați-mă să vă spun cine și ce sînteți!

Nu sînteți decît o adunătură de tîrfe păduchioase și derbedei puturoși, o turmă de porci și de scroafe, drojdia omenirii. Asta ați fost dintotdeauna și așa veți rămîne pînă la sfîrșitul zilelor voastre. Și ca să vă puteți bălăci mai bine în mocirla voastră, luăm asupra noastră sarcina de a vă face să crăpați încet, foarte încet, să aveți timp să prețuiți totul la adevărata sa valoare. Și vă asigur că nu veți duce lipsă de nimic, asta v-o spun eu! Noi toți de aici ne vom ocupa intens de lecuirea voastră. Aș fi profund dezamăgit dacă măcar unul dintre voi n-ar avea parte de toate.

Acestea spuse, vă urez bun venit în Lagărul Disciplinar SS al Wehrmachtului de la Lengries."

Își biciui cizma lustruită cu vîrful cravașei și lăsă să-i cadă monoclul din orbită. Oare de ce indivizii de țeapa lui poartă întotdeauna monoclu? Trebuie că există o explicație psihologică.

Un *Hauptscharführer* din SS citi cu voce tare regulamentul care rezuma că totul era interzis și cea mai mică abatere va fi pedepsită cu post, ciomăgeală, cu moartea.

Închisoarea: cinci etaje suprapuse, fără pereți despărțitori, doar gratii. Am trecut la percheziția corporală și la baie, apoi ne-au ras jumătate din craniu și prin toate părțile păroase ne-au dat cu un produs chimic rău mirositor, care ustura și ardea ca focul. După aceea ne-au băgat în celule, unde am rămas dezbrăcați la pielea goală timp de

patru ceasuri, SS-iștii supunîndu-ne unei noi „percheziții": cu seringa în urechi, cu degetele prin gură, fără a uita subțiorile și nările. În sfîrșit, ne fu admininistrată o spălătură stomacală ca pentru cai, care ne catapultă direct la latrine, înșiruiți de-a lungul unui perete. Cel mai cumplit a fost pentru cele două tinere femei, care au trebuit să îndure pe deasupra și glumele obscene ale gardienilor și să suporte un „examen special".

Hainele vărgate pe care ni le-au dat—bluzoane și pantaloni—erau într-o țesătură cumplit de aspră, gen pînză de sac, care îți dădea tot timpul senzația că ești năpădit de paraziți ori furnici veninoase.

Un *Oberscharführer* ne-a pus să ieșim din nou și să ne aliniem în fața unui *Untersturmführer* care, adresîndu-se primului deținut în picioare de la capătul din dreapta al rîndului, zbieră:

— Tu, vino-ncoace!

Un SS-ist îmbrînci omul din spate expediindu-l precum o paiață dezmembrată pînă în preajma măruntului ofițer plin de orgoliu, în fața căruia își reluă automat poziția de drepți.

— Numele! Vîrsta! Motivul condamnării! Repede!

— Johann Schreiber, douăzeci și patru de ani. Condamnat la douăzeci de ani muncă silnică, pentru înaltă trădare.

— Ia spune, tu n-ai fost niciodată soldat?

— Am fost *Feldwebel* în Regimentul 123 infanterie.

— Cu alte cuvinte, pur și simplu din nesupunere nu-ți dai osteneala să te prezinți cum se cuvine la raport. La care se adaugă obrăznicia să nu mi te adresezi așa cum ai fost învățat s-o faci. Îndreaptă-ți poziția, lepădătură! Vom încerca să te lecuim pe loc de apucăturile astea rele. Și dacă nu ajunge, spune-o cinstit și vom găsi noi o altă cale.

Cu ochii ațintiți în gol, *Untersturmführer*-ul zbiera cu glas strident:

— Ciomăgeală!

La cîteva clipe după aceea omul zăcea pe spate, cu picioarele goale legate de-un stîlp.

— Cîte lovituri, *Herr Untersturmführer*?

— Douăzeci!

Omul își pierdu cunoștința încă înainte de sfîrșitul pedepsei. Dar aveau mijloace să îndrepte lucrurile, mijloace cu neputință de descris și curînd omul putu să-și reia locul în rînd.

Folosindu-se de experiența primului, următorul răspunse corect:

— *Herr Unterscharführer*, fostul subofițer Victor Giese, din Regimentul 7 Pionieri, prezent la raport, declară că are douăzeci și doi de ani, condamnat pentru furt la zece ani muncă silnică.

— Furt! Ce mîrșăvie! N-ai știut că un soldat n-are voie să fure niciodată?

— *Herr Unterscharführer*, declar că știu că un soldat nu are voie să fure niciodată.

— Și cu toate astea, ai furat.

— Da, *Herr Unterscharführer*.

— Asta înseamnă că ești tare de cap?

— Da, *Herr Unterscharführer*, declar că sînt tare de cap.

— Ei bine, cu tine ne vom arăta foarte mărinimoși și-ți vom da cîteva lecții speciale. Tocmai e aici un profesor minunat. Cu ochii în gol, *Unterscharführer*-ul mugi:

— Pisica cu nouă cozi!

Îl spînzură de încheieturile mîinilor, cu degetele de la picioare abia atingînd pămîntul...

Nici unul dintre noi, nici măcar femeile, nu a scăpat nevătămat din această „luare de contact”. De altfel am învățat foarte repede că la Lengries nu eram priviți ca bărbați și femei, ci drept porci, gunoaie, tîrfe.

Aproape tot ce se petrecea la Lengries este de nedescris, e revoltător, monoton. În ciuda fertilității sale macabre, imaginația aplicată a sadismului este remarcabil de mărginită, în timp ce sensibilitatea victimelor se tocește cu repeziciune. Să vezi cum suferă și mor oameni devine cu timpul la fel de monoton, chiar dacă suferă și mor în nenumărate feluri care, în vremuri obișnuite, ar fi fost de neconceput. Călăii noștri aveau mînă liberă să-și descarce asupra noastră pofta de putere și cruzime folosindu-se din plin de acest prilej. Trăiau cu o intensitate pe care n-o trăiseră nicicînd; sufletele lor duhneau mai rău decît trupurile bolnave, schingiuite, ale deținuților.

Nu-i condamn pe gardienii noștri în nici un fel. Și ei erau victimele unor împrejurări pe care nu ei le creaseră și, într-un anume plan, au ieșit mai rău decît victimele lor, anume cu sufletele putrede.

Am crezut cîndva că va fi de-ajuns să povestesc despre Lengries pentru a putea transmite oamenilor propriul meu dezgust și a

le insufla o voință de nezdruncinat de a reface lumea, o existență din care tortura va fi exclusă. Dar nu este cu putință să-i faci să înțeleagă asemenea lucruri decît pe cei care le-au împărtășit, însă tocmai acestora este inutil a le reaminti. Toți ceilalți, care nu și-au pierdut niciodată libertatea, mă privesc ca și cum ar fi tentați să mă creadă mincinos, cu toate că, în sinea lor, ei știu—după ce au sorbit cu lăcomie rapoartele mascaradei de la Nürnberg—că nu exagerez, ci dimpotrivă. Dar refuză să privească lucrurile în față, preferînd să bată scîndura pe scîndură peste putregaiul temeliei, să tămîieze și să parfumeze tot mai mult...

Cu toate acestea poate se va găsi totuși un suflet curajos care va îndrăzni să asculte și să vadă fără să tremure. Am nevoie de acest suflet, de acest cineva, fără care totul nu-i decît singurătate. Am nevoie, de asemenea, să-mi depăn povestea, să scap de ea. Poate că acesta e singurul motiv care mă împinge să scriu. Nu pentru a încerca, strigînd în gura mare, să evit să se repete. Ba poate că, strigînd în gura mare, mă înșel singur, cine știe? Poate că scopul meu este doar de a atrage atenția asupra mea, atenția și admirația gloatelor înspăimîntate? De a deveni pentru toată lumea eroul unor aventuri pe care nimeni nu le-a mai trăit...

Desigur că nu tuturor le-a fost dat să trăiască asemenea aventuri, dar cei care le-au cunoscut sînt prea numeroși pentru a avea înfumurarea să mă consider un fenomen. Prin urmare, nu știu prea bine de ce mă străduiesc să descriu lagărul de la Lengries. Fiecare nu are decît să-mi atribuie, după bunul său plac, motivul pe care îl dorește... Să nu uite însă nimeni că cei neîncrezători, adică tocmai cei a căror imaginație va prefera să se închidă în fața realității, vor trebui să poarte povara mai mare a vinovăției noastre viitoare, dacă toate lagărele Lengries din lume nu vor fi căutate și distruse fără îndurare încă din găoace, pretutindeni unde s-ar întîmpla să apară. Nu are rost a cita nume, locuri, națiuni, la ce folos acele ciocniri ideologice în care fiecare țară, fiecare „bloc" este mereu preocupat să fie jignit de comportamentul celorlalte, încît nici o clipă nu se gîndește să-și analizeze propria conduită, cu atît mai puțin să o reformeze!

Iată Lengries:

Un tînăr *Feldwebel*, condamnat la treizeci de ani muncă silnică pentru a fi sabotat Reich-ul, a fost surprins pe cînd încerca să strecoare

o bucățică de săpun uneia dintre deținute. Gardianul l-a chemat pe *Obersturmführer*-ul Stein, șeful secției, un individ cu o imaginație ieșită din comun.

— Ce-mi auziră urechile despre voi, porumbeilor? Ei bine, asta trebuie s-o sărbătorim.

Întreg etajul a primit ordin să coboare într-una din curți. Celor doi tineri li s-a poruncit să se dezbrace. Era în ajunul Crăciunului și în jurul nostru cădeau fulgi de zăpadă.

— Ei, și acum, nițică depravare, copii! zise Stein.

§

Heringii marinați în oțet care ne erau serviți din cînd în cînd nu erau comestibili, cu toate acestea noi îi mîncam, cu cap, oase și solzi cu tot. Cînd ne aflam în celulele noastre aveam mîinile legate la spate. Prin urmare mîncam lungiți pe burtă, cu fața în strachină, precum porcii. Aveam la dispoziție trei minute să mîncăm, să devorăm o mîncare adesea fierbinte.

Iar cînd în program erau prevăzute execuții:

Ziua începea cu ordine date cu fluierul, în timp ce soneria de alarmă răsuna de mai multe ori, indicînd care dintre „etaje” urma să coboare. La primul fluier trebuia să sari în poziție de drepți, cu fața spre ușa celulei. La al doilea semnal toată lumea începea să bată pasul pe loc: plum, plum, plum. Apoi un mecanism manevrat de un SS-ist deschidea în același timp toate ușile, dar noi continuam să batem pasul pe loc, pînă cînd răsuna al treilea fluier.

Odată ajunși în curte, formam un semicerc în jurul eșafodului, o estradă înaltă de trei metri pe care erau optsprezece spînzurători. Optsprezece spînzurători cu optsprezece lațuri ce se legănau ușor în vînt. La baza estradei așteptau optsprezece sicrie deschise, din lemn brut.

Bărbații purtau pantalonii lor vărgați, femeile fuste vărgate, dar nimic altceva. Adjunctul citea condamnările la moarte, apoi condamnații urcau pe eșafod, fiecare oprindu-se, în ordine, dedesubtul ștreangului său. Doi SS-iști cu mînecile suflecate făceau oficiul de călăi; după ce toate cadavrele se legănau la capătul frînghiilor, cu urina și excrementele curgînd de-a lungul picioarelor, un medic din SS venea

să arunce o privire indiferentă semnalînd călăilor printr-un gest că totul e în ordine. Cadavrele erau atunci coborîte și aruncate imediat în sicriele grosolane.

Dar dacă cineva e dornic să afle mai multe despre moarte, îi pot vorbi despre *Sturmbanführer*-ul Schendrich. Era tînăr, frumos, elegant, întotdeauna politicos, prietenos și blînd, dar temut pînă și de SS-iștii pe care îi comanda.

— Ia să vedem un pic, spuse el într-o sîmbătă seara, la încheierea apelului, să vedem un pic dacă ați înțeles bine tot ce v-am explicat. Voi încerca să dau un ordin simplu la cîțiva dintre voi și vom judeca împreună dacă a fost executat cum trebuie sau nu.

Chemă cinci oameni afară din rînduri, le ordonă să se întoarcă spre zidul care împrejmuia incinta închisorii, de care era strict interzis să ne apropiem la mai puțin de cinci metri.

— Înainteee... marș!

Privind drept înainte, cei cinci s-au îndreptat către zid și au căzut, secerați de gloanțele gărzilor postate în foișoare. Schendrich se întoarse din nou spre noi:

— Ce poți cere mai mult? Iată cum trebuie îndeplinit un ordin! Și acum, la comanda mea, îngenunchiați și repetați după mine...

— În... genunchi!

Nu a fost unul să întîrzie.

— Repetați acum, după mine, cu glas tare și limpede: „Sîntem porci și trădători!”

— Sîntem porci și trădători!

— „Care trebuie stîrpiți!”

— Care trebuie stîrpiți.

— „Căci doar asta merităm!”

— Căci doar asta merităm.

— „Mîine, duminică, vom renunța să mîncăm!”

— Mîine, duminică, vom renunța să mîncăm.

— „N-avem dreptul să mîncăm!”

— N-avem dreptul să mîncăm.

În fiecare sîmbătă seara, în curte răsunau asemenea coruri demențiale și, în ziua următoare, duminica, rămîneam fără hrană.

Celula alăturată de a mea era ocupată de o oarecare Käthe Ragner. Era oribilă la vedere, cu părul de un alb cretos și gura fără dinți în urma lipsei de vitamine. Brațele și picioarele ei nu erau decît oase lungi acoperite de o piele cenușie. Pete mari de plăgi purulente îi acopereau trupul.

— Te uiți la mine, îmi spuse într-o seară. Mi-ar place să știu ce vîrstă îmi dai!

Rîse sec, un rîs opus oricărei veselii. Văzînd că nu răspund, urmă:

— Pe puțin cincizeci de ani, nu-i așa? Luna viitoare fac douăzeci și patru. Cu numai douăzeci de luni în urmă mi s-ar fi dat doar optsprezece.

Secretară a unui ofițer de Stat Major, la Berlin, Käthe cunoscuse, chiar în cadrul biroului unde lucra, un tînăr căpitan cu care se logodise. Fusese stabilită chiar și data căsătoriei, dar aceasta nu mai avu loc. La patru zile după arestarea logodnicului ei veniseră s-o ia și pe ea. Oamenii Gestapoului au hărțuit-o cu întrebări timp de trei luni acuzînd-o că ar fi copiat anumite documente. Nu pricepuse mare lucru din toată această afacere, dar atît ea cît și una dintre colegele sale s-au pomenit cu cîte zece ani muncă silnică. Logodnicul ei precum și alți doi ofițeri au fost condamnați la moarte, un altul la muncă silnică pe viață. Înainte de a o trimite pe Käthe la Lengries au silit-o să asiste la execuția iubitului ei.

Într-o dimineață, patru femei, printre care și Käthe Ragner, au primit ordin să coboare pe burtă, tîrîș, scara lungă și abruptă ce lega cele cinci etaje. Un gen de exercițiu la care priveau cu multă plăcere gardienii, în timp ce deținuții îl executau. Cu mîinile și picioarele în lanțuri nu te puteai tîrî decît cu capul înainte, lăsîndu-te să luneci la vale.

Nu știu dacă prăbușirea în gol a lui Käthe a fost voită sau nu. Era la capătul puterilor și ambele explicații sînt la fel de plauzibile. Am auzit un țipăt ascuțit, urmat apoi de bufnitura trupului, după o clipă de tăcere de moarte. Și o voce întărîtată urcînd din adîncuri:

— Tîrîtura asta și-a frînt gîtul!

Pagină intenționat goală

Fagen

La cîteva zile după moartea lui Käthe am fost transferat, împreună cu alți cîțiva deținuți, în lagărul de concentrare de la Fagen, lîngă Bremen, unde ne aștepta—cel puțin așa ni se spusese—„o muncă specială de mare importanță”.

Puțin ne păsa în ce putea consta munca aceasta. Nici unul dintre noi nu credea o clipă că ar ți putut fi mai puțin anevoioasă decît cea cu care eram obișnuiți. Ne deprinsesem să muncim ca animalele de povară, înhămați la pluguri, grape, tăvăluguri ori cărușe, trăgînd pîna la istovire. Eram obișnuiți să muncim în cariere spărgînd piatră pînă la epuizare. Muncisem în filaturi de iută, inspirînd aerul încărcat pînă la hemoragia pulmonară.

Toate muncile aveau ceva comun: mai devreme sau mai tîrziu sfîrșeai prin moarte!

Fagen lucra, într-adevăr, pe două fronturi. Inițial fusese un centru de medicină experimentală, dar mai erau și bombele.

În primele zile am fost repartizat la munci de terasament. Trebuia să ne spetim precum ocnașii săpînd pămîntul de la cinci dimineața la șase seara, fără altă hrană decît o zeamă chioară în care era mai multă apă decît făină, ce ne era servită de trei ori pe zi. Apoi s-a ivit prilejul nesperat, pe care m-am grăbit să nu-l scap: șansa de a fi grațiat!

Comandantul lagărului ne informă că doar voluntarii se vor bucura de această șansă. Dacă făceai cîte cincisprezece pe an de pedeapsă. Ceea ce, pentru mine, ar fi însemnat un total de două sute douăzeci și cinci.

Dar îmi dau seama că nu am lămurit despre ce era vorba. Ca să ai o șansă de a fi grațiat, trebuia să dezamorsezi cîte cincisprezece bombe neexplodate pentru fiecare an de condamnare. Cincisprezece bombe ori cincisprezece ani—fac două sute douăzeci și cinci...

Nu era vorba, firește, de bombe obișnuite, ci de acelea pe care nici artificierii de la apărarea pasivă și nici unitățile militare nu îndrăzneau să le atace. Au fost deținuți ce izbutiseră să dezamorseze vreo cincizeci înainte de a fi pulverizați, dar desigur că, mai devreme sau mai tîrziu, se va ajunge mult mai departe, de pildă la două sute douăzeci și cinci. Fără să ezit m-am oferit voluntar.

Se prea poate ca hotărîrea mea să fi fost determinată de faptul că în fiecare dimineață, înainte de plecare, ni se dădea cîte un sfert de pîine de secară, un căpețel de cîrnat și trei țigări, în chip de rație suplimentară...

După o perioadă de instrucție ca întotdeauna foarte scurtă—așa cum sînt, în timp de război, toate „perioadele de instrucție"—SS-iștii ne-au dus, în fiecare zi, în diverse locuri unde ne așteptau bombe neexplodate. Gardienii noștri se țineau la o distanță respectabilă iar noi săpam pămîntul în jurul bombei, ceea ce practic însemna uneori o adîncime de cinci sau șase metri. După ce bomba era degajată, trebuia eliberată ogiva care, prinsă de jur-împrejur cu un cablu, era ridicată centimetru cu centimetru, pînă se găsea complet suspendată. De îndată ce o asemenea mașinărie a morții atîrna cu întreaga ei greutate de stîlpii de susținere instalați în groapă, toți ceilalți se făceau nevăzuți. Cu precauție, pentru a nu trezi monstrul, dar în mare grabă, spre a se pune la adăpost. Unul singur rămînea pe loc: deținutul desemnat să deșurubeze amorsa. Dacă făcea o mișcare greșită...

Duceam întotdeauna cu noi, în camionul-atelier, două cutii de lemn destinate unor asemenea neîndemînatici. Dar nu de fiecare dată puteau fi folosite. Și asta nu pentru că mișcările greșite ar fi fost un lucru rar, dar adesea era peste putință să mai găsim ceva de pus în cutii.

Mulți se așezau lungiți pe bombă pentru a deșurubă focosul. În felul acesta detonatorul poate fi ținut mai ușor în poziție fixă. Dar am descoperit că era și mai bine să te lungești pe fundul gropii, dedesubtul bombei; era suficient atunci să lași să lunece ușor tubul prin mîna înmănușată cu asbest...

Cea de a șaizeci și optă mea bombă a fost o torpilă aeriană și ne-au trebuit cincisprezece ore s-o degajăm. Cînd faci asemenea muncă nu vorbești deloc. Ești veșnic în stare de alarmă. Sapi cu grijă,

chibzuind înainte de a apăsa pe hîrleț, înainte de a te folosi de mîini sau de picioare. Trebuie să respiri liniștit, regulat, să nu faci nici un gest negîndit și niciodată mai mult de unul deodată. Ajuns într-un anumit stadiu, mîinile devin cele mai prețioase unelte dacă vrei să previi orice alunecare de pămînt. Dacă o torpilă se deplasează numai cu o jumătate de centimetru, aceasta poate însemna explozia, moartea. În poziția ei de acum ea este cuminte și tăcută. Dar nu poți ști ce idei i-ar fulgera prin cap dacă ai cuteza să-i schimbi această poziție. Cu alte cuvinte, tocmai ce *trebuie* să faci... Căci bomba urmează a fi încărcată pe *derrick*[1], care o va transporta mai departe. Trebuie să deșurubezi focosul. Pînă atunci cel mai bine ar fi să nici nu respiri, deci hai să ne grăbim... Nu, nu, graba e nepotrivită aici. Ușor, dar cu mînă sigură. Fiecare mișcare cu calm și bine gîndită...

O torpilă aeriană este un adversar impasibil; nu dă nici un semn, nu își trădează tainele. Nu poți păcăli o torpilă aeriană.

De data aceasta ni s-a interzis să dezamorsăm bombă la fața locului. Trebuia întîi transportată în afara orașului. Ceea ce însemna fie că era vorba de un nou tip de bombă pe care nimeni nu îl cunoștea încă, fie că zăcea într-o asemenea poziție încît explozia s-ar fi produs dacă doar ai fi suflat pe focos... Iar explozia unui asementa monument ar nimici cu siguranță întregul cartier din jur.

Un camion Diesel-Krupp ce remorca un *derrick* se apropie cu spatele, pînă la mărgineai gropii. După patru ore de opinteli, bomba fu instalată pe derrick, bine ancorată, în așa fel încît să nu se poată mișca nici cît un fir de păr.

Ușurare generală. Dar uitasem un mic amănunt!

— Care din voi știe să conducă?

Tăcere. Se spune că atunci cînd un șarpe veninos ți se cațără pe picior trebuie să te transformi într-o stană de piatră, în ceva mort, care să nu atragă atenția șarpelui. Într-o clipă, pe tot terenul n-au mai fost decît stane de piatră, pitite mental în cea mai densă umbră, în timp ce privirea SS-istului scruta chip după chip. Nimeni nu-l privea, dar eram conștienți de prezența sa într-atît încît inimile ni se zbăteau dureros în piepturile noastre și, în gînd, săream într-o fugă nebună peste craterele din mijlocul ruinelor.

[1] DERRIK (eng.): Trailer de transportat încărcături grele *(n. trad.)*

— Tu, cel de colo, știi să conduci?

N-am îndrăznit să spun nu.

— Atunci dă-i drumul!

Drumul pe care trebuia să-l urmez era însemnat cu stegulețe. Șoseaua, slavă Domnului, era bine curățată și reparată, în așa fel încît prezenta o suprafață destul de netedă. Și toate astea numai și numai pentru a-și salva blestematele lor de barăci! În toată zona nici suflet de om. Celelalte vehicule mă urmau la mare distanță. Nimeni nu avea chef să însoțească primejdia. Am trecut pe lîngă o casă incendiată, arzînd vioi în tăcere. Fumul îmi ustura ochii, mă orbea, însă nu am cutezat să măresc viteza. După vreo cinci minute de chin am izbutit să respir din nou aer curat.

Nu-mi mai amintesc ce gîndeam în timpul acestei curse lente, știu doar că aveam înaintea mea tot timpul să gîndesc, că eram liniștit, poate doar în sinea mea puțin ațîțat și, pentru prima oară după foarte mult timp, eram vag fericit. Cînd fiecare secundă ce se scurge ar putea fi ultima, ai tot timpul să gîndești, pot să vă asigur. Și pentru prima dată după o veșnicie redobîndisem conștiința de a fi cineva. În ultima vreme mă scăpasem din vedere, încetasem să am despre mine însumi cea mai neînsemnată părere, personalitatea mea fusese comprimată, strivită în fel și chip, cu toate acestea însă supraviețuise reieșind neatinsă din umilințele, degradările zilnice. Te salut, conștiință! Mai exiști totuși. Și ai rămas tu însuți. Privește-te: ești pe cale să faci un lucru pe care ceilalți nu ar îndrăzni să-l facă. Deci încă mai ești în stare de ceva. Ceva indispensabil. Atenție la șinele de tramvai!

Am părăsit orașul, am străbătut ultimele loturi cu cabane acoperite cu tablă ondulată, în care trăiau doar vagabonzii, golanii, zdrențăroșii. Singuri... Cel puțin înainte, căci acum era război și în oraș apăreau în fiecare noapte noi constelații de cratere.

Undeva pe cîmp, un bărbat săpa. Se sprijini în coada hîrlețului și mă privi trecînd. I-am strigat:

— Hei!... Nu fugi să te pui la adăpost?

Zgomotul motorului acoperi răspunsul, dar rămase unde era. Poate îmi strigase „drum bun”? Ciudată chestie să rulezi atît de încet pe drumurile pustii!

Probabil că în oraș începuseră să se întoarcă la locuințe, la prăvălii. Mai întîi cel mai curajos. Apoi și ceilalți, încîntați și ușurați. Ia te uită, toate mai sînt încă în picioare!

Poate aș fi putut să fug? Prilejuri s-ar fi găsit să mă ascund, la întîmplare, pe străzile pustii. Aș fi putut sări din camion din mers și bomba și-ar fi urmat drumul, fără conducător, pînă la primul hop mai serios precedînd marele bum. De ce nu am profitat de șansa asta, habar nu am. Cred că niciodată înainte nu gustasem atît de adînc din bucuria de a trăi. Eram numai noi doi, scumpa și mica mea torpilă aeriană și cu mine și cît timp va fi împreună cu mine, nimeni nu se va putea apropia, fără permisiunea ei...

Am ieșit din transă abia cînd am ajuns în plin cîmp, în mijlocul bărăganului, pe un drum jalonat din ce în ce mai rar cu stegulețe. Aici și-a spus cuvîntul instinctul meu de conservare. Pînă unde aveau de gînd să mă facă să merg? Ar fi fost prea absurd să sar în aer *acum*, după atîția kilometri, la capătul a douăzeci și patru de ore de muncă...

Am lăsat în cele din urmă bomba printre bălării, la vreo doisprezece kilometri depărtare de oraș. Cum nu era cu putință să fie descărcată, s-a dispus să explodeze împreună cu *derrick*-ul.

Această performanță mi-a adus trei țigări în plus, însoțite de remarca obișnuită că nu le meritam, dar că mult-iubitul nostru *Führer* nu era lipsit de sentimente umanitare. Trei țigări suplimentare: consideram că fusesem bine plătit. Nu sperasem decît una.

§

Mi s-a întîmplat ceea ce nu putea fi mai rău pentru un deținut, m-am îmbolnăvit. Cine știe însă, poate tocmai boala aceasta mi-a salvat viața. Timp de cinci zile am izbutit să rezist. Dacă te declarai bolnav erai imediat expediat la infirmeria lagărului, unde deveneai obiect de experiență pînă cînd nu mai puteai fi de folos; și nu mai puteai fi de folos decît atunci cînd erai mort, tocmai pentru că fuseseși prea mult de folos. Dar în timpul apelului m-am prăbușit fără cunoștință și, cînd mi-am revenit, eram la infirmerie.

Nu mi s-a spus de ce sufeream. Nu se spunea nici unui bolnav.

În ziua în care am fost considerat destul de restabilit pentru a mă putea ține pe picioare, au început experiențele. Mi-au făcut o mulțime de injecții. Am fost băgat într-o încăpere în care domnea o căldură de etuvă, apoi într-o cameră frigorifică, luîndu-mi-se probe de sînge la intervale regulate. Într-o zi mi se da tot ce puteam înfuleca, iar în ziua următoare eram lăsat să crăp de foame și de sete. Ori mă puneau să înghit tuburi de cauciuc pentru a pompa din mine tot ce înfulecasem sau fusesem pus să înghit.

Treceam dintr-o stare jalnică într-alta. La urmă mi-au făcut o puncție dureroasă în măduva spinării, apoi mi-au legat încheieturile mîinilor de mînerele unei roabe pline cu nisip, pe care mi-au ordonat s-o împing fără pauză, într-o îngrăditură circulară. La fiecare sfert de oră mi se lua o probă de sînge. Treaba asta a durat o zi întreagă; capul parcă îmi plutea și îmi pierdeam treptat luciditatea. În urma acestui tratament mi-au rămas dureri de cap de nesuportat ce m-au chinuit luni de zile.

Am avut mai mult noroc decît alții. Într-o bună zi au fost de părere că nu mai puteau scoate nimic de pe urma mea. M-au trimis înapoi în lagăr. Aici un SS-ist m-a informat bine dispus că nu mai făceam parte din echipele de artificieri. Și așa s-au dus pe apa sîmbetei bombele pe care le dezamorsasem.

M-am întors să mă spetesc la cariere.

Dar am fost din nou repartizat la bombe, unde am atins un număr considerabil cînd, pe neașteptate, am fost trimis înapoi la Lengries, astfel că totalul bombelor mele a ajuns iar egal cu zero...

Șapte luni de spart pietre în hrubele de la Lengries. Șapte luni de demență letargică, monotonă. Într-o zi m-am pomenit că mă caută un tip de la SS. Am fost examinat de un medic; eram împănat cu furuncule purulente. Mi le-a curățat, dezinfectat, le-a uns cu pomadă și m-a întrebat dacă mă simt bine. „Da, doctore, mă simt bine, sînt în perfectă stare de sănătate.” A te plînge de starea sănătății era ultimul lucru pe care-l puteai face. Cît timp mai aveai o scînteie de viață în tine, erai sănătos tun.

Am fost introdus în biroul *Sturmbannführer*-ului SS Schendrich. La ferestre erau perdele. Perdele curate. Vă dați seama, perdele! Perdele

de un verde deschis, cu motive galbene. Verde deschis cu motive galbene. Verde deschis cu...

— La ce naiba te holbezi așa?

Dintr-o tresărire, mi-am revenit.

— La nimic, *Herr Sturmbannführer*. Iertați-mă, *Herr Sturmbannführer*, am onoarea să declar că nu mă holbez la nimic.

Brusc inspirat, am adăugat cu voce slabă:

— Am onoarea să declar că doar mă holbez...

M-a privit descumpănit. Apoi, alungînd nu știu ce gînduri stînjenitoare, îmi întinse o coală de hîrtie.

— Semnează aici că ai primit hrana obișnuită din armată, că nu ai avut niciodată de suferit, nici de foame, nici de sete, că nu ai nici un motiv să te plîngi de condițiile de trai din lagăr, în toate perioadele detenției.

Am semnat. Ce importanță avea? Urma să fiu transferat în alt lagăr? Sau îmi venise rîndul să mă legăn la capătul ștreangului?

Întinse spre mine un al doilea act, destul de impozant ca aspect.

— Mai semnează și aici că al fost tratat întotdeauna sever, dar bine, conform prevederilor dreptului internațional.

Am semnat. N-avea nici o importanță.

— Dacă vreodată scoți o singură vorbă despre ce ai văzut și auzit aici, te aduc înapoi imediat și mă voi ocupa personal de ceremonia de bun venit, ai înțeles?

— Am înțeles, *Herr Sturmbannführer*.

Prin urmare tot de un transfer era vorba.

M-au dus într-o celulă unde mă aștepta o uniformă verde, lipsită de orice fel de însemne, pe care m-au pus s-o îmbrac.

— Și curăță-ți unghiile, porcule!

Un SS-ist m-a introdus apoi în biroul comandantului, unde am primit o marcă și 21 pfennigi, pentru ultimele șapte luni de muncă, de la șase dimineața pînă la opt seara. Un *Stabscharführer* zbieră la mine:

— Deținut 552318 A... la eliberareeee... marș!

Desigur, o nouă formă de tortură. Le cunoșteam prea bine perfidia și eram mîndru că nu mă lăsam dus. Am făcut stînga-mprejur și am ieșit, așteptînd hohotele de rîs. Dar nu, erau chiar mai subtili decît bănuisem. Își stăpîneau desigur rîsul nebun.

— Ia loc pe coridor pînă cînd vine să te ia!

Nu. Nu rîdeau. Și, fără să vreau, am început să sper. A trebuit să aștept mai mult de un ceas, în timp ce nervii îmi stăteau să plesnească. Cum puteau ființe cu aspect omenesc să atingă asemenea culmi de sadism, de perversiune rafinată? Și îmi repetam mereu: „Doar știi că pot merge și mai departe. Te crezusem lecuit pentru totdeauna de iluziile copilărești...”

Chiar și astăzi, cînd îmi aduc aminte, retrăiesc cu intensitate acea uluire fără margini ce m-a cuprins pe cînd îl urmam pe *Feldwebel* în micul Opel cenușiu, după ce aflasem că fusesem grațiat și că urma să servesc într-un batalion disciplinar.

Poarta grea bufni în urma noastră. Marile edificii de beton cu mici ferestre zăbrelite s-au mistuit în urmă împreună cu spaima, groaza fără nume...

Nu izbuteam să înțeleg. Eram uluit, mat mult, eram consternat. Mașina străbătea curtea cazărmii din Hanovra și eu încă nu îmi revenisem din șoc.

Astăzi, după atîția ani, îmi amintesc ororile și groaza doar sub forma unor lucruri definitiv trecute; odată pentru totdeauna; dar de ce eram atunci consternat privindu-le dispărînd în urmă? Iată o întrebare la care nu am izbutit să răspund vreodată.

O sută treizeci și cinci de cadavre ambulante

De cîte douăzeci de ori pe zi ni se repeta, printre înjurături, că serveam într-un batalion disciplinar, ceea ce ne obliga să fim cei mai buni ostași din lume.

În timpul primelor șase săptămîni am făcut exerciții de la șase dimineața pînă la șapte și jumătate seara. Exerciții, exerciții și iar exerciții.

Exerciții pînă cînd sîngele ne va țîșni de sub unghii... Și nu la figurat.

Pas de gîscă cu toate efectele în spinare: casca de oțel, ranița, buzunarele de muniție pline cu nisip, mantaua de iarnă cu glugă, în timp ce oriunde altundeva oamenii transpirau în haine de vară.

Marș forțat prin coclauri noroioase în care te înfundai pînă la glezne... Manevrarea armei, cu brațele sus, chipul nepăsător, cu apa pînă la gît.

Subofițerii noștri alcătuiau o haită de demoni urlători care zbierau și ne înjurau aducîndu-ne pînă în pragul nebuniei. Puteam fi siguri că nu vor scăpa vreun prilej.

Nu puteam fi pedepsiți cu consemnarea în cazarmă, pentru simplul motiv că nu dispuneam niciodată de o singură clipă liberă. Întruna numai serviciu, serviciu, serviciu. E adevărat, la prînz aveam un ceas și, în teorie, seara, de la șapte și jumătate la nouă, aveam liber. Dar dacă nu foloseam fiece minut din acest răstimp să ne curățăm uniformele năclăite de noroi, să ne lustruim cizmele și restul echipamentului, eram siliți, prin represalii crunte, să facem toate acestea.

La ora nouă toată lumea trebuia să fie în pat. Ceea ce, desigur, nu însemna că aveam parte de somnul de refacere atît de necesar. Noapte de noapte aveau loc exerciții de alarmă și de schimbare rapidă a uniformei. Cînd suna alarma ne prăbușeam din paturi, trăgeam pe noi

ținuta de campanie și ne prezentam la adunare. Atunci ne trimiteau înapoi să îmbrăcăm ținuta de paradă. Apoi ținuta de exerciții. Apoi, din nou, ținuta de campanie. Și nu izbuteam vreodată să fim cum trebuie. Nopți întregi subofițerii ne hăituiau și ne prigoneau pe scările cazărmii ca pe o turmă de vite speriate, în așa fel încît pînă și umbra unuia dintre ei ne băga în sperieți.

La sfîrșitul primelor șase săptămîni începu partea a doua a pregătirii noastre practice și, dacă pînă atunci nu aflasem ce este cu adevărat oboseala, manevrele ce au urmat ne-au făcut foarte curînd s-o cunoaștem cu vîrf și îndesat.

Să străbați tîrîndu-te pe burtă kilometri întregi de teren special amenajat pentru antrenament, acoperit cu zgură ori cremene tăioasă, care ne transformau palmele în carne vie, sau cu un strat gros de noroi putregăit ce amenința să te sufoce... Dar mai mult decît orice ne temeam de marșurile forțate.

Într-o noapte, subofițerii au dat buzna în dormitoarele în care zăceam ca morții, urlînd și mai aprig ca de obicei, dacă așa ceva se mai poate spune:

— Alarmă! Alarmă!

Rostogolire generală din cușete, luptă febrilă cu diversele părți ale echipamentului. O curea blocată, un nasture care se încăpățînează, o jumătate de secundă pierdută, nenorocire! După mai puțin de două minute fluierele au început să răsune pe coridoare, ușile să fie date de perete de cizmele gradaților...

— Compania a 3-a, adunaaa...rea! Ce dracu' mai căutați înăuntru? Încă nu sînteți jos, fir-ar să fie! Și paturile nefăcute? Unde vă treziți, căcăcioșilor? Într-un cămin de bătrîni?

Avalanșe pe scările prost luminate, oameni abrutizați trăgîndu-și din mers ultima curea. Aliniere aproximativă în curtea cazărmii. Apoi:

— Compania a 3-a în dormitor!... ȚINUTA DE EXERCIȚIU!

Că unii pot zbiera în asemenea hal, fără să le plesnească vreun vas de sînge în căpățînă, mi s-a părut dintotdeauna o sfidare adusă bunului-simț. Sau poate tocmai bunul-simț le lipsește? Ați observat modul lor de a se exprima? Sînt incapabili să vorbească precum tot omul. Cuvintele parcă se sudează între ele ajungînd un soi de lătrat,

în afară de ultimul, care tinde să pleznească precum un bici. Nu-i auzi vreodată încheind o frază printr-o silabă neaccentuată. Orice ar spune, toacă în salve de interjecții cazone greu de priceput. Aceste mugete, veșnic aceleași mugete! E limpede că cei de țeapa lor sînt cam săraci cu duhul...

Precum un tăvălug care mătură totul în calea sa, cei o sută treizeci și cinci recruți ce eram ne năpusteam pe scări pentru a ne întoarce în dormitoare să îmbrăcăm ținuta de exercițiu, înainte să răsune din nou „Adunaaa... REA!"

După ce îndeplini de vreo zece ori asemenea manejuri în noaptea aceea, compania se adună, în sfîrșit, în mijlocul curții, buimacă și leoarcă de transpirație, dar în perfectă ordine de marș, gata să pornească la exercițiul nocturn prevăzut în program.

Comandantul nostru de companie, un căpitan ciung pe nume Lopei, ne observa cu un vag surîs pe buze. Cerea oamenilor săi o disciplină de fier, inumană, cu toate acestea, dintre toți călăii noștri el singur avea, în ochii noștri, ceva uman. Tot ceea ce ne punea să facem avea cel puțin decența să facă și el, nu s-a întîmplat vreodată să ne ceară ceva care i-ar fi depășit propriile sale puteri. Cînd reveneam de la aplicații era și el la fel de murdar ca și noi. Era felul său de a fi loial, dar loialitatea era un lucru pe care îl uitasem de mult. Ne obișnuisem să vedem cum oricine era investit cu autoritate își căuta un cal de bătaie după altul și-l hărțuia pe bietul om făcîndu-i viața grea pînă la epuizare, devenind „inapt", mort de oboseală sau candidat la sinucidere. Căpitanul Lopei nu avea nici favorit, nici cal de bătaie. Aparținea acelui foarte rar tip de ofițer care își poate conduce oamenii, pînă în mijlocul infernului, prin simplul fapt că se află mereu în fruntea lor și, în felul său, dă dovadă de o inflexibilă loialitate. Dacă integritatea și curajul acestui om s-ar fi înhămat să tragă altă căruță decît cea a lui Adolf Hitler, sau dacă ar fi fost ofițer în oricare altă armată, mi-ar fi trezit simpatia. Dar lucrurile erau așa cum erau și îmi inspira doar un respect de netăgăduit...

Ne inspectă la repezeală ținuta de campanie. Apoi se retrase cîțiva pași și ordonă:

— Compania a 3-a, drepți! Pe umăr... arm'!

Șocul ritmat al celor o sută treizeci și cinci de puști poposind în trei timpi, toate deodată, pe tot atîția umeri. Cîndva clipe de liniște absolută, fiecare, fie el soldat sau subofițer, privind țintă înainte, precum un par sub casca de oțel. Nenorocire pentru nefericitul care ar fi mișcat atunci, fie numai din vîrful limbii!...

Glasul căpitanului răsună din nou printre plopii cei mari și clădirile cenușii ale cazărmii:

— La dreap...ta! Înainteee... marș!

Tunetul bocancilor țintuiți pe cimentul curții, într-o scurtă jerbă de scîntei. Un sfert de întoarcere la ieșirea din cazarmă și iată-ne pe drumul desfundat, mărginit de plopi. Era de la sine înțeles că într-un batalion disciplinar conversațiile și cîntecele sînt interzise; indivizii declasați ca noi nu pot pretinde să se bucure de privilegiile soldatului german. Nu aveam nici dreptul să purtăm vulturul sau celelalte însemne onorifice, doar pe mîneca dreaptă purtam o panglică albă—care trebuia să rămînă mereu curată—pe care era scris: SONDERABTEILUNG[1].

Și pentru că trebuia să fim cei mai buni ostași din lume, toate marșurile noastre erau marșuri forțate. În mai puțin de un sfert de ceas ne năpădea transpirația, picioarele începeau să frigă și pentru a putea respira căscam gura, nasul singur nefiind în stare să ne asigure o cantitate suficientă de aer. Centiroanele și curelele armelor împiedicau sîngele să circule normal în brațele noastre, degetele albite și amorțite ni se umflau. Dar ajunsesem să fim în stare să parcurgem douăzeci și cinci de kilometri în marș forțat fără a ne sinchisi.

Abia după aceea începea exercițiul: înaintare în trăgători, prin salturi succesive, cîte unul. Ne năpusteam la rasul ierbii, cu plămînii suflînd precum foalele, alergînd, tîrîndu-ne peste cîmpul înghețat, gloduros, săpînd vizuine provizorii de animale încolțite cu lopețile noastre cu coadă scurtă.

Firește că niciodată nu era destul de repede. Fluierul ne rechema de fiecare dată și, în timp ce peste noi ploua cu înjurături, încercam să ne recăpătăm suflul, sughițînd și suflînd cîteva clipe. Și iar de la început. Înainte... Înainte... mereu înainte. Eram plini de clisă, ne tremurau picioarele și de-a lungul trupului sudoarea ni se scurgea în pîrîiașe, arzînd rănile provocate de curelele ce susțineau echipamentul nostru

[1] *(germ.)* SONDERABTEILUNG: unitate specială *(n. trad.)*

greu. Sudoarea se impregna în haine și foarte mulți aveau tunicile împodobite cu pete întunecate. Pe deasupra, sudoarea ne orbea stîrnind mîncărimi cumplite pe fruntea iritată, din cauză că o ștergeam cu mîinile murdare ori cu mînecile aspre. De îndată ce ne opream în loc, baia de sudoare se transforma într-o baie înghețată. Aveam rosături însîngerate la picioare și între pulpe. Și frica își adăuga propria ei sudoare la cea datorată epuizării.

Zorile ne găseau storși de vlagă, terminați. Dar sosise vremea să trecem la exercițiul antiaerian. Porneam în fugă pe drumul desfundat și fiecare piatră, fiecare băltoacă, fiecare afurisit de șleau cerea efortul unei concentrări continue, orice pas greșit însemna cădere, scrînteală, pedeapsă. Doar simplul fapt de a duce un picior înaintea celuilalt, pentru a putea alerga sau mărșălui, lucruri pe care le faci de obicei fără a gîndi, cereau un efort fizic și cerebral aproape supraomenesc. Picioarele ne erau atît de grele, nespus de grele. Tropăiam totuși mai departe, cu încăpățînare, șchiopătînd și împleticindu-ne, în pas de gimnastică. Mutrele noastre cu ochii adînciți în orbite, de obicei atît de livide, arătau acum ca de rac fiert, cu priviri buimace și fixe, cu venele frunții umflate peste măsură. Din gură ni se prelingeau balele și, din cînd în cînd, cîte un sughiț deznădăjduit împrăștia în jur stropi de spumă albă.

Fluierele ne sfredeleau creierii și țopăiam cînd la dreapta, cînd la stînga, plonjînd în șanțuri fără a ține seama ce era în ele, rugi, apă mocirloasă ori vreun „coleg" mai iute. Urma apoi așezarea frenetică a mortierelor și mitralierelor în poziție de tragere, așezare ce trebuia terminată în numai cîteva secunde, fie chiar cu prețul șalelor frînte sau rănirii unei mîini.

Și din nou marș, kilometru după kilometru. Cred că știu totul despre diferitele, feluri de drumuri. Drumuri moi, drumuri tari, drumuri înguste, cu pietriș, cu noroi, mocirloase, cimentate, asfaltate, înzăpezite, desfundate, netede, alunecoase, prăfuite. Picioarele mele m-au învățat tot ce se poate ști despre drumuri. Temutele drumuri care mi-au schingiuit picioarele.

Soare și ploaie. Adică sete, dureri de cap și toate îmi joacă în fața ochilor. În bocanci, labele picioarelor și gleznele umflate. Înaintam ca în transă.

La prînz, în sfîrșit, o pauză. Aveam mușchii atît de dureroși încît să vrei să-i oprești era încă un mod de tortură. Unii nu izbuteau să se oprească, își continuau avîntul și după ce ordinul de oprire fusese dat, lovindu-se de cei din fața lor și rămîneau pe loc, cu capetele plecate, clătinîndu-se aproape să cadă, pînă ce erau îmbrînciți înapoi fără menajamente.

Făcusem haltă la liziera din marginea unui sătuc. Cîțiva copii se apropiară să se zgîiască la noi. Pauza urma să dureze o jumătate de oră. Uitînd că ne aflam la cincizeci de kilometri de cazarmă, ne-am prăvălit toți care unde se găsea, fără a slăbi măcar o curea, adormind chiar înainte de a atinge pămîntul. După o clipă, un fluierat: o clipă care durase treizeci de minute, toată odihna noastră atît de prețioasă. Din nou la drum, poate cea mai cruntă dintre toate torturile. Mușchii înțepeniți, picioarele umflate nu vor să asculte. Fiecare pas înseamnă un șir de înțepături ascuțite care te săgetează pînă în creier. Talpa piciorului simte fiecare cui din bocanc, încît ți se pare că pășești pe cioburi de sticlă.

Nici vorbă să mergi mai încet: în urma coloanei nici un camion care să-i adune pe codași. Celor care se prăbușesc li se aplică tratamentul special, administrat de locotenent și cei mai sadici trei subofițeri din companie. Sînt maltratați și hăituiți fără milă, pînă își pierd cunoștința sau intră în rînduri, nebuni furioși, ori se preschimbă în roboți lipsiți de voință proprie, care ascultă automat ordinele, care ar sări pe fereastră de la etajul cinci dacă li s-ar ordona... În tot timpul drumului îi auzeam pe subofițeri zbierînd și amenințîndu-i pe cei mai slabi cu spînzurătoarea dacă nu execută ordinele, spre marea mulțumire a vătașilor blestemați.

Către seară am pătruns în curtea cazărmii, gata să ne prăbușim.

— Pas de paradă... marș!

Încă o sforțare, pe care n-am fi crezut-o posibilă. Piciorul întins înainte, la orizontală, bocancii răpăind pe sol în cadență. În fața ochilor vedeam numai vîrtejuri de scîntei. Simțeam realmente cum ne plezneșc bășicile. Dar trebuie, trebuie s-o facem și pe asta. Picioarele bat într-un ritm nemilos, strivind praful, strivind durerea. Un ultim efort, datorat cărei ultime picături de energie?

Comandantul lagărului, *Oberstleutnant* von der Lenz, aștepta exact acolo unde urma să executăm un sfert de întoarcere care să ne aducă cu fața către clădirea noastră. Glasul căpitanului Lopei răsună:

— Compania a 3-a... capul... la... stînga!

Toate capetele s-au întors într-o singură mișcare, toate privirile îndreptate fix spre silueta plăpîndă a colonelului. Gesturile rigide care fac parte din salut nu avuseseră însă, de data asta, nimic rigid. Ba se simți chiar o undă de dezordine! Căpitanul Lopei tresări, se opri, apoi se depărtă puțin ca să poată privi compania. Răsună ordinul:

— Compania a 3-a... stai!

Era glasul colonelului. Urmă o clipă de liniște de gheață, după care izbucni urletul turbat al lui von der Lenz:

— Căpitane Lopei, asta numești dumneata o companie? Dacă vrei să pleci pe front cu primul batalion de infanterie, nu ai decît să-mi spui! O groază de ofițeri ar fi fericiți să-ți ia locul în garnizoana asta...

Vocea colonelului deveni un lătrat ascuțit, isteric:

— Ce-i cu șleahta asta de potăi nenorocite? Ce-i cu pleava asta nedisciplinată? Ăștia-s soldați prusaci?... Potăi rîioase, da! Dar am eu leac pentru rîie!

Arogant și plin de el, își plimbă privirile peste compania noastră de somnambuli sfîrșiți. Măcar de-ar închide clanța mai repede, să ne putem retrage în dormitoare, să azvîrlim efectele cît colo și să dormim...

— Da, am un leac minunat pentru rîie, repetă cu mulțumire amenințătoare. Potăilor rîioase nu le trebuie decît puțină mișcare, un pic de antrenament, ce zici, căpitane Lopei?

— Da, *Herr Oberstleutnant*, puțin antrenament.

Ne năpădi o ură amestecată cu mila față de noi înșine. Povestea asta ne va costa cel puțin o oră din cel mai istovitor exercițiu născocit vreodată într-o armată, pasul de paradă german, pasul de gîscă...

Vi s-a întîmplat vreodată să vi se umfle și să se întărească toți ganglionii zonei inghinale, în așa fel încît fiecare pas că însemne un martiriu, să aveți mușchii coapselor adunați în noduri compacte pe care să trebuiască să-i lovești neîncetat cînd cu o mînă, cînd cu cealaltă, pentru a-i pune în funcțiune, mușchii gambelor fiind cuprinși de cîrcei, fiecare gheată cîntărind un chintal și fiecare picior o tonă, după

care, exact în starea asta, să trebuiască să ridici piciorul, cu degetele întinse în prelungirea lui, la fel de lesne și la fel de grațios ca o balerină? Ați încercat vreodată, atunci cînd gleznelor le lipsește puterea de a vă susține, cînd degetele de la picioare nu mai sînt decît o masă sîngerîndă iar talpa e în flăcări, cu bășici umflate, pleznite și sîngerînde, un adevărat amestec de foc și sticlă pisată, ați încercat vreodată să vă aruncați înainte, pe un singur picior, în timp ce celălalt revine lovind pămîntul cu un bufnet răsunător? Și toate astea trebuie să fie ritmice, cu o precizie care transformă o sută treizeci și cinci de bărbați într-o singură mașină al cărei ropot cadențat îi face pe cei care se opresc să asculte să exclame:

— Asta da, paradă militară! Ce lucru minunat! Doamne, ce armată avem!

Pasul de gîscă produce totdeauna o impresie puternică. Asupra gîștelor.

Pe noi pasul de gîscă nu ne impresiona deloc. Cel puțin nu în felul acesta. Este exercițiul cel mai infernal, cel mai revoltător din întreaga istorie militară. A rupt mai mulți mușchi și a afectat mai mulți ganglioni limfatici decît orice altă formă de antrenament. Nu aveți decît să-i întrebați pe medici ce părere au.

Noi însă îl subestimasem pe *Oberstleutnant*-ul nostru. Nu aveam să scăpăm doar cu o oră de pas de paradă. Plecase, mizerabilul, salutat de căpitanul Lopei, dar îi mai spusese:

— Ce leac mai am! Căpitane Lopei!

— Domnule colonel?

— Îmi vei duce adunătura asta pe terenul de exerciții și îi vei învăța să fie soldați și nu potăi rîioase... Nu vă veți întoarce înainte de mîine dimineață, ora nouă... Iar dacă mîine dimineață compania aceasta nu va fi în stare să scoată un pas de paradă care să-nfunde caldarîmul curții, te eliberez pe loc din funcție, ’nțeles?

— Înțeles, *Herr Oberstleutnant*.

Toată noaptea am exersat atacul în teren deschis și pasul de paradă. Iar în dimineața următoare, la ora nouă, am trecut precum un singur tunet prin fața *Oberstleutnant*-ului, care însă nu se dădu bătut imediat. Ne puse să defilăm de șapte ori prin fața lui și sînt sigur că

dacă un singur om ar fi greșit doar cu o zecime de secundă față de ceilalți, ne-ar fi trimis pe loc înapoi pe teren, așa cum ne-o făgăduise.

Era ora zece cînd, în sfîrșit, am primit ordinul de a rupe rîndurile și ni s-a permis să revenim în dormitoare, să dormim.

Inuman, fără îndoială, dar noi încetasem să fim ființe omenești, eram doar niște cîini rîioși. Cîini înfometați...

Căci pentru a prezenta antrenamentul nostru în adevărata sa lumină, mai trebuie adăugată și foamea. Din acest punct de vedere, ca și din multe altele, eram într-adevăr complet dezechilibrat. La sfîrșitul războiului, în 1945, întreg poporul german trăia din rațiile foamei, dar începînd încă din 1940–41 eram aprovizionați și mai rar decît avea să fie mai tîrziu pătura cea mai năpăstuită a populației—respectiv civilii de rînd.

Cum nu mai aveam dreptul la cartele, noi nu puteam cumpăra nimic. Prînzul era același în fiecare zi: o fiertură de sfeclă roșie cu o mînă de varză acră care să-i dea puțină consistență, dar mîna aceasta de varză acră doar o dată la două zile, și ne puteam considera fericiți cînd nu se sărea peste rînd!

Carnea era un lux de care nu aveam parte. În fiecare seară primeam „rații uscate", pentru douăzeci și patru de ore: un colț de pîine de secară, pe care cu timpul ne învățasem să-l tăiem în cinci, trei părți pentru seara, două pentru dimineața următoare; douăzeci de grame de margarină rîncedă și o bucată de brînză, ai cărei conținut în apă constituie probabil un record în materie. Sîmbăta mai primeam o rație suplimentară de cincizeci de grame de marmeladă de napi. Micul dejun era alcătuit dintr-un castronaș de *ersatz*[2] de cafea, de culoarea ceaiului, cu gust și miros grețos, pe care totuși îl înghițeam cu delicii.

Ni se întîmpla uneori, în timpul antrenamentelor afară pe cîmp, să dăm peste un cartof ori nap. Într-o clipită pămîntul mai gros era îndepărtat și, așa cum era, dispărea într-o gură avidă, atît de repede încît ai fi crezut că asiști la o scamatorie.

Nu ne-a trebuit mult să descoperim că și coaja de mesteacăn și un anume soi de ierburi ce creșteau pe marginea șanțurilor aveau un gust destul de bun, ba poate chiar și însușiri hrănitoare, mai ales că stomacul nostru le suporta bine, potolindu-ne cît de cît chinurile

[2] *(germ.)* ERSATZ: surogat *(n. trad.)*

foamei. Iată rețeta, pentru orice eventualitate: striviți coaja de mesteacăn, ori iarba de prin șanțuri între două căști de oțel, adăugați cît cuprinde erzaț de cafea și mîncați pasta astfel obținută...

Dacă prin cine știe ce minune unul dintre noi primea un bon de pîine, se încingea un adevărat praznic laolaltă cu prea norocoșii camarazi din dormitor. O pîine întreagă, vă puteți închipui ce însemna aceasta?

Șmotrul

Una dintre pacostele noastre era inspecția care avea loc în fiecare luni. Trebuia să ne prezentăm la apelul de dimineață echipați cu cască, în tunică de paradă și pantaloni albi ca neaua, cu dunga călcată precum o lamă de ras, cu raniță, cartușieră, săculeții de muniție, cazma de tranșee, baionetă, traistă și pușcă, cu mantaua împăturită reglementar, atîrnată peste piept.

Fiecare trebuia să aibă în buzunar o batistă curată, de culoare verde. Pînă și batista aceasta trebuia să fie împăturită reglementar.

Curățenia nu a făcut niciodată rău nimănui. Și nici ordinea. Iar într-o armată e firesc că trebuie să fie ordine și curățenie, organizate și codificate, amîndouă, în programe amănunțite. Soldatul conștiincios dedică incredibil de mult timp ordinei și curățeniei, dar soldatul care servește în cadrul unui batalion disciplinar le consacră întreg timpul său, sau mai bine spus, tot timpul care nu este ocupat cu alte activități.

Toate duminicile nu făceam altceva decît să spălăm, să curățăm și să împăturim, în mod reglementar, pe scurt să dăm fiecărui lucru locul său prevăzut de regulament, după ce-i redasem aspectul regulamentar. Piesele din piele ale echipamentului nostru trebuiau să aibă luciul lacului. Și pe față și pe dos, diferitele noastre ținute nu aveau voie să ascundă nici o urmă de murdărie. Pot afirma în deplină cunoștință de cauză că atunci cînd soldații dintr-un batalion disciplinar german se prezintă la apelul de luni dimineața, sînt întrutotul imaculați din cap pînă-n picioare.

Cu toate acestea, cred că ordinea și curățenia cazonă păcătuiesc prin faptul că, după ce o duminică întreagă te-ai străduit să le realizezi, nu simți deloc acea mulțumire, acea liniște sufletească la care te-ai putea aștepta după asemenea „mare curățenie”.

Inspecția de luni nu era un festival justificator. Era un coșmar în stare trează, un concentrat de groază. Soldatul curat și spilcuit din cap și pînă-n picioare nu se simțea fără cusur. Mai mult ca oricînd se simțea în pielea unei lighioane hăituite.

Cred că folosesc puțin prea des expresii de felul „lighioană hăituită”, „teroare nebună”, „groază”. Știu că asemenea repetiții nu sînt bune, iar un bun stil literar are o mare varietate de expresii; dar cum să folosești la nesfîrșit expresii variate pentru a descrie ceea ce, dimpotrivă, e monoton? Poate altcineva ar izbuti s-o facă. Eu personal nu mă cred capabil de așa ceva. Sînt prea obosit, prea buimăcit, prea disperat, uneori și prea furios pentru a-mi pierde vremea și forțele în zadarnice căutări de nuanțe și subtile deosebiri. Ceea ce am de spus e atît de puțin literar! Chiar și acum, după atîția ani, amintirile acestea mă chinuiesc, uneori, într-atît încît mă simt îndreptățit să vă cer a-mi trece cu vederea lipsurile din vocabular. Dacă izbutiți să înțelegeți, pur și simplu, ceea ce am vrut să spun, prea puțin îmi pasă dacă sărăcia mea verbală vă va face din cînd în cînd să clătinați din cap mormăind: „Ar fi putut explica asta mai frumos...”

Deci, noi ăștia, soldații fără cusur și fără pată, ne simțeam neîncetat suflete de lighioane hăituite. Orice s-ar fi întîmplat, eram siguri că tot nouă ni se va sparge în cap. Mai paradoxal decît orice era poate faptul că știam că dacă sergentul-major nu va găsi absolut nimic să ne reproșeze, va face un tărăboi monstru și, pentru a-și potoli furia și dezamăgirea, va găsi un țap ispășitor. Dumnezeu să-l ferească pe cel pe care vor cădea sorții! Și nu era deloc ușor să știi cum să te porți într-o asemenea situație.

— Primul rînd, un pas înainte... marș! Al doilea rînd, un pas înapoooi... marș! Un... doi.

Timp de cîteva minute ce par o veșnicie, sergentul-major observă rîndurile care s-au depărtat. Oricare ar mișca cît un fir de păr, este slobozit pe loc pentru nesupunere. Dar învățasem să ne transformăm în stane de piatră și să rămînem așa și cîte o jumătate de oră. E un fel de a cădea în transă sau catalepsie care-i dă celui care e în stare s-o atingă valoarea propriei greutăți în aur. O poziție de drepți rigidă precum o bîrnă de lemn, pentru că ești realmente preschimbat într-o bîrnă de lemn.

Sergentul-major urlă:

— Sînteți gata pentru inspecție?

Întreaga companie răspunde în cor:

— Da, *Herr Hauptfeldwebel*.

Și, din nou:

— N-a uitat nimeni ceva necurățat?

Corul companiei răspunde:

— Nu, *Herr Hauptfeldwebel*.

Ne străpunge cu o privire feroce. Acum sîntem în mîinile lui. Este clipa care-i place mai mult...

— Nu mai spuneți! Dacă-i adevărat, ar fi pentru prima dată în istoria acestui batalion. Dar vom vedea noi imediat...

Se apropie încet de prima bîrnă de lemn, o înconjoară o dată, de două ori... Să te învîrți în jurul adversarului fără să scoți un sunet este o formă foarte eficace de „război al nervilor”. Ceafa arde, palmele nădușesc, mintea se încețoșează, respirația ți se oprește și-ți simți propria duhoare!

— Mda, da, vom vedea noi! repetă sergentul-major în spatele celui de-al treilea din primul rînd.

Domnește tăcerea în timp ce inspectează pe al patrulea și pe al cincilea. Apoi izbucnesc răgetele:

— Compania a 3-a... dreeepți!

Odată cu torentul obișnuit de trivialități... Despre mult iubitul nostru *Hauptfeldwebel* obișnuiam să spunem că nu putea slobozi murdării fără ca mai înainte să nu slobozeazscă murdăria din el. Poate că nu era prea spiritual, dar noi ne mulțumeam și cu atît și asta îl caracterizează destul de bine pe acest mic burghez sadic, putred pînă-n măduvă, căruia îi fusese dat să guste puțin din beția puterii.

— Ce-i cu compania asta de batjocură? V-ați petrecut duminica tăvălindu-vă în balegă? Bălăceală-n bălegar. Asta e de voi. Am privit cinci dintre voi! Parcă ar fi cinci codoși fătați de tîrfe sifilitice...

Nu mai era o gură omenească, era o gură de canal, de mare debit. Îi plăcea mult să pomenească de „boala franțuzească”, dar el însuși era atins de boala prusacă, într-un stadiu foarte avansat, acea jalnică sete de a-și umili aproapele. Este cu adevărat o boală, dar o boală care nu afectează doar batalioanele disciplinare. Ea s-a răspîndit în toată

armata germană, precum o epidemie de furunculoză. Și în fiecare furuncul poți fi sigur să găsești un tablagiu, unul din tipii ăștia care cred că reprezintă ceva dar în realitate sînt nimeni.

Pedeapsa obișnuită, în asemenea cazuri, constă în trei ceasuri de exercițiu special, din care piesa de rezistență e un șanț lung, plin pe jumătate cu noroi dezgustător, în plină fermentație, acoperit la suprafață de o spumă vîscoasă, gălbuie. De fiecare dată cînd ordinul „culcat" ne prăvălește în fundul șanțului, trebuie după aceea să-ți freci și aproape să-ți smulgi pleoapele pentru a-ți recăpăta vederea. Vine apoi ora prînzului. În halul în care ne găsim, înfulecăm haleala. Avem o jumătate de oră la dispoziție pentru a ne prezenta, curați ca lacrima, la apelul de după-amiază.

Pentru aceasta foloseam o metodă simplă pe care v-o recomand: este suficient să treci sub duș așa echipat, complet îmbrăcat. Apoi, trebuie curățată pușca și celelalte piese ale echipamentului, să le usuci cu grijă cu ajutorul unei cîrpe curate și să le ungi. Atenție mare, mai ales pe interiorul țevii flintei...

Asemenea operații de demontare, curățire și ungere nu ocupă decît o singură dată pe săptămînă timpul unui soldat obișnuit. Cel mult de două ori, în cazul vreunui exercițiu în condiții deosebit de murdare. Noi însă aveam parte de ele de cel puțin două ori pe zi.

La apelul de după-amiază era clar că ne prezentam uzi leoarcă. Dar cu asemenea prilej aveau totuși bunătatea să nu ne caute neapărat nod în papură. Era suficient să fim curați...

§

De un singur lucru ne mai temeam la fel ca de această cumplită inspecție de luni, anume de controlul dormitoarelor, la orele douăzeci și două. Ce era în stare să facă subofițerul de serviciu cadavrelor ambulante ce eram, după o zi istovitoare, atingea uneori sublimul...

Înainte de sosirea subofițerului, fiecare trebuia să se lungească pe pat, firește, în poziție regulamentară, adică pe spate, cu brațele lipite de trup, cu labele picioarelor goale expuse inspecției. Șeful de dormitor avea sarcina să vegheze ca nici măcar un fir de praf să nu existe prin

orice ungher al dormitorului, ca picioarele să fie la fel de curate ca cele ale unui nou-născut, ca toate lucrurile să fie rînduite și împăturite strict conform regulamentului.

La începutul fiecărui control, șeful de dormitor era obligat a spune pe nerăsuflate formula:

— *Herr Unteroffizier*, șeful de dormitor Brand, prezent la raport, declară că totul este în ordine în dormitorul 26, efectiv doisprezece oameni, din care unsprezece pe paturile lor. Sala a fost aerisită și curățată cum se cuvine, nu este nimic deosebit de raportat.

Bineînțeles că subofițerul de serviciu nu-i acorda nici o importanță și începea să scotocească cam peste tot. Nenorocirea șefului de dormitor dacă descoperea cel mai mic grăunte de praf, ori o cutie din echipament prost închisă, ori o umbră de murdărie pe talpa unui singur picior.

Subofițerul ce purta numele Geerner—cred sincer că locul lui adevărat ar fi fost într-o celulă capitonată—urla realmente precum un cîine. Auzindu-l aveai impresia că era gata-gata să izbucnească în plîns, și, într-adevăr, îl puteam vedea adesea vărsînd lacrimi de furie. Cînd era Geerner de serviciu curățăm, spălam și rînduiam și mai abitir ca de obicei...

Într-o seară de tristă amintire, șef de dormitor era Schnitzius. Amărîtul acesta de Schnitzius parcă era făcut să fie țap ispășitor, băiat bun de altfel, dar într-atît de slab cu duhul încît servea drept cal de bătaie tuturor superiorilor, începînd cu *Stabsfeldwebel*-ii și coborînd fiecare treaptă a ierarhiei.

Schnitzius era la fel de crispat cum eram și noi toți, lungiți pe paturi și întrebîndu-ne ce mai putusem uita și de data asta. Îl auzeam pe Gerner în dormitorul de alături. De unde eram ni se părea nici mai mult, nici mai puțin că era pe cale să facă țăndări dulapurile și stinghiile paturilor desfundîndu-le cu cizmele, într-un amestec de înjurături, scîncete, javre rîioase, porci jegoși ș.a.m.d. Am fi avut de ce să ne piară culoarea din obraji, de n-am fi fost gata livizi. Geerner era în mare formă. Va fi bine încins cînd va ajunge și la 26. Mai bine să riscăm totul părăsindu-ne cușetele să mai controlăm o dată camera la sînge. Ceea ce și am făcut fără a descoperi urmă de praf...

Toată lumea își reluase locul cînd ușa fu dată violent de perete.

Oh! dacă cel puțin altul decît Schnitzius ar fi fost șef de dormitor în seara aceea, unul mai puțin papă-lapte!

Dar Schnitzius rămăsese acolo buimac, palid ca un mort, cu mintea scurt-circuitată. Nu putea face altceva decît să-l privească pe Geerner cu ochii măriți de groază. Dintr-un singur salt, Geerner a fost lîngă el și răcni, cu obrazul la o palmă de cel al lui Schnitzius:

— Ce-i cu raportul? Crezi c-o să-l aștept toată noaptea?

Mai mult mort decît viu, Schnitzius debită formula cu voce tremurătoare.

— Totu-i în ordine? zbieră Geerner. V-ați apucat acum să raportați fals, hai?

— Nu, *Herr Unteroffizier*, bîlbîi Schnitzius, rotindu-se încet în jurul său, pentru a face față subofițerului.

O tăcere de plumb domni timp de mai multe minute în dormitor. Doar ochii se mișcau. Ochii noștri care-l urmăreau pe Geerner în goana sa după urme de praf, de la un capăt la celălalt al camerei. Ridică pe rînd picioarele mesei din mijloc, trecîndu-și palma dedesubt. Nimic. Examină tălpile încălțărilor noastre. Fără cusur. Ferestrele și firul lămpii. La fel. Nu inspectă picioarele cu atenția pasionată a unuia care ar cădea mort pe loc dacă nu ar găsi ceva de zis.

În cele din urmă, își plimbă de jur-împrejur privirile îndoliate, încărcate de ură. Se părea că de data aceasta, într-adevăr, trebuia să se resemneze. Avea expresia unuia căruia iubita nu-i venise la întîlnire și care urmează să se culce singur, cu dorințele sale frustrate și cu dezamăgirea sa.

Tocmai era să închidă ușa în urma lui cînd se răzgîndi brusc.

— Totu-i în ordine, ai? Ia să vedem...

Năpustindu-se deodată precum o fiară turbată, sări la cafetiera noastră, un ceainic uriaș de aluminiu de cincisprezece litri. Constatase mai înainte, spre marele său regret, că era lustruită fără cusur și plină cu apă curată, conform regulamentului. Dar toți am priceput imediat— și inimile noastre încetaseră să bată—că Geerner născocise ceva nou.

Examină dintr-o parte suprafața nemișcată a apei. Chiar dacă ceainicul fusese umplut cu puțin înainte de venirea lui Geerner, cîteva fire de praf se depuseseră totuși inevitabil...

Zbieretul lui Geerner a fost de-a dreptul de basm:

— Asta numiți voi apă curată? Care-i nespălatul care a turnat în ceainic zeamă de hîrdău? Vino-ncoace, scursură de gunoi pe două picioare.

Se urcă pe un scaun iar Schnitzius trebui să-i dea ceainicul.

— Dreeepți! Capul pe spate și deschide botul!

Încet, întreg conținutul se scurse în gura deschisă a lui Schnitzius, aproape sufocîndu-l. După ce termină, turbatul subofițer zvîrli recipientul de perete, ieși în goană din dormitor, iscînd mare gălăgie în sala de baie, de unde, pe rînd, ieși cu vreo șase găleți pline pe care le azvîrli din zbor pe podeaua dormitorului. Cum nu aveam decît două cîrpe zdrențuite pentru a șterge dezastrul, asta ne-a luat ceva timp.

Gluma aceasta o mai repetă de patru ori înainte de a se plictisi. După care se duse la culcare, în sfîrșit potolit, pe cînd noi ne regăsirăm liniștea.

Vechii romani au denumit *furor germanicus* încrîncenarea de care s-au lovit în luptele din războiul împotriva triburilor de la nord de Alpi. Pentru romani și ceilalți dușmani învederați ai rasei germanice ar fi fost oare o mîngîiere să afle că germanii se comportă între ei cu aceeași demență cu care își tratează vecinii?

Furor germanicus, boala prusacă.

Geerner nu era decît un amărît de subofițer, un gunoi dezechilibrat cerebral care trebuia să se mulțumească cu întîlnirile sale zilnice cu țărîna.

Pace celei în care probabil s-a transformat.

§

Antrenamentul nostru se încheie în apoteoză, printr-un exercițiu de șapte zile și șapte nopți aproape albe, care avu loc pe un gigantic cîmp de manevre numit Sennelager. Fuseseră construite aici sate întregi, cu poduri, răspîntii de drumuri, șine de tramvai. Nimic nu lipsea, în afară de locuitori și aveam aici prilejul să ne arătăm talentele, prin mlaștini, rîuri și mărăcini, peste punți ce se clătinau, aruncate neglijent deasupra unor adevărate prăpăstii.

Toate acestea sună poate puțin romantic, un joc gen de-a pieile roșii, la scară mare, dar aceste jocuri au costat viața unuia dintre noi, care s-a prăbușit de pe una din punțile acelea mișcătoare și și-a frînt gîtul.

Alt joc foarte prețuit consta în a săpa locașuri adînci doar cît să ne cuprindă, în care ne chirceam apoi, morți de frică, în timp ce tancurile grele ne treceau peste spinare.

Senzațiile tari se succedau, noi trebuind să ne aruncăm apoi pe burtă sub aceleași tancuri, partea de dedesubt a mașinilor de război ștergîndu-ne fesele în timp ce șenilele treceau cu zgomot asurzitor pe stînga și pe dreapta.

Scopul era să ne facă nepăsători la întîlnirile zilnice cu tancurile.

Trăiam într-o spaimă aproape neîntreruptă, ceea ce este, de altfel, ceva normal, soldatul german fiind dintotdeauna dresat prin frică, antrenat să reacționeze precum o mașină sub imboldul fricii și nu să se lupte curajos, înflăcărat de un nobil ideal, care l-ar face să-și sacrifice cu bună știință și viața, dacă ar fi necesar, pentru binele poporului său. Poate că tocmai această inferioritate morală este trăsătura caracteristică a mentalității prusace și boala cronică a poporului german.

Două zile mai tîrziu compania fu dezmembrată în mici grupe de cinci pînă la cincisprezece oameni care primiră echipamente noi. Împreună cu alți cîțiva, eu am primit uniforma și bereta neagră a trupelor de blindate. A doua zi un *Feldwebel* ne conduse la cazarma din Bielefeld, unde am fost imediat încorporați într-o companie gata de plecare pe front și urcați claie peste grămadă într-un tren militar.

Prima noastră întîlnire

„Ca și cum compania asta n-ar fi fost plină ochi cu ucigași de țeapa voastră! Îmi vine să vărs privindu-vă... Dar nu care cumva să vă prind că faceți un singur pas greșit, mă auziți? Să fiu spînzurat dacă nu va fi trimis înapoi la ocnă, în care ați fi putut avea măcar buna-cuviință să crăpați! La pușcărie e locul vostru adevărat...”

În felul acesta mă blagoslovi în semn de bun venit comandantul companiei a cincea, bădăranul de căpitan Meier, călăul recruților, teroarea bobocilor. Dar cuvîntările de soiul acesta nu erau nimic nou pentru mine.

Am fost afectat escadronului numărul doi, sub ordinele locotenentului von Barring. Și abia aici mă așteptau unele lucruri cu care nu eram obișnuit...

Von Barring îmi întinse mîna, o cuprinse pe a mea cu o strîngere viguroasă, prietenoasă... Nu-mi venea să cred. Este unul dintre lucrurile pe care un ofițer al armatei prusace pur și simplu nu poate să le facă; dar el îl făcu, și făcîndu-l, îmi spuse:

— Fii bine venit, băiete, fii bine venit în compania a 5-a. Te-au potcovit bine, azvîrlindu-te într-un regiment de tot rahatul, dar aici, în companie, mai toți ne ajutăm între noi și ne descurcăm binișor. Caută camionul 24 și prezintă-te la raport în fața subofițerului Beier, el e șeful plutonului 1...

Apoi surîse, zîmbetul deschis, sincer, prietenos al unui tînăr ofițer neînfumurat, băiat bun, simpatic.

Rămăsesem fără suflare!

Am găsit camionul 24 și cineva mi-l arătă pe *Unteroffizier*-ul Beier, un bărbat scund, în jur de treizeci și cinci de ani, bine legat, care juca cărți împreună cu alți trei tipi, așezați în jurul unui butoi. M-am

oprit la distanța regulamentară de trei pași, mi-am ciocnit cu putere călcîiele și am început cu glas răsunător:

— *Herr Unteroffizier*, soldatul Sv...

Nu am putut continua. Doi dintre cei patru tipi țîșniră ca la comandă de pe gălețile cu gura în jos pe care șezuseră și încremeniră în poziție de drepți, cu degetele lipite pe cusătura pantalonilor, în timp ce subofițerul și al patrulea individ căzură pe spate, cu picioarele-n sus, iar cărțile de joc zburau în jurul lor precum frunzele moarte luate de o vijelie de toamnă. O clipă toți mă priviră fix. Apoi un *Obergefreiter* mare și roșcovan exclamă:

— Sfinte Doamne, măi omule, ne-ai tras o spaimă! De parcă însuși marele nostru Adolf s-ar fi strecurat în pielea ta! Măi, proasta satului, ce-ți veni să-ți permiți să întrerupi ocupațiile inocente ale unor pașnici cetățeni ce sîntem? Ia spune!

— Soldat Sven Hassel raportează, *Herr Obergefreiter*. Ordin de la locotenentul von Barring să mă prezint la șeful plutonului numărul 1, *Unteroffizier* Beier...

Beier și al patrulea se ridicară, cvartetul măsurîndu-mă cu priviri îngrozite. Încă un gest din partea mea, exprimau chipurile lor terorizate și toți ar lua-o la fugă urlînd. Apoi, dintr-odată, izbucni un rîs nebun, colectiv, homeric.

— Auziți la el! *Herr Obergefreiter*. Ha, ha, ha! *Herr Unteroffizier* Beier, ha, ha, ha!

Obergefreiter-ul roșcovan făcu o plecăciune foarte adîncă în fața lui Beier și continuă:

— Onorabila dumneavoastră Excelență! Grația dumneavoastră dăruită cu toate virtuțile! Fermecătoarea dumneavoastră măreție, *Herr Unteroffizier* Beier, vă implor bunăvoința...

Priveam buimac de la unul la altul, nefiind în stare să înțeleg hazul situației. După ce se mai potoliră, subofițerul mă întrebă de unde naiba veneam și răspunsul meu îmi aduse pe loc toate simpatiile.

— Las-o baltă, amice! reluă roșcovanul. Batalionul disciplinar din Hanovra! Acum pricep de ce și cum! La început am crezut că-ți bați joc de noi cînd ai pocnit călcîiele în halul ăsta; dar bănuiesc că-i o minune a lui Dumnezeu că ți-au mai rămas călcîiele. În fine, acum iată-te acasă!

Cuvintele acestea au marcat intrarea mea în plutonul 1 și peste nici o jumătate de oră eram în drum spre Friburg, unde urma să fim încadrați în unități de luptă care vor fi trimise, pentru antrenament suplimentar, prin toate colțurile Europei cuprinsă de nebunie. În timp ce străbăteam traseul acesta în zăngănit de arme, am făcut cunoștință cu cei patru camarazi ai mei, împreună cu care aveam să port războiul meu personal.

Willie Beier era cu zece ani mai în vîrstă decît noi, din care cauză îi spuneam Bătrînul. Era însurat și tatăl a doi copii. Mai era berlinez și tîmplar. Părerile sale politice îi atrăseseră optsprezece luni de lagăr de concentrare, după care fusese „grațiat" și trimis într-un batalion disciplinar.

— Și de aici nu mă mai mișc, încheie el zîmbind, pînă cînd într-o bună zi mă va găuri vreun glonț.

Bătrînul era tovarăș de nădejde. Veșnic calm și netulburat. În cei patru ani înspăimîntători pe care i-am petrecut împreună nu l-am văzut o dată măcar pierzîndu-și hățurile. Era un om din soiul acela ciudat care avea darul să împrăștie calm în jurul său, calm de care aveam atîta nevoie în clipele grele. Cu toate că nu ne despărțeau decît zece ani, avea față de noi o purtare aproape părintească și nu o dată am mulțumit soartei care mă aruncase în tancul Bătrînului.

Joseph Porta, *Obergefreiter*, era unul dintre acei incorigibili farsori pe care nimic din lume nu-l putea atinge. Îi păsa de război precum de izmenele sale și sînt ferm convins că nici Dumnezeu, nici diavol nu au cutezat vreodată să i se așeze în cale, de teamă de a deveni ridicoli. Toți ofițerii companiei se temeau de el și îl ocoleau ca pe un ciumat, căci era în stare să-i facă să-și piardă prestigiul, uneori pentru totdeauna, doar privindu-i inocent în ochi.

Oricăruia îi tăia calea, nu uita niciodată să-i spună că era un *roșu*. Într-adevăr, făcuse un an la Oranienburg pentru activități comuniste, activități care, în 1932, se mărginiseră să ajute pe cîțiva să pună două-trei steaguri social-democrate pe turla bisericii Sf. Mihail. Gluma îl costase cincisprezece luni de pușcărie, de altfel uitate cu promptitudine, pînă ce, în 1938, *Gestapo*-ul îl arestă pe neașteptate, încercînd să-l convingă că știa unde se află misterioasa ascunzătoare a marelui și invizibilului Wollweber, conducătorul comunist. Brutalizat și supus

înfometării timp de două luni, fu apoi tîrît în fața unui tribunal, judecata bazîndu-se pe o fotografie mărită peste poate, reprezentîndu-l pe Porta și drapelul său roșu, în drum spre biserica Sf. Mihail. Sentința: doisprezece ani de muncă silnică pentru activități comuniste și profanare a casei Domnului. Cu puțin înainte de deschiderea ostilităților, la fel ca mulți alți deținuți, fu grațiat așa cum se obișnuia, adică vărsat într-un batalion disciplinar. Soldații au ceva comun cu banii, n-are importanță de unde provin...

Născut și crescut la Berlin, Porta poseda în cel mai înalt grad humorul echivoc, gura bogată și fantasticul tupeu al berlinezului tipic. Era suficient să deschidă gura și toată lumea se și tăvălea de rîs, mai ales atunci cînd imita inflexiunile tărăgănate și insolenta aroganță a valetului unui boiernaș prusac.

Avea și un talent înnăscut, autentic, de muzician, cînta la fel de bine la chitară cît și la orga bisericii și căra pretutindeni după el flautul său, din care scotea minuni, cu ochii săi precum bumbii de la ghete, plini de viclenie, ațintiți undeva înaintea lui, cu chica sa roșie fluturînd ca o căpiță de paie în furtună. Orice interpreta, fie o melopee populară, fie o improvizație pe teme clasice, notele țîșneau din instrument jucînd ca ființele vii. În ochii lui Porta o partitură muzicală era o adevărată chinezărie, dar era de ajuns ca Bătrînul să-i fluiere melodia ca el s-o preia ca și cum ar fi cunoscut-o dintotdeauna, ba ca și cum el ar fi compos-o.

În sfîrșit, mai avea harul povestitorului înnăscut, istorisirea cea mai aiurită putea dura, la el, și cîteva zile, cu toate că era migălos născocită de la început pînă la sfîrșit.

Ca orice berlinez ce se respectă, Porta adulmeca de la kilometri orice sursă de haleală și găsea și modul în care putea să și-o procure, ba uneori, cînd avea de ales, chiar și metoda cea mai indicată. Fără îndoială, evreii trebuie să fi avut un Porta al lor care i-a ajutat să supraviețuiască în timpul exodului prin deșert...

Susținea sus și tare că are multă trecere la femei, dar privindu-l de aproape nu se putea să nu te îndoiești. Lung cît o prăjină și la fel de slab, gîtul de barză îi țîșnea drept în sus din gulerul uniformei și, cînd vorbea, mărul lui Adam te amețea tresăltînd neîncetat. Fața sa triunghiulară era presărată la întîmplare cu pete de roșeață. Ochii săi

porcini, de culoare verde, erau împodobiți cu lungi gene albe și păreau că-l străpung pe interlocutor cu săgețile lor viclene. Claia de păr de un roșu aprins se zbîrlea necontenit ca un acoperiș de paie. Cel mai mîndru însă era de nasul său, naiba știe de ce. Cînd deschidea gura se vedea un dinte, unul singur pe gingia de sus. Susținea că mai avea și alții, dar cum era vorba de măsele, nu se vedeau. Dumnezeu știe de unde dibăcise o pereche de ghete destul de mari pentru el! Probabil că purta cel puțin patruzeci și șapte.

Al treilea din acest cvartet, Pluto, era un munte de mușchi. Avea gradul de *Stabsgefreiter* și în realitate se numea Gustav Eicken. În cazul său nu politica, ci infracțiuni cinstite de drept comun îl aruncaseră, de trei ori, în lagărele de concentrare. Docher la Hamburg, după bunul exemplu al tovarășilor săi ciordise o groază de mărunțișuri prin antrepozite și de pe vasele ce se descărcau. În urma acestor activități, se aleseseră toți cu cîte șase luni de pușcărie.

Pluto nu fusese eliberat decît de patruzeci și opt de ore cînd venise poliția să-l caute. De data aceasta era vorba de fratele său, care falsificase un pașaport și care pentru aceasta își pierdu capul. Pluto mai făcu încă nouă luni de pîrnaie, fără a fi interogat vreodată. Apoi, într-o bună zi fu aruncat pe stradă, după ce fusese snopit în bătaie, tot fără nici o explicație.

După trei luni fu din nou arestat. De data asta pentru furt, era vorba de un întreg camion cu făină. Pluto habar n-avea nimic în legătură cu acest camion, dar încasă totuși încă o scărmăneală, apoi fu pus față în față cu un tip care jură că-i fusese complice în „lovitura cu făina" și se trezi condamnat, după o judecată de zece minute, la șase ani muncă silnică. Doi ani îi făcu într-un lagăr, apoi fu transferat, ca toată lumea, într-un batalion disciplinar și sfîrși prin a eșua, împreună cu noi, în Regimentul 27 disciplinar. Dacă voiai să-l vezi cuprins de-o furie oarbă, nu aveai decît să pronunți cuvintele „camion" și „făină".

Ultimul din cei patru, Anton Steyer, *Obergefreiter*, nu era numit niciodată altfel decît Tom Degețelul. Măsura abia un metru cincizeci și era originar din Köln, unde lucrase în industria parfumurilor. O ceartă mai aprinsă, într-o berărie, îl dusese drept în lagărul de concentrare, cu doi dintre amicii săi. Unul căzuse în Polonia, celălalt dezertase, fusese prins, executat.

Trenului nostru îi trebuiseră șase zile să-și atingă ținta, respectiv Friburg, pitoreasca așezare din sudul Germaniei. Știam că nu vom rămîne aici prea mult timp. Locul unui regiment disciplinar nu este în spate, ci mereu în primele linii, acolo unde se scriu cele mai însîngerate pagini din istoria popoarelor. Circula zvonul că vom fi expediați în Libia, *via* Italia, în realitate însă nimeni nu știa nimic. Prima zi s-a scurs cu formalitățile de clasificare, predarea foilor de drum și alte asemenea fleacuri. Ba am avut și răgazul să petrecem cîteva clipe plăcute la hanul *Zum Goldenen Hirsch*[1] al cărui patron jovial se numea, evident, Schultze și, mai puțin evident, se potrivi să fie un vechi prieten al lui Joseph Porta al nostru.

Vinul era din belșug, fetele nostime, iar dacă glasurile noastre nu sunau prea melodios, erau în schimb răsunătoare.

Se scursese atîta vreme de cînd nu mai luasem parte la asemenea chiolhanuri și atîtea lucruri hidoase continuau să mă apese, încît mi-a fost foarte greu să îngrop trecutul sau, mai bine zis, să-l elimin pînă peste noapte, fiindcă se ivise prilejul. Dacă am izbutit să fac aceasta în seara aceea și apoi în multe alte seri, a fost mulțumită lui Porta, Bătrînului, lui Pluto și lui Tom Degețelul. Și ei trecuseră prin toate iar acum erau niște duri, iar cînd aveau de pileală, fete ascultătoare și cîntece, puțin le păsa de trecut și de viitor.

[1] *(germ.)* ZUM GOLDENEN HIRSCH: La Cerbul de aur *(n. trad.)*

La început feroviarul se codi. Un bun național-socialist nu găsea că ar fi fost de bună-cuviință să facă cumpărături pentru foști ocnași! Dar cînd Porta îi strecură la ureche ceva în legătură cu o sticlă de rom, feroviarul uită pentru o clipă calitatea sa de ființă superioară, o întinse pînă la Gehrltze, burtosul nostru hangiu și se întoarse foarte repede cu un pachet voluminos pe care îl luarăm îndată în primire.

— Ești membru de partid, nu-i așa? întrebă Porta (Joseph) cu un amestec subtil de nevinovăție și voioșie.

Feroviarul ne arătă uriașa insignă a partidului nazist care chipurile îi împodobea buzunarul uniformei.

— Bineînțeles! Dar de ce întrebi?

Ochii verzi ai lui Porta se făcură și mai mici.

— Am să-ți spun, prietene. Dacă ești membru de partid, vei da ascultare ordinului Führerului care prevede că bunul colectivului este mai presus decît cel al individului. Prin urmare vei cuvînta cam în felul următor: „Bravi războinici din al 27-lea Foc și Pară! Pentru a vă sprijini să combateți și mai bine pentru Führer și popor, vă dăruiesc, din marea mea generozitate, această sticlă cu rom pe care Dl. Joseph Porta, Obergefreiter prin mila Domnului, în nemărginita sa bunătate, hotărîse s-o înmîneze umilei mele persoane." Nu-s exact cuvintele pe care te pregăteai a le rosti? Îți stăteau pe limbă, așa-i? Scumpul meu prieten, îți mulțumim din inimă și acestea fiind zise poți s-o ștergi...

Mîna lui Porta descrise o perfectă morișcă. Apoi își scoase chipiul și zbieră:

— Grüss Gott![1]

Îndată ce nefericitul feroviar se îndepărtase, scrîșnind din dinți, desfăcurăm pachetul.

Erau cinci sticle cu vin; era o bucată enormă de friptură de porc; erau doi pui fripți, era...

[1] *(germ.)* GRÜSS GOTT: formulă curentă de salut, în cazul acesta cu sensul de „la revedere" *(n. trad.)*

— **D**ar ar trebui să ne amintim că plecăm la război și că războiul poate fi uneori o chestie foarte primejdioasă. După cîte se spune unii mai și mor la război. Să presupunem că un glonț rătăcit ne curăță brusc, pe toți deodată. Sau să presupunem...

Glasul lui Porta deveni o șoaptă înfrigurată.

— ...că nimeni n-a fost atins dar glonțul sparge aceste trei sticle care ne-au mai rămas! Iată ce aș numi grozăviile războiului!

În ciuda acestor perspective teribile am păstrat, totuși, cîte ceva pentru mai tîrziu.

Curînd trenul se puse în mișcare.

— Gata, pleacă, pleacă!

Singur Dumnezeu știe poate de ce simțeam nevoia să urlăm, căci plecarea trenului era un fapt evident, atît pentru noi, care eram instalați în furgonul nostru, cît și pentru toți cei care rămîneau. Marile uși ce lunecau pe șine erau deschise pe amîndouă părțile și noi atîrnam ciorchine, agățați unii de alții și zbierînd care mai de care mai tare. Orice ne făcea să izbucnim în urale răsunătoare: o pisică, o vacă și cu atît mai mult o femeie!

— Spuneți-mi și mie ce naiba aclamați așa? întrebă deodată Bătrînul. Sîntem chiar atît de bucuroși că mergem la tăiere?

Porta se opri chiar la mijlocul unui „ura" și începu să gîndească profund.

— Ce aclamăm? Ei bine, măi cap de libelulă, nu prea știu bine. Urlăm, e adevărat, dar de ce?

Ne consultă din priviri.

— Eu cred că știu, făcu Tom Degețelul.

— Dă-i drumul, te ascultăm.

— Urlăm ura pentru că nimeni n-a auzit încă de un război care să nu înceapă cu urale!

Tom Degețelul ne privi solemn, adăugind inspirat:

— Și pentru că am pornit la drum să îndeplinim o misiune nobilă. Sîntem pe cale să-l ajutăm pe scumpul nostru *Führer*, pe marele nostru Adolf, să se aleagă cu o mare înfrîngere, pentru ca porcăria asta de război să se termine cît mai curînd și ca minunata prăbușire a acestui regim putred să devină o glorioasă realitate!

Porta îl ridică de jos, îl sărută pe ambii obraji, îl repuse pe picioare,

lungi gîtul său de barză și scoase un răget de supremă mulțumire pe care desigur că *Führerul* îl auzi, dar nu îi putu prinde înțelesul.

Nu sînt cel mai indicat să exprim o părere obiectivă, dar din punctul de vedere al simplului soldat, faimosul geniu german de organizare mi se pare mult exagerat, cel puțin în ceea ce privește transportul trupelor. Impresia cu care rămîne soldatul simplu de pe urma planurilor mult lăudate ale Statului Major General este că, dacă trebuie transportat dintr-un punct într-altul, esențial este a-l transporta în zig-zag. Să muți un simplu soldat din A în B, în linie dreaptă și fără lungi opriri în mijlocul cîmpului sau pe liniile secundare ale unor mărunte gări de triaj, într-un cuvînt, fără nici o risipă de timp și de combustibil, ar însemna a revoluționa arta războiului, realizînd acele frumoase planuri fără nici un fel de necazuri. Debandada războiului și titanica risipă de vieți omenești, de hrană, de material și inteligență rău folosită, sînt subînțelese prin expresii precum „înaintarea conform planului”, pentru a nu mai vorbi de „redresarea frontului” și „defensivă elastică”, care reprezintă un tragism atît de nemăsurat încît cu greu a putut fi închipuit. Cred că există totuși o explicație pentru dezordinea de nestăpînit a războiului. Ea provine, printre altele, din faptul că fără dezordine responsabilitățile ar fi mult mai ușor de stabilit. Dacă admitem că dezordinea face practic imposibilă urmărirea răspunderilor, devine plauzibilă explicația următoare:

Dacă război = dezordine
și dezordine = iresponsabilitate
atunci război = iresponsabilitate.

Este o ecuație la care vom avea adesea prilejul să revenim.

Am trecut astfel frontiera sîrbească, unde am aflat că, pînă la noi ordine, eram Batalionul 18 din Divizia a 12-a Panzer și că eram trimiși să învățăm, pe undeva prin Balcani, cum se mînuiește un nou tip de tanc, după care vom fi expediați pe front.

Îndată ce află noutățile, Porta exclamă cu un zîmbet încîntat:

— După cum merg lucrurile, asta nu se va întîmpla decît după jdemii de ani. Fericirea ne este asigurată. Vom fi cu toții fericiți ca-n sînul lui Avraam și vom deveni repede miliardari. Și am să vă explic

pentru ce. În Balcani afacerile sînt mai înfloritoare decît oriunde în Europa, și aceasta pentru că, pe plan comercial, se practică metoda directă: eu fur de la tine, tu furi de la mine, fără probleme! Și ce-i un soldat în primul rînd, dacă nu un om de afaceri? Să fim deci buni soldați, să ne amintim cele învățate și să le aplicăm cu dobîndă. Cînd voi părăsi minunații Balcani, voi fi în pielea unui tînăr bogat și bine garnisit.

De la Zagreb la Banja-Luka și de la Banja-Luka la Sokolevo, apoi brusc un salt către Bord, la nord, și spre est, din nou peste frontiera ungară... Așa înainta batalionul 18, săvîrșind fapte de arme de neuitat, e adevărat, puțin diferite de cele publicate în fiecare zi în comunicate sau proiectate pe ecranele cinematografelor, la rubrica de actualități, spre bucuria asistenței captivate de muzica marțială. Nu (între noi fie spus), batalionul 18 nu a fost niciodată filmat și nici măcar amintit în nici un comunicat. Nu era decît unul din acele batalioane cenușii, anonime, decimate și refăcute, decimate și refăcute, decimate și refăcute fără întrerupere, pentru o cauză pe care o uram, chiar dacă nu aveam darul de a ne exprima sentimentele cu concizia de invidiat a lui Porta, care nu pierdea niciodată prilejul să completeze cu propriile sale comentarii incredibilele comentarii ale *speaker*-ilor de la radio.

Prima oară era să-l pierdem pe Porta în orășelul Melykut, la nord-est de Pécs. Se cățără din mers în ultima clipă, cu ajutorul camarazilor și, cîteva minute mai tîrziu, pe cînd treceam prin dreptul unor cocioabe din mahalaua orașului, văzurăm trei țigănci care își agitau frenetic mîinile, în semn de adio. Porta le răspunse, zbierînd:

— La revedere, fetelor. Dacă veți avea un bebeluș și va fi băiat, să-i spuneți Joseph, ca și tatălui. Dar, pe sfînta fecioară, nu-l faceți soldat; mai degrabă pește, e mai puțin îngrozitor!

Porta se instală apoi într-un colț, scoase din buzunar o pereche de cărți incredibil de jegoase și ne pofti degrabă la o inevitabilă partidă de paișpe-douăzeci și unu. Jucam de patru ceasuri cînd trenul se opri la orășelul de graniță Mako, puțin mai la sud-est de Szeged.

Mi se spuse că făceam o haltă de zece ore înainte de a pătrunde în România. Am sărit jos din tren să aruncăm o privire primprejur. Ca de obicei, Porta porni ca cercetaș și, ca de obicei, se întoarse după un timp, se apropie de mine și de Bătrînul cu aerul său cel mai nevinovat și ne șopti:

— După mine!

Orașul—ceva între sat și așezare provincială—părea mut în lîncezeala după-amiezii. Veșmintele ni se lipiseră de piele pe cînd coboram împreună, transpirînd și gîfîind, strada principală, pe care țăranii zdrențăroși dormeau pe pămînt în umbra copacilor. Porta sări peste un gard, străbătu o îngrăditură și ne trezirăm într-o stradă îngustă mărginită de căsuțe cu minuscule grădini.

— Nasul îmi spune ceva! anunță Porta.

O luă la trap... ca mai apoi să trebuiască să treacă la galop, urmărit de o mulțime de bărbați și femei cuprinși de furie, în timp ce Bărînul și cu mine treceam neobservați, în spatele unui gard, cu cîte o gîscă sugrumată în fiecare mînă.

Doar răgazul să revenim la tren, să facem să dispară gîștele, și am pornit din nou în cercetare.

Porta ne venea de altfel în întîmpinare, sub pază bună, constînd dintr-un locotenent ungur, doi honvezi cu baionete la țeava puștii, o pereche din propria noastră poliție militară și vreo cincizeci de civili unguri, români, slovaci și țigani, vociferînd și gesticulînd.

Porta părea să ia lucrurile cu cel mai mare calm.

— Precum vedeți, ne declară el, regentul maghiar Horty, cel mai bun prieten al *Führerului* nostru din țara aceasta, mi-a dat o gardă de onoare.

Din fericire procesiunea fu întîmpinată de maiorul Hinka cînd ajunse în dreptul vagonului Statului Major al convoiului. Nu numai că Hinka era tînăr și simpatic, dar era protectorul personal al lui Porta. Ascultă liniștit acuzațiile expuse de locotentul ungur; apoi, după ce acesta termină, se porni:

— Ce mai e și cu povestea asta? Furt și tentativă de omor! Nu te-ai mulțumit să ne aduci întreaga populație pe cap sugrumînd gîște, dracu' să mă ia dacă nu ai atacat și soldați unguri, frații noștri de arme! Ba ai luat în șuturi și un cîine de rasă. Ai scos dinții falși ai notarului! Ai provocat două avorturi! Ce-ai de spus în apărarea dumitale, măi gorilă jalnică cu picioarele în X!

Totul răcnit din adîncul plămînilor, ca mulțimea întărîtată să-și dea seama că agresorul o încurcase rău de tot.

Pe același ton, Porta răspunse:

— *Herr Major*, cretinii ăștia congenitali sînt atît de mincinoși încît sufletul meu pios este zdruncinat pînă în străfunduri. Pe găoacea Sfintei Elisabeta, jur că mă plimbam pașnic bucurîndu-mă foarte nevinovat de vremea cea mai potrivită pentru a admira peisajul. Eram tocmai în mijlocul unei rugăciuni de mulțumire adusă Domnului de a-mi fi îngăduit să fac parte dintre aleșii săi, soldații marelui și mult-iubitului nostru *Führer* și totodată de a fi văzut marile suburbii ale scumpei noastre capitale Berlin, cînd deodată, cu o bruschețe cu totul nepotrivită pentru nervii mei delicați, am fost smuls din pioasele mele meditații de către o bandă de diavoli turbați, ce au răsărit din tufișurile unde mă așteptaseră ascunși. Nu știu ce își închipuiseră ei să-mi reproșeze, dar ce puteam face atunci altceva decît să scot un țipăt de groază și să-mi iau picioarele la spinare? Era limpede că îmi voiau pielea. Veți observa că unul dintre ei are ceas și doi fumează pipă. Prin urmare nu voiau să-mi ceară nici foc și nici să mă întrebe cît e ora. Apoi, cum luam un viraj într-o aripă cu viteza maximă permisă în asemenea cazuri, m-am pomenit nas-în-nas cu unul din războinicii ăștia de operetă cu chipiul lor neghiob cu pene și cu diagonala pe piept. Ce puteam face cînd a încercat să mă oprească, dacă nu să-i dau un brînci ușor, foarte curtenitor de altfel, așa cum se cuvenea. Mi se pare că a căzut, într-adevăr, destul de rău, dar dacă încă nu s-a sculat aș da bucuros o mînă de ajutor să-l transportăm la spital. După întîlnirea asta un întreg coteț de orătănii de-astea cu pene s-a năpustit pe mine urlînd precum indienii pe picior de război, dacă ar fi să credem, cel puțin, ce-i scris în cărticica aia minunată—*Herr Major* a citit-o cu siguranță—*Ucigașul de cerbi*, da, așa se cheamă, și dacă n-ați citit-o, *Herr Major*, voi scrie bunicii să mi-o trimită, știu c-o mai are în bibliotecă...

— Destul, Porta! mugi maiorul. Ce știi despre gîștele alea?

Pe obrazul murdar al lui Porta curgeau lacrimi, spre încîntarea noastră.

— *Herr Major*, spuse văicărindu-se, habar n-am despre ce gîște vorbesc oamenii ăștia. Dar dumneavoastră știți de cîte ori s-a mai întîmplat să fiu luat drept altul. Sînt cel mai nenorocit om de pe pămînt și sînt sigur că am cel puțin două sosii. Bunica spunea mereu...

Mușchii obrazului maiorului Hinka începură să tremure periculos, dar izbuti să rămînă serios și, întorcîndu-se către locotenentul ungur, îl asigură că Porta va fi aspru pedepsit. Pentru jaf în teritoriu aliat.

În seara aceea maiorul Hinka mîncă și el friptură de gîscă.

Pagină intenționat goală

Splendorile Balcanilor

Cățărîndu-ne pe deasupra și dedesubtul unui număr nesfîrșit de vagoane, am ajuns la unul foarte mare, ce purta sigiliul Wermacht-ului. Sigiliul precum și lacătul greu nu opuseră multă rezistență și Bătrînul împinse în lături ușa pe șine.

— Ce părere aveți, ia priviți ce-i înăuntru.

Ceea ce am putut vedea ne făcu aproape să cădem jos. Doamne Dumnezeule! Mai existau oare asemenea lucruri? Cutii cu ananas, bere, fileuri de vită, jambon, sparanghel, languste, creveți, măsline, sardele portugheze, borcane cu ghimbir, caise și piersici. Ceai adevărat, cafea adevărată, șocolată, țigări și vinuri fine. Vin alb, vin roșu, coniac, șampanie. Un adevărat magazin de coloniale pe roți, ce mai, un poem epic, o feerie orientală.

— Dumnezeule atotputernic! gîfîi Tom Degețelul. Cui i-e destinat vagonul ăsta?

— Vrei să zici: cui îi era destinat? îl corectă Pluto. Chiar și un animal ca tine ar trebui să înțeleagă că însuși Domnul ne-a condus pașii. Și dacă Domnul și-a dat atîta osteneală, nu-i pentru ca tu să stai pe labele dinapoi și să pui întrebări tîmpite!

A doua zi, cînd am intrat în marea gară de mărfuri din București, unde trebuia să ne transbordăm, Porta se făcu nevăzut cu o ladă de vin și nu mult timp mai tîrziu apăru în mare grabă o locomotivă care luă vagonul nostru și îl rîndui pe o linie de garare, la adăpost de priviri prea indiscrete.

Porta îl puse pe un Stabsfeldwebel să întocmească chiar și un bon ce confirma că vagonul era proprietate legitimă a batalionului 18.

Am fost cantonați într-o cazarmă românească aproape de rîul *Dombrovitza*[1], nu departe de oraș. Într-o sîmbătă seara Porta se duse la București să joace poker cu niște cunoscuți de-ai săi români și duminică dimineața nu se prezentă la apel. Am răspuns „prezent" în locul lui, dar era limpede că situația aceasta nu putea să dureze prea mult.

Pluto bănuia că după ce pierduse tot ce avea chiar și hainele de pe el, Porta aștepta acum, în tovărășia unor fetișcane românce, să venim să-l luăm. Povestea asta ni se părea greu de înghițit, căci Porta era un măsluitor genial; explicația cea mai probabilă—și totodată mai îngrijorătoare—era că-i curățase pe toți ceilalți și o pățise la ieșire!

Imediat după „zeama" de la prînz, am pornit-o prin oraș. Să-l cauți pe Porta într-un oraș de un milion de locuitori era o încercare disperată, mai ales că Bucureștiul se întinde pe o suprafață considerabilă cu marile sale parcuri, cu bulevardele sale largi și cu străzile sale nesfîrșite pe care toate casele au grădina lor proprie.

Dar grija noastră se dovedi de prisos. Pe cînd străbăteam în lung și-n lat unul dintre cele mai frumoase cartiere rezidențiale ale orașului, atenția ne-a fost atrasă de un alai ciudat și gălăgios. Atît de ciudat și de gălăgios încît lumea se adunase să-l privească trecînd.

Patru bărbați—doi ostași români, un bersaglier italian și un civil în ținută de seară—se împleticeau voioși sub povara unei mari lectici, cît un compartiment de tren și, în timp ce cărau straniul vehicul, zbierau cît își ținea gura cîntecul *Într-o piață persană*, stimulați și acompaniați de un flaut invizibil.

Din măruntaiele monstrului de aur și lac roșu se ridică deodată glasul flautistului:

— Opriți, sclavilor! Pregătiți-vă de aterizare! Atențiune... STAI!

Dispozitivul atinse caldarîmul cu o hărmălaie ce putea fi auzită la mari depărtări și blindat voluputos pînă la urechi, apăru Porta al nostru. Și el era în ținută de seară cu plastron apretat, redingotă, joben și monoclu. Ne salută cu un gest pe care romancierii francezi de mîna a doua de la finele secolului l-ar fi calificat drept indescriptibil și ni se adresă afectat:

— Dragilor! Fraților! Permiteți-mi să fac prezentările: contele de Porta, prin grația Domnului. Și dacă nu mă înșel, mi se pare că v-am

[1] DOMBROVITZA: Evident, e vorba de Dîmbovița. *(n. trad.)*

cunoscut... Care mai este soarta armatelor germane? Aduceți-mi lista victoriilor de astăzi!

— Ce naiba-i caraghioslîcul ăsta arab în care te lași dus? se interesă Tom Degețelul. Cinstitele noastre bou-vagoane nu-ți mai sînt bune?

— Am de gînd să fiu transportat pe frontul de est în acest car special purtat pe brațe, rezervat exclusiv pentru cei mai buni ostași ai armatei germane. James...

Mi se adresase mie.

— James, vei merge în urma mea și la nevoie îmi vei da pușca. Te vei mai asigura de asemenea că cel mai bun trăgător din întrega Germanie ochește cum se cuvine înainte de a-l lăsa să gîdile trăgaciul! Nu putem tolera nici un glonț pierdut, ăsta e o chestie de prestigiu...

— Și uniforma ta?

— Domnilor, acesta e un război de gentlemeni. Deci, mi-am pus uniforma de gentelmen... Și pe lîngă această lectică și această redingotă fără cusur am mai cîștigat și 2300 lei, precum și o prea frumoasă cutie muzicală pe care o veți putea privi acum în premieră...

Plonjă în adîncul lecticei și se întoarse cu o splendidă cutie muzicală, care, în acompaniamentul unui menuet gingaș, făcea să danseze o pereche de păstori din porțelan. Fără îndoială un obiect de mare valoare, pe care poimîine avea să-l dăruiască unui vatman.

— Și, în sfîrșit, am mai cîștigat și o amantă... Cu picioare și tot ce-i trebuie...

— O ce?

— Ce, o ce? îngînă Porta ca un ecou. Nu știți, copiii moi, ce-i aia o amantă? Este o jucărie de lux pentru conți și baroni. Are pulpe, sîni și fese. Adică să ai cu ce te jucă. Se găsește de cumpărat în prăvăliile foarte scumpe, în care se bea șampanie în timp ce privești modelele expuse. Ca să funcționeze, trebuie să dai un cec, dar cînd funcționează, se agită de sus și pînă jos pînă cînd slăbește arcul și trebuie să-l întorci din nou, cu un alt cec. Dacă cecurile nu-ți lipsesc, funcționează întruna.

Porta aruncă o sticlă de vin celor patru hamali ai săi urlînd:

— Luați carburant, sclavilor! Beți și fiți fericiți!

Ne întinse și nouă cîteva sticle cu șnaps, încheind cu un gest larg:

— Să cîntăm acum oda bunilor zei păgîni!

Duse flautul, la gură și reîncepu să cînte pe fondul zbieretelor corului hamalilor:

A sosit vremea să golim cupa plină,
A sosit vremea să batem pămîntul cu dansul picioarelor noastre dezlănțuite!
A sosit vremea să înăbușim neamul zeilor...

Strigai, la Porta:

— Hei! de unde l-ai mai scos și pe Horațiu?

Îmi răspunse cu nevinovăție că el însuși compusese versurile acestea.

— Nu mai spune! i-o întoarse Bătrînul. Nu te credeam atît de bătrîn! Romanii—și nu românii!—cîntau asta acum două mii de ani!

Sclavii lui Porta ne-au descris cu lux de amănunte cele întîmplate în noaptea trecută... Porta jucase poker cu un tînăr baron, amîndoi măsluind cărțile cu o asemenea grosolănie încît pînă și un prunc și-ar fi dat seama. Bineînțeles că Porta cîștigase totul, pînă și țoalele baronului. Apoi sărbătoriseră cu toții împreună iar cei patru cheflii îl duceau acum pe Porta la tînăra doamnă pe care nefericitul baron o jucase și o pierduse.

Procesiunea o luă din nou din loc împleticindu-se, iar noi, clătinînd din cap și strîngînd bine prețioasele noastre sticle cu rachiu, am privit-o plecînd.

După-amiază tîrziu cei patru robi l-au depus pe Porta, lectica, flautul și tot restul în fața zidurilor cazărmii. Noi eram cu ochii-n patru și, de îndată ce a fost în siguranță la infirmerie, am cumpărat complicitatea unui medic tînăr care l-a luat sub aripa lui ocrotitoare pentru un somn reparator de două zile, cît a avut nevoie ca să-și revină după boroboața lui. Tot restul războiului a tîrît după el smokingul, împăturit cu grijă la fundul raniței. Din cînd în cînd îl îmbrăca, de fiecare dată cînd considera că e cazul să sărbătorească ceva, și am să revăd mereu în amintire silueta lui deșelată împopoțonată cu frac și plastron alb în tranșeele frontului de răsărit.

Poate că lectica este și acum în același loc, lîngă zidul cazărmii din București, monument pașnic al unei întîmplări obscure dar

glorioase din război? Dacă-i așa, cred că românii se uită la ea mai puțin încruntați decît la ruinele pe care le-au lăsat în urma lor armatele „aliate” ale Germaniei mari.

Dacă ar fi existat mai mulți Porta și mult mai puțini căpitani ca Meier, nu încape îndoială că am fi cucerit toate țările și i-am fi înfrînt pe toți dușmanii noștri făcînd din ei niște prieteni, niște frați. I-am fi înfrînt nu pe cîmpul grozăviilor, ci în mari întreceri într-ale băuturii, care au măcar avantajul că oferă satisfacții oricui participă la ele... Și, pe deasupra, oare nu te vindeci mai repede de o mahmureală decît dacă ți-e smuls un picior de explozia unui obuz?

Pagină intenționat goală

Ursula

De cînd ne despărțiseră la Friburg schimbasem multe scrisori afectuoase, dar în toate scrisorile de la Ursula desluşeam o urmă de descurajare ce mă făcea să-mi pierd mințile aruncîndu-mă în chinurile unor gînduri fără răspuns, cuprins totodată de dorința de a-i arăta că se înşală, că mă iubea şi ea, dar nu voia s-o recunoască...

Răspunsul ei la telegrama mea mi-a parvenit în aceeaşi seară:

„Întîlnirea Viena. Stop. Aşteaptă-mă bufet clasa întîi. Stop. Ursula."

Ursula nu a venit la întîlnire. Probabil că trenul ei avea întîrziere. Trebuia să sosească dintr-o clipă într-alta. De la masa pe care o alesesem puteam supraveghea uşa. Un şuvoi necontenit de oameni care intrau şi ieşeau, uneori pătrundea deodată în sală atît de multă lume încît nu-i puteam cuprinde pe toți dintr-o privire şi atunci săream în picioare, pradă furiei.

Trecu mai mult de o oră.

Am scos din buzunar scrisorile ei şi le-am recitit, pentru a mia oară, cuvînt cu cuvînt, la fiecare rînd ridicînd privirea către uşă. Şi deodată m-a cuprins panica: nu cumva întîrziasem să mă uit? Poate că între timp ea intrase, iar eu tocmai citeam o scrisoare...Poate nu mă zărise? Poate plecase? Poate că acum se afla din nou în trenul de München?

La capătul a două ore am părăsit bufetul şi m-am interesat dacă trenul de la München avea întîrziere. Mi s-a răspuns că sosise cu un ceas înaintea celui cu care venisem eu. Omul era politicos, prietenos, dar cîtuşi de puțin afectat de problemele mele. De aceea nici nu i-am spus nimic, dar desigur că se putea citi pe chipul meu.

Dezumflat, nehotărît, am pornit-o la întîmplare. Ce dracu' venisem să caut la Viena? Am revenit la masa mea din bufetul gării și am rămas acolo, buimac, cu ochii în gol, încercînd să gîndesc, cu jale în suflet, scornind diferite teorii, născocind mii de planuri ingenioase, presupunînd mii de întîmplări care ar fi putut explica absența ei și urînd lumea întreagă, în timp ce în jurul meu, în sală, glasurile zumzăiau, vesela clămpănea, cele două case de înregistrat sforăiau deschizîndu-se și închizîndu-se la loc. Toți erau ocupați fie să servească, fie să mănînce, să pălăvrăgească sau să rîdă, într-un cuvînt, să trăiască. Eram singurul pe care nimeni nu-l cunoștea, de care nimeni nu se ocupa și care, nefiind în stare nici să trăiască, rămăsese pur și simplu așezat, din ce în ce mai rătăcit, pe cînd viața sa lăuntrică lua forme din ce în ce mai fanteziste. Nu cred să fie cineva mai anormal decît cel care, stînd liniștit la o masă dintr-un restaurant, își așteaptă zadarnic iubita. Termenul întîlnirii era depășit acum cu mai mult de trei ore; era limpede că nu va mai veni. Nebunia mea luase forme deosebit de dureroase, care poate ar fi rămas de nelecuit, dacă nu ar fi venit. Dar ea veni, dulce și grațioasă și veselă ca o flacără.

Degetele mele striveau țigara dintre ele iar țigara îmi ardea mîna, însă mintea mea nu era în stare acum să înregistreze durerea: totul se concentră în ochii care priveau și priveau... Priveau taiorul gri și pantofii cu toc jos și valijoara ce purta inițialele US și mîna care o ținea, o mînă parcă anume făcută să cuprindă ceafa unui bărbat.

— Am greșit trenul. Sînt de neiertat...

În ciuda protestelor ei i-am sărutat mîna și am așezat-o lîngă mine, pe bancheta de la perete.

— Draga mea...

— Băiatule, în primul rînd trebuie s-o hrănești pe draga ta dacă nu vrei să moară de foame... Nu, nu, fii cuminte și comandă-ne ceva bun și o sticlă cu vin. Abia după aceea îți voi spune ce vom face.

Am comandat pilaf cu sos de ardei și am ales un număr de pe lista de vinuri. Încă mai eram cumplit de zdruncinat, dar îmi mai rămăsese totuși destulă prezență de spirit să nu spun nimic în primul sfert de ceas, în afară de „draga mea". Era mărturisirea cinstită că în căpățîna mea ceva șchiopăta, o mărturisire care nu putea să-i displacă...

Mai aveam o oră pînă să plecăm spre Hochfilzen.

— Cînd mi-ai telegrafiat că ai cinci zile permisie, m-am gîndit imediat că acolo trebuie să mergem. Și ție îți place muntele, nu-i așa?

— Draga mea...

— Ești imposibil! Trebuie să mai bei. Pentru a reveni la normal. N-am de gînd să călătoresc cu un sărac cu duhul. Nu pentru că eu aș fi perfect normală! Doamne, în ce încurcătură m-am băgat?

Am golit paharul și le-am umplut din nou pe al ei și pe al meu. Nu m-am atins de mîncare, în timp ce ea își devora porția de pui și sosul de ardei și pîinea și orezul turuind cu o însuflețire reconfortantă. Eram nițeluș dezamăgit că nu părea să-i pese de lipsa mea de apetit, un subiect care de obicei o preocupa mult. Îmi spunea mereu că sînt slab ca o așchie și că trebuie să mănînc mai mult. Astăzi însă părea că nu se gîndește la asemenea lucruri. În ea se petrecuse o schimbare și, în unele momente, aveam impresia că era la fel de nervoasă ca și mine și ne căutam orbește unul pe celălalt, ca doi străini, și tocmai de aceea desfășura această activitate... devorantă!

— Te-ai încurcat într-o poveste cu luna de miere, i-am spus, răspunzînd la întrebarea ei. Luna noastră de miere.

Izbucni în rîs și apoi, deodată, după o îndelungă nemișcare îngîndurată, mi-a luat mîna apăsînd-o pe obrazul ei.

— Nu știu, spuse, nu știu... Dar pentru că nu ai decît cinci zile și pentru o mulțime de alte motive... vei avea ceea ce îți dorești, tot ce-ți dorești. Ești mulțumit?

Răspunsul m-a zguduit și am șoptit cu oarecare incoerență:

— Ceea ce vreau nu-i ceea ce doresc, este ceea ce dorești și tu. Nu a venit timpul să luăm acel tren faimos?

Pe peron mi-a luat din nou mîna și s-a oprit privindu-mă.

— Du-te înapoi și cumpără o sticlă de coniac.

Cînd căpitanul de Stat Major a dat cu ochii de noi în compartiment, o femeie frumoasă și elegantă, o sticlă de coniac și un ostaș amărît dintr-un regiment disciplinar, s-a răsucit pe călcîie, ca nu după mult timp să apară doi polițiști militari. În timp ce le-am prezentat actele și suplimentul de clasa a doua, o tăcere grea s-a lăsat peste noi. Ursula le înfruntă privirile curioase cu o furie de gheață, ostentativă.

Dar din fericire se abținu să spună ceva. Căpitanul coborî la Linz, fără ca privirile Ursulei să-l fi părăsit măcar o clipă. N-aș fi vrut să fiu în pielea lui. Perechea de civili coborî la Setztal lăsîndu-ne singuri în compartiment. Spre marea mea surpriză, Ursula a fost cea care a luat inițiativa sărutîndu-mă. O sărutare lungă. Înfrigurată, disperată, care o lăsă fără suflu.

— Tot ce-ți dorești, gîfîi, cu fața, spre fereastră. Există și limite la ce au dreptul să facă...

Privirea îi mai era învăpăiată de mînie cînd se întoarse spre mine.

— Vei avea tot ce-ți dorești. Chiar acum, dacă vrei...

Era nemaipomenit să poți rîde. Să rîzi în voie.

— Puțin să-ți pese de ei! Pentru noi parcă nici n-ar exista. Sînt josnici și de disprețuit. Cîteodată te împiedici de ei, vrînd-nevrînd, nu poți evita mereu să calci în murdărie. Dar după aceea te ștergi pe tălpi și mergi mai departe.

Am deschis sticla de coniac.

— Să bem în cinstea picioarelor bine șterse...

Prin ferestre munții se înșiruiau în amurg împreună cu ploaia, cu stîlpii de telegraf. Apoi veni întunericul să ne țină tovărășie. Cînd ne-am trezit era trei dimineața, la douăsprezece și un sfert ar fi trebuit să coborîm la Hochfilzen.

— Innsbruck, Innsbruck, gîjîia difuzorul care ne trezise.

Ne-am aruncat din tren, chiori de somn. În timp ce eu telefonam la toate hotelurile din oraș, Ursula intră la toalete să-și aranjeze puțin ținuta.

Am regăsit-o la orologiu, așa cum convenisem.

— Ai găsit o cameră? se informă.

— Da. Hotel *Jägerhof*.

— Mi s-a făcut frig. N-a fost ușor, nu-i așa?

Sunasem la douăzeci și trei de hoteluri, dar i-am spus că fusese foarte ușor, că nu putuseră rezista frumosului meu glas de bariton. Sala pașilor pierduți era pustie și cufundată în umbră. Pe undeva cineva tîra o găleată și, nu departe de noi, un măturător împrăștia sîrguincios rumeguș pe lespezile viu colorate.

— Luna de miere la Innsbruck, exclamă Ursula. Îți pare rău?

— Nu. Și pe-aici sînt munți! Dă-mi valiza...

Piața din fața gării era și ea pustie. Plouase și aerul era înghețat. Unde naiba putea fi Hotelul *Jägerhof*?

I-am șoptit:

— Așteaptă-mă un minut.

Am intrat din nou în holul gării. Nu se mai vedea suflet de om, dar lîngă chioșcul cu ziare era o cabină telefonică. Cu puțin noroc poate voi putea obține un taxi...

— Hei, tu de colo!

Am luat mîna de pe ușa cabinei, care se închise în spatele meu cu un soi de oftat.

— Urmează-mă imediat!

Biroul poliției militare era inundat de o lumină crudă. Am simțit cum îmi curge sudoarea la rădăcina părului. Luminile astea erau prea albe. Chiar și astăzi o lumină prea albă încă mai are darul să mă facă să transpir.

Subofițerul de serviciu consultă din priviri pe cei doi care mă aduseseră. Apoi îmi scrută curios chipul.

— Ei bine?

— L-am găsit dînd tîrcoale prin gară.

Subofițerul se întoarse spre mine.

— Ce dracu' cauți aici în toiul nopții?

Luasem poziția de drepți.

— Tocmai chemam un taxi. Soția mea și cu mine am venit aici de la Viena, cu expresul de noapte, să petrecem împreună permisia. Poftim actele mele.

Le examină.

— Un pușcăriaș în permisie! Pare ciudat la prima vedere.

M-am silit să-i înfrunt privirea. O muscă bîzîia, bîzîia... Zbura încoace și încolo prin încăpere.

— Unde ți-e nevasta?

— Mă așteaptă afară, lîngă intrarea principală.

Făcu un semn către zbiri.

— Mergeți și-o căutați.

Le auzeam bocancii răsunînd în sala pașilor pierduți, odată cu zborul zănatec al muștei aceleia tîmpite... Subofițerul se mișcă în scaunul său. O ușă se crăpă și apăru un chip somnoros.

— Cît e ceasul?

— Trei și jumătate.

Chipul dispăru.

— Ai bilet de tren?

Am tresărit. Nu puteam spune că îl pierdusem. Voia să știe dacă aveam bilet de întoarcere la Viena. Voia să vadă și biletul Ursulei. Nu era chip de scăpare.

— Biletul ăsta e numai pînă la Hochfilzen. Care-i explicația?

— Am adormit. Și ne-am trezit la Innsbruck.

— Vrei să spui că ai făcut tot drumul ăsta fără să plătești?

— Da. Abia am avut timp să coborîm aici. Dar sîntem gata să plătim diferența...

Nu răspunse. Sună telefonul. Ridică receptorul.

— Poliția gării... Cine? o clipă...

Urmări cu arătătorul o listă de pe perete, de lîngă el.

— Nu, n-am numele ăsta... Cu siguranță e o greșeală. Da, harababura obișnuită, mereu cîte o încurcătură pe ici, pe colo... Am să arunc o privire, dar va fi degeaba...

Ursula pătrunse în birou și mă privi evident înfricoșată. Am așteptat. Musca bîzîia întruna. Batalion disciplinar. Batalion disciplinar. Pușcăriaș. Subofițerul, rîse în receptor și-l așeză cu grijă la loc. Examină actele Ursulei, și bineînțeles că a trebuit să recunoaștem că nu eram căsătoriți.

— Încă nu, admise Ursula. Încă nu, dar mîine...

Brusc, își recăpătă sîngele rece.

— Ascultați, toate astea nu sînt decît urmarea unei greșeli nefericite... Dacă nu am fi adormit, am fi coborît la Hochfilzen și nimic nu s-ar fi întîmplat. Știți și dumneavoastră cît de greu este unui soldat dintr-un... dintr-un batalion disciplinar să obțină o permisie. Soțul meu are o permisie. Nu a făcut nimic nepermis... Înțelegeți, de-atîta timp nu ne văzusem... Arăta sticla de coniac.

— Eu l-am pus să cumpere sticla aceasta, doream să se simtă bine... Am băut puțin și tot eu l-am încurajat să...

— Să ce?

Era minunată. Roșind puternic, cu privirea scînteietoare, lovea

drept în inima bărbatului, în felul direct, lipsit de menajamente al femeilor.

— Ei bine... Eram singuri în compartiment. Și nu-l văzusem de o veșnicie. N-a făcut nimic rău, s-a purtat ca un bun soldat, asta-i tot!

Ultima remarcă a fost genială. Subofițerul ne-a dat actele înapoi.

— Puteți pleca...

Se mai întoarse o dată spre mine:

— S-o ții mereu așa, să fii un bun soldat!

Ușa s-a închis în urma noastră curmînd concertul de rîsete deșucheate.

— S-o ștergem, șopti Ursula tîrîndu-mă după ea, aproape în fugă. S-o ștergem, mi-e frică...

Din nou în piața pustie, udă de ploaie și am văzut că era palidă și fruntea ei netedă, dedesubtul părului negru, se acoperise cu picături care nu erau de la burniță:

— Ține-mă strîns, cred că voi leșina.

Am lăsat repede valiza jos pentru a o susține, ajutînd-o să se așeze pe o treaptă.

— Apleacă-ți capul între genunchi. Așa, acum nu te mai mișca, îți trece imediat...

— Mă simt mai bine acum, spuse puțin mai tîrziu. Nu ești prea supărat pe mine?

— Să fiu supărat!

— Slăbiciunea asta... Nu-ți sînt de prea mare folos...

— Cum poți spune așa ceva! Dacă n-ai fi salvat situația, Dumnezeu știe ce ne mai aștepta. Ar fi căutat tot felul de confirmări și trebuie să-ți spun că o convorbire telefonică cu Bucureștiul nu se obține într-un sfert de oră. Oricum aș fi fost obligat să petrec restul nopții cu ticăloșii ăia! Ai fost minunată și foarte curajoasă... Dar acum cred că te simți sfîrșită. Vrei să mă duc să caut un taxi?

— Nu, nu. Vin cu tine. Nu ne mai despărțim pentru nimic în lume. Să mai stăm cîteva minute, apoi vom merge împreună să căutăm o mașină.

Am strîns-o la piept. Un fior o scutură.

— Să mergem, mi-e frig.

În cele din urmă am găsit o trăsură care ne-a dus la hotel. *Jägerhof* era un hotel alb, mare, adormit în spatele ușilor cu geamuri, la capătul unui drum pavat care încetinise mersul calului. Bătrînul portar șterse numele Ursulei pe care îl înscrisesem în registru spunîndu-mi prietenește că nu e nevoie să trec numele de fată al soției mele.

— Domnul și doamna, conchise el zîmbind. Este de ajuns.

Eram roșu ca sfecla. Băiatul de la ascensor ne-a zîmbit și el în timp ce priveam drept înaintea mea... Pe cînd camerista scotea cuverturile, Ursula ieși pe balcon. Tușind încurcat, am trecut în camera de baie. Camerista se retrase apoi și noi am rămas privindu-ne în ochi.

— Ei bine, iată-ne aici! O țigară? Mîna îi tremura, mai-mai să frîngă chibritul. Jena noastră era cumplită. Aerul uscat al acestei camere străine, unde totul era atît de curat, dar atît de impersonal. Surescitarea, emoția, oboseala. O slăbiciune emoțională? Mă simțeam la fel de greoi, de slăbit, ca după o săptămînă de manevre. Ursula se ținea foarte drept în fața mea, cu umerii căzuți, cu ochii ei de culoarea alunei și nu cunoșteam alți ochi ce puteau exprima atîta tristețe, atîta oboseală ca ochii de culoarea alunei. Al cui era rîndul să facă primul pas? Aveam oare dorința și puterea de a-l face, nu aveam să stricăm totul pentru totdeauna cu amărăciunea unei amintiri penibile? Ce-ar fi trebuit, ce așteptam unul de la celălalt?

— Termin țigara pe balcon în timp ce tu te cul... te dezbraci...

Era îngrozitor. Nu îndrăznisem să spun nici „în timp ce te culci".

Există oare ceva mai monstruos de pașnic decît noaptea? Munții, în întuneric, apăsau cu întreaga lor masă în așteptarea zilei care îi va face să apară așa cum sînt în realitate. Munți înalți, munți negri, mîine vom ști cum sînteți. Mîine vom fi dormit, mîine vom lua micul dejun împreună cu voi și vom vorbi despre ascensiuni. În noaptea asta totul este prea întunecat, nu ne puteți bucura privirile cu nimic.

— Poți veni, dragul meu...

În baie, unul dintre cele două pahare era pe jumătate plin cu coniac. Celălalt era gol, dar mi-am dat seama că și în el fusese coniac. L-am luat pe cel cu băutură.

Dacă îi spun că sîntem prea obosiți, va crede că este numai din grijă față de ea, va fi de acord și vom rămîne unul lîngă celălalt, amîndoi

așteptînd ca celălalt să cedeze primul somnului. Și poate va fi puțin decepționată, în ciuda oboselii? Dar dacă i-aș spune...

Nu-i deloc ușor să rezolvi asemenea probleme. Taurii și armăsarii umani din romanele americane, eroii emotivi ai lui Hemingway, campionii sexuali cu inima de piatră... În clipa aceasta hotărîtoare îi invidiam. Dar nu, doar moartea e hotărîtoare, Atît timp cît mai există viață...

— Beau în cinstea picioarelor bine șterse, am spus golind paharul.

— Dragul meu, murmură ea cu glas copilăros.

I-am așezat capul în scobitura umărului meu și am acoperit-o cu pătura.

— Mîine vom face fapte de arme ca în Hemingway... Muntele mi-a șoptit să-ți spun că mîine ne va arăta și el de ce e în stare. Dar în seara asta, pe cinstea mea, *vreau să dorm*...

Rîse ușor.

— Dragul meu...

Își puse apoi capul pe pernă. Își strecură brațul sub al meu și, în clipa următoare, toate se mistuiră. Cîteva ore de somn bine alcoolizat, somn greu de brute primitive și ne-am trezit amîndoi deodată, în exact aceeași poziție... Și atunci muntele ne arătă de ce era în stare. Și am urcat muntele și ne-am odihnit pe munte...

Nimic nu trebuie forțat, în asemenea cazuri cel mai bine este să dormi...

Pagină intenționat goală

Ultimele zile

„Te iubesc. Te iubesc din tot sufletul...” Lacrimi mari, lunecoase străluceau pe genele ei lungi, urmînd încet rotunjimile obrajilor. Ținea cu încăpățînare ochii închiși...

Soarele dimineții ne scăldă în lumină pe cînd stăm la masă luînd micul dejun: un mic dejun pantagruelic, pe care ni-l adusese băiatul de serviciu. Ursula îmi întinse zîmbind încă o felie de pîine cu unt.

— Hai, hai, trebuie să mănînci!

— Dar nu pot să mănînc atîta! Prea sînt obișnuit să sar peste mese, de aceea...

— Trebuie să te dezbari de obiceiurile astea proaste. Nu mănînci mai nimic! Pentru numele lui Dumnezeu, Sven, nu ești decît piele și os!

M-am privit fără voie și am fost silit să recunosc că avea dreptate. Brațele mele erau atît de slabe încît le puteam cuprinde cu mîna. Doamne, ce putuse găsi la un sfrijit ca mine? O femeie sănătoasă și voinică, cu pieptul tare, șolduri rotunde, toată numai rotunjimi armonioase, pe lîngă unul ca mine, colțuros și lipsit de grație... Făcută să fie înconjurată de o familie bronzată, cu prunci bucălați, băieți blonzi și fete guralive, cerînd întruna alte tartine. Și un tip înalt și zdravăn, care vine seara acasă. Un zdrahon de bărbat ca un urs. Nu ca mine.

— Hai, mai bine mănîncă decît să-ți plîngi singur de milă. Ești destul de bine și așa. Și după micul dejun nădăjduiesc o groază de lucruri. Înainte de toate însă trebuie să mănînci. Măcar încă două ouă. După aceea mă voi supune rafinamentelor tale orientale...

— Stai așa, e un lucru pe care nu-l putem face!

Am tot plimbat îmbucătura de pîine în gură, pînă să reușesc s-o înghit.

— Da? Și mă rog, ce nu putem face?

— Să ne ghiftuim fără griji așteptînd ce o să urmeze.

— Și cine-ți spune că trebuie să așteptăm urmarea? Asta vine de la sine. Pînă una-alta, mănîncă. Hai, bea paharul ăsta cu lapte, sigur că ți-e sete. Nu te ridici de la masă pînă nu capeți burtă, chiar de-ar fi să te îndop ca pe-o gîscă. Nu uita că sînt doctoriță și prin urmare calificată să dau un diagnostic. Suferi de lipsă de vitamine și de multe altele... chiar dacă te pricepi la finețuri orientale!

— Asta da, sînt un mare cunoscător.

— Și te pot întreba, unde ai învățat toate acestea?

— După ce am primit telegrama ta m-am antrenat cu nouă mii de cadîne și cu un toboșar turc, adus anume de la Constanța.

Am mîncat și am băut tot ce mi-a pus în fața. Am trecut apoi la subtilitățile orientale și asta, trebuie s-o spun, spre reciproca noastră mulțumire. E absurd să susții că bărbații nu caută decît *asta*. Bărbații doresc ceea ce doresc și femeile. Ei caută *cunoașterea*, care este izvorul și hrana oricărei culturi.

Am urcat după aceea pînă sus, la mica mînăstire cocoțată pe coasta muntelui, și am vizitat-o conduși de un preot cu părul alb. Iar muntele nu ne-a ascuns nici una dintre comorile sale. Am întîlnit turme de capre și de vaci de toate culorile, păzite de un cioban pitoresc, cu barba pînă la brîu și încălțat cu ghete mari de munte. Ceva mai departe ne-am așezat pe un povîrniș să privim un sătuc cu ulicioare întortocheate și case vopsite în culori vii, ca niște jucării pentru copii. Talăngile de la gîtul vitelor însoțeau vesel cîntecul cîtorva fetișcane, în timp ce de undeva, de sus, cobora sprinten răspunsul: „Holari! Holario!”. Pe cer se rotea pînă și un vultur. Un vultur adevărat, o ființă vie și nu vulturul heraldic care ține Europa în ghearele sale însîngerate.

Un peisaj atît de idilic poate deveni foarte repede de nesuportat. Totul este prea frumos, prea luminos; prea calme culmile înzăpezite; prea nepotrivite cu un suflet zbuciumat. În asemenea clipe trebuia să ne reluăm drumul sau să dormim în căldura înmiresmată, în bîzîitul miilor de gîze.

Idila la munte. Mere gustoase stropite cu vin de Rhin servit în pahare metalice de culoarea chihlimbarului. Mîna mea pe piciorul Ursulei, care se ferește și dintr-odată senzația aceea de prăpastie gata să mă înghită: doar două zile încă, doar două...

— Gîndește-te că mai avem încă două zile. Îți dai seama, încă două zile?

Ceea ce nu o împiedică să plîngă și să se simtă la fel de nefericită ca mine. Hangiul strigă după noi *Grüss Gott* și ne urmări grav cu privirea pe cînd coboram poteca abruptă. După cîteva minute Ursula se uită înapoi. Era tot acolo privindu-ne cu gravitate și ridică mîna într-un ultim salut.

— Ce om cumsecade, exclamă ea.

— Da.

Își lăsă mîna pe umărul meu.

— Nu prea ai aerul că ai putea înțelege ce iad mi-ar deveni viața dacă m-aș îndrăgosti de tine!

— Îndrăgostită de mine? Dar credeam că ești...

— Și eu care îți rept de-o veșnicie contrariul! Mă lași fără grai... Oricum, nu puteam să nu răspund cînd m-ai chemat. Nu ești dintre cei pe care femeile îi întîlnesc în mod obișnuit. Cel puțin una ca mine. Poate și pentru că nu sînt deosebit de...

— Oh! ba da, ești! Ești chiar foarte!

Îi cuprinsesem sînul cu mîna. Mi-a luat brațul și mi l-a pus din nou pe umăr.

— Să nu mai vorbim de asta, vrei? Și așa totul este atît de încurcat. Eu însă... nu știu cum să spun...

— Ba eu știu. Vrei să zici că ești îndrăgostită de mine. Să nu folosim vorbe mari, Ursula. Greșeala asta am făcut-o și eu, m-ai ținut însă atîta vreme la distanță și deodată... De aceea e atît de greu să te exprimi limpede.

— Și ești atît de slab și atît de zdruncinat. Știi că strigi în somn?

— Adevărat? Dar în afară de asta totul e în regulă!

— Poate. Mă gîndesc însă la viața mea care va fi un infern—brusc își pierdu stăpînirea și se aruncă la pieptul meu hohotind.

— Nu vreau să mă părăsești! Nu vreau să mi te ia din nou, pricepi?

— Nu, desigur. Da, da...

Era tot ce puteam spune. Am bătut-o ușurel pe umeri repetînd „Nu, nu, da, da” la întîmplare, tot nu pricepeam mare lucru.

În seara aceea îmbrăcă o rochie neagră, foarte strînsă pe corp, avînd drept singură podoabă un colier de perle negre și verzi. Știam că

uniforma mea de tanchist îmi va da un soi de eleganță macabră, subliniată și mai mult de absența oricărei decorații. Am observat cu oarecare mîndrie că lumea ne privea pe cînd ne îndreptam spre masa noastră.

În timpul cinei trecu foarte aproape de masa noastră un locotenent, care lăsă să cadă, chiar în fața mea, o hîrtie îndoită. Curios, am desfăcut-o și am citit-o: „Dacă ești aici fără să ai o permisie în regulă, șterge-o repede. Poliția militară e prin zonă. Dacă ai nevoie de ajutor, mă găsești în hol."

De comun acord cu Ursula am hotărît să merg să-i mulțumesc și să-i spun că actele mele sînt în regulă. L-am zărit imediat, fumînd într-un colț al holului. M-am prezentat fără multe fasoane și mulțumindu-i, l-am întrebat:

— Sînt indiscret dacă întreb care este motivul bunăvoinței dumneavoastră?

— Deloc. Fratele meu este și el într-o unitate de tancuri. Hugo Stege.

— Hugo! Dar e unul dintre cei mai apropriați camarazi ai mei!

— Nu mai spune! O asemenea întîlnire trebuie sărbătorită. Îmi dai voie să vă invit pe amîndoi în seara aceasta? Cunosc un loc plăcut unde am putea merge după cina.

Am revenit la Ursula împreună. Făcea parte din trupele de geniu și se numea Paul Stege. Cînd ne-am despărțit, după o noapte plină, ne-a dat un număr de telefon la care îl putea suna în caz de nevoie.

După ce ne-am văzut din nou în camera noastră am mai fumat o țigară în liniște. Se apropiau zorile. Am ridicat jaluzelele și am deschis aparatul de radio. De obicei la ora aceasta se transmite muzică bună, un așa-zis „program pentru front". O orchestră simfonică, probabil cea a Filarmonicii din Berlin, tocmai ataca ultimele măsuri din *Preludiile* lui Liszt. Hitler și Goebels murdăriseră pînă și emoționanta partitură romantică folosind-o drept propagandă pentru porcăria lor de război. UFA[1] o alesese drept fond sonor pentru jurnalele de actualitate cu raidurile Luftwaffei. Acea *Luftwaffe* care ne deschidea calea nouă, trupelor de blindate, aceeași care a ras ghetoul din Varșovia în trei zile și trei nopți de groază. După ce totul s-a liniștit și fumul s-a împrăștiat,

[1] UFA: Renumite studiouri cinematografice din Berlin, care în prezent sînt în pericol de a fi desființate. *(n. trad.)*

nimic de pe această mare suprafață nu mai depășea înălțimea de un metru și jumătate. Din mai multe sute de mii de evrei doar o mînă de oameni a mai ieșit în viață, între cordoanele de SS-iști care se prăpădeau de rîs. O mînă de evrei și cîteva milioane de șobolani.

— În ritmul *Preludiilor* lui Liszt.

— Ce-ar fi să-l închizi, mă calcă pe nervi bucata asta.

Am închis aparatul și m-am dezbrăcat.

— Ce zi minunată. Și curînd va fi din nou zi. Aproape că e o rușine să dormi...

— Cred că ar fi grozav să dormim puțin. Doar cîteva ceasuri. Sîntem obosiți, ori nu?

— Dacă viața ar fi mereu atît de minunată. Să mănînci cînd ți-e foame. Să bei cînd ți-e sete. Doar atît cît să te simți ușor și spritual. Să deschizi ochii și să fii din nou treaz, pentru că te așteaptă o nouă zi, care nu cere decît să fie trăită. Să fii obosit, o oboseală plăcută. Așa cum sînt eu acum. Nici nu-mi doresc ceva mai mult...

Ceea ce nu era chiar adevărat. Doream să-i scot colierul. Și pantofii. Și rochia. Fermoarul ăsta, afurisitul ăsta de fermoar! În sfîrșit!

— Ce mîini liniștite ai, băiatule. Atît de sigure pe ele. Și pantoful celălalt? Îl lași pe mîine? Nu, nu, întîi pantoful!

— Nu, întîi ciorapii!

I-am scos și cel de al doilea pantof.

— Încearcă să nu-i agăți cu unghiile, e ultima mea pereche... Oh! Nu spuneai că ești obosit?

Nici nu i-am răspuns. Aveam păpușa mea cu care să mă joc și ea o avea pe a ei. Amîndoi eram pregătiți. Eu, pregătit pentru ea. Ea, pentru mine. Fără complicații, fără nerăbdare, fără ezitări. Aveam tot timpul înaintea noastră...

Să contempli ochii prin care se perindă cîte un val. Să fii atît de aproape încît ei să-ți transmită propria lor sensibilitate, care te face să simți cea mai mică apăsare, cel mai mic fior. O contopire desăvîrșită a trupurilor și a sufletelor.

— Vino mai sus, vrei? Așa, acum e bine!

Dintr-o suflare:

— Da? Și ce mai vrei?

Nu era nevoie de răspuns. Valul era cu noi și ne purta în vîrtejul său.

Se odihnea acum lîngă mine. În răstimpuri egale era străbătută de un fior și eu însumi mă înfioram. Eram zguduiți pînă în adîncul ființei, biruiți și unul și celalalt. La ce bun să vorbim? Nu era nimic de zis. Am tras peste noi pătura înainte de a ne cuprinde frigul.

§

„...armatele sovietice folosite în atac. Ofensiva a fost declanșată de la oceanul Arctic la marea Neagră și de pe acum primim rapoarte despre înaintarea și despre numeroasele victorii cucerite de forțele combinate ale armatelor germane, italiene și române...”

Deschisesem radioul în surdină. M-am adresat în șoaptă Ursulei. Slavă Domnului, dormea. Sînt recunoscător cerului care mi-a îngăduit să cunosc, înainte de a auzi noutățile, ceea ce se cheamă o fericire desăvîrșită. Nu mă îndoiesc că cei care au o părere bine stabilită despre suflet și trup, spirit și materie, precum și despre superioritatea, unora sau altora vor zîmbi. Să-i lăsăm să rîdă. Tot răul pe care li-l doresc este ca într-o zi să aibă parte de asemenea fericire și poate atunci vor înțelege. Poate!

Căsătoria noastră am celebrat-o a doua zi, în mica mînăstire, Paul Stege a fost cavalerul de onoare al Ursulei. I-a dăruit un buchet uriaș de trandafiri albi la vederea căruia Ursulei i-au dat lacrimile. Preotul cu părul cărunt nu se arăta prea încîntat să ne căsătorească, din pricina calității mele de „disciplinar”. După ce află însă că sînt un *Ausländsdeutscher*, de origine austro-daneză și în fapt naturalizat în Scandinavia, consimți imediat.

— În tinerețe am petrecut cîțiva ani în țărișoara asta nordică. O adevărată oază în inima Europei. Să nădăjduim că războiul o va cruța, și dacă așa va fi, duceți-vă să vă stabiliți acolo, de îndată ce va fi din nou posibil...

Minunății de obîrșie românească garniseau coșul pe care l-am dăruit Ursulei: o cămașă de noapte, în întregime de mătase și cu dantele adevărate, două garnituri diafane, cinci perechi de ciorapi de mătase și un inel pe care mi-l procurase Porta. Un inel de aur cu un safir mare,

înconjurat de minuscule diamante. O piesă care la bursa neagră valora o avere.

Despre ultima zi nu am decît amintiri trunchiate:

— Ce ne privește pe noi războiul ăsta idiot? Acum cînd ne aparținem unul celuilalt...

— Nu, nu și nu! Trebuie să mi-o făgăduiești. Dacă se întîmplă ceva, trebuie să uiți totul cît de repede posibil. Să nu aștepți sfîrșitul războiului să vezi ce va deveni țara...

— Dragă! Ți-amintești că la Viena nu puteai spune altceva decît „dragă”? Iar acum eu spun mereu „dragă”, nimic altceva decît „dragă”...

— Promite-mi că vei avea grijă de tine. Să nu te mai oferi voluntar pentru absolut nimic. Promite-mi să-mi scrii foarte, foarte des... Oh, Sven, Sven!

— Haide, hai, nu începe să bocești, hai...

— La revedere, Sven. Să nu mă uiți...

Ursula, Ursula. Un chip palid care se șterge. Din ce în ce mai repede. Ursula, Ursula... Tactactac....tactactac... Trenul aleargă. Stîlpii de telegraf fug în sens opus. În sensul cel rău. Compartimentul era supraaglomerat. Oamenii discutau, discutau la nesfîrșit. Credeau cu neclintire în comunicatele oficiale și prostia lor crasă stîrnea și mai mult mîhnirea mea adîncă. Căreia dintre ființele astea smintite, bine dresate, i-aș putea lămuri că perfecta mașină de război născocită de generalii germani se îndrepta în mare viteză spre un sfîrșit nenorocit? Cui să-i spun că perfecțiunea sa nu era decît aparentă? Că era alcătuită mai ales dintr-un șir de reflexe condiționate cultivate la perfecție și, dintre acestea, în primul rînd capacitatea de a sta în poziție de drepți? Capacitate poate spectaculoasă, dar care nu dă naștere decît la roboți, la mașini. Și care nu înlesnea prin nimic recunoașterea și aprecierea, la adevărata valoare, a drumului pe care înaintau roboții, pas cu pas... Li se spunea să urmeze această cale și roboții mergeau pe traseul indicat...

Mașina de război ataca pe viață și pe moarte un inamic care poseda singurul factor autentic al victoriei: superioritatea morală.

Pagină intenționat goală

Permisia lui Porta

— Cît mă privește pe mine, ripostă Batrînul, am petrecut o permisie foarte plăcută împreună cu nevasta și băieții. Foarte plăcută, adevărat, dar de ce să te apuci mai întîi cînd ai mai puțin de o săptămînă la dispoziție? Nevastă-mea lucrează acum ca vatman de tramvai, pe linia lui 61. Oricum, mai bine decît taxatoare. Așa izbutesc să se descurce cît de cît. Păcat că a trebuit să mă întorc la rahatul ăsta. Măcar de-am avea baftă să pierdem un picior, ei bine, atunci am isprăvi și cu porcăria lor de război nazist.

— Ba eu aș prefera un braț, își dădu cu părerea Porta.

Am intervenit și eu:

— Încă nici n-am fost în prima linie. Dar poate dă Domnul să trecem dincolo.

Bătrînul își ascunse obrazul în palme.

— Eu cred că am văzut încă de pe acum destul, suspină el. Nici nu cer mai mult. N-am nevoie de izbînzi glorioase. Tot ce vreau e să fie pace! Să treci dincolo! Și cine ne-ar fi recunoscător dacă am face-o? Nimeni. Nici măcar noi. Cloacă blestemată...

Porta își puse flautul la loc în toc. Ca niciodată, nu avea curaj să cînte.

— **S**ă se șteargă la fund cu raportul lor! Înainte de a sosi aici, eu voi fi plecat de mult în deșert și mi-ar place să-i văd venind să mă caute doar pentru că un păduchios de mic funcționar feroviar a primit un binemeritat șut peste bijuteriile de familie!

Porta își suflă nasul cu degetele și scuipă pe perete, drept în mijlocul unui afiș ce ne informa că este interzis scuipatul.

— Chiar de la început și pînă la sfîrșit am avut ghinion cu permisia mea. Nici nu sosesc bine că pică de la Spandau o smucită cu mucosu' ei și-mi pretinde să-mi recunosc odrasla. Îi zic la modul cel mai salon din lume că trebuie să fie vorba de-o neînțelegere regretabilă

și să se ducă să se spînzure dar să fii numit general de brigadă dacă nenorocita nu mă tîrăște în fața tribunalului, unde un fel de paiață urlătoare face pe maimuțoiul de după un birou mare și mă acuză că aș fi tatăl avortonului damei în cauză!

Îi zic foarte liniștit că pînă și un creștin și-ar da seama cu ochiul liber că e vorba de o imposibilitate fizică flagrantă, un bărbat tînăr și frumos ca mine neputînd zămisli un plod ca ăsta! Și iată-mă băgat într-o poveste cu analize de sînge, cu un tip sașiu ce pretinde că ar fi doctor și se dă mare că-i în stare să limpezescă toată tărășenia! Vă dați seama că am fost de acord, căci eram sigur că după asta toate vor merge ca pe roate. Ei bine, ca să vedeți încă o dată că nu te poți încrede în doctori, tipul a depus mărturie că cică puteam fi considerat în mod sigur tatăl haimanalei!

— Hai să fim serioși, Porta, dacă fișa ta dovedește că n-ai fost la Berlin în perioada critică, nu se putea...

— Ba vă înșelați! Ăștia sînt în stare de orice. Și în ultima zi, pe cînd mă pregăteam să-mi iau rămas bun de la babacii mei mult iubiți, în toiul emoției generale și a scrîșnitului de măsele, mai vine o iapă și mă anunță că face un pui!

„Sînt foarte bucuros pentru tine, îi zic. Baftă multă și *Führerul* va fi mulțumit! Complimentele mele soțului. Și să nu uite să ducă gunoiul în fiecare zi...” Bineînțeles că treaba nu mă privea cîtuși de puțin, dar ori ești politicos, ori nu. Mai ciripesc puțin cu iapa zicîndu-i ce noroc a dat peste ea și, dintr-una-n alta, trecem în odaia de alături să ronțăim un biscuit împreună.

Eu, ca un idiot ce sînt, nu mă gîndeam la nimic rău, cînd deodată ce-mi strecoară la ureche; „Tu ești tatăl, dragule. Ești mulțumit?”

Mulțumit? Îi zic: ai căpiat?

Și am trimis-o să se îmbrace fără a-i mai da binecuvîntarea mea. Se pare că mă urmărește o fatalitate. Nu știu cum se întîmplă cu voi, dar e de ajuns ca o femeie să mi se așeze pe genunchi și zdrang, catastrofa-i gata!

— Cred că ar trebui să te mai închei la prohab, îl sfătui Bătrînul. Dar acum, între noi, Porta, n-ai fost *deloc* la Berlin, cu cîteva luni în urmă?

— Nu ai decît să te uiți la fișa mea...

— Ce-i scris în fișă e una și ce nu e scris, e alta...

— *Și tu, Brutus*, exclamă Porta, jignit. Sigur că am fost la Berlin la vremea aceea, dar pe Dumnezeul meu, n-am rămas decît o jumătate de zi.

— Prea de-ajuns, dacă erai la vînătoare de fuste! i-o întoarse Bătrînul în hohotele noastre de rîs.

Pagină intenționat goală

Direcția: Africa de Nord

Doar cinci minute lăsați-mă singur cu poetul care a scris cîndva că Mediterana era albastră, fermecătoare și surîzătoare...

Cu picioarele bălăbănindu-se în gol, atîrnînd peste marginile bou-vagoanelor, în dreptul ușilor, batalionul 18 străbătu astfel România, Ungaria și Austria; de aici coborî cizma italiană urlînd și zbierînd de-a lungul întregului drum. De cinci ori l-am chemat pe Porta să-i arătăm un cîmp cu macaroane. Niciodată n-a putut fi convins cu adevărat că macaroanele nu-s legume.

La Neapole ne-am ales cu tancuri noi-nouțe și cu uniforme pentru tropice. Porta refuză să-și schimbe bătrîna sa beretă neagră din fetru pe care o cască colonială, ceea ce a iscat un tărăboi monstru între el și *Feldwebel*-ul de la magazia de echipament, care s-a auzit pesemne pînă la Vezuviu. În cele din urmă au ajuns la un compromis.

Porta acceptă casca, în schimb *Feldwebel*-ul rămase fără beretă.

În ajunul îmbarcării rîndurile ne-au fost secerate de o epidemie, în asemenea măsură încît am fost nevoiți să rămînem pe loc mai mult timp, în așteptarea unor completări de efective trimise din Germania. Cînd, în cele din urmă, ne-am îmbarcat, număram cinci batalioane, cinci mii de ostași împărțiți pe două vase de linie. În timp ce vasul nostru părăsea portul, au izbucnit uralele obișnuite; aplecați peste bastingaje ori cățărați prin greement, zbieram în delir de se cutremurau zările.

Fiecare primise cîte o centură de salvare împreună cu ordinul strict să nu o scoată sub nici un motiv. Dar aceste accesorii se dovediră repede prea potrivite de a fi folosite drept perne, ca cineva să se mai supună ordinului. Bărcile de salvare atîrnau în legăturile lor, pregătite pentru caz de nevoie. Pe punte fuseseră montate tunuri și eram

escortați de trei torpiloare italienești, ale căror coșuri groase scoteau torente de fum negru. Ne legăna un ruliu îndrăcit iar mirosul de vărsătură era atît de pătrunzător, impregnînd întreg vasul de la pupa pînă la prova, încît Porta, Bătrînul și cu mine ne-am lungit afară la aer, înveliți în mantalele noastre, feriți de vînt la adăpostul pasarelei. Nu-mi amintesc despre ce vorbeam, știu doar că eram foarte mulțumiți de soarta noastră. Cred că pur și simplu fumam și emiteam observații de interes general, scurte observații îndelung chibzuite, schimbate cînd și cînd. Discutam așa cum fac săpătorii de la terasamente în timp ce-și iau gustarea pe marginea șanțului. Încetasem pentru o clipă să mai fim niște nedreptățiți și pînă și Porta se purta ca un om normal, stăpînindu-se să-și condimenteze vorbele cu obscenități. Mă gîndeam la Ursula, a cărei simplă prezență ar fi dat o realitate deplină răgazului de care ne bucuram, trei prieteni izolați în mijlocul unui transport de trupe, încărcat cu oameni și materiale.

Porta simți nevoia să facă puțină muzică și descoperi că valiza sa rămăsese la mal, în magazia de echipament, așa că izbucni într-un nou acces de furie.

— Ajutor! Criminalul! Sînt un om mort! Manglitorii! Cuțitarii! Japițe naziste, m-au jefuit, mi-au șterpelit flautul și coada de mort!

Nimic nu a putut să-l consoleze, nici măcar promisiunea de a-i cumpăra un nou flaut la Tripoli. Nimic nu l-ar putea înlocui pe cel pierdut.

Treptat ne-a cuprins somnul.

Am fost trezit brutal de un zgomot asurzitor de motoare, chiar deasupra capetelor noastre. Peste noi coborau lungi plimbi de flăcări. Scrîșnituri și fluierături ne spărgeau auzul în timp ce o ploaie de oțel răpăia pe flancurile blindate ale vasului. Propriile noastre tunuri de mic calibru scoteau limbi roșii către bombardierele atacatoare, bum, bum, bum, iar mitralierele țăcăneau care mai de care mai tare.

Ghemuiți lîngă pasarelă, speriați, dar în același timp și păcut stîrniți—oare nu era acesta botezul focului?—căutam în zadar să ne dăm seama ce se întîmpla. Avioanele reveneau acum năpustindu-se în picaj spre noi, mugind furios, apoi un șuierat caracteristic acoperi zgomotul motoarelor și Bătrînul urlă:

— Pe burtă! Asta-i pentru noi!

Avu loc o explozie și vasul se cutremură. Se auziră îndată și alte bombe țipînd ca păsările de pradă, dar acestea se îndreptau spre celălalt vas. Jerbe de apă și foc l-au înconjurat iluminînd chipurile noastre încremenite. După numai cîteva secunde nava cealaltă era pradă flăcărilor ce se învîrtejeau mugind. Bateria AA încă mai trăgea, săgetînd roșu și galben prin fumul dens. Un avion se prăbuși pe teuga din față și fu înghițit imediat de flăcări. Brusc am avut senzația că mi-au plesnit timpanele. Nu mai auzeam nimic. Banda sonoră a filmului pe care îl urmăream s-a întrerupt. M-am ridicat să privesc marea arzînd, am căzut pe spate și am descoperit că auzeam din nou. Gheizere de foc și apă se înălțau spre cer. În măruntaiele vaporului răsunară mai multe explozii. Unul dintre cele trei coșuri ale navei noastre se ridică încet în întuneric. O viziune stranie, ireală, de necrezut.

— La dracu', ne scufundăm!

Dinlăuntrul vasului răzbătea neîntrerupt vacarmul iscat de groaza sutele de băieți închiși pe coridoare. Înclinarea se mărea clipă de clipă. Ne-am privit nehotărîți. Apoi am sărit.

Înălțimea ce ne despărțea de suprafața apei era atît de mare încît mi se pare că nu o voi atinge niciodată. Și apoi, dintr-odată, ea se închise deasupra mea și am coborît, am tot coborît avînd impresia că trupul mi se frînge în două. Urechile îmi bubuiau și țiuiau, în cap pocnea ceva, din ce în ce mai repede și mai tare. În cele din urmă nu am mai rezistat, am abandonat. Te-ai dus pe copcă, aici rămîi. Și chiar atunci capul meu străpunse suprafața, iar plămînii îndurerați traseră cu lăcomie aerul prețios ce le fusese refuzat. Un val îmi trecu însă peste cap și am început să dau frenetic din mîini și din picioare, încercînd să mă depărtez de vasul care avea să se scufunde dintr-o clipă în alta, trăgîndu-mă și pe mine în adînc. În fața ochilor îmi dansau și sclipeau toate culorile curcubeului. Nu știam încotro înotam. Înotam, pur și simplu. Mă luptam pentru viața mea, în ciuda mușchilor ce protestau și mă implorau să guste pacea morții. Instinctul de conservare a fost, slavă Domnului, mai puternic decît mușchii mei, mai puternic decît plămînii mei sufocați, mai puternic chiar decît voința mea. Era mai puternic decît orice, făcîndu-mă să mă agăț, rîzînd, plîngînd, pe jumătate inconștient, de o geamandură ce plutea, ivită din neant.

Cu brațele încolăcite pe geamandură m-am lăsat purtat. Valuri negre cu creasta înspumată m-au ridicat cu repeziciune și m-am pomenit pe vîrful unui munte de apă, gata să mă prăbușesc în vîltoarea unei prăpăstii pe care cu groază nebună o vedeam urcînd spre mine. Eram conștient că scoteam țipete isterice, dar în vacarmul valurilor nu le auzeam. Undeva, departe, cerul era ca de purpură, dar atît cît puteam cuprinde cu privirea nu era decît apă, o apă neagră, sălbatică, năvalnică, înspăimîntătoare.

Dar rechinii? Or fi oare rechini în Mediterana? Bineînțeles că sînt! Am început să dau din picioare cum se nimerea, foarte curînd însă am obosit și a trebuit să încetez. Gîndul m-a dus apoi la Bătrînul, la Porta și i-am chemat urlînd în beznă:

— Bătrînee! Portaaa! Portaaa!

Nu mi-a răspuns decît mugetul valurilor și am început din nou să hohotesc cu disperare, chemînd, în spaima mea, pe mama și pe Ursula. Brusc mi-am dat seama cît de ridicol sînt și m-am luat singur la rost:

— Păstrează-ți firea, fir-ar să fie!

Am izbucnit în rîs, scheunînd ca o hienă, scoțînd sunete discordante, prea puțin omenești. Pînă la urmă am izbutit să mă stăpînesc, dar am continuat să plîng încetișor. Toată noaptea valurile m-au scuturat, epavă nefericită, vomitînd și plîngînd, dar agățată cu încăpățînare de viață.

Un glas care strigă în întuneric? Mi-am încordat auzul. Da, într-adevăr, un glas. Acolo! Nu. Aiurea! Erau morți cu toții. Nimeni nu scăpase. În afară de mine, care nu aveam să întîrzii să crăp și eu. Singur în nemărginirea asta. Toți au murit. Au ei altceva mai bun de făcut decît să te caute pe tine. Nu-s decît niște ticăloși, niște lepădături. Trebuie să fii smintit să aștepți ajutor de la ei...

Totuși trebuie să mai fie cineva. Să supraviețuiască pentru a crăpa apoi, după ore de suferință și deznădejde, ar fi prea absurd. După ce își vor fi bifat listele și vor afla numărul și numele celor dispăruți, vor începe cercetările. Și să caute pe cine? Pe tine, un ocnaș! Nu, zău!

Se lumina de ziuă. Obiectul acela, acolo... Un om agățat de o geamandură de salvare, la fel ca tine? Lasă-te de bancuri, ai început să vezi lucruri ce nu există, îți iei dorințele drept realități...

Dar era într-adevăr Porta. Cu un rînjet lat, scoase vechea sa beretă neagră dintr-un buzunar interior și și-o puse pe cap în chip de salut.

— Ce plăcere să ne întîlnim, dragul meu! Și dumneavoastră ați coborît la plajă? Cam umed, nu-i așa, o baie însă n-a făcut rău la nimeni.

— Porta! Pramatie bătrînă!

Eram pe jumătate nebun și ochii îmi spuneau că și el era la fel.

— Porta! Știi cumva unde-i Bătrînul?

— Știu, zise făcînd un gest larg. Ca toată lumea, e undeva prin zeama asta... Dar dacă-i cu botul deasupra ori dedesubt, mister!

Am legat la repezeală centurile noastre pentru a nu risca să fim despărțiți de curent, după care Porta urmă:

— S-ar părea că așteptăm același tramvai, domnule dragă. Măcar de n-ai fi atît de slab... Nici măcar cu ce să-ți umpli un dinte găunos. Dar va fi foarte emoționant cînd peste vreo sută de ani voi povesti dragilor mei nepoței cum și-a salvat cîndva bunicul lor, Joseph Porta, prețioasa existență, mulțumită unui sac cu oase pe nume Sven. Nu ești mîndru să-ți închei cariera în burta celui mai bun soldat al *Führerului*? Cum mă întorc acasă îți ridic o statuie. Cum o vrei, din bronz sau din granit?

Deodată scoase un urlet arătînd la orizont silueta unui vas:

— Tramvaiul nostru!

Ne-am întrecut în țipete, însă vasul dispăru.

— Cară-te, nenorocitule! conchise Porta răgușit. Chiar dacă venea, nu ne-am fi urcat noi în șandramaua lor de barcă, nu-i așa, Sven?

În felul acesta s-a scurs dimineața. Atunci cînd izbutea să străpungă norii, soarele era dogorîtor, abrutizant. Eram pe jumătate mort de oboseală, Porta însă continua să peroreze.

— Ia, de pildă, pescărușii: puțin le pasă lor de toate astea. Dacă am avea aripi, ce ne-am mai distra; dar stăm aici cu fundu-n apă și nu-i nimic de făcut! O viață întreagă te ferești să te apropii de mare și primul lucru pe care-l face armata asta nenorocită este să te trimită în larg, fără să te întrebe. Așa cum am spus-o mereu, în meseria de soldat nu există viitor. Fiule, promite-mi să nu te faci niciodată general! Măcar de n-ar fi atît de umed...

— Porta, crezi că vom scăpa?

— Să scăpăm? Sînt foarte sigur că nu vom scăpa, împacă-te cu gîndul, fiule. Dar dacă începi să te smiorcăi îți acord una de-ai să te întrebi de unde ți s-a tras! Fă-mi plăcerea și ține-ți mutra deasupra pișălăului ăsta de balenă, ne-am înțeles? Îți spun eu cînd ai voie să te îneci. Pînă atunci fii fericit că nu te afli într-o pîlnie infectă de obuz ascultînd serenada artileriei. Oh! desigur, gropile alea mici din *no man's land*[1] sînt de neînlocuit pentru cei care au tendință spre constipație, dar aici—și e mai mult decît ți se cuvine—nu numai că te poți scăpa în izmene, dar te și trezești spălat și curat. O chestie pe care n-o poți avea într-o groapă de obuz...

Setea care ne chinuia izbuti să pună capăt vorbăriei fără sfîrșit a lui Porta. Cu puțin înainte de zorile zilei a doua, un avion italian zbură deasupra noastră și aruncă o barcă pneumatică care ateriză la douăzeci de metri de noi. Rîzînd și plîngînd, Porta urla:

— Îți mulțumim, bătrîne macaronar!

Ne-a fost mult mai greu decît crezusem să străbatem cei douăzeci de metri și să ne cățărăm în barcă. Am trecut fiecare într-o parte a bărcii, am încercat primul, însă am alunecat sub ea și era să mă înec de atîta rîs. Un rîs convulsiv provocat de epuizarea fizică și nervoasă. În cele din urmă ne-am văzut amîndoi înăuntrul bărcii pneumatice și primul lucru pe care l-am făcut a fost să ne strîngem solemn mîinile.

— Ne mai lipsește doar o pereche de cărți!

Cărți de joc nu erau la bord, în schimb compartimentul etanș cuprindea cutii cu lapte, carne uscată, biscuiți și patru sticle cu rachiu. După ce am mîncat bine și am băut bine, ne-am lungit sub prelată și... noapte bună! La mijlocul nopții ne-a trezit frigul. Ne-am încălzit lovindu-ne unul pe celălalt, am mai tras o dușcă bună de rachiu și din nou noapte bună, în căldura recîștigată. Acest al doilea somn ne-a ținut pînă aproape de amiază. Scotocind iar prin compartimentul etanș am dat peste o cutie cu rachete semnalizatoare și un bidon ce conținea un ulei galben care, vărsat în apă, se împrăștia formînd o uriașă pată aurie, ce putea fi văzută de la mare înălțime. Am urmat întocmai instrucțiunile, am tras două sau trei rachete, zbierînd ca la focurile de artificii, am cîntat apoi un cîntec german, unul englezesc și unul franțuzesc.

[1] *(engl.)* NO MAN'S LAND: țara nimănui; expresie desemnînd porțiunea liberă dintre două fronturi. *(n. trad.)*

Am devorat și ultimele resturi ale proviziilor, exceptînd cîțiva biscuiți—făcîndu-ne că trișăm dar împărțind totul frățește—și în sfîrșit, am început să vorbim de ceilați; dintre ei, de sigur, mulți erau morți.

— Va trebui să le trimitem scrisori acasă, pentru mamele, nevestele și iubitele lor, oftă Porta.

Ursula.

În dimineața următoare am băut rachiul ce mai rămăsese, în timp ce ronțăiam ultimii biscuiți.

— Felul următor e fileu de bocanc. Cum îl vrei pe al tău? Cu trufe ori cu sos de vanilie?

În ziua aceea am întîlnit un cadavru, menținut la suprafață de centura de salvare. A fost destul de greu să-l săltăm la bord. Era un subofițer și avea arsuri oribile la picioare și pe abdomen. Din acte reieșea că se numea Alfred König, din Regimentul 161 artilerie, concentrat de trei ani, în vîrstă de douăzeci și doi de ani, căsătorit cu Irma Bartels, de douăzeci de ani, originară din Berlin. Portofelul său conținea cîteva fotografii prezentîndu-l împreună cu o tînără femeie blondă, destul de drăguță. I-am golit buzunarele înainte de a-l reda mării.

— Și un gînd pios de la noi, pentru toți cei care plătesc între două ape în scîrnăvia asta de acvariu, spuse Porta. Voi scrie Irmei o scrisoare frumoasă, să-i spun că ai murit ca un erou, ucis pe loc, un glonț, drept în inimă, după ce ai ținut piept, timp de patru zile, la forțe inamice superioare ca număr. Da, cunosc formulele convenabile, așa încît Irma să poată repeta prietenelor, cu mîndrie, că Alfred al ei a căzut cum se cuvine, după toate regulile, luptînd pentru glorioasa și putreda sa patrie. N-am să scap o vorbă despre faptul că ai fost fript precum o gîscă și băgat apoi la ciorbă. Poate că în clipa asta Irma e lungită pe patul ei și mai citește o dată ultima ta scrisoare, în care îi spuneai că ești sănătos, că te gîndești mult la ea și că îi ești credincios și nu tu vei fi acela care să-și vîre nasul prin nenumăratele ispite ale Neapolelui. După ce își va șterge o lacrimă, îl va lăsa pe tipul de la gaze să plece fără a-i arăta altceva decît unde este contorul... Asta-i viața pe care o duce biata Irma! În fiecare zi își pune centura de castitate, iar *Führerul* i-a trimis ce avusese mai bun pe fundul mării. Și curînd va primi o carte poștală simplă, din partea armatei, scurtă și sută-n sută cazonă:

Subofițerul Alfred König, din Regimentul 161 Artilerie, a căzut la datorie la 30 septembrie 1940 luptînd eroic pentru Führer și patria sa.

Dedesubt, parafa și semnătura neciteață a unui ticălos de ofițer și, mai jos, scris cu frumoase litere gotice, ca un citat din biblie:

Führerul vă mulțumește. Heil Hitler!

Arătîndu-și indignarea, Porta slobozi un vînt viguros și, plimbîndu-și privirea peste nemărginirea cenușie, urmă:

— Timp de cîteva zile micuța Irma va fi mereu cu ochii roșiți de plîns și va purta scrisoarea în poșetă. Poate se va întîlni cu cîțiva ce se vor arăta înduioșați de ea, dar nu prea mulți, pentru că nu e singura în situația asta și dacă ar fi să consolăm toate durerile n-am mai isprăvi, doamnă Untel, nu știți de unde aș putea face rost de o livră de unt? Dar prima oară cînd a venit din nou tipul de la gaze Irma îi va arăta nu numai unde se află contorul și în felul ăsta, dispariția lui Alfred ar avea și partea sa bună, căci el nu venea în permisie decît o dată pe an, în timp ce tipul de la societatea de gaze trece în fiecare luni și nu riscă să fie ucis pentru *Führer*, pentru că are de pe acum un picior de lemn!... Cine știe? Poate ajungem în Spania. Să ciugulim o pipiță cu părul negru și cercei în ureche, dacă-mi este îngăduit să mă exprim astfel...

Mă chinuia setea în asemenea hal încît vorbăria neîntreruptă a lui Porta îmi era din ce în ce mai greu de suportat.

— Ia mai ține-ți clanța! Te gîndești cum să le pui fustele-n cap spanioloaicelor cînd tu ești pe cale să crăpi de foame și de sete!

— Să crăp! Ai înnebunit? Crezi cumva că Forțele Aeriene Regale Italiene ne-au făcut cadou bărcuța asta superbă ca noi să crăpăm în ea? Ar fi o insultă adusă regelui Italiei. Și, pentru că tot veni vorba, oare la curtea capetelor încoronate latrinele or fi plușate și din aur? Își lăsă pantalonii în vine și se așeză cu fundul peste marginea ambarcațiunii. Din cînd în cînd cîte un val îi biciuia posteriorul.

— Uiii! mă gîdilă, la naiba! În schimb e foarte higienic. Ar trebui să încerci și tu. E chiar mai plăcut decît la curtea regelui Italiei...

— Porta, nu mai ai haz.

Vitalitatea lui mă uluia și mă obosea, pentru mine era la fel ca un zid alb în soarele după-amiezii. Dar de fiecare dată cînd simțeam că voi sări să-l strîng de gît, ochii săi mă opreau brusc. Îmi spuneau că, în ciuda felului său de a fi batjocoritor, ne aflam și unul și celălalt în aceeași stare.

Apoi pînă și aceasta sfîrși prin a mă scoate din sărite și sînt sigur că dacă n-am fi zărit un vas la orizont, chiar înainte de a se lăsa întunericul, aș fi fost în stare să-l sugrum. Ne-am putut semnala însă prezența cu ajutorul rachetelor noastre de semnalizare și, în mai puțin de o oră, ne lepădăm păcura ce ne năclăia părul sub un duș fierbinte, la bordul distrugătorului italian. După aceea am fost băgați în paturi uscate, călduroase, ne-a fost servit un munte de spaghete stropite cu vin roșu și am fost lăsați să dormim buștean.

În ziua următoare am aflat de la marinari că mare parte dintre naufragiați fuseseră salvați și regrupați la Neapole, unde urma să fim debarcați și noi. Ne-a vizitat medicul de bord, care ne întrebă cum ne simțim, ne privi cu atenție și plecă așa cum venise. În timp ce stam de vorbă ne-am amintit de camarazii noștri și Porta oftă cu tristețe:

— Va fi o treabă tare neplăcută să-i scriem soției Bătrînului; pe cînd eram în permisie am fost să-i văd și ne-am învoit cu toții să ne revedem peste șase luni, pînă atunci războiul fiind terminat și revoluția consumată. La naiba, să sperăm că Clubul Regal Al Piraților-Macaronari l-a pescuit și pe el și acum se află în vreun birt din Neapole pătîndu-și reputația într-un anturaj deocheat... Dar ce bat eu cîmpii? Bineînțeles că l-au pescuit pe Bătrîn! Ce s-ar face Rommel fără el, în Africa de Nord? Nu s-ar descurca niciodată fără Bătrînul, chiar avîndu-ne pe noi consilieri...

Nici n-am ajuns bine la Neapole că am și stîrnit un tărăboi cumplit.

— Ce maior, care maior? Puțin ne pasă nouă! Nu ține milităria cu noi, pînă nu știm ce-i cu Bătrînul! Credeți că pentru propria noastră plăcere ne-am lăsat torpilați și zile în șir ne-au făcut ochi dulci rechinii Mediteranei? Bătrînul e prietenul nostru și cît timp nu știm dacă-i viu ori mort, pentru noi maior sau colonel e la fel. N-aveți decît să ne împușcați, să ne băgați la pîrnaie, ne doare-n cot!

Nu eram în stare să prezentăm lucrurile ceva mai moderat, ne lipseau cîteva doage... Venise reacția. Nu puteam suporta mai mult. Spre norocul nostru și-au dat seama în ce ape ne scăldam iar maiorul se nimeri a fi un tip cumsecade. Relațiile noastre se mai îmbunătățiră, mai ales după ce ne spuse că Bătrînul se aflase în celălalt transport de trupe și trecuse el însuși cam prin aceleași încercări.

Feldwebel-ul de la magazia de echipament îl recunoscu pe Porta și îi strînse mîna zîmbindu-i deschis. I-am povestit odiseea noastră și, cînd l-am întrebat dacă nu auzise cumva de Willie Beier, ne-a lăsat să ne căutăm singuri țoalele în magazie și dispăru în biroul său.

Nu după mult timp ne-a chemat înăuntru; nădăjduia să afle vești peste cîteva minute. Ne oferi șnaps și țigări și ne ceru amănunte despre naufragiul celor două nave, la care Porta îi răspunse fără chef. Eram prea nerăbdători să aflăm ceva precis, iar cele cîteva minute de așteptare ni se păreau nesfîrșite. Aveam impresia că Bătrînul se afla undeva nu departe și că eram împiedicați cu bună știință să ajungem la el. Sună telefonul.

— Alo, da?... Da... Unde anume?... Mulțumesc.

Feldwebel-ul se întoarse spre noi, parcă îi văd și acum zîmbetul.

— E în barăcile Marinei, lîngă port...

Acel *Feldwebel* cred că a înțeles, cel puțin așa nădăjduiesc, că nu nerecunoștința sau necuviința ne-au propulsat pe ușă afară, pe mine și pe Porta, fără a-i mai mulțumi. Dar la o vreme de război un prieten este de neprețuit, ceva cu totul deosebit. Ceva ce descoperi în singurătatea apocaliptică a Marii Harababuri, un lucru pe care știi că îl poți pierde dintr-o clipă într-alta și de a cărui valoare ești pe deplin încredințat...

Următoarele patru sau cinci zile s-au scurs în liniște. Nu aveam nimic de făcut. Ne-am dus să vizităm Pompeiul și Vezuviul, al cărui crater parcă fusese anume creat pentru a fi ținta sarcasmelor lui Porta.

Și apoi, într-o bună dimineață, am fost îmbarcați în avioane de transport și adio Italia! Douăsprezece aparate de același tip zburînd în formație „V”[2], escortate de avioane de vînătoare. Mediterana s-a mistuit în urma noastră pe cînd zburam la mare înălțime deasupra munților întunecați. Din loc în loc zăream un lac, un oraș. Am făcut două

[2] „V”: Formație de săgeată. *(n. trad.)*

escale pînă ara ajuns la ținta călătoriei noastre, orașul Wuppertal, din Westfalia. Am străbătut apoi în marș orașul, pînă la cazarma Eberfeld. Acolo ne-au împărțit în trei companii—era tot ce se mai putea încropi cu supraviețuitorii—și am pornit spre frontul de răsărit, urmînd a fi încorporați în Regimentul 27 (disciplinar) Blindate.

Trei fete

Clătinînd din cap, Bătrînul spuse cu dispreț:

— Nu fi naiv, Hans. Cît timp vor mai fi ofițeri obsedați de disciplină, toți își vor ține gura și vor continua să țină pasul. Ia amintește-ți cum s-au petrecut lucrurile în 1918. Abia după ce s-a prăbușit întreaga mașină de război s-au răsculat băieții în feldgrau[1]. Dar să ne ferească Domnul de o revoluție! Mai ales una prematură. Micul mîncător de cîrnați german este atît de limitat, încît nici nu îndrăznește să gîndească și nu cu oameni speriați se fac revoluțiile. În 1918 revoluția s-a încheiat așa cum era firesc să se încheie: cei șmecheri au spălat putina și au luat partea leului. Ticăloșii n-au pățit nimic și astăzi îi găsești bine înfipți, și cu bîta în mînă! Toată comedia se va nărui, asta-i limpede, să-mi ziceți însă Adolf dacă se va ajunge la o revoluție. Iar istoria se repetă. Cei mai tîrșiți se vor recunoaște între ei și își vor feri pielea cu mare grijă. Îi vor ajuta pe ticăloși să se ridice și le vor face rost de cravașe noi și frumoase, pe care să le pocnească iar pe spinările noastre! Pînă cînd prea stimații mei concetățeni nu vor începe să priceapă dedesubturile acestui manej, n-am nici o încredere în ei. Hitler și acoliții săi vor fi exterminați, așa cum de altfel se și cuvine și cu cît mai curînd cu atît mai bine, dar ce sînt ei altceva decît niște biete paiațe? Și nu se cheamă revoluție dacă distrugi paiațele și-l lași pe păpușarul care a tras sforile s-o întindă cu banii teatrului!

Așa vorbea Bătrînul în 1941.

Printre numeroșii camarazi veniți să completeze efectivul companiei mi-am găsit un nou prieten, pe nume Hans Breuer. Fusese locotenent de poliție la Düsseldorf și datora onoarea de a face parte din mica și drăgălașa noastră unitate faptului de a fi refuzat să se prezinte voluntar pentru trupele SS, așa cum sunau ordinele lui Adolf Hitler privitoare la polițiști. Era convins că Germania va pierde curînd războiul, fiind informat din sursă sigură că nazismul se afla în pragul

[1] FELDGRAU *(germ.)*: cenușiu de cîmp; culoarea uniformei soldaților din *Wehrmacht. (n. trad.)*

falimentului (fratele său lucra la Ministerul Propagandei al doctorului Goebbels).

Naziștii nu se puteau baza decît pe o mică parte a forțelor armate și nu era decît o chestiune de timp ca generalii să-și încheie conturile cu Hitler și cu banda sa de nebuni. Hans și cu mine ne gîndeam să dezertăm din nou, Bătrînul însă ne sfătuia nici să nu încercăm.

— Nu scapă nici unul dintr-o sută și dacă sînteți prinși vă așteaptă zidul și-o duzină de gloanțe-n cojoc. Nu, singura șmecherie ar fi o rană serioasă dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu încercați să v-o faceți cu mîna voastră. Toate cazurile în care rănitul ar putea fi autorul propriei sale răni, sînt cercetate pe toate fețele și dacă se descoperă cel mai mic semn suspect, pa! V-ați ars! Mai bine ar fi să te alegi cu un tifos ori o holeră; astea nu pot fi dovedite în nici un fel. Cu sifilisul nu ține. Te dă afară din spital după două săptămîni de tratament, dar ce tratament! Nu-l vei uita cu una, cu doua... Prin urmare, fără boli venerice. Dacă nu-i ceva foarte grav, te lecuiesc ei cît ai bate din palme. Iar dacă e ceva grav, te jupoaie de viu, să te învețe ce-i aia morala...

Mai sînt unii care beau carburant din rezervoarele tancurilor, ceea ce nu-i prea rău; te pomenești cu o ciumă bubonică pe care o poți întreține vreo patru-cinci luni, dacă te pricepi. Sau poți să bagi o țigară într-o țeavă de eșapament și s-o înghiți, efectul e destul de bun, dar temperatura pe care ți-o produce nu durează prea mult, așa că ești obligat să iei cu tine în spital o sticlă cu benzină și o pungă de zahăr: o dușcă de carburant cu zahăr muiat în el și febra se menține în jur de 39 de grade. Treaba asta însă e primejdioasă din pricina materialului, care te poate da de gol. Dacă te dibuie, te pun la zid pentru „scăderea spiritului combativ”...

Dacă știi vreun infirmier militar de încredere, o gangrenă la picior te costă cam două-trei sute de țigări. Îți taie laba și ai scăpat de război. Tot el ar putea să-ți facă rost de apă infectată, care să te îmbolnăvească de holeră sau febră tifoidă. Dar și asta-i treabă încurcată, cu du-te-vino. Ori nu ține, Porta le-a încercat pe toate, a halit chiar și un hoit de cîine plin de viermi, la el însă efectul a fost mai degrabă cel al unei cure de sănătate, ori rămîi damblagiu, ori ajungi la cimitir. Au pățit-o mulți ce se credeau isteți...

Duminică 12 octombrie, trenul nostru trecu granița poloneză la Breslau. În timp ce staționam în gara de mărfuri Czestochowa, ne-au fost împărțite „rațiile pentru caz de forță majoră”, adică o cutie cu tocană, cîțiva biscuiți și o jumătate de rom. Strict interzis să ne atingem de aceste rații fără ordin. Mai ales romul nu trebuia consumat sub nici un pretext! Cu grandomania sa obișnuită, armata le numea „rații de fier”.

Bineînțeles că primul lucru pe care îl făcu Porta a fost să-și bea romul. Cînd îndepărtă sticla de la gură, era goală. O zvîrli peste umăr cu un gest plin de eleganță, pocni din limbă și se lăsă pe spate peste paiele ce acopereau podeaua vagonului, înainte de a adormi dădu drumul unui vînt zgomotos și ne spuse rînjind:

— Ia trageți pe nas, copilași, e aer cu vitamine!

Se trezi după vreo două ceasuri, se întinse, rîgîi și sub privirile noastre uluite, scoase din raniță încă o sticlă, pe care o goli fără să clipească, cu chipul luminat de o supremă beatitudine. După care ne strînse în jurul său pentru obișnuita partidă de cărți și toate au mers ca pe roate pînă cînd un glas de afară strigă:

— *Obergefreiter* Porta, ieși de-acolo!

Porta nu se clinti, cu ochii ațintiți în cărți.

— Mai tacă-ți fleanca, porc puturos, replica el fără a întoarce măcar capul. Dacă ai nevoie de mine, vino să mă cauți, neisprăvitule, dar șterge-ți bine șalupele la intrare, iar pe viitor caută să-mi spui „domnul *Obergefreiter* Porta”! Unde te trezești, crezi că ești la tine acasă? Aici sîntem la noi în cazarmă, mă păduchios congenital!

Vorbele acestea fură urmate de o tăcere de moarte, întregul vagon se zguduia de hohotele noastre. După ce ne-am mai potolit, glasul mugi și mai tare:

— Porta, dacă nu ieși imediat, te trimit direct în fața consiliului de război!

Porta ne privi, rostogolindu-și ochii rotunzi.

— Să mă spînzure dacă ăsta nu-i căpitanul Meier, șopti el. Bietul Porta va fi luat în șuturi!

Dintr-un singur salt fu afară din vagon și își pocni călcîiele în fața lui Meier, care îl aștepta cu pumnii înfipți în șolduri, cu picioarele depărtate, cu obrazul vînăt de furie.

— Deci ai binevoit totuși să te arăți, *Herr Obergefreiter*! Te învăț eu să asculți ordinele, ticălosule! Cum mi-ai zis? Porc puturos și păduchios congenital? Ai?! Drepți, fir-ar să fie, pînă nu-mi pierd cumpătul! Insulte aduse unui ofițer! Ce te-a apucat? Și puți a rom de la o poștă! Ești beat ca un porc! Asta explică totul. Ți-ai băut rația de fier! Știi cum se cheamă asta? *Insubordonare*! Pe cinstea mea, asta nu le va duce-n paradis!

Nemișcat și mut, arborînd o expresie incredibil de stupidă, Porta tăcea, în poziție de drepți, în fața căpitanului Meier, care își redobîndi în cele din urmă controlul.

— Răspunde grămadă de bălegar ce ești, ai băut romul sau nu?

— Da, *Herr Hauptmann*, dar nu mai mult de o înghițitură, pe care am turnat-o în erzațul nostru de ceai național-socialist, care și așa e atît de gustos. Era romul ce mi-l datora subofițerul de la intendență încă de pe timpul campaniei din Franța. Nu pot decît să vă recomand rețeta, *Herr Hauptmann*. O picătură de rom în erzațul de ceai pe care mult iubitul nostru *Führer* ni-l acordă...

— Îți bați joc de mine? Arată-mi romul din rația ta de fier!

Porta scoase o a treia sticlă dintr-unul din încăpătoarele sale buzunare supranumerice și o prezentă rînjind căpitanului uluit, astfel încît să se poată convinge singur că era neatinsă. Probabil că cineva îl turnase pe Porta lui Meier că scăpase romul pe goarnă. După un timp am aflat într-adevăr că Meier făgăduise două săptămîni de permisie unui caporal, dacă îi va găsi un motiv valabil pentru a-l băga pe Porta la răcoare.

— *Herr Hauptmann* doar nu-și închipuie, urmă Porta, numai zahăr și miere, că atunci cînd am strigat toate cuvintele alea urîte am știut că mă adresez dînsului. Niciodată nu mi-ar trece prin minte să-i spun asemenea vorbe comandantului meu de companie, pentru care nutresc cea mai vie admirație. Crezusem că recunosc vocea subofițerului Fleischmann. Este foarte adevărat că tatăl său avea păduchi, pe care i-a transmis...

Ca întotdeauna, Meier sfîrși prin a se face de rîs trimițînd să fie adus Fleischmann. Care Fleischmann lămuri foarte serios că între Porta și el exista o veșnică întrecere în materie de blesteme și înjurături. Iar prezența păduchilor în cadrul familiei sale era un fapt autentic și de

netăgăduit. Povestea își avea începuturile încă din timpul războiului din ’914–18. Tatăl său fusese năpădit de păduchi la Verdun și, de atunci, toată familia Fleischmann rămăsese infestată...

§

— Copii, începu Porta într-o după-amiază, pe cînd ne găseam trași pe o linie moartă, pe undeva între Kilsu și Czestochowa, iată că sînt nu știu cîte săptămîni de cînd trăim în acest palat pe roți și tot nu știm ce poate fi în spatele acestei uși!

Arătă spre ușa glisantă din stînga vagonului nostru. Pînă acum nu o deschisesem decît pe cea din dreapta.

— Am auzit că dincolo de această ușă, continuă Porta, se întinde nemărginita Polonie. Dar ce taine ne ascunde ușa asta, nu mai știu. Poate că dincolo vom găsi...

Aici se apucă să desfacă încuietoarea.

— ...poate o vom găsi pe însuși zeița Victoriei, care trebuie că se ascunde pe undeva, devreme ce *Führerul* a zis că-i a noastră. Sau poate că în spatele acestei uși misterioase și veșnic închisă vom găsi o droaie de fete frumoase...

Coborîse glasul și, poate pentru prima dată în viața sa, rămase fără grai după ce, cu un gest măreț, împinsese în lături ușa glisantă. Căci dincolo se aflau într-adevăr nu o mulțime, ci trei tinere fete, destul de drăguțe, care ne priveau acum zîmbind nesigur. Căscasem ochii cît cepele.

În timp de război femeia este pentru soldat o ființă teribil de complicată. Este ținta subtilă, depărtată și romantică a dorințelor sale chinuitoare, materializate în vise solitare despre viața civilă dispărută, strivită, ștearsă pînă la neființă de zgomotul, spaima și constrîngerea vieții militare; dar este și obiectul foarte concret al desfrînării acumulate, refulată în ei de acești bărbați lipsiți de femei. Un soldat nu este chiar ceea ce se cheamă un bărbat, el este mai degrabă o uniformă printre multe altele și așa se explică faptul că își permite să exprime adevăruri de ordin sexual, pe care în viața normală, printre oameni normali, n-ar îndrăzni niciodată să le spună. Uniforma îi este ca un scut împotriva

identificării, o garanție a anonimatului. El se leapădă de toate complexele, la nivelul micii sale ticăloșii. El este o companie întreagă și nu un individ și se simte în siguranță în mijlocul camarazilor săi.

Am sărit cu toții din vagon debitînd trivialități numai bune pentru a face cuiva părul măciucă. Nu ne gîndeam la ceva rău și nici nu aveam intenția să le jignim pe cele trei tinere femei și de altfel, am remarcat că femeile se simt prea puțin ofensate de glumele mai mult sau mai puțin deocheate ale soldaților. Cînd pînă și Porta și-a epuizat repertoriul, cei mai mulți s-au urcat în vagon căci era un ger de crăpau pietrele. Dar Porta, Pluto, Hans și cu mine am rămas la urmă. Ne uitam la cele trei fete și ele se uitau la noi, și doar atunci ne-am dat seama pe deplin cît de ciudată era situația în care ne găseam. Bineînțeles, fusesem perfect conștienți încă de la început, dar surpriza de a întîlni femei în locul acela uitat de lume, în clipe cînd ne așteptam mai puțin, ne blocase capacitatea de a raționa.

Cele trei fete purtau hainele vărgate ale deținuților și între noi și ele se înălța, respingător, un gard de sîrmă ghimpată înalt de doi metri și jumătate.

Toate trei erau din Franța și se aflau în lagărul acela de mai bine de un an. Una dintre ele era evreică. Cînd au aflat că eram pe picior de plecare spre Rusia, ne-au rugat să le luăm cu noi. În glumă, bineînțeles.

— Nu se poate, fetelor, răspunse Hans. *Gestapo*-ul ne-ar pune la zid.

Una dintre ele, o blondă înaltă cu privirea strălucind de inteligență, ne aruncă pe un ton sfidător:

— Vă e teamă? Dovediți-ne că sînteți bărbați.

Deodată, fără ca vreunul dintre noi să fi dorit-o într-adevăr, ne-am dat seama, că începeam să luam lucrurile în serios.

— Am face bine s-o ștergem, spuse Hans nervos. Dacă SS-iștii le văd pe bietele fete vorbind cu noi o să le stîlcească-n bătaie.

— Ba stăm aici cît avem chef! se răsti Porta.

Hans se uită în stînga și-n dreapta, așteptîndu-se să vadă vreun paznic.

— S-a făcut! Dar nu noi o s-o încasăm cel mai tare dacă ne prind!

Ce spusese era adevărat. Stînd acolo, le expuneam pe cele trei

femei la represalii inutile, pe care le cunoșteam prea bine și noi înșine. Ne uitam la ele, nehotărîți. Ele se uitau la noi, resemnate.

— Pe toți dracii! înjură Pluto. Ar trebui să le luăm cu noi. Bietele puștoaice sînt slabe ca niște așchii...

— Și totuși sînt frumoase, am adăugat eu.

Ne zîmbeau cu tristețe. Le-am aruncat țigări și am mai întîrziat o clipă, cugetînd, cîntărind lucrurile fără a fi în stare să ne hotărîm a face ceva.

În clipa aceea își făcură apariția Bătrînul și Asmus coborînd din vagon dintr-un motiv oarecare.

— N-are rost s-o mai lungim! Vin cu noi, da ori ba? Dacă-i da, atunci acum, nu peste două săptămîni!

Ca totdeauna era perfect stăpîn pe sine și iute ca trăsnetul. Cît ai bate din palme, ne puse să înălțăm cu trupurile noastre o piramidă sprijinită pe unul dintre stîlpi. Cățărîndu-se pe umerii lui Asmus și ai uriașului Pluto, întinse celor trei tinere femei centurile noastre agățate cap la cap și le ridică una cîte una pe deasupra gardului de sîrmă ghimpată. Hans, Porta, și cu mine le așteptam pe partea noastră pentru a le prinde în brațe. Apoi Asmus, Hans și Pluto s-au întors în vagon, i-au dat afară pe toți cei care nu erau „de-ai casei" și au închis ușa, astfel că am izbutit să le îmbarcăm pe călătoarele noastre la adăpost de orice privire indiscretă.

Bineînțeles că necazurile abia începeau. În ce încurcătură ne băgasem? Cu inima cît un purice, am început să pricepem că povestea asta este cea mai primejdioasă cu putință. Fusesem luați pe neașteptate. Viața? (Pentru a folosi un cuvînt cu adevărat mare.) Oricum, chiar dacă eram speriați de aventura aceasta în care ne avîntasem cu capul prin pereți eram totuși fericiți și mîndri de a fi făcut-o. Simțeam acea bucurie care te cuprinde atunci cînd descoperi că ești în stare să faci mult mai mult decît te credeai în stare. Aș dori să explic acest lucru fără a avea aerul că mă laud, dar de fiecare dată cînd aud vorbindu-se de acte de eroism, folosesc situația aceasta drept criteriu a ceea ce poate fi un act realmente eroic și trebuie să spun că în fața acestei pietre de încercare multe fapte lăudate; nu-mi pot inspira, cu toată bunăvoința, decît o admirație foarte moderată.

Povestea aceasta ar putea fi considerată drept o izbîndă a solidarității omenești asupra egoismului născut din însingurare.

— Și pentru a reveni la lucruri mai practice, conchise Bătrînul, după ce ne-am revenit cît de cît din prima euforie de conspiratori, nu le putem lăsa pe ele hainele astea de pușcărie. Va trebui să le înțolim altfel. Scoateți tot ce aveți, băieți, și fără fasoane.

Într-o clipită ciorapi, lenjerie de corp, cămăși, pantaloni, tricouri, salopete, bonete, încălțări țîșniră din patruzeci de bagaje pentru a fi oferite alegerii protejatelor noastre.

Și cînd își scoaseră liniștite rochiile vărgate de deținut, sub care nu mai aveau nimic, patruzeci de soldați soioși s-au întors dintr-o singură mișcare, privind în partea opusă. Martor mi-e Dumnezeu că alcătuiam o liotă afurisită de duri lipsiți de scrupule. Bănuiesc că civilizația ne adusese aici, dar exemplul acesta dovedește, cu toate acestea, că nu trebuie să fim pesimiști în privința spoielii subțiri a educației, căci tocmai această subțirime permite educației înnăscute, cea a inimii, să iasă la suprafață. Și mai e ceva, ceva care ne-a făcut să le lăsăm pe cele trei femei să-și schimbe hainele în liniște. Luam poziție împotriva gardienilor din lagăr, care timp de patrusprezece luni șterseseră și călcaseră în picioare orice decență umană. Doream să le arătăm acestor sărmane fete că demnitatea, considerația și omenia mai existau încă și nu erau vorbe goale. Chiar și printre soldați duri și murdari.

Le-am instalat în spatele unui morman de ranițe. Apoi Bătrînul, Porta și cu mine am dat o raită să vedem dacă fusese dată alarma în lagăr, iar ceilalți s-au așezat în dreptul ușilor pentru a opri pe oricine nu avea ce căuta în vagonul nostru.

Trenul s-a pus în mișcare înainte ca tripla evadare să fie descoperită.

În zilele ce au urmat, tot ce era mai bun de mîncat și toate cîte le-am putut procura au trecut firesc la cele trei călătoare clandestine ale noastre. Cea mai în vîrstă, Rosita, era profesoară de muzică, astfel că Porta deveni foarte repede apărătorul ei personal. Nu am izbutit niciodată s-o facem să ne spună pentru ce fusese trimisă în lagăr.

Jeanne, cea mai tînără—abia atinsese vîrsta majoratului—studia la Sorbona în momentul arestării sale. Cei doi frați ai ei, locotenenți

în armata franceză, erau prizonieri în Germania. Tatăl ei era căutat de *Gestapo*, care o deportase, în chip de ostatic.

Maria, evreica, fusese înhățată într-o seară, în plină stradă și expediată în Polonia fără nici o altă formă legală. Soțul ei era om de afaceri din Lyon și aveau un băiețel de doi ani și jumătate. Cel de-al doilea copil—de asemenea un băiat—se născuse la trei luni după ce Maria fusese internată în lagărul de concentrare, dar nu trăise decît cincisprezece zile.

Nu se scursese încă o săptămînă și eram toți îndrăgostiți lulea de femeile noastre; dar la fel precum copiii care descoperă un cuib cu păsărele, nu știam ce să facem cu ele. Cea mai mare parte a timpului o petreceam examinînd și respingînd sugestiile cele mai fanteziste, cele mai puțin realizabile. Cu toate acestea, eram de acord asupra unui lucru: în nici un caz nu le puteam tîrî după noi pînă în prima linie pentru a încerca să găsim prilejul de a le trece la ruși. Era mult prea nesigur iar dacă ar fi avut ghinionul de a străbate un sector apărat de vreun detașament asiatic cu obiceiuri primitive, ar fi fost violate pe loc de toată trupa.

Fratele lui Fleischmann a fost cel care a găsit cheia problemei. Fleischmann sosi într-o bună zi alergînd să ne spună că fratele său era *Oberfeldwebel* pe un tren blindat garat nu departe de noi, pregătindu-se să plece în Franța. Îl pusese pe fratele său în temă iar acesta se declarase gata să facă și imposibilul pentru a repatria protejatele noastre. Fetele nu au înțeles imediat despre ce e vorba, au crezut că *Gestapo*-ul le descoperise urma și Maria izbucni în plîns.

Porta însă le lămuri:

— Plecați spre Franța într-un prea frumos tren blindat. Ei, haide, haide, sînteți doar mutate la artileria grea. Frățiorul lui Fleischmann se va ocupa de asta...

Am trecut peste o mulțime de șine, ba ducînd după noi, ba purtîndu-le în brațe pe cele trei tinere pe jumătate moarte de spaimă, ajungînd în cele din urmă la trenul blindat cu tunurile sale îndreptate spre cer. Fratele lui Fleischmann pregătise totul și doi dintre oamenii săi stăteau de pază. Le adresă un zîmbet Mariei, Rositei și Jeannei, strîngîndu-le pe rînd mîna.

— Urcați-vă, copii, dar trap și nu vă mai arătați. Stați pur și simplu liniștite în ascunzătoarea voastră, veți primi tot ce aveți nevoie. E cam strîmt la voi, dar vă vom duce acolo unde trebuie, veți vedea...

Le-am ajutat să se instaleze. Aveau o singură cușetă pentru ele trei, în colțul cel mai de sus și mai puțin accesibil dintr-un vagon blindat, plin cu arme și muniții. Toate trei ne-au sărutat pe gură. Porta, emoționat, le numi „turturelele mele", drept care se alese cu o sărutare suplimentară.

Ceva mai tîrziu și nu fără o strîngere de inimă, priveam uriașul convoi pornind și dispărînd către vest. Nu am aflat dacă cele trei femei ale noastre au ajuns în Franța, dar știu că trenul a sosit la destinație fără mari pierderi.

La vreo șase săptămîni după această despărțire, cineva din rezistența franceză îl ucisese pe fratele lui Fleischmann, la Mans, cu un glonte în ceafă și îi luă revolverul. Dacă patriotul francez ar fi știut povestea celor trei femei deportate nu ar fi procedat în felul acesta. Dar așa este războiul, în toată splendoarea lui. Monstruos pînă la absurd.

La biserică

Trenul nostru porni către est, avînd drept destinație nemărginitele stepe și întunecatele păduri ale Rusiei. Păstram soba din vagonul nostru încinsă la roșu, dar eram înghețați. Zi și noapte zăceam strînși în mantăile noastre, cu căciulile îndesate pînă peste urechi. Dar zadarnic înfundam sobă, trăgeam pe noi țoale peste țoale și ne înghe-muiam unii în alții, rămînearn mereu, fără speranță, mizerabil de înghețați.

Am intrat în gara din Minsk în mijlocul unei furtuni de zăpadă. La cantina Crucii Roșii ne-au dat să mîncăm fasole și în mod excepțional, aveau o asemenea cantitate încît fiecare și-a putut umple burta.

O soră de caritate îi sfătui pe Bătrînul să viziteze o minunată și veche biserică ce se înălța chiar în spatele gării și cum nu aveam ceva mai bun ce făcut, toată șleahta noastră porni într-acolo.

Foarte veche și impregnată cu miros de tămîie de veacuri, biserica era cu adevărat superbă, plină de chestii masive și sculpturi delicate, aurării somptuoase și fast catolic, cu candele mici și lumînări mici și unghere împodobite cu sfinți cunoscuți, pictați în culori vii și simple, avînd în mijlocul naosului un spațiu uriaș și destul de înalt pentru a permite sufletelor bunilor credincioși să se înalțe nestingherite către sfînta împărăție gata să le întîmpine.

Lui Porta i se părea cam caraghios să te duci să caști gura de admirație într-o biserică și nu se sfia să ne ia peste picior.

Dar apoi descoperi orga și zîmbind imediat precum un copil nerăbdător, exclamă:

— Și-acum ascultați la mine!

Am găsit scara ce ducea la claviatura marilor tuburi. Porta ne rugă să trecem în spate să acționăm burdufele, însă Pluto ne făcu semn să stăm pe loc. El singur avea puterea a trei oameni obișnuiți și era

prea de-ajuns pentru treaba asta. Porta ne zîmbi din nou și se așeză pe locul organistului.

— Și acum, dragii mei, veți vedea cum știe Joseph Porta să cînte la orgă!

Aplecat peste balustrada galeriei, Bătrînul scoase dintre buze pipa pe care o făcuse cu propriile sale mîini.

— Fă-te că-mi cînți bucata aceea de Bach pe care mi-ai cîntat-o cîndva în Iugoslavia.

Porta habar n-avea de ce bucată e vorba, dar Tom Degețelul îi fredonă cîteva măsuri. Era *Toccata și Fuga* de Johann-Sebastian Bach. Îndată ce recunoscu partitura cerută, Porta se lumină la față și se răsti la Pluto:

— Pedalează, măi ocnaș înrăit și Joseph Porta, *Obergefreiter* prin mila Domnului, vă va arăta de ce-i în stare.

Răsuflă adînc și trăsăturile sale se goliră orice expresie, așa cum apare un pahar murdar cu poșircă trezită după ce a fost spălat pentru a fi umplut cu vin de viță nobilă.

Și Porta începu să cînte. Părea că se amuză, că nu acordă nici o importanță la ceea ce făcea, dar notele țîșneau în biserică precum stoluri de păsări, unele mici și vioaie ca libelulele, celelalte majestuoase și răscolind aerul cu aripile lor. Cînd încetă de a cînta, entuziasmul nostru se traduse printr-un hohot de rîs. Își aprinse o țigară și se așeză mai confortabil. Bătrînul îmi trase un ghiont și, fără a-l pierde din ochi, șopti:

— Abia acum vei auzi ceva adevărat. Acum, că s-a pornit...

Bătrînul parcă era un părinte orgolios a cărui inimă se umple de afecțiune în fața adevăratei virtuozități.

Porta se feri să-l dezamăgească. Cînta, într-adevăr, din instinct, ca un maestru. La început în surdină, mîngîind ușor clapele, absent și parcă hipnotizat de propria sa muzică. Cîntă pe rînd *Die Himmel rühmen des Ewigen Ehre*, de Beethoven, apoi cîntecul de leagăn anonim *Schlaf mein Prinzchen*, *schlaf ein*, pe care îl cîntă cu asemenea dulceață inefabilă încît ni se umezirea ochii de lacrimi iar Bătrînul și cu mine am schimbat o privire, comunicînd într-o aceeași bruscă revelație a frumuseților vieții și în același regret de a fi înlănțuiți cum eram de forțele întunericului.

Și-apoi Porta se dezlănțui. Sfărîmă toate barierele și mătură biserica cu un amalgam sonor ce era totodată imn de bucurie, cor al tuturor lucrurilor vii și moarte, împletite într-un cîntec de mulțumire. O fanfară titanică a o mie de trompete. Jocul fulgilor de zăpadă într-o noapte de Crăciun, în timp de pace. Păsările pădurii și cîmpului avîntate cu ciocul către înaltul cerului ciripind împreună un cor celest.

Rămăsesem împietriți, transformați în statui. Soldatul acesta hidos, respingător și, născută de sub degetele sale, această gigantică slăvire a bucuriei pure, cuceritoare, irezistibile...

Întîmplător, am coborît privirea către naos și, spre marea mea uimire, am constatat că era plin de oameni tăcuți, nemișcați. Lîngă altar stătea în picioare un preot înalt, cu părul alb. Ceva mai încolo se înghesuia o grupă de civili, cu fața îndreptată spre galerie. Mijlocul bisericii era plin de soldați în mantale murdare, așezați, în picioare, cu coatele pe bănci, cu căciulile lăsate peste chipurile lor slăbite de subnutriție. Printre ei am distins vreo două surori de la Crucea Roșie dar nici o clipă nu mi-au trezit obișnuitele gînduri deocheate. Muzica lui Porta învăluia și purifica totul. În sfîrșit, încetă și, în tăcerea absolută, l-am auzit pe Pluto recăpătîndu-și zgomotos suflul, la postul său, în spatele orgii. Porta privi către Bătrînul și apoi către mine.

— Nu-i prea rău pentru un concert din fuga calului într-o biserică...

Dar o spuse fără emfază. Foarte firesc. Era fericit. Fericit într-un fel solemn, care nu-i era obișnuit. Glasul Bătrînului tremura de emoție.

— Măi pușlama! Măi nătărăule!

Preotul se apropie și el, sărutîndu-l pe Porta pe amîndoi obrajii.

Asmus se cățără apoi pe scări și ne anunță că trenul se pregătea de plecare. Preotul cel înalt și voinic făcu semnul crucii peste capetele noastre.

— Dumnezeu să vă binecuvînteze, copiii mei...

Și am regăsit viscolul și vagonul de vite și paiele murdare răspîndite pe podea. Trenul—frigorific în ceea ce ne privea—își urma drumul către destinația sa necunoscută. Nu am coborît decît la Smolensk.

Pagină intenționat goală

Înaintea atacului

— Înapoi, înapoi, pentru Dumnezeu! Are piciorul prins sub șenile!

Porta reacționă aproape instantaneu. Tancul dădu înapoi, Porta mă ajunse dintr-un salt și, fiecare de o parte, l-am susținut pe Hans Breuer care, în picioare, palid ca moartea, se agățase de flancul carului blindat. L-am transportat în colibă și Bătrînul aprinse o țigară și o înfipse între buzele vinete ale lui Breuer. Decupă apoi carîmbul cizmei din jurul piciorului zdrobit al camaradului nostru.

— Măi băieți, măi băieți, ați înnebunit de tot?

Eram încartiruiți în case rechiziționate, la marginea Smolenskului. Îndată după ce ne-am primit rațiile, am dat o raită pînă în marea piață a tîrgului, care colcăia de soldați din toate armele și armatele posibile: SS-iștii cu capul de mort rînjind pe căștile lor, trupe de parașutiști, cavaleriști cu pantaloni din piele și cizme înalte cu pinteni, infanteriști în bluzoane de piele cu pete brune, verzi și albastre de camuflaj, soldați unguri și români în uniforme kaki, bărbați din toate armele și armatele Europei Centrale adunați în piața tîrgului din Smolensk, începînd cu elegantii ofițeri de aviație cu monoclu și sfîrșind cu pifanii păduchioși și jegoși.

Cei mai mulți dintre civilii ruși purtau haine vătuite, incredibil de zdrențăroase și încălțări de pîslă fără nici o formă. Am întîlnit vreo cîteva femei în vîrstă purtînd fiecare cîte un sac mare în spinare, sporovăind ca niște coțofene. Deodată una dintre ele se opri, își desfăcu picioarele și în clipa următoare se slobozi răsunător, în timp ce la picioarele ei se lățea o băltoacă. Îndată ce termină, își reluă liniștită drumul.

— Ca o vacă bătrînă! izbucni Porta, uluit. La fel ca o vacă bătrînă!

Rușii păreau a nu fi cîtuși de puțin afectați de gerul înspăimîntător, care asupra noastră avea un efect nefast.

Nu am rămas decît două sau trei zile la Smolensk, de acolo fiind transportați cu camioanele la Bielev, unde era cantonat Regimentul 27. Compania noastră fu încorporată în batalionul 21, comandat de *Oberstleutnant* von Lingdenau, ajutat de maiorul Hinka. Dacă compania noastră nu ar fi fost comandată de ticălosul de Meier, toate ar fi fost cum nu se poate mai bune.

Porta susținea că Domnul i s-ar fi arătat în vis pentru a-i spune că în curînd se va deschide sezonul de vînat ticăloși și că nu peste mult timp compania va avea un nou comandant. Acestea erau revelațiile făcute de Domnul *Obergefreiter*-ului Porta, amin.

Între ostașii companiei se vorbea mult despre vînătoarea de ticăloși. Meier își permitea cu noi lucruri de necrezut. Ne priva de ceea ce era dreptul nostru în toate privințele și nu scăpa nici un prilej să ne batjocorească. Cel mai mare triumf pentru el era să ne impună exerciții și marșuri ca și cum nu am fi fost pe front. Toți ceilalți ofițeri clătinau din cap și-l considerau, nebun și, îneepînd din acel moment, toți au înțeles că Meier putea crăpa fără ca nimănui să-i pese în ce împrejurare și-ar găsi moartea. De acum înainte Meier ne aparținea. El încă nu știa, dar noi, noi o știam. Am încetat să trăncănim despre vînătoarea de ticăloși și mulți își pregătiseră gloanțe „dum-dum”[1]. Un capitol închis.

Unul dintre cei care își puneau mai mult la inimă măgăriile lui Meier era Hans. În două rînduri îmi propusese să dezertăm împreună, dar nu am avut curajul să încerc.

— Păi bine, Sven, nu pricepi că trebuie s-o întindem de aici, cu orice preț?

L-am privit cu atenție.

— Hans, te rog, nu te apuca să faci tîmpenii!

Într-o seară am primit ordin să pregătim tancurile pentru o misiune. Am făcut plinul cu benzină și muniție: cîte zece mii de boabe pentru fiecare dintre cele două mitraliere, o sută de obuze de mare

[1] DUM-DUM: gloanțe explozive; în cazul acesta e vorba de crestarea vîrfului proiectilului, ceea ce face ca acesta, la impactul cu ținta, să se desfacă producînd răni asemănătoare cu cele ale gloanțelor explozive *(n. red.)*

putere explozivă, o sută de obuze blindate, cincizeci de obuze perforante, apoi grenade de mînă, rachete luminoase, muniție pentru pistoale și carburant pentru aruncătoarele de flăcări.

Porta era întins pe burtă, intrat pînă la genunchi, cu capul în jos, în blocul motorului și blestema cu năduf armata care îi preschimba pe oamenii obișnuiți în ticăloși de prima mînă. Din cînd în cînd, înăbușindu-și rîsul, zbiera dintre cilindri și supape:

— Hei, Bătrîne. De data asta cred că voi trage un decar. Mi-a șoptit-o bunul Dumnezeu...

— Dacă n-o face altul înaintea ta. Sîntem șapte sute în companie...

Drept răspuns, Porta se porni să șuiere printre dinți un semnal de vînătoare. După aceea, Bătrînul și Tom Degețelul se întoarseră în colibă să pregătească gustarea de seară, în timp ce Pluto plecă spre intendență să ne aducă rațiile. Porta și cu mine urma să ducem tancul pe lîngă casă și să-l camuflăm cu crengi și zăpadă pentru a-l ascunde privirilor aviatorilor ruși, care aruncau în fiecare noapte deasupra noastră parașute luminoase.

Hans Breuer ni se alătură pe cînd manevram carul de luptă și ne spuse că tocmai primise o scrisoare prin care era informat că soția sa fusese dusă la spital în vederea unei serioase intervenții chirurgicale la abdomen. Era foarte deprimat și îmi reproșez încă și astăzi că nu l-am supravegheat mai bine. Îi cunoșteam starea de spirit și veștile acestea rele pe deasupra... Ar fi trebuit să deschid mai bine ochii, dar nu te poți gîndi la toate și, după o clipă, era prea tîrziu.

Eram în fața tancului, îndrumîndu-l pe Porta cu glasul și cu mîna să adăpostească mașinăria fără a dărîma coliba. L-am auzit pe Hans Breuer țipînd și am înțeles îndată că făcuse ceea ce era de așteptat. Cînd am ajuns lîngă el stătea într-un picior, cu celălalt prins între butuc și șenila taneului.

§

După plecarea ambulanței am discutat despre felul în care Bătrînul trebuia să redacteze raportul. Ne-am înțeles să spunem că încercase să se urce pe tanc dintr-o parte și că, în aceeași clipă, Porta manevrase înapoi, înțelegînd greșit semnalul meu. Hans alunecase,

prinzîndu-și piciorul. Era plauzibil, fără îndoială, dar nu și inatacabil pentru simplul motiv că era strict interzis a te urca lateral pe tanc. Totdeauna trebuia să te urci prin față, sub privirile conducătorului.

Și, bineînțeles, părea ciudat că își strivise piciorul chiar în ajunul unei ofensive.

— Ciudat ori ba, ne doare-n șpiț! declară Bătrînul. Știm cu toții la ce ne putem aștepta, dar atît timp cît nu vor putea dovedi nimic, toate vor merge bine. Și nu vor putea dovedi nimic cît timp vom susține cu toții aceeași explicație.

— Tot ce ne putem dori, spuse Porta, este să nu-l chinuiască prea mult cu întrebările.

Un somn greu, de brute. Trezirea la ora unu. Ora prevăzută pentru atac.

Tom Degețelul aprinse o lampă și, încă amețiți de somn, ne-am echipat la lumina sa tremurătoare. Așezat turcește, Porta își scărpina cu furie pieptul îngust, cu claia de păr roșcat zbîrlită în toate direcțiile. Bătrînul și Pluto prindeau păduchi pe care îi aruncau în flacăra lămpii, unde măruntele bestii se dezintegrau cu un mic pocnet, emanînd un miros uleios, grețos.

După mai puțin de un sfert de oră iată-ne complet echipați și, tremurînd de frig, ne-am cățărat cu toții în tanc. Ne-am înnodat cu grijă eșarfele noastre jegoase, am tras căciulile pe urechi și ne-am pus ochelarii de zăpadă.

Cîtă deosebire între tînărul erou rumen în obraji, drept ca un I, cu privirea de oțel, scrutînd dîrz întinderile cucerite, cîtă deosebire între acest războinic adulat de femei, pe care îl vezi pe afișele de recrutare din toate țările lumii și sărmanul soldat speriat, răcit, cu nasul înfundat, obrazul de ceară și gura urît mirositoare, care este realitatea războiului. Dacă pictorii, care fac aceste afișe și-ar da seama cît de tragic este ceea ce realizează ei cu arta lor ridicolă, și-ar căuta desigur alt mod de a-și cîștiga traiul. Dar fără îndoială că nu ar putea găsi altul căci, privind cu atenție, îți dai repede seama că doar artiștii de mîna a șaptea își prostituează „arta” în aceste mîzgălituri plătite. Afișele de recrutare militară sînt fără excepție apanajul celor mai mediocre talente din lumea întreagă.

Toate motoarele batalionului fremătau și bubuiau de la un capăt la celălalt al satului. Din cînd în cînd cîte o scurtă rază de lumină țîșnea dintr-o lanternă dar, în afară de aceste rare luciri pretutindeni domnea un întuneric de smoală. „Rîșnițele de cafea"—așa poreclisem noi aparatele rusești din cauza zumzetului lor astmatic—se roteau, nevăzute, pe deasupra capetelor noastre, survolîndu-ne uneori atît de jos încît acopereau pentru o clipă zgomotul viu, vacarmul infernal al propriilor noastre motoare.

Pagină intenționat goală

Marele spectacol de operetă

Am ieșit din sat pe companii. Era o beznă de nepătruns și cel mai greu era să nu lovești tancul din față. Pentru a-i ușură misiunea lui Porta, care mînuia comenzile carului nostru de luptă, Pluto și cu mine ne instalasem afară pe turelă și îi transmiteau instrucțiunile prin telefon. Înaintam în zăngănit de fier cu cincizeci, cincizeci și cinci kilometri pe oră. Deodată se auzi un zgomot ca de chibrituri rupte, dar mult mai puternic. După încă o jumătate de minut zgomotul se repetă și bucăți mari de lemn ne-au trecut pe lîngă urechi. După ce această ciudățenie se repetă de cinci ori la rînd, am înțeles în sfîrșit că eram pe cale să culcăm la pămînt stîlpii de telegraf și-l readuserăm pe Porta pe șosea. Ceva mai încolo era să intrăm peste tancul dinaintea noastră, care se oprise lîngă un pod pe care blindatele nu-l puteau trece decît cîte unul. A trebuit să plasăm cîte un om de fiecare parte a podului, pentru a dirija monștrii cu ajutorul capetelor țigărilor aprinse. Doar cîțiva centimetri mai mult la dreapta sau la stînga și apele rîului Upa și-ar primi prada pe care o așteptau.

Către ora patru dimineața am oprit în marginea unor tufișuri. Am oprit motoarele și peste umerii noștri se lăsă o tăcere grea. Din inima beznei nu mai răzbătea decît gîngăveala comică, intermitentă, a „rîșnițelor de cafea”. Din timp în timp cobora cîte o parașută luminoasă ce strălucea ca un soare în miniatură deasupra sectorului. Încolăcit și înghesuit pe podeaua metalică a tancului am încercat să dorm în timp ce ofițerii noștri primeau ordinele de luptă de la autoritățile regimentare.

Nici nu închisesem bine ochii că a trebuit să reintrăm în formație de luptă. Comandanții de pluton ne împărțiră ordinele.

Regimentul 27 Blindate, concomitent cu diviziile a 4-a, a 18-a și a 21-a va ataca pozițiile rusești de la Serpuhov, la nord de Tula. Aceste poziții trebuie străpunse pentru a permite înaintarea în adîncime pe direcția Moscovei. Regimentul de tancuri grele ale Diviziei 12 Panzer va fi în fruntea ofensivei, avînd trupele de infanterie SS în rezervă pe flancul drept. Compania noastră va fi plasată în extremitatea aripii stîngi și se va infiltra în spatele pozițiilor inamice, pentru a deschide drumul companiilor din rezervă. Compania a 3-a va fi în frunte.

— Onoare memoriei companiei a treia! rînji Porta.

— Obiectivul nostru este un sat în ruine situat exact dincolo de linia principală a bătăliei. *Panzer-Grenadieren* din Regimentul 104 pușcași ne vor însoți pentru a lua parte la atac sub protecția tancurilor noastre. Recapitulez:

Ora 6:40: atacă avioanele Stuka[1].

Ora 6:48: atacă compania a 3-a.

Ora 6:51: compania noastră urmează compania a 3-a.

La ora 6:50, un violent tir de baraj va fi declanșat la trei kilometri în spatele inamicului.

Un spectacol magnific. Proiectile trasoare de toate culorile străbăteau șuierînd cerul. La orizont ardeau păduri și sate, proiectînd asupra norilor reverberațiile lor purpurii. Ici și colo explodau obuze, semănînd întunericul cu străfulgerări albe, dar exploziile acestea dispersate nu ne împiedicau să simțim pînă în măduva oaselor abisala tăcere care precede furtuna. Uneori mai țăcănea cu furie cîte o mitralieră, ale cărei gloanțe se împrăștiau printre ruine, în jurul nostru.

Da, într-adevăr, un spectacol magnific. Căci o bătălie organizată este *spectacolul* prin excelență—întrebați-i pe regizorii de cinema—buchetul jocurilor de artificii, atracție-vedetă, marea finală, apoteoza dramei. Războiul cu teama sa prelungită, cu murdăria, foamea și mizeria sa nu mai puțin eroice, își atinge paroxismul într-o desfășurare supraomenească de splendoare și sălbăticie.

Bătrînul îmi vorbise adesea de atacurile blindatelor în cursul cărora zeci de tancuri erau incendiate de tunurile anticar ale inamicului, cu echipajele întemnițate arzînd în cuptorul din interiorul lor.

[1] *(germ.)* STUKA—*Sturzkampfflugzeug*: avion de luptă în picaj, folosit îndeosebi în bombardamente (*Junker* 87B). *(n. trad.)*

Și ne mai spusese de multe ori că a fi în fruntea unei ofensive era o încercare din care puțini scăpau cu viață. Dar desigur că noi, cei din batalioanele disciplinare, vom fi veșnic cei din frunte.

— Ei, Sven, ai scris cîteva cuvinte de despărțire pentru mama și iubita ta?

Întrerupîndu-mi gîndurile întunecate, glasul grav al Bătrînului mă făcu să tresar. Am mîzgălit cîteva cuvinte pe un petic de hîrtie, la înălțimea tabloului de bord. După ce am terminat, Porta îmi trecu o sticlă și-mi spuse cu obișnuitul său rînjet strîmb.

— Bea puțin curaj, puștiule și vei uita că ne aruncă în cap obuze încinse la roșu. Te vei crede la exerciții.

Curajul lui Porta era alcool de 96° șterpelit de la infirmerie. Mai tîrziu aveam să-l beau adesea, dar niciodată pur. Porta izbucni în rîs văzîndu-mi chipul.

— Scuze, am uitat să spun că trebuie să-ți retragi glota și să înghiți fără să guști!

Spre marea mea uimire, Tom Degețelul apucă sticla și supse liniștit, fără să chiulească, precum un sugaci biberonul său. Porta fu nevoit să-i smulgă flaconul.

— Ajunge, gură de canal. Mai lasă și celorlalți ceva!

Tom Degețelul rîgîi zgomotos.

— Mulțumesc, Porta. Dacă ajung colo-sus înaintea ta, voi aduna un cor de îngeri să-ți ureze bun venit.

— Îl auzi? întrerupse Bătrînul. Își închipuie că va urca la ceruri. Nu, copiii mei, dacă ar fi să-mi crească cîndva pene undeva, ele vor puți a smoală.

Ordine date cu glas înăbușit răsunară afară și cîțiva grenadieri se urcară pe tanc. Am fript o ultimă țigară.

— Gata de atac! Compania a 5-a, înainte marș!

În zumzetul motoarelor sale, compania străbătu ruinele sătucului. Capacele turelelor noastre erau încă deschise și, agățați în spatele nostru, grenadierii așteptau deschiderea balului înainte de a sări jos. Cu ochii ațintiți prin deschizăturile înguste ale postului de pilotare, Porta ținea cu mîna stîngă comenzile. Bătrînul, în picioare în turela centrală, străpungea cu privirea bezna prin hubloul de ochire. Pluto era

la postul său, lîngă tunul de calibru mare iar Tom Degețelul deschisese toate buncărele cu muniție, gata să reîncarce tunul pe măsură ce vor fi ejectate tuburile goale, înroșite de explozie. Așezat în fața postului de radio, mă încredințai pentru a douăzecea oară că mitraliera era pusă la punct și împinsei ușor lunga bandă de cartușe înfășurată în jurul meu precum un șarpe lat și plat.

Un glas ce părea că-și înăbușe o izbucnire de rîs:

— Compania a-5-a... Compania a 5-a... Aici postul de comandă al companiei... Ordin către toate tancurile de a deschide focul!

Și infernul se dezlănțui, strivind capetele noastre cu mugetul, tunetul, scrîșnetul și vacarmul energiei eliberate.

Lungi flăcări galbene și roșii țîșneau precum lăncii de foc din gura fiecărui tun. Interiorul tancului era ca un cazan de vrăjitoare, ca ceaunul unui demon. Fumul exploziilor ne irita ochii și ne ardea gîtul. La plecarea salvei, o flacără ascuțită țîșnea din culasa tunului nostru, împungînd ca un pumnal aerul încărcat. Tuburile obuzelor trase se îngrămădeau și zdrăngăneau asurzitor pe podeaua metalică.

Priveam cu gura căscată priveliștea care ne întîmpina. Deodată am zărit, drept în față, infanteriști ruși. Ca un automat, am privit prin aparatul de ochire, arătătorul se chirci pe trăgaci, conform instrucțiunilor și în mod reglementar... Acum! Cu privirea rece, cu pleoapele strînse, urmăream traiectoria gloanțelor mele: trasoare, corectînd tirul și îndeplinindu-mi sarcina de asasin. Apoi o lovitură puternică mă proiectă înainte și dacă nu aș fi avut casca de protecție cu margine de piele, obrazul mi-ar fi fost zdrobit de culasa mitralierei. Bătrînul se porni să-l certe pe Porta, care ne aruncase într-o pîlnie de obuz adîncă de cîțiva metri.

— Ai răbdare să-mi pot lua elan și să conduc rabla asta așa cum trebuie, vociferă Porta.

Încet-incet, artileria antitanc rusească începuse să reacționeze și primele tancuri imobilizate ardeau ici și colo, îngrămădiri de oțel înconjurate de flăcări roșu, scuipînd spre cer torente de fum negru, gros, ca o catifea.

Ne urmam înaintarea, încet, cu grenadierii ascunși în spatele nostru, pregătiți să nimicească infanteria rusească îndată ce le vom fi

străpuns pozițiile. Către amiază Ivan[2] bătu în retragere. După ce am fost realimentați cu muniții și carburant, ne-am repezit pe urmele sale. Uneori rușii se retrăgeau în cîte un sat. Atunci ne opream și, un sfert de oră mai tîrziu, satul nu mai era decît o vîlvătaie de flăcări în care ne năpusteam din nou, zdrobind totul în calea noastră: soldați, bărbați, femei, copii și animale domestice. Dacă în fața noastră apărea o casă incendiată, treceam prin ea dintr-o parte în cealaltă, într-un vîrtej de scîntei, ducînd uneori cu noi grinzi arzînde pe care le pierdeam ceva mai încolo, după ce, pentru o clipă, crezusem că tancul nostru era în flăcări.

Soldații ruși știau să moară. Nu o singură dată am văzut cîte o mînă de oameni cramponîndu-se într-un punct strategic și întîrziind înaintarea noastră pînă la ultimul cartuș, sau pînă îi striveam sub șenile.

La început este ciudat să vezi pe cineva așezat, culcat sau tîrîndu-se pe drum, cineva pe care să nu-l eviți, ci să-ți urmezi drumul drept, neabătut, lăsînd în urmă o masă de carne informă, o senzație foarte ciudată. Ciudată pentru că nu simți absolut nimic. Îți dai seama, pur și simplu, că în mod provizoriu ești incapabil să simți vreo emoție. Mîine, sau poate peste o săptămînă, o lună, un an, cincizeci de ani. Dar pentru moment, nimic. Nu ai timp pentru asta. Știi doar că se întîmplă ceva ce înregistrezi mecanic prin sunete și imagini care sînt însă imediat date la o parte, pentru o analiză ulterioară.

Am făcut cunoștință cu blindate rusești grele, enormi mastodonți de nouăzeci sau o sută de tone, echipate cu un tun mare de 22 centimetri. Totuși erau prea greoaie pentru a ne neliniști prea mult. Le-am distrus fără prea mare greutate, unul după altul.

După opt săptămîni de înaintare neîntreruptă puterea noastră de luptă a slăbit și ne-am stabilit la Podolsk, la sud-vest de Moscova. Din nefericire ne apucase iarna rusească, a cărei asprime e de neînchipuit. Mii și mii de soldați germani au murit înghețați. A trebuit să fie organizat un nesfîrșit convoi pentru evacuarea celor cărora, din cauza cangrenei li se amputase brațul sau piciorul.

Aprovizionarea noastră încetă. Nu mai aveam nici muniții, nici carburant. Eram izolați în inima Rusiei, la temperaturi de minus 50° și nimeni, sau aproape nimeni nu avea blănuri sau alt echipament de iarnă care să reziste viscolelor dezlănțuite. Mîinile și picioarele

[2] Tommy, Friț, Ivan—porecle generice pentru englez, german, rus. *(n. trad.)*

ne făceau să suferim îngrozitor și adesea puteam fi auziți țipînd sau gemînd de durere, precum copiii. A face de gardă timp de mai mult de zece minute la rînd însemna moarte sigură. Oricine era atins de un glonț rămînea încremenit în poziția în care îl găsise proiectilul. Zilnic descopeream cîte un cadavru țeapăn ca lemnul sprijinit de trunchiul unui copac sau de peretele tranșeei.

Era rîndul rușilor să preia inițiativa și trupele lor siberiene, călite în războiul de iarnă, nu întîrziară să ne inspire un respect nemărginit. Ne hăituiau și noaptea, fără întrerupere și fără îndurare. Lipsa de carburanți paralizase tancurile noastre; dar chiar dacă am fi avut la dispoziție toată benzina din lume, nu ne-ar fi fost cu nimic de folos, căci motoarele erau înghețate, înțepenite, inutilizabile. Dacă le atingeai, comenzile vibrau ca niște vergele de sticlă.

La 22 decembrie 1941, după trei săptămîni de atacuri neîntrerupte, ziua și noaptea, ne-am retras în mijlocul furtunii de zăpadă. Aruncasem în aer toate carele noastre de luptă pentru a împiedica inamicul să pună mîna pe ele. Epuizați, orbiți de zăpadă, ne tîram cu greu spre apus.

Pășeam între Porta și Bătrînul și eram atît de bolnav din cauza frigului, foamei și oboselii încît din cînd în cînd trebuiau să mă poarte pe sus, pentru a mă face să continui drumul. Cînd mă prăbușeam în zăpadă, mă înjurau și mă loveau pînă o luam din nou din loc. Numai datorită încăpățînării lor, Tom Degețelul și cu mine nu am împărtășit soarta a mii de oameni care au rămas culcați pe pămînt în nemărginirea albă, doar pentru că părea atît de ușor să nu te mai miști în așteptarea morții prin îngheț. Rușii se țineau scai de noi, fără răgaz. Pentru ei gerul nu avea însemnătate. Erau mereu în stare să se lupte.

În calitatea noastră de regiment disciplinar, firește că alcătuiam ariergarda, la fel cum fusesem avangarda pe timpul ofensivei.

Ceva mai la sud de Stalingrad am primit ordinul să săpăm gropi în zăpadă și să păstrăm—cu orice preț—pozițiile, era vorba de sătucul Garadnja. Urmară zile de nesuportat în cursul cărora infanteria rusă veni să ne strivească realmente pe pozițiile noastre. Mii de morți se îngrămădiră în fața tranșeelor, dar cu o încăpățînare îndîrjită, rușii aruncau mereu noi efective în luptă. Episodul acesta a fost unul dintre marile masacre ale războiului.

Bătrînul fusese numit șeful plutonului nostru, care cuprindea doisprezece oameni. Într-o noapte, rușii izbutiră în cele din urmă să străpungă liniile noastre pe o adîncime de aproape douăzeci și cinci de kilometri. Apăram un cuib de mitralieră împreună cu Asmus și Fleischmann și trăgeam fără încetare asupra valurilor succesive de atacatori, căscînd bine ochii să nu-i doborîm pe ai noștri, care purtau, după modelul rusesc, mantale albe cu glugile trase peste căști. Mai mult ne conducea instinctul decît vederea.

Deodată, în spatele nostru răsunară ordine în limba rusă. Am strîns repede mitraliera, pistoalele-automate, grenadele și am rupt-o la fugă, unde vedeam cu ochii...

Asmus a fost destul de idiot să se înșele în privința direcției și a nimerit drept în brațele rușilor.

Fleischmann și cu mine am ales direcția cea bună, dar fuga noastră s-a încheiat cu toate acestea în același fel, căci eram pe de-a-ntregul încercuiți.

§

Scriu cu mare silă capitolul de față, care se referă la perioada captivității mele. Știu prea bine că poate folosi, probabil, la întărirea unor puncte de vedere de care nu mă simt deloc atras, în timp ce alții mă vor trata drept mincinos, ipocrit și trădător al poporului.

Citind capitolul acesta, fanaticii unuia dintre aceste puncte de vedere se vor grăbi să sublinieze anumite pasaje cu roșu, exclamînd triumfători:

— Ei bine, iată cum e acolo! Judecați singuri, după spusele unui martor ocular. Ascultați aceste adevăruri despre Rusia Sovietică. Dacă cineva m-ar întreba dacă este așa sau nu în Rusia Sovietică, nu i-aș putea spune, cu toată răspunderea, decît că nu știu. URSS-ul este o țară imensă. Am trăit acolo un timp destul de scurt și nu am văzut decît o mică parte a țării. Iar împrejurările în care am fost acolo erau de asemenea natură încît nu mi-a fost posibil nici să am legături obligatorii și nici să procedez la sondajele neapărat necesare pentru elaborarea obiectivă a unui lucru atît de complex cum este o explicație privind felul „cum se petrec lucrurile” într-o țară străină.

Pentru acești oameni eu eram dușmanul. Aveau cele mai întemeiate motive să mă urască, să se poarte fără mănuși cu mine și puțin să le pese dacă mi s-ar fi întîmplat ceva rău. De fapt, nu eram oare unul dintre cei care contribuiseră la incendierea miilor de sate și la distrugerea vieții a milioane de bărbați și femei?

Nu împărtășesc părerea simplistă conform căreia nazismul și democrația populară nu ar fi decît o apă și un pămînt, că Hitler și Stalin ar fi din același aluat. O singură privire asupra portretelor alăturate vă va demonstra absurdul acestei afirmații. Hitler era un isteric, Stalin un tip ambițios care avea destul de mult bun-simț să nu se joace cu revoluțiile, ci să-și urmeze propria sa potecă, veșnic gata să se apere cu o pricepere aproape științifică, o răbdare fără margini și o neîncredere la fel. Stalin nu era un prost și probabil nici un sfințișor. Cum nu l-am cunoscut personal, prefer să nu-l judec. Dar dacă după compararea profilului acestor doi oameni mai doriți să comparați și ceea ce au scris, veți constata foarte repede că Hitler și Stalin erau cum nu se poate mai diferiți unul de celălalt.

Povestea timpului petrecut de mine printre ruși, ca prizonier de război, nu poate fi, deci, și nici nu trebuie luată și folosită ca un argument pentru sau împotriva socialismului, pentru sau împotriva lui Stalin, pentru sau împotriva „blocului de răsărit”. Atît timp cît *Führerul* și acoliții săi, cei morți și cei încă în viață care mai bîntuie cam peste tot în lume, vor continua să exercite o cît de mică influență, nu facem altceva decît să ne pierdem vremea și energia încercînd să găsim la Moscova pricinile feluritelor spaime care împovărează sărmana noastră planetă. Atît timp cît libertatea democratică nu va depăși stadiul de postulat teoretic, nu avem nici un drept să măturăm altundeva decît în fața propriei noastre porți.

Pe de altă parte, din partea mea vă puteți păstra întreaga libertate și să faceți cu ea ceea ce vă place, cu condiția să fiu lăsat în pace. Dorința mea de libertate nu coincide cu traiectoria gloanțelor de armă. După ce am gustat războiul sub toate formele, m-aș supune de bunăvoie celor mai severe constrîngeri, de ar fi nevoie, cu condiția să putem trăi în pace. Nu este suficient să te ridici și să strigi „Nu mai vrem război”, ca apoi să te așezi la loc închipuindu-ți că ți-ai făcut datoria. Trebuie ca voințele să se impună; trebuie ca toată lumea să aibă destulă mîncare,

ca toate marile programe și planuri umanitare să devină fapte reale și nu să rămînă pe hîrtie, Acest lucru va cere eforturi considerabile, întinzîndu-se probabil timp de mai multe generații. Edificarea puternicei mașinării care va asigura producția și repartiția echitabilă a bunurilor va necesita multă energie și autodisciplină. Va impune cea mai grea dintre constrîngeri: nevoia de a subordona interesele individuale celor de ordin general. Interesele generale și nu, ca în cazul nazismului, interesele unei anume pături privilegiate. Aceasta va cere renunțarea la un anumit confort, la anumite comodități personale. Va însemna să uităm de noi înșine și va lichida acea formă de individualism care nu recunoaște decît drepturile individului și niciodată obligațiile sale. Dar ar fi atît de plictisitor, atît de uzat, atît de repetat pînă la saturație de a vorbi despre obligațiile individului. Cu toții vorbim prea mult despre libertate, subînțelegînd că singura noastră dorință este de a-i extermina pe ceilalți. Sau, ceea ce este culmea infamiei, de a-i împinge pe alții să se extermine între ei, scoțînd castanele din foc, pentru a ne bucura de spectacol.

Două motive, de altfel asemănătoare, mă fac să vorbesc despre timpul petrecut în Rusia, în ciuda silei și temerii mele de a fi greșit interpretat, cu sau fără voie. Primul este că acest reportaj de război, așa cum l-am trăit eu, nu ar fi complet dacă ar fi lipsit de-acest capitol șl al doilea că un asemenea capitol este necesar într-o carte care vrea să combată războiul, adică exact opusul unui pamflet ce încearcă să demonstreze că așa se petrec lucrurile în Uniunea Sovietică, țară uriașă pe care, o repet, nu o cunosc mai deloc, dar pe care mi-o închipui, în timp de pace, la fel de omenească și imperfectă ca orice altă națiune din lume. Cu alte cuvinte, foarte obișnuită și cuprinsă de preocupările banale ale vieții de zi cu zi.

Pagină intenționat goală

Prizonieratul

Nu există nimic care să împingă mai tare la disperare decît faptul de a fi prizonier.

Am fost închis împreună cu Fleischmann într-o casă din Klin, sub supravegherea unui soldat rus. Lovituri de cizmă, pumni, înjurături și blesteme se abătuseră grindină pe spinările noastre, în tot lungul drumului ce despărțea linia frontului de acest centru de regrupare stabilit la Klin. Am fost interogați de un ofițer care voia să afle alcătuirea regimentului nostru și o mulțime de alte amănunte de acest fel. Pe cînd reveneam la închisoarea noastră provizorie, am văzut cum rușii executau vreo zece SS-iști bătîndu-le în ceafă tuburi goale de cartușe, cu ciocanul. Altundeva răstigniseră un maior pe o ușă. Alți SS-iști fuseseră făcuți terci cu lovituri date cu patul armei și cu biciul căzăcesc.

Pentru ei sunase ora răfuielilor.

Noaptea tîrziu am fost adunați, cam două mii de oameni, într-o coloană lungă care se puse în mișcare către est, sub paza strictă a cavaleriștilor. Era interzis cu desăvîrșire a ieși din rînduri, așa că eram nevoiți să ne ușurăm din mers, în pantaloni. Biciul îi punea din nou pe picioare pe cei ce cădeau în zăpadă. Iar dacă nu izbuteau, cădeau sub sabia cavaleriștilor. Trei zile de marș ne-au dus pînă în satul Kimri, unde am fost îngrămădiți într-un hangar imens. Nu mîncasem de cînd plecasem din Klin, dar mîncarea ce ne-a fost adusă puțea așa de groaznic încît nimeni nu s-a putut atinge de ea.

Fleischmann și cu mine ne-am hotărît să evadăm. Pentru a ne satisface nevoile aveam nevoie să mergem în spatele hangarului și în cursul uneia din aceste ieșiri am profitat de o clipă în care nu eram supravegheați și am luat-o la goană peste întinderea înghețată. După vreo 300 de metri am trecut o baltă acoperită cu un strat gros de gheață

și ne-am continuat avîntul fără să simțim nici urmă de oboseală. Pînă una-alta doar frica era singură senzație pe care o puteam simți. Goana aceasta nebună a continuat toată noaptea. Cum pe vremuri astronomia fusese una dintre damblalele mele, mă orientam foarte bine cu ajutorul stelelor. Străbăturăm o pădure întinsă ajungînd la un loc înghețat. Ajunsesem pe malul celălalt cînd ne-a strigat un soldat încotoșmănat în blănuri, fără alt rezultat decît că ne-a făcut să gonim mai iute. O rafală de gloanțe ne-a șuierat pe la urechi, dar, din fericire pentru noi, nici unul nu și-a atins ținta. Cîteva minute mai tîrziu ne întindeam gîfîind la adăpostul tufișurilor dese.

Chiar în aceeași seară am ajuns la un pîlc de case de lemn și am găsit o ascunzătoare într-un grajd, unde ne-am odihnit douăzeci și patru de ore. O găină imprudentă ne-a servit drept prînz. Crudă, bineînțeles. Nu aveam cum s-o frigem. În noaptea următoare ne-am adăpostit în alt staul. Îngropați în paiele uscate ne simțeam minunat și nu ne mai venea să ne mișcăm de acolo.

În după-amiaza zilei ce a urmat niște strigăte ne-au pus în stare de alarmă. Am riscat să aruncăm o privire prin crăpăturile acoperișului. Cinci soldați ruși, însoțiți de doi dulăi. După ce-au vorbit îndelung cu cei de la fermă, soldații au plecat. Am așteptat să se însereze ca să încercăm s-o ștergem, dar ne-a zărit un bătrîn care n-a părut deloc mirat să ne vadă ieșind din staul.

— Prizonieri de război? ne-a întrebat el într-o germană stricată.

Am făcut din cap semn că da.

Ne-a dus înăuntru și ne-a dat să mîncăm. În încăperea cea mare mai luau cina un alt bărbat și patru femei. Ne-au primit tăcuți și s-au înghesuit să ne facă loc la masă. Ne-au privit mereu, pe furiș, tot timpul cît le-am înfulecat friptura de berbec și cartofii fierți. Dar nimeni nu ne-a vorbit.

Bătrînul țăran ne-a lăsat să dormim acolo, ca să ne putem odihni cum trebuie și a doua zi dimineață ne-a dat fiecăruia cîte o pufoaică și un pantalon vătuit. Hainele acestea calde și uscate ne ofereau de altfel și avantajul de neprețuit de a trece în anonimat. De acum înainte puteam să mergem în amiaza mare fără să riscăm să ne trădeze uniformele noastre negre. Ne-am despărțit cordial, cu părere de rău, de acei oameni cumsecade și tăcuți.

Timp de patru zile am mărșăluit spre vest. Apoi norocul ne-a părăsit: la marginea unei pădurici am dat nas în nas cu soldații ruși care parcă au ieșit din pămînt. Ne-au cerut actele. Am încercat să le vorbesc în daneză. Fără succes. Unul dintre ei înțelegea puțin engleza și am reușit să-i explic că eram danezi, că nemții ne închiseseră într-un lagăr de concentrare, apoi ne înrolaseră forțat într-un batalion disciplinar, dar că noi preferasem să dezertăm. Comandantul unității rusești la care ne prezentasem hotărîse să ne trimită la Moscova, dar în drum spre gară ne rătăcisem cu desăvîrșire...

Se sfătuiră îndelung între ei cu voce scăzută. Nu înțelegeam rusa, dar oricum era limpede că nu mă credeau. În cele din urmă ne-au dus la comandant. Pe drum, unul dintre ei observă că am ceas la mînă și, în clipa următoare, nu mai aveam ceas la mînă. Altul îmi confiscă lănțișorul de aur pe care mi-l dăruise Ursula. Comandantul de unitate ne-a tratat corect și ne-a supus unui lung interogatoriu. Ne-a întrebat dacă sîntem comuniști și am răspuns că da. Membri de partid? Nu. (Firește că nu se putea verifica.) Comandantul ne reproșă că nu ne dădusem vreodată osteneala să aderăm la partid, dar important era să fim buni comuniști.

A doua zi am luat trenul de Moscova, împreună cu doi soldați ce aveau misiunea să ne predea în mîinile GPU-ului, pentru o ancheta suplimentară. Călătoria a durat treizeci și șase de ore. La Moscova am fost închiși într-o sală mare ale cărei ferestre zăbrelite dădeau spre un hol uriaș colcăind de militari și civili ruși. Unii dintre ei se cățărară pe bănci sau bagaje pentru a ne privi. Apoi cinci tipi de la GPU, înarmați pînă în dinți, veniră să ne ia și ne duseră la tras la o mașină a poliției.

— Ne-am ars, îmi șopti Fleischmann. Ne așteaptă plutonul de execuție ori Siberia.

Șoaptele noastre ne atraseră o grindină de lovituri cu patul armei care ne năuci, dar alte lovituri de bocanc în burtă ne-au pus repede pe picioare. Mașina pătrunse printr-un portal în incinta unei vaste închisori. Străbătusem un labirint de curți interioare despărțite între ele cu garduri de fier, apoi am fost introduși, cu lovituri de cizmă, în biroul unui ofițer al GPU, ai cărui pumni erau pregătiți să ne primească. Adică exact tratamentul pe care mi-l aplicaseră SS-iștii la sosirea mea în lagărul de la Lengries.

După ce înregistră declarațiile neastre, amîndoi am afirmat că sîntem cetățeni danezi. Ofițerul dispuse să fim închiși într-o celulă în care mai erau încă douăzeci și ceva de deținuți. Tovarășii noștri de detenție se aflau acolo pentru toate delictele imaginabile, civile și politice. Un sergent al Armatei Roșii, care tăiase beregata soției sale cu un cuțit de bucătărie, ne spuse cu siguranță de expert:

— Veți fi trimiși într-un lagăr de muncă forțată, cam peste două sau trei luni. Dacă știți să vă descurcați, veți trăi ca belferii. Totul este să faci cît mai puțin. Încercați să vă cîștigați simpatia unui tip de la GPU „organizînd" treaba în locul său, în atelierul în care vă vor arunca, dar chestia asta trebuie făcută cu finețe, fără a călca în străchini...

Mai era și un profesor laureat al premiului *Stalin*, acuzat acum de activitate dușmănoasă împotriva statului. Tariful pentru acest gen de crimă: douăzeci și cinci de ani de muncă silnică. Profesorul ne spuse că nu vom putea părăsi niciodată Rusia pe cale legală și ne sfătui s-o ștergem cu primul prilej.

Ne lungeam pe jos cu rîndul, căci podeaua celulei abia dacă putea cuprinde doisprezece oameni. Într-un colț trona o găleată zisă „igienică", fără capac, al cărei miros insuportabil ne pătrundea hainele. Muream de foame, eram năpădiți de păduchi, dar nu ne era frig, dimpotrivă, în închisoare domnea o asemenea căldură încît transpiram, ziua și noaptea, ca într-o baie turcească. Urcîndu-ne pe umerii „colegilor" noștri puteam vedea curtea mare, în care noapte de noapte erau executați zeci de prizonieri, bărbați și femei. Sunetele care mi-au rămas în amintire, legate de imaginile lugubre al acestei închisori, sînt salvele nocturne și motoarele camioanelor. Ca toate transporturile utilitare, cele ale deținuților, morți ori vii, nu aveau loc, la Moscova, decît noaptea.

Am fost interogați, din nou, de un comisar tînăr. Timp de cinci ore a trebuit să-i vorbim de noi, de familiile noastre. După două zile ne-au fost puse exact aceleași întrebări, dar în altă succesiune. După patruzeci și opt de ore de asemenea interogatorii practic de neînțeles, am început să pierdem firul și să ne contrazicem. Zbierînd la noi, încercă atunci să ne facă să mărturisim că declarațiile noastre dinainte nu fuseseră decît o țesătură de minciuni și că de fapt eram SS-iști deghizați.

Apoi furăm lăsați în pace timp de trei zile, după care am trecut

la judecată. O judecată care dură cinci minute și care pentru Fleischmann se soldă cu cincisprezece ani muncă silnică și pentru mine cu zece ani. De ce această diferență? Mister. Nu știam nici măcar de ce eram acuzați.

Și într-o bună zi am fost conduși la gară, împreună cu alți două sute de prizonieri de ambele sexe și înghesuiți de-a valma în vagoane de marfă. În fiecare vagon a fost numit cîte un „deținut-șef". Firește că acesta era calul de bătaie favorit al GPU-ului, plătind foarte scump în cazul că dispărea unul dintre tovarășii de suferință.

Cei din vagonul nostru proveneau din toate clasele sociale. Un țăran încălțat cu pîslari butucănoși, încotoșmănat în pufoaică, zăcea alături de un bărbat destul de în vîrstă, îmbrăcat într-un costum gri, slinos și mototolit, dar bine tăiat, posesor al unei perechi noi de pantofi adevărați, apanaj exclusiv al claselor privilegiate. În fața mea era așezată o femeie într-un palton de blană, cu ciorapi de mătase. Lîngă ea, o fată în haine de lucru. În ciuda gerului pătrunzător, mai erau și două femei în rochii ușoare de vară.

Mergeam spre răsărit, dar nimeni nu cunoștea destinația noastră adevărată. Apelul se făcea de trei ori pe zi. Metoda obișnuită era să ne alinieze într-un singur rînd. Un soldat trecea apoi prin spatele nostru și, numărînd cu glas tare, gratifica pe fiecare deținut cu o lovitură de bici. Într-o dimineață a dat o lovitură de bici mai puțin. După ce s-au făcut cercetările, s-a constatat că în cursul nopții evadase un fost ofițer. „Deținutul-șef" al vagonului nostru plăti aceasta cu viața.

La Kuibîșev, pe Volga, la trenul nostru fură atașate noi încărcături de prizonieri. Zilnic, mureau cîțiva dintre noi de frig, de foame, de epuizare, dar eram obligați să păstrăm cadavrele și să le prezentăm la fiecare apel, ca numărul să fie complet și să primească și ele lovitura de bici regulamentară. În timpul unei halte la Bogodowsk, dintr-o pricină oarecare, gardienii noștri trebuie că și-au pierdut mințile, căci deschiseră brusc ușa și traseră o salvă de focuri în interiorul vagonului, unde eram îngrămădiți ca sardelele într-o cutie. Apoi ușa se închise la loc, în hohotele lor de rîs.

Două dintre femei se porniră să urle precum cîinii, cu ochii ficși și spume la gură. Împreună cu Fleischmann m-am îngrijit de cea mai

apropiată și alți soldați au înșfăcat-o pe cealaltă. O palmă bine aplicată i-a curmat criza de isterie. Este suficient să lovești scurt și unde trebuie. Iar palma trebuie dată cu totul pe neașteptate. Cele două femei încetară să urle a moarte, tresăriră convulsiv și începură să plîngă. Dar în tăcere.

Am fost debarcați la Tobolsk, lagărul de aici nefiind cu nimic mai prejos decît lagărele de exterminare naziste. În primele zile am muncit la pădure. Halul de slăbiciune în care ne găseam făcea munca aceasta de tăietori incredibil de grea și dacă ar fi continuat cît de puțin, nu am fi putut supraviețui. Spre norocul nostru însă, după cîteva zile am fost transferați, Fleischmann și cu mine, la o fabrică subterană de lămpi de radio, ceea ce pentru noi a fost o dublă șansă. Se spunea că prizonierii trimiși să lucreze în fabricile de muniție mureau ca muștele.

Aveam voie să dormim cinci ore pe zi, într-o colibă în care trei oameni trebuiau să-și împartă un pat îngust, fără saltea și cu o singură pătură. Cele trei mese zilnice constau dintr-o strachină de ciorbă de pește. Fără pîine. Probabil că din cauza pierderii grînarelor bogate de la Marea Neagră, pîinea devenise un lux la care puțini aveau acum pretenții.

După o vreme am fost din nou transferați într-un lagăr de „prizonieri liberi". Era vorba de un fel de centru administrativ avînd sarcina de a procura mînă de lucru unor uzine și ateliere controlate mai mult sau mai puțin de GPU, în care domneau condiții mult mai omenești, începînd cu sfînta debandadă. Aici eram tratați corect, ba chiar ne și plăteau nițel. Cu puțină îndemînare puteai să te vezi înscris pe lista „specialiștilor", ceea ce însemna să fii trecut în categoria celor „indispensabili".

Tranca-tranca cinci zile pe calea ferată și iată-ne la Ieniseisk, pe fluviul Ienisei. Trecînd în apropiere de lacul Kalmuda am pus mîna pe o asemenea grămadă de pește uscat încît am fost la un pas să ne dăm duhul cu toții. Era pentru prima oară, după foarte mult timp, că mîncam și noi pe săturate și rezultatul a fost un dezastru. Stomacul nostru slăbit refuză asemenea ospăț. De altfel mă îndoiesc că cineva, chiar normal fiind, putea înghiți mai mult de treizeci de pești din aceia. Spre norocul nostru nu mai eram escortați decît de oameni mai în vîrstă din GPU-ul „albastru" și această abatere nu a avut altă urmare decît o monumentală indigestie generală.

Pentru noi lagărul cel nou de la Ieniseisk însemna o îmbunătățire însemnată. Nu se întîmpla niciodată să fim mai mulți decît doi într-un pat, ne bucuram de o libertate relativă și nu eram rău tratați. Dimpotrivă, relațiile dintre prizonieri și gardieni erau dintre cele mai plăcute. Dimineața și seara trebuia să ne prezentăm la apel în fața unui gardian de la GPU, care înscria numele noastre pe o scîndură, ștergîndu-le după aceea cu un cuțit. Nu se făcea risipă de hîrtie pentru asemenea lucruri. Lipsa la apel îți putea atrage o pereche de palme, dar în lagăr nu se practica ciomăgeala. Nu rareori gardianul de serviciu se mulțumea să-i întrebe pe ceilalți dacă puteau garanta că prizonierul absent se mai găsea în incinta lagărului și, primind un răspuns afirmativ, adăuga foarte hotărît:

— Să-i spuneți că numele său rămîne scris aici pe tabel și dacă mîine dimineață nu-i aici, mă supăr serios pe el. Puțină ordine tot trebuie să fie în bordelul acesta.

Timpul petrecut de mine la Ieniseisk se numără între episoadele cele mai aiurite ale vieții mele. Iată de pildă cum erau selecționați „specialiștii":

— Ce știi să faci?

Știind cît de vital era să te califici pentru o muncă specializată, Fleischmann și cu mine am răspuns cu sînge rece că eram „mecanici-specialiști".

Tipul de la GPU trecu pe lista lui doar mențiunea „specialist", dar cînd i-am atras atenția surîse șiret, ne făcu cu ochiul și pufni în rîs.

— Să presupunem că e nevoie de un șef-bucătar iar voi purtați eticheta de „mecanici specialiști". Ce vă faceți în cazul acesta?

Omul era tare cumsecade și în același timp un tip practic.

La început am făcut răngi de lemn. Nimeni nu știa la ce vor folosi, dar uzina utiliza douăzeci și cinci de oameni la munca aceasta relativ puțin obositoare. După vreo zece zile am fost trecuți la o secție unde se fabricau busole și alte asemenea marafeturi.

Nici în visele mele cele mai trăsnite nu mi-aș fi putut închipui vreodată că sabotajul și incompetența puteau fi duse pînă la acest grad de perfecțiune. Cincizeci la sută din producție ar fi trebuit de fiecare dată aruncată ca rebut. Apoi a fost povestea atelierului pe care îl construiam. Fuseseră luate toate măsurile ca acest atelier să fie cu

adevărat frumos. Arhitecți și șefi de la GPU măsurau de mai multe ori zilnic felul în care progresa construcția. Îngropați în maldăre de schițe și planuri, întregul oraș urmărea lucrarea cu cel mai viu interes. Cînd atelierul fu gata, el amintea neîndoios de turnul din Pisa și toată lumea—în afară de răspunzătorii direcți ai capodoperei—s-a tăvălit de rîs, inclusiv băieții noștri de la GPU.

În privința mașinilor, aceeași poveste. Se opreau mereu, spre marea bucurie a muncitorilor, care se grăbeau să zbiere:

— Mașină oprită! Mașină oprită!

Cît de mică ar fi fost avaria, întotdeauna înlăturarea ei dura ziua întreagă, pe cînd o mînă de nisip zvîrlită în dinam ne asigura un răgaz mult mai mare. Cînd aveai nevoie de o piesă, o puneai de la altă mașină, a cărei echipă se servea de la prima mașină disponibilă și așa mai departe, pînă cînd ultima mașină era reparată pe seama uneia deja imobilizate, în așteptarea unei piese comandate la Moscova.

Într-o zi un motor din cele mari se opri, imobilizînd un întreg atelier. După consultările de rigoare, noi specialiștii, am stabilit că defecțiunea provenea fără îndoială de la bujii. Cum nu aveam bujii de tipul acesta în rezervă, a fost comandată o ladă la Moscova. Lada sosi după trei săptămîni, dar deschizînd-o am descoperit că era plină cu șuruburi. O nouă comandă porni spre Moscova. Sosi o a doua ladă și, de data aceasta, era într-adevăr plină cu bujii. Dar între timp motorul se evaporase în liniște. Din uriașul utilaj nu mai rămăsese decît roata de antrenare. Șeful de atelier contemplă îndelung vestigiul apoi, scuturînd din cap, se duse la căpitanul Turgovski, șeful GPU și goliră împreună o sticlă cu votcă.

Ar fi exagerat să tragem concluzia că în toată Uniunea Sovietică domnea aceeași debandadă și același sabotaj, voluntar și involuntar, ca la Ieniseisk. Armata care ne întîmpinase funcționa la perfecție. Iar dacă echipamentul militar nu era superior celui al armatei germane—cu toate că uneori se întîmpla să fie—în linii generale era la fel de bun. Și de obicei mai puțin complicat. Materialul uman era însă mai bun. Mai primitiv poate, dar și mai demn de încredere, ceea ce nu ar fi fost posibil, după părerea mea, într-o țară putredă de sus și pînă jos. Oricine ar fi tentat să creadă că întreaga URSS era la fel de putredă ca

centrul de la Ieniseisk ar face bine să se gîndească mai bine înainte de a trage asemenea concluzii. La Ieniseisk eram treizeci de mii de oameni ce făceau o muncă forțată, din care șase mii de străini, care nu ne gîndeam decît să sabotăm orice făceam, sau ne păsa prea puțin de calitatea muncii prestate. Bucurîndu-ne de un tratament prin compensație relativ bun, nu visam decît să rămînem acolo cît mai mult timp posibil și ne făceam cît mai mici, de teamă de a nu fi luați la ochi.

Marile canale, centralele electrice, lucrările de irigație, dezvoltarea industriei grele, răspîndirea învățămîntului general, sînt tot atîtea dovezi că în această întinsa țară există și altceva decît simpli sabotori. Distanțele sînt aici atît de uriașe, încît greșelile și confuziile, de care nu sînt scutite nici alte națiuni, ies neapărat mai mult în evidență în ochii unor europeni din occident. Mai adăugați la acestea că Rusia se afla în război și veți înțelege lesne că atît condițiile de viață cît și cele de muncă nu puteau fi normale.

Am cunoscut un comunist german, Bernhard Kruse, din Berlin-Lichterfelde. Fusese pe baricade în timpul luptelor de după primul război mondial. În 1942 trecuse în Rusia Sovietică, unde comuniștii l-au primit cu brațele deschise. De profesie era mecanic montor și își făcuse o situație bună la o uzină din Leningrad, ca instructor a cîtorva sute de muncitori. Cîștiga bine, se bucura de privilegiile cetățeanului sovietic de rang superior, ca de pildă dreptul de a cumpăra alimente și produse în marile magazine ale partidului. În cele din urmă se însură cu o tînără din Moscova.

Și apoi, în 1936, a fost arestat pe neașteptate și închis la Lubianka, unde a fost lăsat să zacă doi ani, fără a i se da nici o explicație. În timpul unei inspecții izbutise să se apropie de un ofițer care, la cererea sa, puse să i se aducă dosarul de detenție, din care citi cu glas tare:

— Te numești Bernard Krause, născut la Berlin în 1902, căsătorit cu Katice Udin, din Moscova. Ești mecanic-montor și ai lucrat ca inginer instructor în mai multe uzine din regiunea Leningrad. Ai primit diploma de onoare pentru servicii aduse muncitorilor ruși în funcția de instructor și ești membru de partid...

Pe măsură ce citea, ofițerul clătina nedumerit capul.

— Adevărat, prezența dumitale aici pare destul de ciudată...

Dar deodată exclamă:

— Aha! Iată aici! În 1924 ai trecut frontiera poloneză în URSS. Un act cu totul ilegal.

— Dar pașaportul meu era în regulă. Toată lumea știe foarte bine cînd și de ce am intrat în URSS, în care trăiesc de patrusprezece ani. Din care doi în închisoare!

Ofițerul ridică din umeri.

— Trebuie că ai ascuns ceva GPU-ului, ceva ce pînă la urmă tot au descoperit...

După un an Krause află că fusese condamnat la 15 ani muncă silnică pentru a se fi introdus „în mod ilicit în Rusia Sovietică, împotriva legilor în vigoare și probabil în slujba serviciilor de spionaj germane". Sentința îi fu anunțată în celula sa, fără să fi văzut vreodată picior de judecător.

Multe istorii asemănătoare mi-au fost povestite. Dacă cei în cauză erau cu adevărat atît de nevinovați și neștiutori ai motivelor pentru care fuseseră condamnați pe cît susțineau, iată încă o întrebare la care nu pot răspunde. Totuși un rus bătrîn mi-a spus:

— Dacă ar fi făcut într-adevăr ceva, ar fi fost împușcați imediat.

Între mine și comisarul de la Centrul de repartizare a prizonierilor se stabiliră relații de bună prietenie. De cîteva ori veni să mă vadă la uzină pentru a-mi încredința anumite mici lucrări personale. Odată l-am întrebat dacă nu mi-ar putea face rost de o slujbă mai bună și îmi făgădui să vadă ce poate face. Chiar a doua zi se întoarse făcîndu-mi o propunere dintre cele mai trăsnite:

— Vorbești engleza și germana. Ce-ai zice să te faci profesor de limbi străine? Cu siguranță că vei fi în stare să-i înveți cîte ceva pe copii. Cînd vine o inspecție n-ai decît să dai ceva de băut comisarului și va uita și de ce a venit. Toată lumea face la fel...

Am izbucnit în rîs:

— Nu ține, bălmăjesc nițeluș limba voastră, dar nu pot să scriu deloc. Găsește-mi mai bine altceva...

Clatină capul, în culmea mirării.

— Puștii te vor învăța rusa în schimbul germanei sau englezei tale. Sînt sigur că merge la fix...

Cu toate acestea nu am devenit pedagog, ci specialist în morărit. Dacă vreodată cineva mi-ar fi pus întrebări, trebuia să răspund că fusesem comisar în morăritul din Scandinavia.

Un rus tînăr mă conduse prin Moara nr. 73. Îmi arătă ciururi cu făina cea mai albă care mi-a fost dat vreodată să o văd. O făină cu neputință de procurat pe căi legale. Umplu un sac de șapte kilograme, îl legă la gură, îl turti și-mi sugeră să-l ascund sub rubașcă, dîndu-i forma trupului meu, astfel încît să nu se observe prea mult.

— Și vei putea face la fel în toate diminețile, adăugă el. Așa facem toți.

Mulțumită acestei prețioase făini „organizate” de mine, cum se spunea, am stabilit legături excelente cu cei din GPU, cărora le-o vindeam la un preț rezonabil și astfel am izbutit să-l scot pe Fleischmann într-un post bun, afară din lagăr. După aceea am obținut pentru amîndoi aprobarea de a ieși oricînd în oraș, cu condiția de a fi întotdeauna prezenți la apelul de dimineața. Viața noastră, în timpul a două luni de neuitat a fost cea a oricărui cetățean sovietic. O dată pe săptămînă mergeam la cinematograf, și am vizionat astfel nu puține filme rusești, din care multe foarte bune. Actualitățile săptămînale în schimb erau veșnic neverosimile, de o naivitate dezarmantă, atingînd uneori grotescul. Îmi amintesc de pildă de un film care mă lăsase fără glas. Era vorba de un erou din războiul Crimeii al cărui nume l-am uitat. În urma unei explozii de obuz rămăsese orb de amîndoi ochii și i se retezaseră picioarele, de sub genunchi. Medicii abia i-au pansat rănile că sări din pat, puse mîna pe un braț de mine și reveni la luptă pe cioturile sale proaspăt bandajate. Pe drum treceau tancurile germane. Tîrîndu-se ca un tigru, ologul acesta orb reperă primul car blindat inamic, cu singura sa ureche, se apropie pe neașteptate și-l aruncă în aer. Nimici în felul acesta vreo duzină, apoi, pe fundalul titanic al tancurilor incendiate, bravul soldat rus se lăsă în sfîrșit purtat la infirmeria de campanie, unde chirurgii îl anesteziară și făcură imposibilul pentru a-l salva, dar trebuiră să se resemneze în fața morții sale—cu un zîmbet fericit pe buze—în mîinile lor devotate. La sfîrșitul genului acesta de filme, pe estradă urca un ofițer și declara cu entuziasm:

— Și iată cum, tovarăși, Armata Roșie îi combate pe complicii burgheziei și capitalismului internațional.

Cum toate lucrurile bune au firește și un sfîrșit, cînd am aflat, prin unul dintre prietenii mei de la GPU, că vom fi mutați, din nou, poate chiar în iadul de la Tobolsk, am decis, împreună cu Fieischmann, să ne evaporăm. Aveam intenția să ajungem la Moscova și să încercăm să ne punem sub protecția ambasadei Suediei. Într-o dimineață i-am făgăduit omului de serviciu de la GPU un sac de făină gratuit dacă va trece cu vederea că nu mă voi prezenta la apelul de a doua zi. Rînji și mormăi ceva despre „fete nostime". Nu am încercat să-i schimb părerea și am cerut la moară două zile de permisie pentru a face comisarului nu știu ce serviciu fictiv. Am aruncat într-un sac toți banii cîștigați la negru și am părăsit foarte calm orașul îndreptîndu-mă spre locul de întîlnire.

Am mers fără întrerupere timp de douăzeci și patru de ore. Cînd, în cele din urmă, m-am lăsat să alunec într-un șanț eram atît de frînt încît am adormit pe loc. Nu există în lumea întreagă peisaje mai monotone ca Rusia. Drumurile de țară sînt nesfîrșite, întortocheate, doar pămînt și pietre. În toate părțile stepă, stepă cît cuprinzi cu ochii. Drept ființe vii, cîte o pasăre în depărtare. Între sate optzeci, pînă la o sută de kilometri... În sfîrșit, o linie de cale ferată, probabil cea de la Gorki la Saratov. M-am lungit, sleit de oboseală, pe rambleu luptînd împotriva somnului. Un soare dogoritor și nici urmă de umbră. Setea nu întîrzie și ea să mă chinuie. În fața ochilor mei zburau fluturi negri. Nici nu-mi mai era somn, depășisem acest stadiu. Eram mort, nepăsător la timpul care se scurgea, abia puteam lua în seamă protestele trupului meu istovit, deshidratat. O singură senzație omenească, de necrezut, ivită din adîncul letargiei mele: aveam poftă de o femeie. Nu o voi revedea niciodată pe Ursula. Cred că am început să plîng scuturat de sughițuri, blestemînd soarta, întîmplarea, pe Dumnezeu, pe scurt, au fost ceasuri cumplite, fără sfîrșit și apăsătoare cele pe care le-am petrecut pe acel rambleu, undeva între Gorki și Saratov, în așteptarea trenului.

Primul care a venit a fost un mărfar ce a trecut în mare viteză. Te vei urca în trenul ăsta chiar de ar fi să-ți rupi gîtul: următorul poate nu va trece decît peste ore și ore! După ce locomotiva defilă prin dreptul meu, am pornit în fugă peste pietriș. Îngrozit de gîndul că aș putea nimeri sub roți. Am prins bara unui vagon deschis. De trei ori, de patru ori am încercat să mă urc, să mă desprind de la pămînt, dar nu am izbutit. Gînduri nebune îmi fulgerau prin minte. Să dau drumul. Să-mi

las picioarele să fie tîrîte. Și apoi, brusc, am fost cuprins de furie, am strîns dinții și am sărit. O clipă mai tîrziu eram în siguranță, pe platforma vagonului și mă strecuram într-o șaretă acoperită cu o prelată.

Deasupra marginii prelatei apăru deodată un chip pămîntiu. Pe jumătate mort de frică, l-am privit drept în ochi, timp de o clipă, înainte de a-mi aminti de existența pistolului, pe care reușisem să mi-l procur. L-am scos din buzunar și l-am îndreptat asupra arătării, care a închis ochii gemînd:

— *Jetzt ist alles aus*![1]

— Ce-i asta? Ești german?

Am coborît arma, uluit, pe care chestie de sub prelată răsări încet un al doilea individ.

Evadaseră dintr-un lagăr de prizonieri de război situat la peste 150 km la nord de Alatir. La plecare fuseseră patru, dar unul căzuse sub roțile trenului, iar altul nimerise direct în brațele a trei soldați ruși.

Cu harta în mînă—pe care o furasem înainte de a părăsi lagărul—ne-am pus de acord că nu trebuia să mergem mai departe de Saratov, în direcția mării Caspice. Cel mai bine ar fi fost să încercăm a ajunge în bazinul Volgăi, la nord-vest de Stalingrad, acolo unde se găseau trupele noastre în prezent. Cei doi „compatrioți" ai mei fuseseră înhățați cu patru luni în urmă, la Maikop, iar de atunci armatele germane mai înaintaseră spre Volga.

Am părăsit trenul la Saratov încercînd să găsim un altul mai potrivit planurilor noastre, în cazul că acesta și-ar continua ruta în direcția cea rea. Am dat peste lăzi cu pește crud și am mîncat de ne-am umflat. Peștele crud nu este deloc grețos. Este suficient să fii deajuns de înfometat. Cîteva mîțe costelive și-au disputat rămășițele ospățului și ultimii trei pești pe care nu i-am mai putut devora. Între timp însă trenul nostru plecase și nici măcar nu știam în ce direcție. Cu toate acestea am găsit un altul, sub forma unui convoi ce transporta camioane și muniție. Era mai mult ca sigur că se îndrepta către front.

Atunci și abia atunci mi-am dat seama că mă întorceam pe front. Nu avusesem niciodată timp să mă gîndesc la asta, dar lăzile acestea cu muniție mi-au deschis mintea. Mă întorceam pe front! Pînă acum nu avusesem decît un singur gînd: să fug din Rusia, URSS fiind pentru

[1] JETZT IST ALLES AUS! *(germ.)*: Acum, totul s-a terminat! *(n. trad.)*

mine o țară plină de capcane. Dar dacă țineam într-adevăr să-mi salvez pielea, care pe front trebuia să ajung? În avangarda tuturor tancurilor și în ariergarda tuturor retragerilor? Un paradox cît se poate de deprimant. De ce oare viața este atît de absurdă? Mai bine mi-aș trage imediat un glonț în cap! În mod ciudat și greu de explicat mă simțeam mult mai disperat decît atunci cînd un alt tren mi-o smulsese pe Ursula din brațe, la sfîrșitul primei mele permisii. Poate că permisia aceea reprezentase o perioadă a vieții mele într-atît de satisfăcătoare și de fericită prin ea însăși, încît să-mi dea mulțumirea că dacă soarta nu îmi va mai rezerva nicicînd o altă bucurie, cel puțin avusesem parte de acesta? În timp ce acum, în URSS, nu cunoscusem nimic care să constituie pentru mine o trăire deplină și mulțumitoare. Colindasem ca fugar această țară uriașă, singur și hăituit dar și ajutat în mai multe rînduri, iar în adîncul suferinței mele URSS îmi arătase cît de mare, colorată și bogată în prilejuri de aventură era lumea. Întrezărisem ceva care exista, în timp și spațiu, la o scară infinit mai mare decît mărunta Germanie impresurată, pe cale de a fi ștrangulată. Cunoscusem superficial o entitate mai complexă decît o femeie, purtată pe un covor zburător în nenumărate culori, demn de o mie și una de nopți. Fără să șovăie îmi dăduse tot ce avea și o știam în stare de mai mult. Dar niciodată asemenea întîlnire miraculoasă nu se va mai putea repeta în aceleași condiții. Uriașa națiune își va închide porțile în urma mea, după încheierea unei scurte vizite. Aveam o poftă nebună să revin pe urmele mele, să regăsesc primejdia, neașteptatul, senzația că mă găsesc pe un vulcan. Să-mi caut zîna pentru a-mi încheia într-adevăr povestea.

Poate am fost prost că nu am făcut-o? Ar fi trebuit să fiu nebun să fac așa ceva, dar la fel de nebun trebuie să fiu pentru a regăsi ciudata „siguranță" dintr-un tanc în prima linie. Rupsesem toate relațiile cu lumea nesigură pe care o clădisem în jurul meu, aveam de ales între o întoarcere probabilă în temnițele rușilor și locul meu rezervat într-un car de asalt german. Stranie alegere, într-adevăr. Cu puțin noroc poate m-aș putea feri de temnițele rusești. Dar de tancul german nu puteam scăpa. În realitate însă era multă vreme de cînd nu mai aveam de ales. Eram intrat într-un angrenaj fără sfîrșit care mă va sfărîma pînă la urmă. Oare îi voi regăsi pe Porta, pe Bătrînul și pe ceilalți? O voi revedea vreodată pe Ursula?

Ne-am îmbarcat în trenul cu muniții luînd cu noi o ladă cu pește crud. Convoiul se puse în mișcare, luă viteza de marș și se legănă în ritmul monoton al roților. Ziua următoare a plouat cu găleata, dar ne aflam la loc uscat sub prelatele ce protejau camioanele. Cei doi tovarăși de drum ai mei erau niște pisălogi ordinari. Naziști convinși, încă mai credeau în victoria Grmaniei. Încă mai credeau că este posibil a birui un uriaș ca URSS! Unul se numea Jürgens, celălalt Bartram. Orele se scurgeau încet cu somnul, ronțăitul peștilor și ascultîndu-le neroziile.

Trenul se opri în gara Uvarov, la est de Don. L-am putut părăsi fără greutăți și citind harta ne-am dat seama că ne găseam la vreo 300 km spre est de Voronej. Urma să înaintăm cam o sută de kilometri sau chiar mai mult spre sud de orașul acesta pentru a putea nădăjdui să întîlnim trupe germane pe partea dinspre noi a Donului, căci știam că la nord de Voronej rușii se găseau spre malul vestic al fluviului și controlau toate podurile, vadurile și alte puncte strategice.

Șoseaua principală colcăia de soldați, tunuri și camioane. Poliția militară sovietică era peste tot și de acum înainte nu mai puteam călători decît în timpul nopții.

Lîngă Sakmanka ne chemă un sergent rus. Camionul greu pe care îl conducea singur era împotmolit. L-am ajutat să-l scoată de-acolo. Apoi l-am doborît și i-am luat uniforma. În mod automat, fără a ști bine ce fac. Era un lucru ca atîtea altele ce trebuiau făcute. Cei doi ascunseră cadavrul în tufișuri, apoi urcară la spate în timp ce mă instalam pe locul șoferului. În cabină am găsit cîteva grenade și un pistol-mitralieră. Am străbătut în mare viteză vreo 200 de kilometri pînă cînd ni s-a terminat benzina. Am abandonat camionul și ne-am continuat drumul pe jos. Pistolul-mitralieră l-am luat cu mine. Ne apropiam de epicentrul cataclismului.

A doua zi am început să auzim bubuitul artileriei. Ce ciudat să auzi din nou tunurile! După căderea nopții orizontul rămase roșu. Ne-am găsit un adăpost printre ruinele din Selansk. Totuși ne era cu neputință să dormim. Prea era aproape frontul. La mai puțin de 5 kilometri. Și pierdusem obișnuința marilor concerte de artilerie. Cînd am pornit la drum, după lăsarea întunericului, pentru a străbate această ultimă etapă ce urma a ne readuce în liniile germane, eram cu nervii la pămînt.

Deasupra noastră treceau gemînd obuzele și explodau cu bubuit de tunet aruncînd pînă departe pămînt, pietre și sfărîmături de oțel. Ne-au trebuit mai multe ore să ajungem pînă la liniile rusești de unde, ascunși într-o groapă, am pîndit momentul favorabil de ai ataca pe neașteptate pe cei doi servanți ai unei mitraliere grele. La semnalul stabilit ne-am prăvălit peste ei și le-am crăpat capetele fără vorbă multă. Apoi am trecut peste îngrăditura adăpostului lor și ne-am repezit cu capul înainte către tranșeele din față.

Brusca noastră apariție în *no man's land* declanșă dintr-o parte și din cealaltă un foc susținut de arme de toate calibrele, întovărășit și de rachete luminoase, atît nemțești cît și sovietice. Am rămas în mijlocul acestui uragan, într-o pîlnie de obuz, un timp greu de apreciat. Apoi împușcăturile s-au rărit, ne-am strecurat afară din groapa noastră și ne-am reluat goana nebună spre pozițiile germane.

Aproape că le atinsesem cînd o mitralieră germană lătră scurt. Jürgens scoase un țipăt și se prăbuși, omorît pe loc. Păcat de el, norocul nostru. Rănit, ar fi trebuit să-l cărăm. Bartram și cu mine dădeam din mîini urlînd:

— *Nicht schiessen*! *Wir sind deutsche Soldaten*.[2]

Respirînd greu și tremurînd de spaimă ne-am rostogolit în tranșee. Am fost duși imediat la comandantul companiei care ne luă un scurt interogatoriu, apoi ne trimise la cartierul general al regimentului, unde ni s-a dat de mîncare și un loc în paie să dormim.

[2] NICHT SCHIESSEN! WIR SIND DEUTSCHE SOLDATEN *(germ.)*: Nu trageți! Sîntem soldați germani *(n. trad.)*

Porcul de Meier

...și pe urmă a fost destul de necugetat ca să împărtășească totul unei infirmiere care nu-și ținea gura și vă puteți imagina urmarea. La apelul de dimineață, comandantul ne-a citit acest bilet:

„*Gefreiter*-ul Hans Breuer, din Regimentul 27 Blindate, compania a 5-a, a fost condamnat la moarte, în 12 aprilie, pentru a fi încălcat principiile moralei militare, lăsînd cu bunăștiință să-i fie strivit piciorul de un tanc. Execuția a avut loc la Breslau, la 24 aprilie."

Cam acestea erau cuvintele comunicatului. Bătrînul trase adînc din pipă, iar Porta rîse scurt, fără veselie.

— Nu, nu merită să ți-o faci cu mîna ta...

I-am scris mamei și Ursulei ca să le anunț că sosesc în permisie. Chiar în aceeași seară am fost convocat la comandantul companiei. Răsturnat pe scaunul său pliant, Meier mă cîntări în tăcere. Pe urmă vorbi în silă:

— Cum ai îndrăznit să soliciți o permisie, trecînd peste capul comandantului de companie?

— Nu am cerut-o eu. Colonelul mi-a spus că am dreptul la ea...

— Permisia îți este anulată. În această companie doar eu acord sau refuz permisiile. Ești liber.

Eram din nou în hazna. Pînă la gît.

— **C**ulcat, nasul în țărînă, ticăloșilor!

Strigătele amuțiră în vacarmul morții.

Tancul 534 se înfundase în pămîntul moale strivindu-i pe cei cinci oameni cărora Meier le ordonase să se culce sub monstrul de oțel.

Urmă o lungă tăcere, cu adevărat mormîntală. Pe urmă un mîrîit surd urcă din rîndurile noastre... Cînd cele cinci cadavre de nerecunoscut au fost smulse din pămîntul în care nu vor întîrzia să se reîntoarcă,

Meier le contemplă o clipă, detașat, ca și cum acest asasinat nu l-ar fi privit în nici un fel.

Tocmai „ciupisem”, pentru dezamorsarea minelor, o lopățică de infanterie și eram gata să ieșim în *no man's land*. Era ora 21. Toate obiectele care, lovindu-se, ne-ar fi putut trăda prezența—binocluri, măști de gaz, căști, lanterne—fuseseră lăsate în adăpost. Armamentul nostru era alcătuit dintr-un pistol, un pumnal și din cîteva grenade ofensive. Porta cără după el și carabina cu lunetă sovietică de care nu se despărțea niciodată. Ne pregăteam să părăsim tranșeea cînd s-au apropiat de noi Meier și *Oberstleutnant* von Barring. Așa cum îi era obiceiul, Meier se răsti la noi:

— Și încercați să faceți lucrurile cu cap, turmă de porci!

Fără să-l bage în seamă, von Barring dădu mîna cu noi și ne ură noroc. La semnul Bătrînului am trecut peste parapet și am traversat rapid liniile noastre de sîrmă ghimpată înainte de a ajunge în cîmp deschis, acolo unde trebuia să fim cu ochii în patru. Nu parcursesem nici jumătate din drum cînd o rachetă luminoasă transforma întunericul într-o lumină albă, orbitoare. Culcați la pămînt, încremenisem. La lumina acestor infernale focuri de artificii este reperată imediat și cea mai mică mișcare, iar cea mai mică mișcare în *no man's land* este considerată ostilă. Rachetei îi trebui un timp nesfîrșit ca să ajungă la pămînt.

Alt zgomot, altă rachetă. Bătrînul înjura printre dinți.

— Dacă o ține tot așa, nu ieșim vii din porcăria asta! Ce l-o fi apucat pe Ivan să se joace cu mizeriile astea?

Alte două rachete s-au înălțat și au căzut. A urmat o pauză în care am atins liniile lor de sîrmă ghimpată. Culcați pe spate, am început să mînuim cleștii. Firele vibrau deasupra noastră ca niște arcuri, scoțînd sunete lungi, prea zgomotoase după părerea noastră. Dar greul de abia urma: tîrîndu-ne pe burtă prin încurcătura de sîrmă ghimpată, trebuia să căutăm minele cu ajutorul unor tije de fier. Minele folosite în zonă aveau carcasa de lemn, ceea ce făcea inutilizabil detectorul de mine.

Misiunea aceasta nu era cea mai potrivită pentru echipajul unui tanc și o datoram grobianului de Meier și dorinței lui de a purta *Crucea de Fier*[1]. El ceruse comandantului de regiment să fie însărcinată

[1] CRUCEA DE FIER: Înaltă distincție militară germană. *(n. trad.)*

campania lui cu această misiune. Nu numai că trebuia să facem o hartă a cîmpului de mine, dar trebuia să mutăm o parte din ele pe potecile rezervate de ruși pentru atacurile viitoare. Trebuia să tăiem noi poteci în folosul nostru. În timp ce rușii, dacă totul se termina cu bine, urmau să fie măcelăriți de propriile lor mine.

Cum eram lipsit de experiență în detectarea acestor mașinării, mi-au dat sonda spunîndu-mi să o înfig, înclinată, în pămîntul moale. Aproape imediat am descoperit ceva.

— Hei, Bătrînule!

S-a tîrît pînă la mine.

— Ai găsit una?

— Da, așa cred.

Luă sonda și o mînui cu delicatețe.

— E sigur. Las-o așa, n-o mai gîdila. Sînt foarte sensibile jucăriile astea.

Notă pe hartă poziția minei. În continuare, am descoperit una după alta. Cînd întregul cîmp a fost marcat, au fost scoase cîteva și duse ceva mai încolo. Eram cu nervii întinși la maxim, cel mai mic zgomot ar fi provocat o catastrofă. Aproape că terminasem cînd o nouă rachetă explodă chiar deasupra capetelor noastre. Aveam o mină în brațe, dar m-am trîntit imediat la pămînt și pe durata a șaizeci de secunde lungi am rămas așa, nemișcat, cu mașinăria explozivă lipită de piept.

Ne-am întors în zori. Neatinși. În următoarele patru nopți s-a repetat aceeași comedie, dar nici unul dintre noi n-a căzut lat, căci aveam baftă.

Cînd am prezentat raportul nostru afirmînd că topografia subterană a zonei din *no man's land* era bine cunoscută, Meier a izbucnit într-un hohot de rîs sarcastic.

— Bine cunoscută! Ați sforăit într-o pîlnie de grenadă, porcilor? Am tras mai multe rachete și n-am văzut nici măcar coada vreunuia dintre voi! Nu mă duceți pe mine așa de ușor. În noaptea asta, cu hărțile pe care le-ați făcut, o să mergem împreună ca să verificăm. S-a înțeles?

— La ordinele dumneavoastră, *Herr Hauptmann*! răspunse Bătrînul executînd o întoarcere care stropi cu noroi cizmele gloriosului nostru comandant de companie.

Luna răsărise deja cînd am plecat cu porcul de Meier spre cîmpul de mine dușman. Am coborît într-o rîpă în care rușii nu puteau să ne vadă, dar unde minele erau mai dese ca firele de păr din cap. Meier mergea în frunte urmărind pe hartă potecile pe care le tăiasem. În urma lui mergea Bătrînul, și el cu harta în mînă, deși cunoșteam zona ca pe buzunarul nostru.

Meier se abătea spre stînga. Ne-am oprit și ne-am lungit în tăcere. Mai făcu zece sau cincisprezece metri înainte să realizeze că nu-l mai urmăm. S-a întors spre noi, dar n-a îndrăznit să țipe de frică să nu fie auzit de ruși.

— Ce înseamnă asta, bandă de golani? mîrîi el în surdină. Trebuie să stați îngă mine, așa cum v-am ordonat, sau vă trimit în fața curții marțiale!

Ridicat într-un genunchi. Bătrînul rîse cu poftă:

— S-a zis cu amenințarea curții marțiale, *Hauptmann* Meier! În cîteva clipe o să fii o bucată de carne sîngerîndă!

Meier privea harta și Porta rînji:

— Asta e, belește-ți ochii, mizerabilule! E doar o mică diferență între harta ta și-a noastră. În calitate de ofițer aveai nevoie de o hartă specială, nu? Așa că am mutat cîteva puncte roșii, ca să arate mai bine. Nu poți să spui că n-avem grijă de tine!

Am rîs cu toții cîteva minute. Pe urmă Porta și-a pus carabina cu lunetă la umăr, bubuind!

— Dansează acum, porc de ofițer, sau îți găuresc mațele!

Pălind, Meier păși spre noi, dar amorsă imediat o mină în timp ce carabina lui Porta trase scurt. Meier avea un „dum-dum” în umăr. S-a oprit clătinîndu-se și gemînd în timp ce sîngele îi curgea în valuri din umărul zdrobit.

— Dansează, rahatule, dansează! continuă Porta cu pumnii strînși. Arată-ne un vals! O să ținem ritmul cu jucăriile astea pe care tu sau alții ca tine, ne-au învățat să le folosim.

Bătrînul își scoase revolverul greu, regulamentar, și trimise un glonte între picioarele lui Meier, care schiță primul pas de dans. Stege, Pluto, eu și ceilalți băieți din pluton am intrat în joc și am golit încărcător după încărcător în jurul cizmelor ofițerului care dansa și tremura.

Prima lui cădere a provocat explozia unei mine care l-a aruncat în aer. Și de patru, cinci ori la rînd, căderea lui a provocat noi explozii.

Obuze cu șrapneluri au început să explodeze căci bubuiturile dăduseră alarma. Mitralierele lătrau între detunăturile mortierelor. Rachete se înălțară de o parte și de alta alcătuind foc de baraj. Și germanii și rușii credeau că inamicul este pe punctul de a-i ataca.

Furtuna de foc năvăli peste noi, iar pămîntul tremura sub picioarele noastre. Am rămas două ore într-o pîlnie pînă cînd duelul de artilerie s-a potolit. Reîntorși în tranșee, Bătrînul a raportat *Oberstleutnant*-ului von Barring.

— *Herr Oberstleutnant*! Subofițerul Beier a încheiat împreună cu plutonul misiunea de recunoaștere a cîmpului de mine inamic. Recunoașterea s-a desfășurat conform planului, sub comanda căpitanului, Meier. Căpitanul a fost ucis căci, în ciuda avertismentelor plutonului, a stăruit să intre în cîmpul de mine, deși nu-l cunoștea suficient.

Barring ne privi dus pe gînduri. Ochii lui căutau ochii noștri, întîrziind o clipă pe fața fiecăruia. Niciodată n-am văzut ochi mai profund umani și mai gravi ca ai lui.

— Căpitanul Meier a fost ucis? Se mai întîmplă în timp de război. Subofițer Beier, du-ți oamenii în adăpost. Plutonul 2 a făcut o treabă bună în cîmpul de mine. O să trimit raportul meu către comandant...

Ne salută ducîndu-și două degete la chipiu și intră în adăpostul lui.

Bătrînul surîse.

— Cît timp trăiește el, n-o să mai fie nevoie de vînătoare de vrăjitoare în compania asta.

— Ați văzut ce salturi mortale făcea rahatul ăla de fiecare dată cînd micuțele mine îi trăgeau cîte-un șut? sublinie Porta. L-ar fi încîntat pe profesorul de gimnastică!

Acesta a fost discursul funebru pentru căpitanul Meier, burghez setos de putere, dar prea mărunt pentru a deveni cineva în război.

Pagină intenționat goală

Dormiți, băieți!

— Și ce, doar ai două!

Mugind, Pluto porni pe urmele lui Porta și ale celor două fete. Deși dispăruseră din raza noastră vizuală, auzeam chicotelile lor satisfăcute.

— Nu-i mai vedem două ore! exclamă Bătrînul, glumeț.

Ceilalți băieți s-au lungit în iarba înaltă visînd, privind fumul țigărilor, evocînd cu jumătate de glas amintirea camarazilor dispăruți.

Dimineața, cînd treceai de la aerul proaspăt de afară la atmosfera închisă a camerei suprapopulate, duhoarea era suficientă ca să-ți iei tălpășița, dar te obișnuiai, așa cum o făceai și cu altele și adormeai rapid, legănat de sforăituri și de discuțiile șoptite ale țăranilor ruși. Știam bine că femeia era tuberculoasă în ultimul hal, dar ce ne păsa? Acceptam și bacilii pe lîngă purici, șobolani și jeg.

Nu adormisem de mult timp cînd rușii ne-au trezit. Porta i-a înjurat, dar rusul cel mai bătrîn i-a răspuns ferm:

— Gura, *Herr Soldat*, și culcă-te!

Porta devenise profesorul lor de germană.

O oră mai tîrziu și-a făcut intrarea o cloșcă cu pui. Dar cînd a început să-l ciupească pe Porta de față, acesta s-a făcut negru de furie, a sărit din culcușul de paie ca un proiectil cu reacție, a prins găina de gît și, făcîndu-i semn cu degetul, a țipat la ea:

— Spală putina, găină bătrînă, cu toți avortonii tăi nelegitimi.

Apoi a aruncat zburătoarea pe fereastră și a început să urmărească prin toată casa puii cuprinși de panică. Nora bătrînului a început să țipe ca arsă. Porta zbieră:

— Mai lasă-mă-n pace!

Și o înjură pînă cînd aceasta își pierdu răbdarea și-i trînti un polonic în creștetul capului. Am izbucnit cu toții în rîs, ceea ce avu darul să-i potolească furiile. S-a năpustit în urma țărăncii, în cămașă de noapte, cu poalele fluturîndu-i în vînt în timp ce țopăia ca un cocoș. O urmări pînă departe, pe cîmp, în timp ce rușii se umflau de rîs. Nu mult după aceea s-a întors mai potolit, a trîntit ușa de s-a cutremurat toată casa, apoi s-a arătat în dreptul ferestrei și a mugit:

— Vreau să dorm, primul care mă deranjează îl dobor, pac-pac, gata, mort!

Ne-am trezit la amiază și am pornit să ne luăm rația de la bucătăria mobilă. Am avut, pentru un sfert de oră, o mîncare decentă. Ciorbă de fasole. Gamelele erau aproape pline iar noi hăpăiam ca animalele. După ce am lins totul ne-am adunat în jurul coletului primit de Stege. Am pus totul pe o masă întinsă lîngă latrine. Porta avea veșnic și o sticlă de votcă.

Latrinele erau puse în așa fel încît puteam să ne așezăm avînd masa în fața noastră. Odată instalați, a apărut un pachet de cărți soioase și am început un joc nesfîrșit, ronțăiam pateuri, prăjituri și jambon. Sticla trecea din mînă în mînă. Pahare, farfurii, tacîmuri: un lux pe care îl consideram de mult inutil și muieresc. Așezați liniștiți cu brăcinarii în vine, împăcați cu noi înșine și cu lumea, mîncam, beam, fumam, discutam, jucam cărți și făceam ceea ce aveam de făcut. Fundurile noastre goale se ofereau privirii celor din sat, căci latrinele erau puse pe un dîmb de unde puteam să admirăm toată cîmpia, în timp ce tot satul putea și el să ne admire pe noi. O pasăre cînta într-un copac și lîngă noi dormea un cîine toropit de căldura soarelui de toamnă. Femei scoase la muncă, murmurau un cîntec rusesc... Și doar spre seară, cînd țăranii se întorceau de la cîmp, ne părăseam piedestalele idilice pentru a ne reîntoarce în casă.

Într-o după-amiază, Bătrînul și ceilalți comandanți de tanc au fost chemați la comandantul companiei. După un sfert de oră s-a întors triumfător:

— Băieți, plecăm în misiune. Trebuie să ne instalăm în cîmp la douăzeci și cinci de kilometri spre sud de Novîi și să săpăm adăposturi

care să lase doar turela deasupra pămîntului. O să trăim ca regii, liniștiți și uitați, la cincizeci de kilometri în spatele frontului. Fără obuze pe cap, nici o altă grijă în afară de a ne îngriji sănătatea pînă cînd rușii vor da peste cap linia întîi... Cînd o vor face va trebui să le distrugem tancurile pe măsură ce sosesc și să ținem poziția oricît ne-ar costa. Consemnul este să aruncăm cheile tancurilor după ce le-am îngropat.

Porta hohoti:

— Chiar așa ai zis: cheile de contact?

Bătnnul surîse:

— Mda. Asta-i tot ce trebuie să lepădăm.

— Perfect cătană bătrînă! O să respectăm consemnul. La urma urmei puțin ne păsa, aveam patru chei de schimb.

Înainte de ivirea zorilor ne ocupasem noile poziții. Chiar în mijlocul cîmpiei, acolo unde ierburile erau atît de înalte că trebuia să te înalți pe vîrfuri ca să zărești linia orizontului. Era frig. Aveam pe noi mantăile, căciulile de blană, mănușile, iar pe sub pantalonii negri de uniformă purtam izmene. Cum nu aveam în fond decît două lopeți și o cazma, doar trei dintre noi puteau să lucreze deodată și era o minune să vezi cu cîtă abnegație ne suplineam colegii lăsîndu-i să stea—o adevărată scenă de propagandă în spiritul șefilor iubiți—dar asta doar pentru că vîntul era tăios ca briciul și mișcarea era singura cale de a te încălzi.

Ridicîndu-și mîna, Bătnnul declamă poetic:

— Copiii mei, scumpii mei, nu-i minunat să stai aici în aer liber și să sapi această groapă superbă? Vedeți, soarele se ridică și nu trebuie să ne mai fie frică de Moș Crivăț! Totul este liniștit, copii, micuțele păsărele ale Domnului ne vor cînta și dacă vom fi cuminți, cu adevărat cuminți, Bătrînul Moș al Stepei va veni să ne spună o poveste cu porcărele. Simțiți sărutul vîntului proaspăt al stepei pe obrajii voștri pufoși și în pletele voastre?

Pe măsură ce se ridica soarele scădea rapid și nivelul, nu cel al gropii, ci al entuziasmului nostru. Sudoare, blesteme. Unelte azvîrlite cît colo. Ne-am încălzit și sudoarea curgea pe noi, în timp ce bășicile își făceau apariția pe micuțele noastre mîini albe. Nu aveam obișnuința unei astfel de munci și pămîntul stepei era tare, tare...

— Ia spuneți-mi, ne întrebă Porta. Sîntem soldați sau gropari? Vă întreb așa, în legătură cu tariful sindical...

Măsuram mereu tancul ca să vedem dacă ne apropiem de capătul osîndei, dar la amiază—după șapte ore de săpat—eram de-abia la jumătatea drumului. Bătrînul începu să înjure armata și Porta îl întrebă cu falsă inocență dacă nu mai simte sărutul vîntului proaspăt al stepei și dacă sufletul lui nu se simte înălțat de razele calde ale soarelui și de profunda valoare educativă a muncii pămîntului. Bătrînul i-a aruncat lopata în cap și s-a întins la umbra tancului.

— Nu mai scot nici măcar o lingură! Am văzut destule gropi ca asta de la-nceputul mizeriei ăsteia de război! Noapte bună.

Am săpat, Porta, Stege și cu mine, încă o jumătate de oră, timp după care Pluto și Bătrînul urmau să ne schimbe. A trebuit să-i luăm pe sus și să-i aruncăm în groapă. Am făcut cu schimbul două ore, pe urmă perioada de muncă efectivă a fost redusă la un sfert de oră pentru ca la sfîrșit să cădem cu toții pe spate, cu ochii pierduți în gol, incapabili să săpăm mai departe.

Adăpostul trebuia săpat, fie că voiam, fie că nu. După o oră de odihnă, Pluto și Bătrînul s-au pus pe treabă și noi îi priveam. La ora cinci, în sfîrșit, gaura era suficient de adîncă și am intrat cu tancul în ea. Nimeni nu s-a lăsat rugat ca să ridice cortul, toți se săturaseră. Dar cum se spunea că zona este cutreierată de partizani, trebuia să facem cu schimbul de pază. Și nu s-a oferit nici un voluntar, așa că, în mijlocul discuției înfierbîntate, Bătrînul ne-a declarat:

— Un subofițer nu prestează serviciul de pază. Doar nu sînteți atît de ignoranți încît să nu științi asta!

Și s-a învelit cu pătura, iar în secunda următoare sforăia.

— Asta îmi aduce aminte că sînt *Stabsgefreiter*, spuse Pluto. Noapte bună, băieți!

— Și toată armata se va întoarce cu susul în jos dacă află că eu, Josef Porta, *Obergefreiter*, mă cobor la această sarcină nedemnă! Distracție plăcută, băieți!

Rămăsesem eu și Stege.

— E o legendă, am spus eu. Niciodată n-au fost partizani în zonă!

— Niciodată! afirmă Hugo Stege indignat. Într-o clipă dormeam toți cinci.

A doua zi de dimineață Stege s-a sculat primul. voiam să ni se servească la pat cafeaua și soarta îl alesese pe el să se ocupe de asta. Ieșise de cîteva minute din cort cînd i s-a auzit vocea de la înălțimea turelei:

— Ieșiți, pentru Dumnezeu, uite-l pe comandant!

Era ora potrivită pentru o inspecție, unsprezece dimineața, și dacă eram surprinși în flagrant delict putea să ne coste. Dar nu era decît o glumă a hoțomanului numit Hugo Stege și într-o clipă toți ne-am întors în cort țipînd să ni se aducă zeama.

Stege tocmai ieșise cu gamelele cînd am auzit glasul său înnebunit:

— Hei! Sculați-vă! Căpitanul și colonelul! Scularea, pentru Dumnezeu! Vă jur că este adevărat!

Rîsete, înjurături și glume au salutat reluarea păcălelii, dar nimeni nu se mișcă din loc și cînd concertul de răgete s-a potolit, Porta a urlat:

— Valet, dacă vrea să mă vadă comandantul, spune-i că nu-i ziua mea de vizită...

Și își punctă discursul cu un vînt sonor.

— Chiar nu vreți să ieșiți? O să dăm de naiba.

Ori sosise într-adevăr colonelul, ori Stege își descoperise veleități de actor.

Renunț să mai descriu ieșirea noastră din cort. Cînd ne-am aliniat în fața turelei, chiar și cel mai indulgent tablagiu n-ar fi putut spune despre ținuta noastră că era regulamentară. Comandantul stătea să explodeze. Cît despre *Oberstleutnant* von Barring, expresia lui era de nepătruns. Păream o caricatură decupată din ziar: Bătrînul era în izmene, ciorapi și o cămașă murdară, Porta își băgase pantalonii în ciorapi și purta o eșarfă de mătase roșie în jurul gîtului, cămeșoiul lui Pluto era un adevărat drapel ce flutura în vîntul stepei iar eșarfa, de un verde mai puțin strident decît cea roșie a lui Porta, era în schimb legată ca un turban pe țeasta lui uriașă.

— Tu ești comandantul tancului? mîrîi comandantul țintuindu-l pe Bătrîn prin monoclu.

— Da, *Herr Oberst*!

— Atunci, ce mai aștepți ca să dai raportul?

Bătrînul alergă la mașina comandantului, pocni din papuci și, conform regulamentului, lătră în liniștea stepei:

— *Herr Oberst*! Subofițerul Beier, plutonul 2, tancul numărul unu, raportează că nu are nimic special de semnalat.

Fața colonelului concura eșarfa lui Porta.

— Aha! N-ai nimic special de raportat! Dar eu, eu am ceva special să vă spun...

Și a urmat un șir de înjurături.

Mai tîrziu von Barring s-a întors să ne vadă. Singur de data asta.

— Sînteți cea mai nenorocită șleahtă de golani din toată armata, ne-a spus clătinînd din cap. Putea să vă treacă prin cap să faceți de gardă măcar în prima zi! Era normal să vină în inspecție! Acum aveți fiecare cîte trei zile de arest. Iar adăpostul nu este bun, trebuie să săpați altul la zece metri înapoi. Și pot să vă garantez că o să vină din nou în inspecție, așa că dați-i bătaie.

O tăcere uimită i-a salutat plecarea. Să săpăm încă o groapă? Nici morți! Dar ce să facem?

Stege a fost cel care ne-a salvat.

— Bandă de alcoolici abrutizați, începu el amabil, aveți marele noroc să se afle printre voi un om inteligent care știe să-și folosească materia cenușie în clipele grele! Sper că o să aveți decența să-i mulțumiți Domnului... Tot ceea ce trebuie să facem este să dăm o fugă pînă la Oskol cu jucăria, să dăm bună ziua rușilor și să-i invităm la corvoadă în schimbul unei plimbări cu tancul!

Zgomotul șenilelor a trezit satul căzut în toropeala de duminică și n-au fost probleme să găsim mai mulți voluntari decît aveam nevoie. Rușii erau încîntați să străbată cîmpul pe un car de asalt și, chiar dacă se întrerupeau mereu ca să danseze, să cînte și să glumească din tot sufletul, noua groapă a fost săpată în două ore, într-o atmosferă incredibil de veselă—și incredibil de prăfoasă—cu coruri, povești și rîsete. Eram atît de cufundați în această sărbătoare că nici nu l-am văzut sosind pe von Barring. A privit o clipă spectacolul, apoi a clătinat din cap, murmurînd:

— Ei bine, cel puțin pot să spun că aveți simț organizatoric!

Și mereu clătinînd din cap, s-a întors la mașină și a plecat.

Mai tîrziu, pe înnoptat, am dus creaturile acelea simple și vesele în satul lor încă ocolit de război. Porta avea două fete agățate de gît și a fost greu să adunăm toată echipa și să o luăm din loc.

Ajutîndu-ne astfel împotriva propriilor lor compatrioți rușii nu puteau fi învinuiți, cel puțin teoretic, de trădare?

Cred că se poate spune și așa ceva.

Dar nu sînt foarte sigur.

Căci aceste acte de prietenie, după părerea mea, l-au dezgustat de război pe simplul soldat german mai mult decît atacurile partizanilor. Știu destui care, pornind la drum infectați de mitul *rasei superioare*, au descoperit că inamicul nu era dușmanul *lor* și că nu le era în nici un fel inferior. Soldatul german simplu și-a lărgit cunoștințele despre oameni și popoare și lucrul acesta a însămînțat în el solidaritatea cu oamenii simpli asemănători lui. Încet, dar sigur, idealurile s-au dovedit a fi umplute cu vînt ca și isteria *Führerului* și morga generalilor inumani. Ei au învățat efectiv să-i urască pe cei din SS, care le inspiraseră pînă atunci doar o teamă surdă, umilitoare. N-ai chef să tragi asupra unor oameni cu care te-ai distrat cu o seară în urmă, fie că este sau nu război. Acesta-i motivul pentru care gloanțele se pierd și obuzele își ratează ținta în unele lupte. Să tragi în aer este un lucru plăcut și ușor, un mod de a lipsi războiul de prada sa. Asta cel puțin cînd nu se află un ofițer în spate care să-ți urmărească toate mișcările.

Pagină intenționat goală

Batalionul de Rezervă 988

Surîzînd, von Barring ne-a înmînat permisiile.

— Dacă vă grăbiți puțin, vă duc la tren. Aveți paisprezece zile de permisie și cinci zile pentru drum.

Cîntece și țopăieli de bucurie, frizînd nebunia. Am intrat în casă, dansînd, a urmat apoi chinul de a folosi bătrîna lamă de ras care trecuse peste obrajii fiecăruia de cincizeci de ori. Porta o îmbrățișă pe rusoaică și trase cu ea un vals de-i săriră papucii. Bătrîna cotcodăcea ca o găină și se abținea cu greu să nu izbucnească în rîs.

— Sînteți mai răi decît cazacii! spuse ea.

Am ajuns la Gomel cu o întîrziere de douăzeci și patru de ore. Trenul din acea zi plecase deja. Trebuia să-l așteptăm pe cel de a doua zi.

Un subofițer ne-a spus că pe front a început din nou bulionul. Rușii se pare că atacaseră pe toată lungimea și în unele locuri izbutiseră să rupă frontul.

— Am tăiat-o la timp, remarcă Porta. Un noroc chior...

Sceptic, Bătrînul clătină din cap.

— În două săptămîni o luăm de la cap. Și m-aș mira ca lucrurile să se aranjeze între timp!

— Gura, piază-rea, i-o scurtă Stege. Ne strigi tot cheful cu ideile tale pesimiste!

Două săptămîni acasă, ăsta-i capătul lumii!

Poate că războiul se și termină pînă atunci...

O noapte întreagă am disecat proiecte minunate. Mă gîndeam la rotunjimile pietroase ale Ursulei, îmi imaginam brațele ei puse în jurul gîtului meu, drumul degetelor ei în lungul șirei spinării. O doream din răsputeri și tăceam.

Trenul trebuia să plece de-abia la ora 18:40, dar eram pe peron încă de la cinci după-amiază. Ne simțeam mai puternici ca niște regi

arătînd foile noastre de drum celor din poliția militară. Am găsit un compartiment liber, iar Porta și Pluto s-au instalat în plasa pentru bagaje ca să doarmă liniștiți. Ne-am scos cu toții bocancii și ne-am pregătit pentru noaptea care urma. Trenul se umplea treptat cu permisionari gălăgioși care se înghesuiau pe culoare. Sticle cu șnaps treceau din mînă în mînă și începeau să se audă cîntece.

Porta își scoase fluierul și cîntă un refren interzis, pe care ne-am grăbit să-l reluăm în cor. Am trecut prin tot repertoriul nostru de cîntece obscene. Chiar și pe cele mai scîrboase. Nimănui nu i se părea deplasat. Noi, cătanele bătrîne, cîntam ce voiam. Dacă ne-ar fi făcut cineva morală l-am fi aruncat pe geam fără nici o discuție. Cînd trenul s-a urnit din loc, uralele noastre au făcut să tremure cele cîteva geamuri întregi ale gării.

Tîrziu în noapte am oprit în Moghilev. Scandalul se mai potolise. Cei mai mulți moțăiau visînd la permisia lor. Pentru cei mai mulți era prima în ultimii ani.

Cu o zmucitură, trenul a pornit, a făcut cîțiva metri și s-a oprit din nou. După cîteva clipe s-au auzit urlete de afară, iar ușile vagoanelor au fost deschise. Polițiștii strigau:

— Toată lumea afară cu echipamentul și bagajele. Permisiile sînt anulate. Ofensiva rusă a rupt liniile noastre. Veți fi grupați provizoriu într-un batalion de rezervă și vă întoarceți la chelfăneală!

A izbucnit un scandal monstruos, iar intrușii au fost aruncați în noroi, spunîndu-li-se să-și plimba în altă parte tîrtițele și glumele nesărate.

Dar nu era o glumă. Adormiți, încordați, a trebuit să părăsim convoiul și să ne aliniem în două grupuri pe peronul gării Moghilev. La stînga artileria și tanchiștii. La dreapta toți ceilalți infanterie, aviație, marină, orice ar fi fost. Ni s-au luat ordinele de permisie, apoi s-a auzit ordinul fatal:

— Coloană, la dreapta! Înainte... marș!

Am mers toată noaptea. Sleiți de oboseală, de furie și de dezamăgire în vîntul tăios și în zăpada care ne orbea. Nu ne venea că credem că pățim asemenea măgărie. Nu se fac asemenea glume cu soldații. Nu-i arunci din trenul care îi duce către o permisie binemeritată. Nu le iei Eldorado-ul, țara făgăduită, pentru a-i trimite pe front la tunurile

și aruncătoarele de flăcări, sub focul inamic. Era o lovitură capabilă să distrugă și puținа încredere și forță pe care unii dintre noi o mai aveau.

Șase zile de marș prin zăpadă, prin zăpadă și iar prin zăpadă. Apoi un prim contact cu forțele inamicului, puțin mai la nord de Lișvin. Ce curios era să auzi cum se înfig obuzele în zăpadă cu un zgomot moale. Încet, frontul ceda sub presiunea infanteriei rusești care înainta implacabil, indiferentă la pierderi. Încet, dar sigur, grupul nostru improvizat se rărea și se îndrepta spre dispariție. Noi, care n-aveam ce căuta în Rusia, nu dovedeam să-i stăvilim pe cei care voiau să curețe țara lor de prezența noastră. De partea lor era dreptatea în sensul că se împotriveau unui agresor, căci atacul nostru „preventiv” fusese doar un artificiu de propagandă.

Unitatea noastră se numea Batalionul 988 de teritoriali în rezervă și gluma cea mare era că aduna reprezentanți ai tuturor armelor, de la marină la aviație, trecînd chiar și prin garda civică, și doar un singur, un unic teritorial! Se întîlneau toate uniformele, erau afișate toate însemnele, toate insignele, toate ecusoanele. Un singur lucru ne unea, ura care ne-o inspira Batalionul 988. Ardeam de nerăbdare să ne regăsim unitățile.

Un angajament mai dur cu inamicul s-a produs la est de Volkov, rușii aruncînd în luptă numeroase tancuri și aviație de vînătoare și bombardament. Într-o ruină am găsit o pisică roșcată cocoțată într-o șaretă, mieunînd de frig, de frică și de foame. I-am dat cu forța un gît de șnaps înainte de mîncare. Cînd am plecat a pornit-o după noi. Pentru că era roșie, am botezat-o Stalin.

Stalin a făcut toată campania de la Volkov pe ranița lui Porta, iar Pluto și Stege i-au croit o uniformă completă, pantalon, bluză și chipiu, acesta din urmă legată cu un șnur ca să nu-l piardă în luptă. Aparținînd unui regim disciplinar, Stalin nu avea voie să poarte vulturul nazist. La început a încercat să scape de haine, apoi și-a dat seama că îi țin de cald, sau a sfîrșit prin a se obișnui cu ele, așa cum se obișnuise cu rația zilnică de șnaps. A tras de altfel cîteva beții de neuitat. Puteți să spuneți că era o cruzime față de bietul animal, dar Stalin nu ne-a părăsit nici o clipă, iar blana lui a devenit lucioasă, s-a îngrășat și a recăpătat tupeul caracteristic pentru o pisică al cărei univers este stabil și ordonat.

La sosirea Crăciunului nu mai rămăseseră din Batalionul 988 de rezerviști decît oameni pentru o companie care, de altfel, a și fost destrămată. Ne-am primit toți cinci ordinele de drum pentru Godnio pe Vorskla, unde staționa regimentul nostru. Trei zile mai tîrziu ne prezentam la Cartierul general al unității și de a doua zi treceam la corvoadă. Înainte de toate însă ni s-a adus poșta.

Aveam un teanc de scrisori de la Ursula și de la mama. Fiecare își devora scrisorile, le citea și le recitea, ca în final să le citească cu voce tare în fața celorlalți, pentru a visa mai bine și a le sorbi cu setea unui suflet dornic de prezența celor de acasă și care trebuie să se mulțumească doar cu cuvinte scrise pe hîrtie. Într-una din scrisorile ei, Ursula îmi spunea:

München, 9 decembrie, 1942

Dragul meu,

Sufăr alături de tine pentru această oribilă nedreptate care v-a fost făcută, ție și camarazilor tăi. Dar nu te lăsa doborît pentru că ți-au furat permisia. Rămîi încrezător în viitor, în ciuda tuturor acestor mizerii făcute de ei. În curînd coșmarul se va termina, iar vulturul nazist își va fi pierdut toate penele.M-am rugat Domnului să te protejeze de ororile frontului. Deși te consideri păgîn și îți afișezi necredința, știu că El te iubește mai mult decît pe cei mai buni preoți ai săi, iar cînd războiul se va termina o să știu cum să te conving și cum să sparg carapacea asta de cinism în spatele căreia vă ascundeți tu și toți ceilalți nefericiți din unitățile care nu poartă vulturul nazist pe piept. Nu uita că mai devreme sau mai tîrziu se va instaura pacea, iar visele frumoase vor deveni realitate.

Cred că pînă atunci o să pot deschide un cabinet la München sau la Köln și marea mea speranță este că ai să urmezi cursuri de stomatologie. Promite-mi doar că n-o să rămîi în armată, chiar dacă ai avea șansa unei cariere strălucite!

În șase luni termin specializarea în chirurgie și încep să pun deoparte bani pentru căminul nostru. Poate reușesc să-l amenajez pînă la întoarcerea ta.

Dar ce bazaconii spun? Sper să vii mai repede de atît. Vreau să te întorci chiar azi, acum.

Tata și mama s-au obișnuit cu ideea de a avea un ginere.

Bineînțeles că la început nu voiau să creadă și aș fi vrut să le vezi mutrele cînd le-am spus că ești un fost pușcăriaș—așa este?—și că acum servești într-un regiment fără înaripată. M-au crezut nebună, pe moment, dar au cedat cînd le-am spus că singura ta crimă era de natură politică și te-au acceptat fără rezerve spunînd că dacă ne iubim nimic altceva nu contează.

N-are rost să-ți vorbesc de politică, doar sînteți bine informați acolo, în primele rînduri! Mă consolez repetîndu-mi că din moment ce vom fi împreună pînă la sfîrșitul vieții, o permisie anulată nu are mare importanță.

De altfel, în clipele astea, o permisie n-ar fi decît o altă formă de tortură, căci m-aș gîndi fără încetare la întoarcerea ta pe front, la inevitabila despărțire.

Îți trimit și o cruciuliță de aur. Am purtat-o la gît, direct pe piele, încă din copilărie și aș vrea să o porți și tu acum. Te va proteja de rău. Sărut-o în fiecare seară așa cum sărut eu inelul pe care mi l-ai dăruit. Dragul meu, iubitul meu Sven, te iubesc atît de mult încît izbucnesc în plîns la gîndul că ne vom reîntîlni și n-o să te mai las să pleci. Ești al meu, doar al meu. Chiar dacă te îndrăgostești din cînd în cînd de o rusoaică sau de o nemțoaică din armata noastră. Căci știu că nu poți iubi pe alta așa cum mă iubești pe mine. Și te iert de pe acum dacă ai căutat uitarea în brațele altor femei. Nu-ți cer să trăiești ca un călugăr. Tot ceea ce aș vrea ar fi să nu te angajezi în ceva ce n-ai avea curajul să-mi povestești.

Nici nu știi cît am plîns cînd minunatul tău camarad, Bătrînul, mi-a scris, spunîndu-mi că ai căzut prizonier. A fost scrisoarea cea mai frumoasă, dar și cea mai tristă pe care am primit-o vreodată. Și totuși n-a fost nimic pe lîngă ce am simțit după unsprezece luni cînd am primit scrisoarea ta în care îmi povesteai prizonieratul tău. Am leșinat pentru prima dată în viața mea. Am făcut febră și o săptămînă a trebuit să stau în pat. Ce prăbușire, dar în ciuda febrei mă simțeam fericită, fericită!

Îmi spui că nu crezi în Dumnezeu, dar știu că El n-a încetat să vegheze asupra ta, pentru că ești un om adevărat, asemeni camarazilor tăi. Ai defecte și slăbiciuni, dar ești mai uman, cu inima și cu gîndurile mai curate decît cei mai mulți dintre stîlpii bisericii, broaște de confesional, greieri ai agheazmatarului. Spune-ți că împărtășesc ura ta împotriva oricărei forme de ipocrizie și că acești preoți sînt doar slugi

servile în solda unor stăpîni nerecunoscuți de Dumnezeu și de adevărații creștini. Dar Cel care propovăduiește mila nu-i poate împiedica pe ipocriți să fie acolo și nu trebuie să te gîndești că ascultînd ce are de spus faci cauză comună cu acei preoți nedemni. Asta vreau cu orice preț să te fac să înțelegi și sînt sigură că o să te conving.

Trebuie să mă opresc aici, dragostea mea, iubitul meu, rugîndu-te să ai grijă de tine. Știu că este greu, dar nu te lăsa scufundat în indiferența și cinismul soldaților din linia întîi. Continuă să crezi că există și frumos pe lumea asta. Vreau să te recuperez viu. Fă totul ca să rămîi întreg. Viu și întreg te vreau acasă. Cu trupul și sufletul. Iar anul care vine să ne aducă speranță și fericire, nouă și întregii lumi.

Femeia ta pe vecie.

Ursula

Speram să fim înlocuiți de Crăciun, dar am fost dezamăgiți și, în plus, am fost promovați infanteriști și duși în prima linie.

Seara Nașterii Domnului m-a găsit undeva în *no man's land*, pe fundul uneia dintre găurile săpate din cincizeci în cincizeci de metri. Rolul acestor posturi avansate era acela de a da alarma în cazul în care patrule inamice se aventurau pînă în liniile noastre. Dar oricît de conștiincios ai fi fost, inamicul tot se infiltra și dispărea fără să fie semnalat. De-abia la sosirea zorilor descopeream asta... dînd peste santinelele noastre cu gîtul tăiat. Sau chiar găsind postul gol, rușii surprinzîndu-l și luîndu-l prizonier pe ocupant.

Trăsesem la sorți posturile de gardă. Von Barring nu dorise să dea ordin în noaptea de Crăciun. Bilețelele fuseseră puse în cascheta sa și întreaga campanie trăsese la sorți. Și nu doar soldații, ci și gradații, ba chiar și von Barring. Astfel, unul dintre locotenenții noștri intra în post de la orele 22 și 1.

Mi-am petrecut deci acea noapte într-un adăpost individual, în inima *no man's land*-ului, cu mitraliera și grenadele pregătite.

Cel mai mare dușman în asemenea cazuri este somnul, căci tensiunea permanentă și încordarea cu care cauți să distingi sunetele și imaginile în întuneric te epuizează, iar singurătatea acționează ca un somnifer. Ești singur și te simți singur și te cuprinde nostalgia,

ajungînd să tînjești după moarte. Ideea de a adormi și a termina odată cu toate apare în culori periculos de seducătoare. Totul pare ușor. Lipsit de durere. Lucrurile care îți susțin dorința de a trăi, imaginea ființelor iubite, par să se estompeze într-o irealitate fantomatică. Prea mare efortul ca să te întorci la ele...

Brutal, un zgomot în surdină, metalic, pare să se audă în dreptul adăpostului meu. Încep să tremur și să-mi imaginez răceala unui pumnal pe gîtul meu. Îmi mușc buzele pînă la sînge și cu mîna încleștată pe o grenadă scrutez întunericul pînă cînd privirea mi se tulbură. Se distinge parcă un tîrșîit în zăpadă.

Să trag o rachetă? N-aș vrea să mă acopăr de ridicol. Convențiile sînt atît de puternice încît în fața unor dileme preferi să-ți riști pielea decît să fii rănit în amorul propriu. Așa sîntem făcuți, înțeleagă cine poate... Iar lansarea unei rachete mi-ar desconspira poziția în fața oricărui soldat rus aflat în apropiere și gata să-și mînuiască pumnalul.

Pe urmă un țipăt și un horcăit. Simultan o altă voce urlă:

— Ajutor! Ivan m-a prins! Aj...

Felul în care țipătul a fost întrerupt, sugera o mînă pusă pe gura celui atacat. Mi s-a făcut părul măciucă și mi s-a părut că disting cîteva siluete întunecate, n-am mai ezitat. Am aruncat grenadele și am tras o rafală de mitralieră, apoi am lansat rachetele luminoase, acum tot sectorul era luminat.

Avusesem nouă santinele în *no man's land*. Șase nu s-au mai întors. Cinci aveau beregata tăiată, al șaselea dispăruse.

Poșta de Crăciun nu venise și cînd a sosit era ziua nașterii Domnului, la miezul nopții, difuzoarele sovietice ne-au lămurit:

— Alo, alo, 27 Blindate! Crăciun fericit! Dacă vreți să vă primiți coletele și poșta, nu vă jenați, veniți să le luați. Le avem aici, ca și pe poștaș. Sînt scrisori pentru...

Și a urmat lista destinatarilor. Cum a terminat lista, a suprasolicitat:

— Camarazi din 27. O să vă citesc acum cîteva pasaje din aceste scrisori ca să aflați ce se mai întîmpla prin țară! Iată un mesaj pentru Kurt Hessner...*Dragă Kurt... A avut loc un raid noaptea trecută... O bombă a distrus... Tatăl nostru este... Durere sfîșietoare...* Kurt Hesner, dacă vrei să afli restul scrisorii te așteptăm și te vom primi cu compasiune...

Au continuat să citească fragmente din scrisorile capturate, făcîndu-i pe toți să creadă că cei de acasă erau morți, mutilați, sinistrați, fără adăpost sau morți de foame. Teama, incertitudinea au făcut să se clatine multe suflete și chiar în aceeași noapte cinci oameni au traversat *no man's land* pentru a-și citi poșta la ruși.

La ivirea zorilor am văzut trei infanteriști sovietici zăcînd în zăpadă în apropierea adăpostului meu. Urmele schiurilor treceau la numai doi metri.

Într-o bună zi, Porta a dispărut.

Cincisprezece veterani dintre cei mai hîrșîiți au solicitat, și li s-a aprobat, autorizația de a efectua un raid de recunoaștere pentru a lămuri această stranie dispariție. Locotenentul Holler ne-a însoțit și el, scoțîndu-și gradele și însemnele de armă.

Am început cu depistarea santinelelor ruse, le-am căzut în spate, am aruncat cîteva grenade și am măturat tranșeea cu mitraliera și aruncătorul de flăcări. În cîteva minute soarta lor a fost pecetluită. Ne-am întors apoi cu doi prizonieri, dintre care unul era muzicant, un gornist. Cum i l-am descris pe Porta, a început să rîdă.

— E complet nebun, a explicat gornistul. În clipa asta participă cu comisarul la un concurs „cine cade primul sub masă". Vrea să cumpere o haină din blană de urs și o ladă cu votcă. Are la el cinci mii de țigări să-și plătească cumpărăturile...

La întrebările noastre înspăimîntate, ne-a răspuns că Porta fusese capturat de o patrulă.

Două zile mai tîrziu încă nu-l revăzusem pe Joseph Porta și începusem să deplîngem pierderea sa.

Apoi, la capătul unei săptămîni, a apărut în adăpost purtînd o manta de ofițer sovietic și o servietă de piele bine burdușită.

— Ce timp frumos e azi!

N-a spus mai mult, dar surîse indulgent în timp ce ne uitam la el cu gura căscată.

— Sper că n-am întîrziat la masă. Ar fi păcat pentru că am adus ceva de pileală.

Avea șase sticle de votcă în servietă, ca și cele cinci mii de țigări cu care plecase.

— Comisarii încă n-au învățat să joace cărți ca lumea, declară el atotștiutor.

Și asta a fost tot ceea ce a vrut să ne spună, drept care n-am găsit nici o explicație pentru aventura lui.

Șase sticle de votcă, o manta nouă și o servietă din piele.

Ce lucru ciudat este războiul!

Pagină intenționat goală

Moartea la cosit

Datorită grelelor pierderi suferite de Regimentul 27 pluteau în aer avansări pentru toți veteranii. Comandantul fusese ucis, Oberstleutnant von Lindenau a fost numit Oberst. Maiorul Hinka a devenit Oberstleutnant, cu funcția de comandant de batalion, iar von Barring deveni Hauptmann-ul companiei noastre. Bătrînul a fost avansat Feldwebel și comandant de pluton. Am căpătat un tanc nou, model Panther[1]*, care va fi în fruntea formației plutonului 3.*

Porta a fost propus pentru avansare ca subofițer, dar a refuzat. A fost o întreagă poveste, dar lucrurile s-au aranjat spre satisfacția generală.

— Ei bine, maimuță roșcată! mîrîi Oberstleutnant Hinka. N-o să te avansăm subofițer, ci Stabsgefreiter. Asta te aranjează?

Porta acceptă. Un Stabsgefreiter este un soldat mai răsărit, dar nu un subofițer.

Stalin, cotoiul nostru, care purta un epolet minuscul, a fost numit Obergefreiter și i-am cusut cele două galoane regulamentare. Și el a tras o beție grozavă pentru a-și sărbători avansarea.

— **B**ea asta, Sven, O dușcă bună... Gunoaiele! Hal de nemernici! Așteaptă ziua în care o să punem mîna pe ei.

Porta vru să știe ce s-a întîmplat.

— Să-ți citesc scrisoarea asta, spuse Bătrînul. Scoate ceva de pileală, căci Sven trebuie să-și ude gîtlejul și să uite. Și noi alături de el, bunule Dumnezeu!

A despăturit scrisoarea de la tatăl Ursulei:

[1] PANTHER: Model 1943, 45 de tone, armament: tun de 75 mm. *(n. trad.)*

München, aprilie 1943.

Dragul meu fiu,

Trebuie să-ți dau o veste îngrozitoare. Te rog s-o primești cît mai calm cu putință și să-mi promiți că n-ai să faci nici o prostie după ce o vei afla.

Scumpa noastră Ursula este moartă. Naziștii au asasinat-o. Cînd o să ajungi la München o să-ți dau amănuntele. Pînă atunci nu pot să-ți spun decît esențialul.

Un Gauleiter a vrut să țină un discurs în fața studenților Universității, dar a fost întrerupt de o manifestație ostilă. Un mare număr de studenți au fost arestați și printre ei și scumpa noastră fiică. Cîteva zile mai trîziu au apărut în fata Tribunalului Poporului și au fost condamnați la moarte. Cînd a fost pronunțată sentința, Ursula a ripostat: „Este aproape ziua în care voi, judecătorii și acuzatorii noștri, veți ajunge pe banca acuzaților, în timp ce tovarășii noștri vă vor fi judecători. Fiți siguri că în ziua aceea și capetele voastre vor cădea sub securea călăului."

Asta le-a spus judecătorilor naziști, iar viitorul îi va da dreptate, dacă mai există justiție pe lumea asta.

Am primit aprobarea să o mai văd o dată și m-a rugat să-ți spun că moare cu numele tău pe buze și cu credința că vă veți reîntîlni în cer, rugîndu-vă Domnului pentru mîntuire.

Curajul ei i-a impresionat pînă și pe gardieni, care i-au adus în ultimele zile o serie întreagă de lucruri interzise, deși ea refuza să le primească de la cei ce poartă uniforma blestemată.

Unul dintre prietenii mei a fost martor la execuția acestor tineri și mi-a povestit că au cîntat tot felul de cîntece interzise, pe care și ceilalți deținuți le intonau alături de ei, de la ferestrele celulelor. Nici loviturile, nici amenințările nu i-au oprit, iar cînd și ultimul a fost executat, toată închisoarea vuia: „Răzbunare! Răzbunare!" și cîntau Wedding roșu[2]*.*

Să arzi această scrisoare imediat cum ai citit-o. Ți-o trimit printr-un prieten care sosește pe front în zona regimentului vostru. Vei primi împreună cu ea un medalion cu fotografia Ursulei și o șuviță din părul ei.

[2] WEDDING ROȘU: Cîntec revoluționar; Wedding este un cartier al Berlinului. *(n. a.)*

Dragul meu ginere, mama Ursulei, cu inima frîntă pe veci, ca și eu însumi, te rugăm să ne dai prilejul de a te cunoaște. Te considerăm propriul nostru copil, iar casa noastră îți aparține. Te îmbrățișez cu dragoste și sper să ajungi cu bine la capăt. Să sperăm că ne vom revedea în curînd.

Al tău...

O tăcere apăsătoare se lăsase după lectură, în timp ce întunericul cuprindea sala castelului în ruină. Tremuram fără încetare, căci vedeam capul Ursulei căzînd în coșul de nuiele, sîngele izbucnind din gîtul tăiat, acoperind minunatul ei păr negru, iar ochii ei rămași deschiși, inexpresivi, privind cerul în care căzuse. Și mai vedeam căderea corpului în groapa comună.

Oh! Știam prea bine cum se petrecuse totul, căci asistasem la aceste spectacole de prea multe ori ca să nu știu fiecare amănunt.

Înainte ca ei să mă poată împiedica, am scos revolverul și am pulverizat crucifixul de lemn fixat pe perete. Apoi am dus sticla la gură și am golit-o pe nerăsuflate. Bătrînul încercă să mă oprească, dar eram nebun, nebun furios. A trebuit să-mi dea una după ceafă.

Cînd mi-am revenit, m-am pus din nou pe băut. Am băut atunci cum nu mai băusem niciodată. Timp de zile întregi am fost beat. Cum mă trezeam, luam sticla și beam iar pînă cădeam lat. Într-un tîrziu, Bătrînul a considerat că ajunge. El și Porta m-au tîrît afară și m-au trîntit în adăpătoare pînă cînd mi-am revenit. În zilele care au urmat nu m-au lăsat nici o clipă fără ocupație. Seara, cînd mă culcam, eram frînt de oboseală și plin de vînătăi, dimineața mă aruncau iar și iar cu capul în adăpătoare. Au reușit astfel să-mi adune mințile în cap. Încet, gîndurile mi s-au limpezit. Eram din nou lucid. Rece ca un cadavru. Eram, de fapt, un cadavru.

Și m-am transformat într-un vînător de oameni. Eram nebun, în ciuda lucidității. Petreceam ore în șir în tranșee, cu o armă cu lunetă în mîini, doborîndu-i pe ruși cu cea mai mare plăcere. De cîte ori se prăbușea una dintre victime, simțeam un fel de bucurie. Într-o zi, von Barring m-a surprins. L-am observat pe neașteptate. Nu știam de cînd stă acolo și mă supraveghează. Am izbucnit în rîs și i-am spus că doborîsem șapte într-o jumătate de oră. Mi-a confiscat carabina fără un cuvînt și

a plecat. Am plîns ca un copil căruia i se luase jucăria preferată și am rămas cu ochii în gol. Von Barring avea, bineînțeles, dreptate.

Îmi aduc aminte perfect de ziua următoare. Bucătarul tocmai îmi umplea gamela cu ciorbă—ciorbă de vacă bătrînă—cînd ceva a explodat lîngă noi și am simțit pe picior ceva fierbinte. Ei bine, iată că ai rămas cu un singur picior, mă gîndeam indiferent. Dar nu simțeam nici o durere și rămăsesem în picioare. Explozia aruncase peste piciorul meu o halcă din pulpa de vacă. Bucătăria de campanie era țăndări și șase cadavre înotau în ciorbă. Am luat halca de carne pe umăr și am dus-o prietenilor mei, care au organizat imediat un ospăț.

— Nefericirea unora face fericirea altora, remarcă Porta, filozof.

Toți ar fi făcut la fel în locul meu: ar fi luat sfertul de pulpă și l-ar fi împărțit cu prietenii. Nu cinismul mă împiedicase să-i ajut pe răniți, ci războiul. Războiul era așa. Erau oameni speciali instruiți ca să-i ajute pe răniți. În afara camarazilor apropiați, soldatul nu cunoaște pe nimeni în război.

Primăvara a adus cu ea tărăboiul. Cîmpurile și șoselele erau din nou suficent de uscate pentru luptă.

§

Sticla de votcă trecu din mînă în mînă pentru ultima dată. Bătrînul mi-a pus între buze o țigară aprinsă și am tras din ea cu nesaț stînd cu fruntea lipită de cauciucul periscopului.

— Ordin către toate tancurile, deschideți focul!

Și infernul renăscu din cenușă. Căldura din tanc deveni de nesuportat. Ne revărsăm peste tranșeele rusești ca o avalanșă. Stepa era plină de tancuri incendiate, vulcani în miniatură trimiteau spre cer coloane de fum. Blindatele nu iau prizonieri. Ele zdrobesc și ucid. Nu mai sîntem ființe umane, ci roboți care execută automat gesturile pentru care sînt programați.

Contraofensivă cu T-34[3]. Nu se mai pune problema de a măcelări infanteria în derută, ci de a lupta ca să-ți scapi pielea. Turela se rotește, obuzele curg peste amenințătoarele T-34.

Aproape că mă sufoc. Clești invizibili îmi strîng capul și pieptul.

[3] T-34: Tanc model ’39, 32 de tone, tun de 76 mm. *(n. trad.)*

Încă puțin și n-o să mai rezist. O să deschid capacul turelei și o să sar ca un drac din acel cuptor ambulant. Un bubuit de tunet. Tancul tremură și se opri cu o smucitură. O flacără roșie-albastră apăru din flancul monstrului de oțel. Ca prin vis i-am văzut pe Pluto și pe Porta sărind la pămînt prin față și pe Stege pe laterală. Totul a durat o secundă. Apoi mi-am revenit—eu, robotul perfect—și am părăsit tancul printr-un salt mortal.

Flăcări uriașe l-au înghițit și deodată s-a umflat ca un balon, iar prin aer au zburat fiare înroșite. Ne-am întors la unitate cățărați pe un alt tanc. Stalin era în siguranță pe umărul lui Porta. Blana îi era puțin pîrlită, dar asta nu părea să-l deranjeze. La întoarcere a lins un castronel cu votcă.

Am plecat la Dniepropetrovsk să luăm în primire un tren cu tancuri noi. Două zile mai tîrziu eram iar în miezul luptei ce continua, fără întrerupere, de zece zile. Toate forțele disponibile erau aruncate în luptă și se consumau rapid. Coloane nesfîrșite de rezeviști soseau din urmă și cum atingeau frontul dispăreau, ca lemnul împins în focul cuptorului.

§

Din Snekov, cîndva un sat, acum un rug, a țîșnit cu viteză maximă un T-34. Prompt, robotul care sînt a ochit. Învingător este cel care trage primul. Am ochit rulmentul de la baza turelei. Era punctul slab al blindajului unui T-34. Cifrele periscopului îmi dansau în fața ochilor. Pe urmă cele două săgeți ale sistemului de ochire s-au întîlnit și două obuze au pornit unul după altul. Turela inamicului a zburat. Echipajul n-a mai avut timp să-și părăsească mașinăria, totul a explodat, încă un trofeu în panoplia noastră.

Lupte furioase, îndîrjite, printre casele în flăcări. Adăpostită într-una dintre ele o mitralieră rusească secera infanteria noastră. Porta făcu tancul să se rotească. Un nor cărămiziu și mortar a zburat în toate părțile în timp ce loveam fațada. Rușii se lipeau de peretele opus înnebuniți de spaimă. Mitraliera noastră îi dobora, iar șenilele îi transformau în piureu. Am ieșit de acolo într-un nor de praf. Încă niște cadavre pentru panoplia noastră.

Ceva mai încolo, o duzină de infanteriști încercau să se pună la adăpost. Erau culcați la pămînt cînd ne-au zărit și au fugit către cea mai apropiată casă. Unul dintre ei și-a prins piciorul într-o groapă. Înainte de a se elibera era terci. Un singur om în plus, printre trofeele noastre.

Slabă recoltă pentru roboți.

Răsturnam copacii, doboram zidurile, striveam oamenii în uniformă kaki. Trebuie să fi fost vreodată într-un tanc lovit de un proiectil ca să știi ce-i aia o lovitură. Tunul, prea mic pentru blindajul nostru, dar care încerca să ne facă pagube, era ascuns împreună cu servanții săi în spatele unui zid din pietre de rîu.

— Trageți cu aruncătorul de flăcări și trimiteți-le un obuz ca desert! ordonă Bătrînul.

Am țintit în grabă cu aruncătorul de flăcări și obuzul special de 10,5 a atins tunul în același timp cu limba de foc. Cînd am trecut pe acolo trei minute mai tîrziu, nu mai rămăsese decît o grămadă chinuită, neagră, de nerecunoscut, pe care încă mai dansau flăcările.

Înainte, înainte, înainte! Iarba nu mai crește pe acolo pe unde au trecut tancurile. Cînd ai fost martor la masacrele din primăvara lui 1943, îți dai seama, cît de justificată este emblema noastră cu cap de mort pentru o unitate de blindae. Din loc în loc făceam cîte o pauză să controlăm rezervoarele și lăzile cu muniție. Și pentru a regla, în cea mai mare viteză, motoarele. Orice tanc ce cade în pană în timpul luptei este făcut ciur în mai puțin de trei minute.

Rușii ne întîmpinau cu formațiuni de T-34, puternice, rapide, de o uimitoare manevrabilitate. Doar cu ultimele două modele de tanc, Panther și Tiger[4], puteam să le facem față. Infanteriștii ruși și germani se țineau departe de înfruntarea cuirasatelor terestre, cea mai mare luptă de blindate din acel al doilea conflict mondial. Noaptea cădea, dar, în ciuda unor pierderi uriașe de oameni și material, lupta continua cu încrîncenare în stepă. Cîteva ore de somn în timpul cărora echipele de întreținere umpleau rezervoarele și magaziile de muniție, apoi eram scuturați, împinși încă adormiți spre tancul nostru, ni se punea în cîrcă armamentul și eram ajutați să ne urcăm în mașinărie.

[4] TIGER: PsKw VI—tanc greu, model ’42, 55 de tone, cinci oameni echipaj, armament: un tun 88 mm, două mitraliere calibrul 7,92. *(n. trad.)*

Am văzut ca prin ceață cum un *Feldwebel* i-l dădea pe Stalin lui Porta, apoi motorul a început să mîrîie ca de obicei.

Cînd, după încă patru zile de luptă, s-a pogorît din nou liniștea, 27 Blindate încetase practic să mai existe. Epavele tancurilor împînzeau cîmpia. Mai aveam doar două din patruzeci. Și douăzeci și opt de supraviețuitori. Din patru sute. Cele mai multe dintre echipaje arseseră în tancurile lor. În toate direcțiile, pe patru sau cinci kilometri, ardeau de asemenea și T-34.

Cei care scăpaseră de la moarte, mai mult sau mai puțin arși, mai mult sau mai puțin mutilați, urmau să urle de durere luni, ba poate chiar și ani de zile.

Alte tancuri și alte echipaje soseau în fiecare noapte. Tancurile încă utilizabile trebuiau ținute în stare de luptă alături de cele din celelalte regimente. Din celelalte resturi de regimente. Încercam să adormim ori de cîte ori se putea, cu capul pe chiulasa unui tun sau pe vizorul unui periscop. A doua zi lupta începea iar, și asta zile în șir.

Batalioanele de rezervă din Germania, depozitele din țările ocupate continuau să verse zi după zi un fluviu de carne de tun proaspătă, cei mai mulți puști de șaptesprezece sau optsprezece ani, cu șase săptămîni de instrucție la activ. Știau să facă instrucție și să salute regulamentar, dar cădeau ca muștele și nu era nimic de făcut cu ei. Soseau de asemenea și oameni la cincizeci de ani și mai mult, scoși din lagărele de concentrare. Hitler rîcîia prin toate sectoarele, chiar și spitalele își dăduseră obolul, răniți cu febră, descărnați, anemici, declarați vindecați de pe o zi pe alta. Treceau cu toții prin mașina de tocat. Cu tot cu bandaje.

La Kubiansk, pe Oskol, o luptă strînsă între un T-34 și noi. Două lovituri simultane. Dar tancul rusesc ia foc imediat, cu turela smulsă, în timp ce noi scăpăm cu șenila distrusă. Ceea ce-i cam tot una, căci compania se retrage și sîntem lăsați să ne descurcăm în spatele liniilor inamice.

Ne-am ascuns în tufișuri pînă la căderea nopții, apoi am încercat să înlocuim zalele smulse din șenilă și cele două roți de antrenare defecte. Muncă extraordinară, capabilă să-i înnebunească pe unii mai puțin căliți decît noi, căci în tot acest timp trebuia să supraveghem

nesfîrșita coloană de tancuri rusești care se tîra pe drum la mai puțin de o sută de metri.

La miezul nopții tancul era pregătit pentru drum, și urma să ne încercăm norocul. Porta și cu mine am rămas în turela deschisă, purtînd caschete rusești, gata să răspundem în rusă oricărei întrebări indiscrete. Mînjisem însemnele noastre cu noroi.

La momentul oportun am pornit în urma unor T-34. Kilometru după kilometru, ne apropiam de linia frontului. Acolo, cei trei colegi au cotit spre un sat, iar noi am continuat drept înainte. Un obuz era pregătit pentru a-l opri pe cel care ar fi vrut să ne intercepteze și Stege era gata să tragă altele imediat. Mitralierele și aruncătorul de flăcări erau și ele armate, dar am ajuns la regiment fără probleme.

În zori am fost trimiși pe urmele cîtorva T-34 și KW-2 care rupseseră liniile noastre și semănau panică în adîncime. Treziseră un batalion aflat în refacere la Isium și se purtau ca fiarele scăpate din cușcă.

Am mers ca niște copoi pe urmele caracteristice, mai largi ca ale noastre, lăsate de tancurile rusești. De pe un dîmb le-am descoperit în marginea unui sat care, după hartă, ar fi trebuit să fie Svatov. Trei T-34. KW-2-urile se distrau în altă parte. Cum au dispărut printre case am coborît panta, am ocolit un iaz și ne-am îndreptat spre un pîlc de copaci încercînd să nu ne facem remarcați. Al doilea tanc a luat poziție în spatele unei clădiri lungi, o școală sau cam așa ceva. Atunci am atacat. Aveam două T-34 în fața noastră.

Bătrînul a venit lîngă mine ca să se asigure că am ochit bine, căci o lovitură ratată în condițiile acestea ne-ar fi condamnat la moarte. Turela se roti, aveam al doilea tanc în vizor. Foc! La această distanță obuzul a smuls pur și simplu turela tancului rusesc. Cele două T-34 sînt în flăcări cînd sărim în ajutorul camaradului care, după violența schimbului de focuri, nu este tocmai stăpîn pe situație.

Nu făcusem nici două sute de metri cînd ne-am trezit cu un KW-2 în față, o enormă masă de nouăzeci de tone, înarmat cu cinci mitraliere, un aruncător de flăcări și un tun de cincisprezece centimetri plantat într-o turelă enormă. Se oprise în mijlocul drumului și trăgea în casele din jur serii lungi, distrîndu-se. Din cînd în cînd lansa și un obuz al cărui zgomot ne spărgea timpanele.

Stege încărcă un obuz „S" în chiulasă, singurul capabil să distrugă blindajul unui KW-2. Într-un văl de flăcări, obuzul a fost lansat. Oroare, ochisem prea jos. Obuzul a explodat în șenilele monstrului. Porta și Bătrînul mi-au aruncat cele mai îngrozitoare înjurături, iar turela mastodontului a început să se rotească spre noi. Mulțumită Domnului, turela unui KW-2 nu se manevrează ca un titirez.

— Trage, pentru Dumnezeu! urlă Bîtrînul. Ce mai aștepți?

Al doilea obuz explodă ceva mai sus, la jumătatea flancului. Turela se opri o clipă, apoi porni din nou.

— Porta, atenție!

Bătrînul m-a smuls de la locul meu și s-a instalat în fața aparatului de ochire. Într-o clipă a manevrat turela și a ochit. Cinci obuze au plecat unul după altul. O explozie îngrozitoare a scuturat monstrul care, lucru ciudat, nu a luat foc. Trei oameni au țîșnit din măruntaiele monstrului distrus, dar au fost secerați cu mitraliera. Bătrînul trase încă două „S"-uri suplimentare și au izbucnit în sfîrșit flăcările...

Ziua a trecut. La sosirea întunericului nu mai aveam nici un tanc și ne-am întors în liniile noastre în mașina lui von Barring. Șaptezeci și două de ore mai tîrziu, după opt zile de luptă neîntreruptă, resturile regimentului au fost trimise cu generozitate la refacere, în micul orășel Așturca...

Mulți consideră relatarea unei lupte excitantă și romantică. Orice duel cu moartea este dramatic, acesta este un adevăr al vieții însăși, dar te poți măsura cu moartea și altfel decît purtînd războaie. Încercînd să salvezi viețile altora, de exemplu. Sentimentul de eliberare va fi indiscutabil, iar scopul rațional.

Doar cîțiva vicioși consideră războiul excitant și romantic. În ochii celor mai mulți el este doar ceea ce este: murdărie, noroi, suferință, teamă, monotonie. Războiul este o cale greșită de a atinge culmile existenței omenești. Ei vă lasă decepționați, goliți, iar la întoarcere veți descoperi că nu aveați nici un scop, că totul a fost făcut degeaba și că ați pierdut contactul cu viața. Ați devenit un dezechilibrat, cum se spune. Nu mai aveți nici un fel de siguranță. Și asta indiferent dacă sînteți învingător sau învins. Poate că tragedia este și mai mare pentru învingător? A cîștigat, dar pentru cine și de ce? Ce are în față este fără

cap și fără coadă. Inițial crezuse cel puțin într-un adevăr elementar, dar acesta, scos din ambalajul în care fusese prezentat la plecare, devenise atît de complex și de bogat ramificat încît nu-l mai putea recunoaște.

După ce rușii au fost respinși pînă la Bielgorod, pe Doneț, ofensiva germană de primăvară s-a oprit, înecată în sînge și de la Oceanul Arctic la Marea Neagră frontul s-a stabilizat. Chiar și aviația a devenit inactivă.

A fost o vară minunată.

Pace separată

— Pentru început, spuse Porta, o să-mi instalez o baie cu dușul astfel conceput încît apa să cadă ca o ploaie de vară pe trupul meu de ascet, iar cînd voi fi sătul de ploaie, o ceată de fete sănătoase se va repezi să mă adune și să mă ducă într-unul din cele treizeci și șapte de dormitoare. Toate vor fi nebune după mine și-mi vor ține pe rînd de urît. Pe urmă vor sosi alte fete aducîndu-mi pipe pline cu tutun aromat. Fecioarele—dacă va mai fi vreuna—îmi vor aprinde pipele și mi le vor duce la gură, să pot fuma întins, fără să mișc un deget. Și toate vor mirosi a violete. Cînd o să mi se facă foame îmi vor tăia mîncarea în bucățele mici, de-o îmbucătură, și vor sufla în felurile mai fierbinți. Ba chiar vor și mesteca pentru mine ca să nu-mi risipesc energia în van...

— Și bănuiesc că altă ceată te va masa în timp ce-ți faci nevoile? se interesă Bătrînul pe același ton snob.

— Ați citit ultima scrisoare de la Asmus? interveni Pluto. Dacă jumătate din ceea ce spune este adevărat, mi-aș tăia imediat o mînă și amîndouă picioarele. De altfel scrie că nu mai suferă de mult. Vă dați seama? Piureu, jambon și două ouă duminica! Fără nici o îndoială, ei, răniții, l-au prins pe Dumnezeu de picior.

— Mda, a avut un noroc chior Asmus!

Rușii ne îngropau în manifeste și pamflete de propagandă. Unul dintre ele afirma că *Führerul* era mort, iar Stalin grav bolnav. Hitler fusese ucis de un general anti-nazist, dar acoliții lui păstrau secretul morții sale în timp ce Biroul Politic ascundea la fel de conștiincios boala lui Stalin. Pamfletul se încheia cu următorul apel:

Bărbați din armatele și flotele ruse și germane, uniți-vă pentru a clădi, oricît ar costa, o Rusie și o Germanie liberă! Întoarceți armele împotriva adevăraților voștri dușmani, SS-iști și șobolanii Gestapo-ului, asasinii care păzesc închisorile din Germania și care nu caută decît să prelungească războiul, monștrii care iubesc războiul! Soldați germani, rupeți jugul sclaviei! Nu așteptați pînă cînd va fi prea tîrziu. Iar voi, soldați ai sfintei Rusii strămoșești, doborîți-i fără milă pe comisari și pe cei din GPU! Cît timp vă veți mai lăsa conduși de aceste brute? Soldați ai armatelor ruse și germane, opriți aceste lupte fratricide și întoarceți armele împotriva ucigașilor din SS și GPU!

Armata libertății

Acest manifest a fost obiectul unor discuții pasionate. Eram gata să înghițim orice declarație, oricît de dubioasă ar fi fost sursa dacă ea anunța moartea lui Adolf și clipa încheierii socotelilor. Revoluția era, după noi, iminentă, iar ideea unui eșec nici nu ne trecea prin cap.

— Mai întîi, visa Porta, trebuie să-i oferim ceva lui Ivan ca să capete încredere. Să curățăm străzile de ruine, să refacem cîteva poduri ca lucrurile să nu arate prea rău cînd ne vom retrage...

— Și la noi? se interesă Bătrinul sarcastic. Crezi că englezii și americanii or să ne repare ruinele?

— N-ai de unde să știi! îi replică Porta, pătruns. Cum ne punem de acord cu Ivan, se va rezolva totul. Dar și aviatorii noștri vor trebui să reconstruiască ce-au stricat. Așa ar fi drept...

Pluto își aminti de Franța și de toate celelalte țări în care avioanele noastre făcuseră pagube uriașe ce-ar fi trebuit reparate. Porta căzu pe gînduri.

— O să avem de lucru în vremurile care vin, dar sînt sigur de ceva: ofițerii, generalii, toată șleahta or să ajungă la coada lopeții! Goebbels, Goering, Adolf, Himmler, Rosenberg și restul clicii or să lucreze la ghetoul din Varșovia! Să plîngă cu lacrimi de sînge...

Aceste frumoase iluzii au durat doar cîteva zile. Războiul continua, iar sfîrșitul lui era departe. Transformată în batalion de infanterie, unitatea noastră trebuia să înlocuiască Regimentul 14 vînători pe malul Donețului... Schimbarea a avut loc fără nici un incident. Nici măcar un singur foc de armă n-a tulburat noaptea caldă.

Agățat de ranița lui Porta, în noua sa ținută din pînză albă, Stalin arbora expresia satisfăcută a călătorului care gustă cu intensitate descoperirea vieții de zi cu zi. Stalin era singurul *Obergefreiter* din toată armata germană care purta în Rusia ținuta tropicală, dar plutonierul de companie îi dăduse autorizația pe un formular model redus, pe care îl purta după regulament în buzunarul de la piept. Sticleții n-aveau decît să vină, totul era în regulă cu *Obergefreiter*-ul Stalin din 27 Blindate, compania 51.

La sosirea noastră, cei din 14 vînători ne-au dat următorul sfat:

— Să nu trageți în Ivan! Sînt băieți clasa întîi acolo în față. Ne înțelegem de minune...

Îi bătuse oare soarele în cap?

Nici nu se ridicase bine acest soare frumos cînd dincolo a început petrecerea. Țipete și rîsete și cîntece vesele. Doar ascultîndu-le și îți dădeai seama că melancolia le este străină.

Apoi unii dintre ei se iviră pe parapetul tranșeei lor și ne aruncară un „Salut băieți!", întrebîndu-ne politicoși dacă eram cei nou veniți, dacă dormisem bine și dacă potaia lor nu ne deranjase lătrînd la lună. Peste o clipă erau toți afară din tranșee, goi pușcă și alergau spre malul Donețului, sărind în apa strălucitoare în timp ce noi îi priveam cu ochii bulbucați.

Ne chemau din mijlocul fluviului, urlînd și stropindu-se unul pe altul.

Într-o clipă ne-am scos izmenele și toată lumea, cu Porta în frunte, a pornit spre apa tentantă. Stalin a rămas de planton, iar rușii erau să se înece de rîs cînd au aflat că pe cotoiul nostru îl chema Iosif Vissarionovici Stalin.

— Uite, așa înțeleg eu războiul! mugi un subofițer rus.

Eram cu toții de acerd cu asta și am strigat de trei ori „Ura" pentru Rusia. Rușii, bineînțeles, au strigat și ei de trei ori „Ura" pentru Germania.

Bătrînul nu-și mai încăpea în piele cu ochii strălucind de fericire:

— Dacă o să povestim asta, o să fim considerați cei mai mari mincinoși!

Ziua ne rezerva și alte surprize. Exista, de exemplu, o înțelegere cu rușii: ei trăgeau cîteva obuze în fiecare după-amiază între 4 și 5, în

timp ce noi trebuia să tragem între 3 și 4, toate urmînd să cadă cuminți în *no man's land*. Nimeni nu pățea nimic, iar generalii erau mulțumiți. Cînd trăgeam cu mitraliera sau cu alte arme ușoare, o făceam, bineînțeles, în aer. O rachetă roșie cu patru stele însemna că au o inspecție. O rachetă verde însemna terminarea ei. Aveam, de asemenea, tot felul de alte semnale care ne făceau mai plăcută existența și bineînțeles ne făceam vizite, ne invitam la cină și la un pahar de votcă. Trocul și negustoria mergea din plin: băutură, tutun, conserve, arme, pături, ceasuri, ziare și reviste. Ilustratele erau foarte căutate și cînd găseam cîte o fotografie mai interesantă, mergeam să ne traducă textele însoțitoare. La fel făceau și ei.

Cînd ne întorceam în cazarma din Așturca trebuia, din păcate, să instruim recruții care soseau necontenit din Germania. Să instruiești recruți este de-a dreptul plictisitor, mai ales cînd nu înțelegi la ce servește lucrul ăsta.

Cea mai reușită lovitură a fost aceea cu camionul din care am șterpelit optsprezece sticle și o damigeană de coniac franțuzesc. Puteam să organizăm o adevărată petrecere. Treizeci de ouă, trei pui, cinci kile de cartofi, prune și roșii conservate nu ne-au costat decît 5 sticle de coniac. Am pregătit pui cu prune, roșii și o grămadă de alte lucruri, am turnat o sticlă de coniac peste toate astea, le-am fiert și le-am degustat.

Miau, *miau*. (Comentariul personal al lui Stalin.)

Într-o altă zi, Porta a împrumutat calul unui cazac. Cum el nu mai călărise niciodată, totul s-a terminat cu oase rupte. Cazacul a început să ne poarte sîmbetele, dar l-am legat împreună cu calul său mort pe o plută și l-am lăsat în voia curentului.

A urmat vînătoarea de pisici. O mîță scîrboasă care scotocea prin cotețul de găini al unui prieten rus. Porta a organizat urmărirea ca un adevărat maestru de vînătoare. Mîța a scăpat cam hărtănită, dar cînd vînătoarea s-a terminat am descoperit că Porta doborîse un cîine și trei pui, rănise o vacă și o capră și găurise boneta crescătorului de găini. Prietenul nostru rus l-a consolat spunîndu-i că inamicul era o pisică foarte, foarte greu de doborît.

Într-o noapte am luat pe sus o scroafă de două sute de kilograme de la 89 artilerie, cantonat în satul vecin. După asta am băgat în noi șuncă zile întregi, așezați pe latrine, jucînd cărți și bînd votcă.

Și povestea cu dinții lui Porta... Una dintre măsele îl chinuia de mult timp, dar nu avea curaj să meargă la dentist. Încercasem vechiul truc cu legatul dintelui de ușă, dar cînd am trîntit ușa s-a rupt sfoara. Într-o zi Bătrînul a pus mîna pe un clește de dentist uzat. L-am legat pe Porta și Bătrînul i-a scos dintele dureros. Din păcate l-a scos pe cel de alături. L-a smuls atunci și pe celălat, lăsîndu-l pe Porta cu un singur incisiv înnegrit de tutun. Bătrînul a declarat că ar fi absurd să se oprească la jumătatea drumului și l-a scos și pe ultimul înainte de a-l dezlega pe „pacientul" care ne înjura cît îl țineau puterile.

A trebuit să-i ținem cîteva zile la distanță unul de celălalt, dar într-un tîrziu Porta s-a răzbunat. L-a legat pe Bătrînul, prin surprindere, l-a descălțat, i-a prins picioarele de doi țăruși și le-a frecat cu sare, apoi a invitat două capre la acest ospăț ciudat. În timp ce Bătrînul se gîdila și murea de rîs, Porta își sugea berea, ținîndu-ne departe cu ajutorul unei cravașe căzăcești.

Da, a fost o vară minunată!

Pagină intenționat goală

O soartă glorioasă

Foarte departe, în Prusia Orientală, avea loc o întîlnire între toți comandanții corpurilor de armată germane. Erau acolo numai generali cu vipușcă roșie la pantalonii impecabil călcați. Tresele aurite de pe petlițe rivalizau în strălucire cu Crucile de Cavaler care atîrnau la pieptul lor... Cu monoclul la ochi, studiau uriașele hărți ale uriașului front și petreceau ore întregi mutînd de colo-colo stegulețe cu ac. Fiecare steguleț însemna o divizie de optsprezece sau douăzeci de mii de oameni pe care o mutau cu vîrfurile degetelor. Să te faci remarcat de micul Führer isteric, să-l mulțumești, însemna mai multă putere, mai multe onoruri, mai multă glorie.

„...și vă ordon să transmiteți salutul meu miilor de oameni care au șansa unei morți glorioase luptînd pentru Patrie și pentru onoarea armatei noastre."

Așa vorbea comandantul corpului nostru de armată comandanților diviziilor ce ascultau ordinele sale, printre care se afla și cel al diviziei din care făcea parte și 27 Blindate. Pe urmă autorul asasinatelor în masă, gras, medaliat, cu monoclu, cu umerii auriți, salută cu un aer marțial și se întoarse la cartierul său general aflat departe, foarte departe de linia întîi, în timp ce comandanții de divizie se îndreptau spre propriile lor cartiere generale ca să pregătească ofensiva, în vreme ce porcii cu monoclu puteau să-și vadă mai departe de frumoasele lor hărți cu stegulețe.

— **A**fară, afară! urla Bătrînul. Săriți, pentru Dumnezeu! S-a terminat cu 27 Blindate.

Douăzeci de minute mai tîrziu cele șase sute de tancuri ale noastre nu mai erau decît șase sute de grămezi de fiare răsucite și arse. Apoi a sosit colonelul von Lindenau, a aruncat o privire asupra tancurilor distruse și ne-a spus plictisit:

— Toți cei rămași întregi se vor regrupa pe vechile poziții. Regimentul 27 nu mai contează acum, cînd cei din *Luftwaffe* l-au făcut terci.

Căci avioanele fuseseră ale noastre. Nu înțelegeam cum de putusem fi bombardați chiar de Stukas-urile noastre.

Cîteva zile mai tîrziu eram iar băgați pînă la gît, cu tancuri noi și cu echipaje aduse în cea mai mare viteză de la Harkov.

Atunci am descoperit, spre groaza mea, cît de mult îți poate otrăvi războiul mințile.

Am urît întotdeauna războiul și îl urăsc și azi, am făcut totuși ceea ce n-ar fi trebuit să fac, ceea ce uram și condamnam și am regretat mereu că am făcut-o, neînțelegînd niciodată cum de am putut să o fac...

Am văzut prin periscop un infanterist rus sărind dintr-o groapă și fugind disperat către următoarea. Automat, l-am ochit și am tras o rafală scurtă. Gloanțele au scurmat pămîntul din jurul lui, dar nu l-au atins. Cînd ne-am apropiat, a sărit spre următoarea gaură, țopăind ca un iepure. Din nou gloanțele au scurmat pămîntul în jurul lui. Pluto s-a pus și el pe tras, dar n-a reușit mai mult. Rîzînd cu lacrimi, Porta l-a ridicat pe Stalin pînă la fanta de observație ca să se poată bucura și ei de spectacol.

— Ia uite ce fac trăgătorii noștri de elită.

Rusul era, probabil, înnebunit de frică și alerga acum în cerc. Mitralierele au lătrat. Alerga în continuare!

Imposibil. Și totuși, adevărat. Bătrînul și Stege hohoteau alături de Porta, iar Stege exclamă:

— V-ați hotărît să-l faceți scăpat pe zărghitul asta?

Omul sărise într-o pîlnie de obuz. Am ochit cu aruncătorul de flăcări și am trimis un jet la rasul ierbii. M-am întors spre Bătrînul și am rînjit:

— Dacă se mai scoală și acum...

— Ia uită-te puțin prin periscop!

Nu mai văzusem așa ceva. Negru de funingine, dar neatins, alerga de nebun și a dispărut într-o casă. Porta, Stege, Pluto, Bătrînul se distrau grozav. Era acum o problemă de onoare să-l dobor pe amărît. Am tras în casă pînă cînd a luat foc...

Mi-am salvat onoarea. Cum de am putut să fac așa ceva? Cum

de am putut să mă năpustesc asupra unui om doar ca să-mi satisfac amorul propriu și vanitatea?

Dar am făcut-o și voi avea mereu remușcări. Războiul cu zgomotul lui, cu flăcările și asasinatele intrate în rutină, mă otrăvise ca pe toți ceilalți.

Chiar și nazistul cel mai fanatic trebuia să admită că marea ofensivă germană era un eșec, iar noi nu făceam decît să ne retragem. Un ultim efort, pe toată lungimea frontului, pentru a încerca să răsturnăm, *in extremis*, norocul armelor. Compania noastră, ajunsă pînă la Biriuțk, a surprins o unitate de cavalerie aflată în refacere și a distrus-o. În cîteva minute am transformat oameni și cai într-o masă hăcuită. Oamenii epuizați urlau, sîngerau, iar caii alergau speriați. Pe urmă ne-am retras, căci porniseră spre noi un mare număr de T-34.

Peste tot același lucru. Lupte dure. Pierderi inimaginabile.

Am masacrat un regiment aflat în încercuire și care, la fel ca 104 grenadieri, nu putuse sau nu voise să se predea. Trei ore de căsăpire metodică. Strigătele lor erau îngrozitoare. Cînd a venit ordinul de încetare a focului, spectacolul era apocaliptic: arme și camioane făcute țăndări, soldați mutilați îngrozitor și nici un bărbat printre toți acești soldați, doar femei, dintre care multe erau tinere și frumoase, cu superbi dinți albi și mîini micuțe și îngrijite.

Aceste extraordinare fapte de arme au avut loc la mai puțin de doi kilometri de Lioni.

Bătrînul era vînăt.

— Trebuie să jurăm că acela dintre noi, sau aceia dintre noi care vor supraviețui acestui măcel va scrie o carte despre mizeriile pe care le trăim. O carte care să facă înțeles poporului german, rus, american, tuturor popoarelor, ce porcărie uriașă este războiul! O carte care să le facă viața imposibilă tuturor acelor gunoaie cu pieptul plin de medalii și care zdrăngăne din săbii...

Primisem ordinul să distrugem totul pe măsură ce ne retrăgeam. Rezultatul—faimoasa tactică a „pămîntului pîrjolit”—era de nedescris. Poduri, orașe, drumuri și căi ferate erau dinamitate. Depozitele de alimente ce rămîneau în urmă erau stropite cu benzină, gudron sau cu conținutul latrinelor. Nesfîrșitele cîmpuri, superbele lanuri

de floarea-soarelui, ardeau sau erau tăvălite, sub tancuri și tractoare. Porcii și celelalte animale domestice erau tăiați și duși la soare ca să se împută în cîteva ore. Peste tot capcane. O casă rămasă în picioare sărea în aer, de exemplu, cînd deschideai ușa. Oriunde ți-ai fi aruncat privirea nu vedeai decît distrugeri, dezolare și moarte.

Conform tradiției, 27 Blindate s-a apropiat în cîteva săptămîni de pierderea în întregime a efectivelor sale, căci, evident, noi formam ariergarda și luptam în permanență împotriva forțelor rusești superioare în număr și tehnică de luptă. O singură diferență față de retragerile anterioare: nu mai primeam efective de completare. Sursa se epuizase în sfîrșit? În cîteva săptămîni, poate în cîteva zile unitatea urma să se destrame.

Deplasarea pe drumuri devenise imposibilă, atît erau de dense coloanele de cavalerie, de infanterie, de artilierie și de blindate aflate în debandadă. Șiruri interminabile de camioane, de tancuri, de tunuri, de cai și de oameni trudeau disperate pe drumurile nisipoase, acolo unde praful și căldura făcea viața, sau ce mai rămăsese din ea, un coșmar înfiorător. Pe cîmpuri, de o parte și de alta a drumului, șerpuiau coloane nu mai puțin nesfîrșite, nu mai puțin amestecate, de oameni și de animale, dar aceștia erau civili. Se tîrau vehicule dintre cele mai ciudate, trase de o mîrțoagă bătrînă, de o vită sau de un măgar, un cîine, un om. Asta în cazul în care refugiații nu-și duceau totul în cîrcă.

Lucru ciudat, aviația rusă era inactivă. Dacă n-ar fi fost așa, războiul s-ar fi terminat cu un an mai devreme. Cînd un vehicul cădea în pană, fie că era vorba de un tanc, de un camion, sau de o mașină, nici nu se punea problema să-l repari. Un car de asalt îl împingea într-un șanț ca să nu-i stînjenească pe ceilalți. Nenumărați soldați ajunși la capătul puterilor cădeau și ei în șanțuri, rugîndu-ne să-i luăm la bord. Dar nu aveam dreptul să o facem și ți se sfîșia inima să-i asculți fără să-ți poți înăbuși conștiința fără să iei sus măcar pe unul. Nimeni nu se oprea, nimeni nu-i aduna. Tanc după tanc treceau cu zgomot asurzitor, înecîndu-i într-un nor de praf cald și desperare. Refugiații cădeau și ei cu sutele și rămîneau acolo epuizați, muribunzi sau morți, în orice caz incapabili să meargă mai departe prin căldura stepei. Și nimeni nu avea grijă de ei.

Din locul șoferului, aflat în partea din fața a tancului, Portă urla:

— Asta da retragere, băieți! Îmi amintește de campania din Franța, cînd toată lumea își croia drum înaintea noastră, dar pe vremea aceea pîrțîitoarele noastre erau mai leneșe! Acum putem să batem orice record și-mi tai o mînă dacă Goebbels nu se laudă acum cu performanțele noastre extraordinare. Dacă o ținem tot așa, sîntem la Berlin de ziua mea. Iar tu, Stalin, fîrtate, o să ai un costum civil în locul nenorocitei ăsteia de uniforme pe care e porți și-o să te las să-l zgîrii la fund pe Adolf! Sînteți cu toții invitați, băieți. O să facem piure din cartofi adevărați și ciorbă de porc și găluște cu prune și tot ceea ce vă mai doriți. Și-o să-l căutăm pe Asmus cu picioarele lui de lemn!

Pe urmă ne-a întins o sticlă și am băut cu toții pentru apropiata înfrîngere a trupelor prusaco-naziste.

Înainte de a părăsi definitiv Harkovul, băieții au distrus totul. Harkovul era un oraș mare, cam cît Copenhaga și locuit, la începutul conflictului, de aproape nouă sute de mii de oameni. Harkov era unul dintre cele mai frumoase orașe ale Uniunii Sovietice și era la fel de renumit ca Moscova și Odesa. Trei sute de mii de locuitori au fost uciși. Așa anunța plin de mîndrie generalul Zeitzler într-un ordin de zi. Harkov a fost *restlos vernichtet*.

Nimicit cu desăvîrșire.

Pagină intenționat goală

Trenul blindat

— O știu, dragul meu, Beier, o știu foarte bine...

Von Barring dădea din cap disperat și își pusese mîna pe umărul Bătrinului.

— Este imposibil și o știm cu toții. Ăsta nu mai este război, ci sinucidere colectivă. Trebuie să luptăm cu moșnegi și copilandri. Vă dați seama că nu-i nici o fericire pentru ei să fie aruncați în luptă fără pic de instrucție, Dar de asta vă și rog să fiți blînzi cu ei. Dacă ar fi vorba de tatăl sau de fratele mai tînăr, ai fi mai înțelegător. Ai fost neîndemînatic și tu la șaisprezece ani! Deci, dacă vreți să faceți ceva pentru mine, vă repet, menajați-i. Ajutați-i să-și regăsească entuziasmul, pe cît posibil. Lucrurile sînt oricum îngrozitoare pentru ei, să nu le facem și mai rele. Sîntem sătui și noi, este adevărat, dar nici ei n-ar fi meritat soarta asta... Singurul lucru care mă consolează este că sînt scotocite acum și ultimele unghere și că războiul nu va mai dura mult, căci nu vom mai avea oameni cu care să-l facem...

Porta începu să rîdă.

— Nu fiți atît de sigur, domnule căpitan, în curînd ne vor trimite fetele. Eu mă ofer volutar pentru instruirea lor. Știu cîteva exerciții foarte educative în poziția culcat.

— Porta, o să te numesc instructor la secția de femei, dacă lucrurile vor ajunge pînă acolo, i-o tăie von Barring, surîzător. Pînă atunci gîndiți-vă la ceea ce v-am spus. Este o simplă sugestie din partea mea și știu că nu sînteți atît de abrutizați ca să nu o înțelegeți.

După evacuarea Harkovului, rămășițele Regimentului 27 Blindate au fost expediate la Dniepropetrovsk pentru a fi alipite trenului blindat *Leipzig*. Cum ne-am instalat, am pornit împreună cu un alt tren pînă la Kharol, la o sută de kilometri est de Poltava, unde am făcut exerciții de tragere pentru a ne obișnui cu noile tunuri. Bineînțeles că

eram toți cinci în vagonul comandat de Bătrînul. Porta avea sarcina să se ocupe de opt mitraliere și de trei tunuri automate. Stege ocupa turela numărul 1, iar eu turela numărul 2, echipate fiecare cu un tun de 120 mm. Pluto se ocupa de transmisiuni. Aveam la dispoziție un echipaj de douăzeci și cinci de recruți, absolvenți ai unor stagii intensive de patru săptămîni. Cel mai tînăr avea șaisprezece ani, cel mai bătrîn șaizeci și doi. Îți provocau mila.

Am pornit spre front fără să cunoaștem destinația. Aproape de Lvow, tunurile noastre au măturat un sat și s-au angajat într-un duel cu artileria rusă. Apoi am plecat spre sud-vest acoperind zi și noapte sute de kilometri de cale ferată, oprindu-ne doar pentru aprovizionarea cu apă și păcură, sau pentru a lăsa să treacă un tren din sens opus. Puteam să ne întindem și să dormim în voie și ne simțeam, ca-n sînul lui Avraam. Cu condiția să mai soilești din cînd în cînd, războiul nu este chiar atît de rău. Lipsa constantă de somn este cea care-l face de nesuportat și te dărîmă.

La Gremenciug ne plimbam prin triaj cînd o voce de femeie a început să țipe:

— Sven, Sven!

Stupefacție generală. Dintr-un tren-spital aflat și el în așteptare, aplecată peste ușă, o infirmieră făcea semne disperate:

— Sven, vino să-mi spui ce mai faci!

Era Asta. M-a îmbrățișat. O recunoscusem cu greu, nu doar din cauza uniformei ci și pentru că atunci cînd o cunoscusem la Gothenburg era retrasă și plictisitoare, deși foarte frumoasă. Războiul o transformase vizibil. Nu mai era nici o ezitare în gesturile și în privirile ei. M-a tîrît în trenul ei în timp ce tovarășele ei se ocupau de Porta și de Bătrînul.

Asta se măritase cu un bărbat de douăzeci și doi de ani. Pe urmă divorțase. Apoi se înrolase în Crucea Roșie cu una dintre prietenele sale. Și apoi, și apoi... Doamne, cît putusem să slăbesc. Doamne, cît putuse să slăbească. Ne priveam fără să îndrăznim să spunem ce dorim. O infirmieră îi șopti ceva la ureche.

— Vino, mi-a spus.

Am trecut în alt vagon. A încuiat, a tras perdeaua și s-a dezbrăcat într-o clipă. Înainte să pot spune ceva, stătea goală în fața mea și-mi

făcea semn să ne așezăm pe cușeta de jos. Inutil să mai scoți un sunet. Doream același lucru și-l doream cu aceeași intensitate. Ce cadou al providenței, ce minune sosită din cer… O femeie sănătoasă, cu forme încă pline în ciuda faptului că slăbise, curată, bine spălată, mirosind a femeie și a săpun. O femeie care știa că un sfert de oră poate fi ultima fericire dacă întîrzii cu politețuri și dulcegării. Eram atît de avizi și plini de armonie că am avut-o de două ori, una după alta, doar pentru că o făceam simplu, fără ezitări, ascultînd de dorința acumulată în atîtea luni…

Curios este că viața, simplă și fără rușine imbecilă, își dăduse osteneala să ne amintească de existența ei nouă, celor trei soldați jegoși, într-o gară oarecare. Pentru a ne dovedi că putem întîlni, atunci cînd ne așteptăm mai puțin, lucruri nobile și bune.

Mai văd încă, surîzînd, tabloul celor trei golani țanțoși ca niște păuni care se întorceau în trenul lor blindat, întorcînd spatele, ostentativ, trenului sanitar ce se pusese în mișcare. N-am încercat nici eu să mă uit în urmă, dar îmi imaginez cele trei fete pline de tandrețe, privindu-ne din spatele unui geam. Nu trei infirmiere, ci trei femei care copleșiseră trei bărbați cu darurile lor și primiseră în aceeași măsură ceea ce dăruiseră. Atît de repede și atît de deplin…

Cu ochii zîmbăreți, am urcat în vagon.

Chiar și Porta tăcea, ceea ce demonstrează că și cel mai cinic poate să cedeze în fața altor valori.

Bătrînul fredona un cîntecel, iar Porta și-a scos fluierul. Apoi am izbucnit în rîs în timp ce ceilalți ne priveau cu ochii cît cepele.

— Săracele fete, spuse Bătrînul. Cînd mă gîndesc la toți puricii cu care s-au ales…

Și Porta începu să cînte despre prințul care avea un purice…

Totul fusese un miracol.

Trenul blindat pătrunse a doua zi în zona luptelor. La Bahvorat, aproape de un afluent al Donețului, am primit noi ordine. Trebuia să susținem o ofensivă, apoi să înaintăm cît era posibil pe linia Tugansk-Harkov și să semănăm panica în spatele liniilor inamice. Trebuia apoi să ne retragem, distrugînd în spatele nostru toate puțurile. Dacă trenul nu se mai putea întoarce la bază, trebuia să-l aruncăm în aer, iar supraviețuitorii să se descurce.

Vocea *Oberstleutnant*-ului Hinka răsună în toate vagoanele, de la un capăt la altul al convoiului:

— Fiți gata de luptă!

Am tras husele de pe tunuri, am pregătit obuzele și fiecare om a trecut la postul său. Treptat, trenul a luat viteză, zbîrnîind și mugind în curbe. Difuzoarele s-au auzit din nou:

— Fiți gata! Pregătiți-vă să deschideți focul!

Culasele s-au deschis primind obuzele. Oțel pe oțel. Tunurile se roteau tăcute. Armele automate erau încărcate. Ne-am pus căștile căptușite cu azbest. Periscopul meu explora lumea de afară. În fața noastră se întindea fluviul, galben, lat și sinuos ca un șarpe, cu malurile săpate adînc în pămîntul cenușiu. Am străbătut cu toată viteza un sat abandonat și am trecut ca un uragan peste un pod metalic. Departe, sub noi, fluviul părea un acoperiș mișcător de țiglă galbenă.

Parcursesem cinci sau șase kilometri dincolo de fluviu cînd am intrat în contact cu inamicul. Rușii au tras primii, dar au ratat trenul aflat în plină viteză. Apoi soneriile de alarmă au răsunat în vagoane și a venit ordinul să deschidem focul.

Fiecărui comandant de vagoane i s-a indicat o țintă, și ne-au dat fiecăruia instrucțiunile necesare. Gurile negre ale tunurilor s-au îndreptat spre pădurile și cîmpurile scăldate în lumina soarelui.

— Foc!

Treizeci de tunuri grele au trimis moartea spre peisajul vesel, văratec, într-un zgomot asurzitor. Am fost imediat învăluiți de praf și fum. De cîte ori trăgeau tunurile orientate perpendicular, tot trenul se balansa atît de violent că aveam senzația că ne răsturnăm. Rușii au ripostat și ei, dar obuzele de calibru mic au fost inofensive pentru blindajele noastre. Au început însă să tragă și tunuri de 28 ale căror proiectile ne loveau ca uraganele. Am schimbat ținta și am tras asupra artileriei ruse. Trenul s-a oprit brusc și s-a răspîndit zvonul că unul dintre vagoanele din față fusese lovit în plin și devenise inutilizabil. Mecanicii trebuiau să iasă afară și, acoperiți de focul nostru, să detașeze vagonul și să-l răstoarne. Sarcină de maximă urgență, căci un tren blindat imobilizat este o pradă ușoară pentru artileria inamică. Înainte ca ordinul să fie îndeplinit, un alt vagon a sărit în aer cu echipaj cu tot...

Violența barajului de artilerie ne-a făcut să ne întoarcem spre pod. Am distrus calea ferată în spatele nostru. Pe urmă cartierul general ne-a trimis ordinul să ne oprim la un kilometru de pod pentru a acoperi infanteria care urma să-l traverseze. Pe urmă trebuia să trecem și noi și să-l distrugem. Un alt tren blindat, *Breslau* sosise cu întîrziere și de cum a luat poziția lîngă fluviu am primit ordin să facem o incursiune de hărțuire pe linia Rostov-Voronej. Hinka spera să atingem o mică localitate, la douăzeci de kilometri de acolo, în care se afla un cartier general sovietic. Acoperind retragerea infanteriei, *Breslau* împroșca inamicul cu toate gurile de foc încereînd să-i împiedice să descopere că *Leipzig* le cădea în spate...

Cîțiva kilometri am mers în plin, fără să primim vreun obuz, dar pe urmă ne-am pus în cîrcă toată artileria grea și, în mai puțin de un sfert de oră, mai multe vagoane au fost avariate, chiar dacă mai puteau să lupte. Pe urmă chiar locomotiva a primit cîteva lovituri în plin și a trebuit să ne retragem cu o încetineală demoralizantă.

Tancuri grele au fost aruncate în urmărirea noastră și am reglat tirul ca să le întîmpinăm. Era un spectacol fantastic să vezi cum le făceau fărîme obuzele de 12, aruncînd în aer plăcile blindate ca penele unei găini jumulite.

Ploua cu obuze în jurul locomotivei. Începuse să piardă presiunea prin numeroase găuri și dacă mai înaintam, o făceam în salturi convulsive, neregulate. Ne îndoiam că trenul blindat *Leipzig* se mai putea întoarce la bază.

Cînd mă gîndeam la bunurile rusești și germane la a căror distrugere participasem, doar simpla evocare a valorii lor mă cutremura. Cred, de altfel, că nu poți să te gîndești prea mult la așa ceva fără să izbucnești în rîs—un rîs fără urmă de veselie—și pe urmă în lacrimi, gata să-ți tragi un glonț în cap. Oare popoarele n-or să înțeleagă niciodată? Voi, cei care citiți rîndurile astea, vă dați seama că averile uluitoare consumate și risipite de război, dacă ar fi fost folosite spre binele vostru ați fi avut o viață de douăzeci de ori mai bună? Ați fi mîncat, ați fi trăit mai bine, ați fi avut mașina voastră și ați fi putut călători în toată lumea, profitînd de viață fără nici o constrîngere și fără teamă. Este destul pentru toată lumea, chiar mai mult decît trebuie.

Dar nimeni nu crede. Sau nimeni nu îndrăznește să creadă. Care este blestemul ce ne face inerți, apatici, astfel că nu sîntem în stare să smulgem privilegiile generalilor? Sîntem niște vite, niște vite leneșe și ignorante care-și aruncă chipiele în aer cînd aud cuvinte solemne ca „echilibrul forțelor” și „întrepătrunderea puterilor” și alte prostii senzaționale. Echilibru de forțe. Fără nici o glumă! Dacă fiecare Peter, Paul și Kurt, dacă întreaga masă umană ar cere ca banii folosiți pentru armament și război să fie utilizați în folosul lor, n-ar mai fi război. Dar Peter, Paul și Kurt nu se gîndesc decît să dea cu pumnul în masă ca lumea să știe *cine* are puterea și cum poate fi ea folosită. Pentru că ei nu sînt destul de evoluați, destul de educați și se bazează doar pe sentimentele lor, mult prea instabile. Asta se va termina în ziua în care nu vom mai fi divizați și cînd cei din guverne se vor gîndi și la altceva decît cum să ia ei caimacul. Dacă le veți spune lui Peter, Paul și Kurt că pot să aibă o mașină ieftină fără să plătească impozite, dacă le veți spune că benzina va costa cîțiva bani, ar rîde, căci nu știu nimic. Și dacă le-o veți demonstra negru pe alb, vor deveni furioși, căci vor crede că vrei să le risipești banii cîștigați cu sudoarea frunții lor.

Cîteva ore sînt suficiente ca să trimiți la fier vechi un tren blindat din care doar tunurile, cu alezajul lor de precizie, costă o avere. Sîntem prizonierii unui infern urlător produs de artileria grea și, chiar dacă distrugem tanc după tanc, ele ne înconjoară cu carapacele lor lucioase de insecte.

Pe urmă punctul de comandă a amuțit. Nervos, Pluto a încercat să refacă legătura cu celelalte vagoane, dar eram izolați. Bătrînul purta singur responsabilitatea noastră. Eram doar la opt sute de metri de pod și de *Breslau*, dar *Breslau* ardea de la locomotivă la ultimul vagon, iar tunurile sale amuțiseră.

O explozie a scuturat vagonul și cîțiva au început să țipe, un lucru ce nu ne putea calma nervii și așa prea încordați, în timp ce flăcările șî fumul au pătruns de la turela 1 în interiorul vagonului. Lovitură în plin. Am oprit incendiul cu extinctoarele și am făcut inventarierea pierderilor: patru morți, șapte răniți. Hugo Stege scăpase doar cu cîteva arsuri la mîini.

Tunul meu era singurul care mai putea să tragă. Curgeau sudorile pe noi în turela supraîncălzită în care, la fiecare proiectil lansat,

izbucnea o flacără. Unul după altul, toate vagoanele au amuțit și convoiul s-a oprit, pradă atacului inamicului.

A urmat o altă explozie formidabilă. O flacără albă a învăluit turela. Am primit o lovitură puternică în stomac și mi-am pierdut pe jumătate conștiința. Auzeam propriul meu horcăit. Simțeam cum corpul meu fusese strivit. Chiar și respirînd foarte încet mi se părea că cineva își rotește pumnalul în măruntaiele mele. Nu puteam să mă mișc. Eram prins într-o capcană formată din tunul căzut de pe afet și blindajul de oțel al turelei.

Eram plin de sînge din cap și pînă-n picioare. Sîngele meu sau al altcuiva, nu știam nimic. Lîngă mine zăcea unul dintre servanți cu partea de sus a capului smulsă, ca un ou spart. Creierul lui împrăștiat îmi stropise fața și umerii, iar o duhoare îngrozitoare îmi umplea nările: sînge și mațe revărsate care întreceau mirosul acru al muniției.

Am vărsat.

O altă explozie și vagonul a fost învăluit de limbi de foc. Începuse să se răstoarne, dar ceva l-a oprit la patruzeci și cinci de grade. Noua lovitură deplasase tunul în așa fel încît puteam mișca picioarele și mîna stîngă. Mi-am șters resturile vîscoase de creier care îmi jenau ochii. L-am văzut în spatele meu pe Schultz, un puști de șaisprezece ani, cu amîndouă picioarele terciuite. Deasupra capului meu atîrna un braț smuls, cu un inel de aur cu piatră albastră pe inelar. Am simțit că leșin și am început să urlu. Mi-am revenit și mi-am strigat camarazii: Stege, Porta, Bătrînul. La scurt timp după aceea am auzit o voce înfundată, din exterior, care îmi spunea să lovesc în blindaj ca să mă localizeze. Am recunoscut vocea Bătrînului.

— Ține-te bine, Sven! Sosim...

Au făcut o gaură în blindaj și prin ea a apărut mutra binecuvîntată a lui Porta.

— Ei, ei? Acum refuzi să ieși?

M-au scos de-acolo cu grijă. Supraviețuiam nouă membri ai echipajului, dar în timp ce îngrijeam un rănit, o altă explozie ne-a aruncat pe toți în interior.

Porta și Pluto s-au repezit la ușa întărită cu bare de fier și au reușit să o deschidă, suficient ca să ieșim. Înarmați cu grenade și mitraliere, am pornit spre pod. Cîteva tancuri rusești ne-au reperat și au

pornit să ne taie retragerea. Toți cei care au participat în acea zi la epuizanta cursă cu moartea, n-o vor uita niciodată. Cel puțin cei care au rămas în viață. Am ajuns primii. Încărcăturile de exploziv au fost fixate imediat și fitilul aprins. Pe urmă am traversat podul sub o ploaie de obuze. Cei loviți cădeau în apa galbenă ce colcăia de proiectilele neexplodate. Aproape că ajunsesem la celălalt capăt, cînd podul a sărit în aer. Violența exploziei ne-a tăiat respirația în timp ce construcția se surpa sub picioarele noastre.

— Agață-te de balustradă! urlă Porta.

Cea mai mare parte a podului căzu în apă. Grinzi și lonjeroane metalice cădeau, ca frunzele de toamnă. Niturile săreau cît colo lovind totul în calea lor. Dacă cineva a fost lovit de ele, a crezut fără îndoială că era atins de un glonț.

Încetul cu încetul, vacarmul s-a potolit. Cu ajutorul unor cabluri suspendate am ajuns pe ultimul picior al podului și de acolo, pe traversele șubrede, am atins malul.

Von Barring avea fața arsă și suferea ca un martir. O explozie smulsese nasul și buza colonelului Hinka.

Cum am ajuns la bază am căzut lați și am adormit adînc.

Încălziți cleiul

Ne-am lăsat pe ochi ochelarii mari de proiecție și ne-am înnodat eșarfele de mătase. Von Barring l-a trecut pe Stalin lui Porta. Apoi se înălță vocea Bătrînului, transmițînd ordinele, prin radio, tuturor celorlalte vehicule blindate.

— Porniți motoarele. Pregătiți-vă de luptă!

Armele automate erau încărcate, lungile benzi de cartușe gata să se desfășoare. Comandanții de vehicule se declarară gata de plecare. Glasul Bătrînului răsună iarăși:

— Plutonul 1 blindat de recunoaștere... Înainte, marș!

Motoarele cîntară. Pietrișul scrîșni sub cauciucurile mari, ranforsate, ale mașinilor blindate.

Am reușit să șoptesc:

— E nasol, Bătrîne?

— Cîteva schije în burtă și la țurloaie. Nu-i prea mare scofală. N-a lua în serios, ce Dumnezeu. Te vor duce la Stege la centrul de triere. Stege n-a încasat-o decît o labă.

Mașina, sărind peste un șanț, mă făcu să mă strîmb de durere.

— Doare al dracului, Bătrîne. Dă-mi o gură de apă.

— Nu trebuie să bei înainte să te vadă doctorul, răspunse Bătrînul mîngîindu-mă pe păr. Știi bine că e strict interzis în cazul rănilor la stomac.

— Nu vrei să te uiți? Cred că am să-nnebunesc.

— Te-au pansat deja. Nu se mai poate face nimic înainte să te ia în primire doctorul!

Mașina se opri, Bătrînul sări jos și Porta veni la mine.

— Acum, uscătură bătrînă, o să strîngi din dinți, nu-i așa, fiindcă o să te iau pe sus cu Pluto și-o să te trec lui Tom Degețel și Bătrînului. După asta, ce-a fost mai greu a trecut. Gîndește-te la toate infirmierele alea drăguțe care-o să-ți dichisească părțile nobile, de patru ori pe zi, cu rufe curate, așa cum îi fac șmecherului de Asmus!

Buzele îmi sîngerau cînd m-am trezit în sfîrșit jos, cu o cutie de mască de gaze sub cap în chip de pernă. Dintr-o dată mi se părea foarte important, să fiu curajos și dîrz și să nu strig. Cînd l-au coborît, Hugo Stege gemu scurt, fiindcă piciorul său rănit se lovise de roata mașinii. Camarazii se aplecară deasupra noastră să-și ia rămas-bun. Bătrînul își lipi de obrazul meu fața năpădită de barbă și mormăi:

— Încearcă să stai la pat pînă se va sfîrși războiul!

Porta ne strînse mîinile și ni-l întinse pe Stalin ca să poată și el să ne spună la revedere; chiar înainte de a se urca în mașina blindată, Porta ne strigă:

— Gașcă de băftoși! Sărutați din partea mea toate fetele și spuneți-le că-mi îngrijesc zilnic tenul cu apă de crini și de trandafiri, ca să fiu la fel de frumos ca ele cînd ne-om întîlni!

Apoi dispăru și mașina blindată se îndepărtă, cu Bătrînul, Tom Degețel și Pluto fluturîndu-și mîinile de la înălțimea turelei deschise. Norul de praf ridicat îi ascunse repede privirilor mele.

Pe lîngă faptul că sufeream, mă simțeam singur și înspăimîntat. Eram bucuros să-l am cu mine pe Hugo Stege, cu care să împart singurătatea.

Doi brancardieri ne-am transportat într-o încăpere întinsă cu podeaua acoperită cu paie, iar paiele acoperite cu soldați răniți, în uniforme murdare și zdrențuite. Ne-au așezat unul lîngă celălalt și Stege mă apucă de mînă, șoptind:

— Te doare, bătrîne? Stai să vezi, o să meargă mai bine după ce-o să te vadă doctorul și-o să-ți facă o injecție în braț. Trebuie să ne descurcăm și să rămînem împreună pînă la capăt.

— Și-ncă cum! Nu trebuie să ne despartă, orice s-ar întîmpla. Dumnezeule, se-nvîrte totul cu mine! Ca și cum mi-ar smulge cineva măruntaiele. Dar laba ta? Ai încasat-o rău?

Avu un zîmbet palid:

— Da, mă doare. Mai ales piciorul. Dar un picior poate fi tăiat. De tine e mai rău.

Sosi un medic însoțit de doi infirmieri care completau o fișă pentru fiecare pacient, după cum le dicta doctorul. Aruncă o privire nepăsătoare la piciorul lui Stege și spuse:

— Schije de obuz în piciorul stîng. Transportul 6. Bandaje curate imediat și trei centimetri cubi de antitetanic.

Refăcu el însuși pansamentul de la abdomenul meu și dictă:

— Schije de obuz în piciorul stîng, piciorul drept și abdomen. Transportul unu. Trei centimetri cubi de antitetanic, doi de morfină, imediat, și același lucru înainte de plecare.

Am strîns din dinți și l-am întrebat dacă Stege și cu mine n-am putea rămîne împreună.

— Că veți crăpa aici sau într-un tren-spital, n-are prea mare importanță, ripostă el sec. Dar cei cu răni la burtă pleacă cu convoiul unu, și el, de acolo, cu convoiul 6. Nu pot face nimic.

Apoi plecă, cu halatul alb fluturînd în vînt Nu cred că medicul acela a fost arogant sau brutal cu intenție. Pur și simplu suprasolicitat. În schimbul unei excelente pipe englezești, al tutunului și țigărilor noastre, *Feldwebel*-ul de la transporturi ne-a promis să vadă ce poate face. Cele două injecții m-au dat gata și am căzut într-un somn agitat, pînă ce brancardierii m-au luat din nou ca să mă înghesuie într-o ambulanță. Înăuntru erau brancarde suprapuse. Stege era chiar sub mine. *Feldwebel*-ul se ținuse de cuvînt.

Cînd ambulanța sărea peste vreo denivelare sau lua brusc o curbă, ne loveam cu capul de targa de deasupra, sau, în cazul tipului care se găsea cel mai sus, de acoperișul mașinii. Spațiul strîmt care despărțea brancardele ne dădea, în plus, senzația de sufocare. Băiatul de la etajul de sus avea o fractură multiplă de bazin. Striga fără încetare și ne cerea să sunăm. Îi era teamă că va sîngera pînă va muri. Stege apăsa pe butonul soneriei ce răsuna în cabina șoferului, dar nici el, nici ajutorul lui nu dădeau cea mai mică atenție apelurilor noastre. Cînd a sosit clipa să ne încarce în trenul-spital, băiatul de care vorbeam—un artilerist—murise. Brancardierii l-au rostogolit pe jos, au aruncat deasupra lui o bucată de pînză gudronată, apoi s-au ocupat de cei vii.

Acest „tren-spital” era unul dintre celebrele „auxiliare”, adică un nesfîrșit convoi de vagoane de marfă, cu podeaua acoperită cu paie, cu patruzeci de oameni în fiecare vagon, împărțiți superficial pe categorii de răni. Se oprea mereu și pleca într-un șir de zdruncinături, ca și cum cineva ar fi încercat să facă garnitura bucăți. Unsprezece din cei

patruzeci de oameni din vagonul nostru au murit în timpul transportului. Am fost gata să-mi pierd mințile de durere și de sete, dar Stege a ținut mereu bidonul de apă departe de mine. Dacă aș fi băut, la sosirea trenului ar fi fost douăsprezece cadavre.

Călătoria a durat trei zile și trei nopți de coșmar, după care am fost aliniați pe peronul gării din Kiev, pe foi de pînză impregnată, acoperiți fiecare cu o manta, cu veșnica cutie de mască de gaze sub cap. Ne-am petrecut după-amiaza în poziția aceasta, în vreme ce alți cîțiva nenorociți au murit ici și colo, de la un capăt la celălalt al peronului. Nu-mi dădeam seama decît foarte confuz de ceea ce se petrecea în jurul meu. Stege se afla în continuare alături de mine și ne țineam de mînă, ca doi mucoși, nu ca niște duri tăbăciți și ca niște veterani obișnuiți să vadă cum oamenii crapă urlînd ca animalele.

Pe înserat, prizonieri ruși și brancardieri au venit să ne ia ca să ne ducă la Spitalul de Campanie nr. 13, instalat în suburbia Pavilo. Acolo ne-au coborît de-a dreptul într-o pivniță, unde am fost supuși unei dezinsecții severe. Tot prizonierii ruși fuseseră însărcinați cu treaba aceasta, și n-am avut vreodată o infirmieră mai blîndă și mai îndemînatică decît flăcăii aceia voinici, mereu binedispuși. Ne mișcau cu atîta grijă și dexteritate, îngroziți de cel mai mic geamăt, încît strîngeam din dinți și făceam tot ce puteam să nu ne dezvăluim suferințele. Toți rănițiii erau de acord în această privință și își mărturiseau recunoștința față de ruși oferindu-le toate țigările lor. Băieții cunoscuseră, ca și noi, noroiul din tranșee și, cu toate că erau de altă rasă și de altă naționalitate, cu toate că guvernele aflate la conducere hotărîseră că eram dușmani, între noi exista o simpatie mult mai puternică decît toate decretele din lume. Decrete care n-au niciodată vreo legătură cu realitatea la îndemîna omului simplu. Eram cinci care ne așteptam rîndul în sala auxiliară de operații, privindu-l pe tovarășul de suferință legat de masa de biliard, în lumina orbitoare. Chirurgii erau pe punctul să-i amputeze piciorul și lucrau cu iuțeala fulgerului. Într-o clipită, piciorul a aterizat într-un lighean alb în care erau deja un alt picior tăiat sub genunchi și un braț însîngerat care trecea peste marginea ligheanului. Spectacolul acesta mi-a făcut îngrozitor de rău și am vomitat, său, mai exact, am încercat să vomit, căci tot ce mi-a urcat în gîtlej numai un pic de sînge și de bilă.

Următorul la rînd era un băiat cu spatele frînt, care părea lipsit de cunoștință. Șeful echipei de chirurgi, un bărbat destul de în vîrstă, purtînd monoclu, își ocăra fără încetare colegii, infirmierele, pacienții, dar părea să lucreze extrem de competent, de rapid și de sigur, fără un singur gest inutil. Brusc, exclamă cu o voce furioasă:

— Dumnezeule, dar e mort. Sînt pe cale să-mi pierd timpul. Luați-l de-aici și aduceți-i pe următorul, la naiba! Mișcați-vă un pic...

Înainte de a înțelege ce mi se întîmplă, am fost legat pe masă. O înțepătură în braț, alta îți abdomen, apoi unul din chirurgi mă bătu pe umăr.

— Strînge din dinți, frățioare. N-o să dureze mult, dar probabil va fi foarte dureros, căci nu-ți putem face decît anestezie locală... Așa că fii tare și-o să te cîrpim cît ai zice pește...

Curînd după aceea, mi-am dat seama, în mod confuz, că-mi deschideau pîntecul și am auzit un clinchet ușor de instrumente metalice. În clipa următoare am avut literalmente impresia că-mi scoteau toate măruntaiele din burtă cu clești înroșiți în foc. N-aș fi crezut vreodată că asemenea suferințe pot exista. Am urlat ca un dement, cu ochii ieșiți din cap.

— Vrei să-ți ții gura? a mugit bătrînul chirurg. Abia am început. Păstrează-ți suflul pentru cînd vei avea într-adevăr motive să zbieri!

Nu știu în ce etapă a operației au început adevăratele „motive de zbierat”, dar știu că atunci cînd au terminat cu mine cunoscusem o lume a torturilor pe care nimănui nu-i doresc să o cunoască. Eram zdrobit, desființat. Am fost dus într-un salon, am fost aruncat într-un pat, mi-au făcut încă o injecție și m-am prăbușit într-un somn cataleptic.

Din primele cincisprezece zile nu am păstrat decît amintiri foarte confuze și fragmentare. Îmi regăseam forțele foarte încet. Patul de alături era ocupat de un aviator cu arsuri grave, pe nume Zepp. Apoi mai erau șase răniți grav, dintre care doi au murit în cîteva zile. Nu știam unde era Stege și nimeni nu părea să fie în stare să-mi spună.

Trei săptămîni după operație, doctorul declară că puteam fi transportat fără primejdie. Am fost evacuat într-un adevărat tren-spital, cu paturi adevărate și ferestre mari prin care cei ce ocupau cușetele din mijloc puteau să privească afară. Cum pansamentele mele trebuiau

schimbate des, am primit una dintre acele prețioase cușete—cu vedere afară. Deasupra mea se odihnea noul meu prieten Zepp, al cărui moral de beton m-a ajutat nu o dată.

Am fost debarcați la Lvow, unde Zepp și cu mine am luat calea Spitalului de rezervă nr. 7. Doctorul mi-a spus că rana mea n-arată rău și a subliniat declarația cu un zîmbet. Ritmul de lucru în aceste locuri era mult mai puțin frenetic. Doctorii aveau timp să-ți zîmbească și să te trateze ca pe o ființă omenească, nu ca pe o halcă de carne mai mult sau mai puțin stricată. Mi-au scos încă două sau trei schije din picior, apoi infirmiera mi-a refăcut pansamentul. Regimul meu alimentar se compunea în mod exclusiv din diverse fierturi și am ajuns să le detest atît de tare încît am crezut că-mi pierd mințile. Întrebat în privința aceasta, doctorul m-a bătut blînd pe umăr spunînd:

— Mai tîrziu, mititelule, mai tîrziu, cînd vei fi destul de mare ca să digeri ceva mai zdravăn...

Zepp și cu mine eram iarăși într-un salon pentru grav-răniți. Ziua și noaptea aerul răsuna de strigăte, horcăituri, gemete, iar duhoarea de puroi și de putreziciune era adesea înspăimîntătoare. Într-o zi, un băiat foarte tînăr, care se știa condamnat și care suferise deja trei săptămîni ca un martir, și-a părăsit patul și s-a tîrît pînă pe coridor, ca să se arunce din capul scării. A fost cu atît mai oribil cu cît nici unul dintre noi nu se putea ridica în picioare să-l împiedice. Zepp a avut curajul să încerce această aventură, dar s-a prăbușit imediat, la cîțiva pași de pat, în vreme ce noi trăgeam care mai de care de șnururile soneriilor... Scena aceasta a fost într-adevăr de coșmar.

Mă durea îngrozitor stomacul și n-a fost de glumă nici atunci cînd doctorii au trebuit să-mi taie din nou mușchii piciorului pentru a pescui ultimele schije de metal. Febra îmi creștea în loc să coboare, dar ei considerau totuși că sînt „progres" și i-aș fi strîns bucuros de gît.

Într-o noapte m-am trezit tresărind. Bandajele îmi erau umede și lipicioase. I-am cerut lui Zepp să sune și, în clipa următoare, o infirmieră sosea în goană.

— Ce te-a apucat? șopti ea. Nu ești în toate mințile de suni așa la ora asta?

— Mi s-a redeschis rana. O simt sub pansament.

Eram înnebunit de groază și o și vedeam pe mama prăbușindu-se cînd avea să primească binecunoscuta carte poștală a armatei: „A murit ca un erou pentru *Führer* și Patrie...”

Infirmiera dădu la o parte pătura. Din grijă pentru ceilalți bolnavi nu aprinse lumina, dar folosi o lanternă. Cu îndemînare și iuțeală, îmi desfăcu bandajul. Tăcerea salonului nu era tulburată decît de murmurul unui tînăr rănit ce vorbea în somn. Zepp se ridicase în capul oaselor, dar infirmiera îl împinse hotărîtă pe perenă.

— Stai liniștit și dormi fără grijă, i-a spus ea. E o treabă între mine și Sven. Nu te mișca, mă duc să iau un lighean.

I-am aruncat lui Zepp o privire înspăimîntată, pe care mi-a întors-o obosit. Infirmiera veni înapoi și, fără să scoată un cuvînt, mă spălă. Zîmbea ușor și, la sfîrșit, văzîndu-mi expresia de rătăcire, șopti:

— N-ai de ce să faci mutra asta...

— Îți convine să vorbești așa! Nu tu ai hemoragie...

Nu a răspuns, dar zîmbetul i s-a întins pe față. Am găsit în sfîrșit curajul să întreb:

— E... poate nu-i chiar așa de grav?

— Nu, nu, nu-i grav deloc!

Cînd termină de refăcut pansamentul, mă acoperi cu pătura și mă privi:

— Nu era sînge, Sven.

— Nu era sînge? Dar am simțit....

Nu voi uita niciodată zîmbetul ei de complicitate. Apoi m-am înroșit pînă la rădăcina părului, îngrozitor de stînjenit.

— Ai visat, dragul meu. E un semn foarte bun!

Mă lovi cu palma peste bărbie și se îndreptă spre ușă.

— Hei! Cu siguranță că te-a visat pe tine! aruncă Zepp.

— Fă bine și ține-ți gura și la culcare, amîndoi!

Apoi dispăru, mereu surîzătoare.

Pagină intenționat goală

Urări de boală lungă

Mi-am petrecut o parte din convalescență cu Stege. Pentru el se punea problema să se întoarcă pe front. Nopțile lui erau agitate, și trebuia adesea să-i cer să tacă. Dar abia se scurgeau cîteva minute și o lua de la capăt:

— Sven, dormi?

Încercam să mă acopăr peste cap.

— Sven!

— Mda. Ce mai e?

— Margaret spune că după sfîrșitul războiului vor fi organizate cursuri speciale de douăsprezece luni pentru demobilizați. Ai auzit și tu de ele? Ascultă, Sven, hai să mai tragem împreună o țigară, ce naiba!... Nu găsești că Margaret e a fată ca...

— Ah! Pentru numele lui Dumnezeu!

Eram probabil saturat de nicotină pînă în măduva oaselor. În fiecare clipă pleca din locul său și se așeza pe marginea patului meu, să-mi explice tot ce-aveau să facă el și Margaret, după ce se va sfîrși războiul...

Într-o joi din decembrie 1943, doctorul îmi semnă foaia de ieșire și mă anunță că sîmbăta următoare aveam să plec înapoi la unitate.

— Îmi pare rău de figura asta urîtă, puștiule. În mod normal ar fi trebuit să mai rămîi aici cinci sau șase săptămîni. Acum va trebui să te descurci cum poți mai bine. Nu știu dacă o să ai mare lucru de mîncare acolo, dar încearcă să te îndopi cît mai mult posibil. Doar așa vei putea să reziști, cel puțin așa sper...

Astfel mi-a vorbit medicul-șef al spitalului militar din Truskavice. Era un medic neobișnuit, care încerca întotdeauna să-și păstreze pacienții cît mai mult timp posibil. Dar acum ordinele înaltului comandament hotărau că cel puțin 55% din răniții și bolnavii aflați în tratament

trebuiau declarați apți să-și reia serviciul și trebuiau expediați neîntîrziat la unitățile lor. Dacă ar fi fost să ne luăm după regulament, totuși orice medic vinovat de a fi ordonat ieșirea unui bolnav insuficient vindecat putea fi adus în fața curții marțiale. Acestea sînt miracolele de care sînt capabili cei din locurile sus-puse! (Atît de sus-puse, încît acolo nu respiră același aer ca restul turmei...) Un certificat de vindecare, o ștampilă, o Curte Marțială, iată mijloacele prin care se obțin soldați sănătoși. Că majoritatea acestor soldați „apți" au fost o povară catastrofală pentru unitățile lor, obligîndu-i pe camarazi să-i îngrijească și să-i ajute în toate privințele, este ceva care nu le-a trecut deloc prin minte celor aflați în vîrful piramidei.

Luîndu-și rămas bun, medicul-șef dădu din cap cu o înfățișare îndurerată și Barbara începu să plîngă cînd i-am spus noutatea. Eu însumi eram atît de deprimat și de plin de amărăciune încît nu simțeam deloc dorința s-o consolez. N-ar fi fost oare o ipocrizie să mă prefac că o consolez pe femeia care mă iubea și pe care o iubeam? Cel puțin așa gîndeam în clipa aceea și m-am mulțumit să-mi înec amarul într-o senzualitate fără frîu. Ușa nu era încuiată, dar cred că nici eu, nici ea n-am fi fost deranjați, chiar dacă întreaga Germanie ar fi năvălit în cameră! Era dreptul nostru. Poporul ceruse atît de mult de la noi—sau ceea ce trecea drept popor își permisese să ne ceară atîtea, în numele său—încît aveam dreptul să cerem și noi măcar atîta lucru în schimb. Am rămas întins pe patul Barbarei în vreme ce ea se îmbrăca la iuțeală pentru a se întoarce la post. Apoi mi-am aprins o țigară și am încercat să-mi clarific situația...

Dar nu era nimic de clarificat. Evident, doar dacă nu mă hotăram să dezertez a doua oară. Nu-mi era teamă să o fac. Dar nu-mi era teamă nici să mă întorc pe front. Nu-mi era teamă de orice-ar fi fost, depășisem teama și nu mai simțeam decît o ură sălbatică, înghețată, față de ceea ce uram cu toții sub denumirea unanimă de „porcăria asta de război". Lăsînd teama foarte departe în urmă, mai bine să mă întorc acolo să studiez fenomenul din punctul de vedere dezinteresat al unei amărăciuni obiective... Ajunsesem aici cu meditațiile mele atunci cînd Margaret intră în cameră și, plîngînd convulsiv, se aruncă de-a curmezișul patului, la nimereală, fără să vadă că eram acolo. Avea o scrisoare în mînă și am înțeles imediat că Stege fusese ucis.

Am repetat vestea în gînd, fără mirare. N-aveam nevoie să citesc scrisoarea. Stege era mort.

I-am întins țigările, în tăcere. Tresări violent și mă privi:

— O! Erai aici? Nu te-am văzut...

— Știu... Încuie ușa cît timp mă îmbrac, vrei? Îmi ia două minute.

Deci m-am îmbrăcat, în vreme ce ea plîngea în hohote.

Apoi am descuiat ușa și am citit scrisoarea:

Frontul de Răsărit, noiembrie 1943
Feldpostnummer 23645
Feldwebel ***Willie Beier***

Dragă domnișoară Margaret Schneider,

În calitate de bun prieten al lui Hugo Stege, vă scriu pentru a vă anunța vestea tristă a morții sale. Ne-a spus atîtea lucruri frumoase despre dumneavoastră, încît înțeleg mult prea bine durerea uriașă pe care această scrisoare o va aduce.

Poată că aceste cîteva amănunte privitoare la circumstanțele îngrozitorului eveniment vă vor putea mîngîia măcar într-o cît de mică măsură?

Eram în patrulare, în mașina noastră blindată, cînd o salvă a lovit brusc vehiculul. Logodnicul dumneavoastră a murit pe loc, atins de un glonț în tîmplă. Și-a păstrat, în moarte, surîsul pe care-l îndrăgeam cu toții și aceasta este cea mai bună dovadă că nu a avut timp să sufere.

Vă implor să nu vă lăsați în voia disperării. Sînteți tînără și trebuie să-mi promiteți că veți uita această tragedie cît mai repede posibil. Viața vă va aduce, sînt sigur, multe alte clipe de fericire și chiar dacă sfatul meu vă șochează pe moment, cred că cel mai bun lucru pe care puteți să-l faceți este să găsiți foarte repede un băiat de ispravă pe care, mai devreme sau mai tîrziu, îl veți iubi așa cum îl iubiți pe Hugo. De dragul iubitului dumneavoastră și al bunului meu camarad dispărut, nu plîngeți. N-ați face decît să-l întristați, dacă v-ar putea vedea. Mai degrabă zîmbiți, gîndiți-vă la toate de care a fost cruțat. Nu știm ce se întîmplă cu morții, dar, în condițiile de față, știm cel puțin că se află într-un loc mai bun decît cei vii.

Sînt din toată inima alături de dumneavoastră,
Willie Beier

Scrisoarea aceasta oferă o imagine edificatoare a Bătrînului și a blîndeței sale părintești. Cu aceeași poștă fusese adusă și o scrisoare pentru mine:

Uscătură bătrînă,
Mulțumesc pentru bîiguielile tale. Am primit cinci dintr-o dată. N-am timp să-ți scriu prea multe, pentru că sîntem în rahat pînă peste urechi. Dacă nu atacă Ivan, atacăm noi. Un adevărat iad. Fă tot ce poți să-ți prelungești cît mai mult șederea în spatele frontului.
Hugo a murit, Tom Degețelul a dispărut fără urmă în timpul unui atac. Îi scriu Margaretei să-i spun că Hugo a fost ucis pe loc, cu un glonț în tîmplă, dar tu știi cum părăsesc soldații de la blindate valea plîngerii! Sărmanul Stege a avut amîndouă picioarele arse pînă la os. N-a fost o distracție să-l auzim cum agonizează, timp de zece sau douăsprezece ore. De unde au puterea să strige atîta timp?
Înainte să se termine mizeria asta, probabil că toți vom trece arma pe stînga și nu vor rămîne decît capetele sus-puse din partid, generalii și toată clica pentru a culege cununa de lauri... sau de spini (sper!).
Sîntem gata de plecare, bătrîne Sven, așa că fă pe dracu-n patru și păstrează-ți locul din spital, ca să scape măcar un singur tip bine și să nu uite promisiunea noastră reciprocă de a scrie e carte despre toată ticăloșia asta.
Cu dragostea pușlamalei de Porta, a lui Pluto și bineînțeles a Bătrînului.

În ultima seară am mîncat marmeladă și prăjituri de casă, în acompaniamentul unui concert de muzică ușoară transmis la radio. Barbara se învoise pentru garda de noapte, dar petrecerea nu reușea să se dezghețe. Afară furtuna mugea și ploaia împroșca ferestrele cu rafale intermitente.

— Sînt unele clipe, spuse Zepp uitîndu-se trist la pahar, în care sînt aproape fericit cu paralizia mea. Închipuiți-vă viața în tranșee pe o vreme ca asta!

Margaret se duse să doarmă la Elisabeth, să ne lase pentru ultima noapte, mie și Barbarei, camera în deplină stăpînire. În clipa cînd să plece cu așternuturile, Margaret se întoarse din drum, își încolăci

brațele în jurul gîtului meu și, cu ochii plini de lacrimi, îmi spuse cu gravitate:

— Ai grijă de tine, Sven. Nu trebuie ca Bătrînul să-i scrie Barbarei peste cîteva săptămîni.

Apoi mă sărută și plecă repede.

A doua zi dimineața mi-am îmbrăcat iarăși uniforma detestată și mantaua lungă, cenușie. Ranița era umflată de bunătățile pe care le înghesuiseră în ea femeile: două checuri enorme făcute de Barbara, două borcane cu dulceață din partea lui Elizabeth, șuncă afumată—cadou de la Margaret și două pere glasate din ultimul colet primit de Zepp. Mă înecaseră lacrimile și, oricîtă bunăvoință aș fi avut, nu vedeam cum aș putea mînca vreodată toate aceste bunătăți. Apoi mi-am prins centura cu pistolul greu în jurul mijlocului, mi-am aruncat masca de gaze pe umăr și, la sfîrșit, mi-am pus chipiul negru.

M-au condus toate trei la gară. Am șters cu buzele lacrimile care curgeau din ochii Barbarei.

— Nu plînge, Babs! Este un rămas-bun, nu un adio...

— Sven, promite-mi că vei avea grijă...

Cînd se auzi fluierul mă sărutară toate trei, în semn de prietenie, de dragoste.

Adio, Truskavice! Adio, oaza mea. Adio, încăperi liniștite cu paturi proaspete și curate. Adio, femei cu părul lung, înmiresmat.

Mi-am apăsat fruntea pe geamul aburit al compartimentului și am dat frîu liber lacrimilor să-mi curgă pe obraji.

Pagină intenționat goală

Războiul se desfășoară după planul stabilit

O gheară înghețată îmi strînse inima cînd am văzut cît de mult se schimbase. Părul îi era cenușiu, pielea gălbuie și pungi negre, mari, îi marcau ochii obosiți. Era slab și gîrbovit iar uniforma spînzura în falduri moi pe trupul lui subțire. Sărmanul, sărmanul Bătrînul!

Pluto avea exact aceeași înfățișare ca Bătrînul.

Von Barring le semăna pînă la confuzie.

Toți aveau aceeași înfățișare.

Toți?

Cei care mai rămăseseră, bineînțeles.

Fusesem șase mii la început.

Acum eram șapte. Șapte bărbați. Șapte supraviețuitori.

Se așezară în jurul prăjiturii și o contemplară îndelung, ca și cum ar fi fost vorba despre ceva sublim, sfînt. În cele din urmă Porta întinse mîna, dar Bătrînul îi dădu o lovitură zdravănă cu lingura peste degete.

— O prăjitură făcută de femei adevărate trebuie să fie savurată după toate regulile artei. Nu cu unghii negre și cu mîinile jegoase!

Toată lumea aprobă această profesiune de credință și a fost pusă masa, cu două șervete proaspete în chip de față de masă și capacele gamelelor în chip de farfurii. Spălatul pe față, curățatul unghiilor, periatul părului și al uniformelor, o cîrpă trecută peste bocanci ne-au luat douăzeci de minute. După care ne-am așezat „la masă” și am mîncat în reculegere prăjitura Barbarei, bînd sucul preparat de Margaret.

— A fost bine acolo?

— A fost formidabil!

Așteptau de la mine o istorisire amănunțită, bogată în parfumuri, culori și sunete uitate. Am gîndit vag: Acum trebuie să dai tot ce ai mai bun în tine”, am reflectat un timp și am început:

— Veșmintele lor erau cele mai curate pe care le-ați văzut vreodată. Cînd se aplecau să schimbe așternuturile sau să întindă cearșaful se simțea mirosul acela de lenjerie proaspăt călcată, puțin scrobită, care abia a fost scoasă din șifonier. Un miros cu totul străin de orice murdărie, un miros „uscat", puțin de ars. Cînd nu erau de serviciu purtau hainele lor, care erau la fel de imaculate și miroseau a ceva ușor, ceva cald și proaspăt în același timp. Aveau rochii. Îmi amintesc de una din ele, din mătase azurie, cu păsări albe și cenușii. Avea mîneci scurte și era plisată în jurul gîtului, cu pliuri care se desfăceau pe spate și pe sîni. Cînd trăgeai de un cordon de mătase albă îi dezveleai umerii, dar trebuia să deznozi și cordelușele de la mînecile bU. F. A.nte. Era rochia Barbarei. A Barbarei mele. Margaret—a lui Hugo—avea o rochie de un roșu frumos ca flacăra, dintr-un soi de țesătură de lînă care i se mula pe trup ca un strat de vopsea. Cînd se răsucea pe călcîie ai fi zis că e o flacără. Și-apoi mai era alta care purta o fustă plisată ce se desfășura în jurul ei și-i urma mișcările întotdeauna cu o mică întîrziere...

Am închis ochii ca s-o revăd mai bine pe Barbara și am continuat pe un ton care era aproape un imn de glorie:

— Cea care avea o rochie azurie... a mea... Barbara... Odată ce erau desfăcute cordelușele și găseam cele două capse și agrafa, într-o parte, toată rochia aluneca la pămînt și ea stătea acolo, în picioare, pe un fel de nor albastru risipit în jurul gleznelor... Erau la fel de curate, la fel de minunat înmiresmate ca și veșmintele lor...

— Înmiresmate?

— Da, Porta, lasă-mă să vă explic... Erau la fel de curate ca o pușcă înainte de inspecție, la cazarmă. Părul lor strălucea ca Dunărea într-o noapte de iarnă, cînd razele lunii fac gheața să scînteieze cu mii și mii de diamante. Și trupurile lor aveau parfumul pădurilor din Berezina într-o dimineață de primăvară, după ploaie. Vă puteți închipui?

Timp de ore întregi, a trebuit să descriu astfel minunile lumii în care trăisem. Nu se mai săturau și nu-și credeau urechilor.

— E un lucru pe care nu-l înțeleg, spuse Pluto. Cum se face că, după ce-ai dus un trai de pașă, cu prăjituri și friptură de rață și tot tacîmul, cu un harem care să te răsfețe și să te legene noaptea, te-ai întors gras ca un băț?

A trebuit să le explic atunci cum Stege, eu, Zepp și un al patrulea cumpărasem, pe trei sute de țigări, după ce ni se vindecaseră rănile, două sticle cu apă infectată, una cu germeni de tifoidă, cealaltă cu microbi de holeră.

— Stege nu v-a povestit asta? Toți am fost bolnavi de era să crăpăm. Zepp mai e și-acum paralizat pînă la brîu și al patrulea tip a murit. Am rămas în carantină timp de nouăsprezece zile și după aceea mi-a fost imposibil să înghit ceva. Barbara și o poloneză m-au hrănit cu lingurița. Mi-au făcut injecții cu tot soiul de porcării, glucoză, ser fiziologic și tot restul. Și-acum m-au declarat apt cu șase săptămîni mai devreme. *Heil Hitler*!

— Aveau și ciorapi cu călcîiul întărit?

— Bineînțeles!

Dînd din cap, schimbară o privire disperată.

— Hei, Sven, știi că toate permisiile au fost anulate? spuse Porta ca și cum constatarea aceasta ar fi explicat ceva.

— Băieți, am spus, e o șmecherie de care nu m-am prins.

— Ce-i?

— Dacă aș ști! S-a întîmplat ceva cu voi, dar nu știu ce. Ați crăpat de foame cît am lipsit, asta am înțeles, dar trebuie să fie altceva. Am avut aceeași impresie cu von Barring, cînd am ieșit la raport. Nu mai spui nici măcar un singur cuvînt murdar, Porta!

Mă priviră. Apoi se priviră unul pe altul. Sau, mai exact, s-au ferit să se privească unul pe altul, așa cum fac oamenii cînd de față cu ei se vorbește despre un lucru interzis. Atmosfera deveni brusc ireală în cabana darăpănată. Ireală și, pentru mine, care-i cunoșteam atît de bine, înspăimîntătoare. Porta se ridică, se duse în fața ferestrei întorcînd spatete încăperii. Am insistat cu disperare:

— Bătrîne! Măcar tu spune-mi ce nu-i în regulă. S-ar crede că ați îngropat pe cineva. S-ar crede că sînteți cu toții morți!

Ultimul cuvînt provocă o străfulgerare în mintea mea. Nu sînt superstițios, iar ceea ce s-a petrecut deodată în creierul meu nu avea nimic deosebit, nici inexplicabil.

Brusc, mi-am dat seama că erau morți. Morți, fără nici un fason, fără nici un mister. Își pierduseră orice speranță că vor scăpa cu viață.

Lumea pe care o zugrăvisem și viețile lor nu mai aveau nici un suport real. Utopia marii prăbușiri nu se realizase. Revoluția care avea să șteargă toate nemulțumirile și să încheie toate socotelile, la întoarcere, nu era decît o simplă himeră, o corabie-fantomă pe oceanul negru al morții. Chiar și cel mai puternic punct de legătură al lui Joseph Porta cu lumea, refugiul său preferat, pîntecul cald al femeii, își pierduse orice semnificație. Nu că s-ar fi purtat într-un fel mai puțin imoral sau că ar fi lăsat vreodată să-i scape orice șolduri rotunde i-ar fi căzut în mîini, dar, așa cum a declarat el însuși cîteva zile mai tîrziu, atunci cînd o avusese pe fata unui fermier și descrise zbenguielile lor cu precizia lui obișnuită:

— Să te strici de rîs, dar altădată îmi plăcea, cum s-ar zice, să mă privesc la treabă! Acum rămîn în spatele cortinei, în vreme ce domnul Porta, prin mila lui Dumnezeu, e pe punctul să se destrăbăleze în fîn! Dar ce se petrece de cealaltă parte a cortinei nu mă interesează deloc! Măcar dacă i-aș vedea pe pompieri făcînd exerciții sau pe Adolf bărbierîndu-și jumătate din mustață înainte să-și zbiere discursul... Dar nu-i nimic interesant de văzut și chiar dac-ar fi ceva, cred că nu m-ar interesa... Normal, nu v-ați prins, dar n-are nici o importanță, fiindcă nici eu nu m-am prins!

Am încercat cu înverșunare să resping convingerea macabră că erau niște morți ambulanți. Nu puteam totuși să discut despre asta cu ei! Și apoi, într-o zi, fără menajamente, i-am întrebat dacă era efectul închipuirii mele sau dacă erau într-adevăr atît de pasivi, atît de deplin resemnați pe cît aveau înfățișarea... Chiar dacă, în aparență, ne petreceam timpul ca întotdeauna...

— Chiar că nu știu ce să-ți răspund, spuse Bătrînul.

— Toate permisiile au fost suprimate, zise Porta.

— Mai sîntem șapte din cei șase mii de la început, în ’41, spuse Bătrînul. Von Lindenau, Hinka, von Barring, plus onorabilii supraviețuitori din compania asta. Allah e mare, dar lista mutilaților, a morților și a dispăruților este încă și mai mare...

— Ascultați...

Glasul meu era ascuțit, gîfîitor și teama îmi strîngea măruntaiele.

— Nu puteți lăsa baltă înțelegerea, cartea pe care am promis s-o scriem.

S-au uitat la mine și m-a cuprins panica. Părea că nu mă mai recunosc, sau mai degrabă mă cunoșteau mai bine decît mă cunoșteam eu însumi și aveau pentru mine cea mai caldă și cea mai adîncă milă, pentru că mă încăpățînam să nutresc speranțe absurde și aveam veșnic inima neliniștită, bătînd nebunește ori de unde sufla vîntul.

— Cînd o să-ți scrii terfeloaga, spuse Porta potrivind muștiucul flautului, sărută toate fetele pentru mine. Nici dracu' n-o să-ți citească hîrțoaga, pentru că n-o să ofere publicului povestea frumoasei secretare și a elegantului băiat al patronului, blocați, prin forța împrejurărilor, într-o cameră cu două paturi! Sau cea a infirmierei și a chirurgului celebru. Tot ce vrei, dar nu cu pîrnăiași jegoși și dezgustători. N-o să te-mbogățești niciodată cu asemenea terfeloagă! Li se rupe oamenilor de ea. Dacă e vorba să-ți dau un sfat, e să te faci criță bînd în amintirea noastră în ziua cînd o să sfîrșești s-o scrii.

Pagină intenționat goală

Propaganda sovietică în prima linie

Am făcut eforturi să improvizăm un Crăciun '43 cît mai autentic cu putință. Ba chiar plantasem un pin într-o veche ladă de muniții...

În domeniul propagandei, rușii dădeau dovada de un extraordinar spirit inventiv. Uneori ne înșirau niște minciuni atît de gogonate încît nici un om normal nu le-ar fi înghițit, dar noi nu mai eram oameni normali și chiar șiretlicurile cusute în mod evident cu ață albă—sau ar trebui să spun: cusute cu ață roșie?—își făceau efectul. Ele stîrneau în noi fermentul îndoielii și al urii, ne adînceau starea de deprimare, astfel încît autorii lor culegeau roade bogate.

Și nici nu mai pomenesc de oamenii care treceau de partea cealaltă sau se lăsau prinși de bunăvoie, uneori cu întreaga unitate, cu subofițeri cu tot. Aceștia totuși încă puteau fi numărați cu ușurință. În ceea ce ne privea aproape pe toți, disciplina prusacă și propaganda lui Goebbels despre grozăviile „paradisului sovietelor" ne țineau lațul în jurul gîtului. Chiar și fără asta, ultimele rămășițe ale bunului-simț ne-ar fi reamintit—ținînd seama de felul în care armatele germane pustiiseră URSS—că rușii ar fi trebuit să fie al naibii de cumsecade pentru a ne primi cu brațele deschise, așa cum se promiteau oratorii lor.

Ceea ce vreau să spun în primul rînd este că propaganda sovietică avea un efect paralizant asupra oamenilor care preferau să se abțină să dezerteze. Îi lăsa cu mintea răvășită, inaptă pentru orice raționament sănătos.

De altfel, erau atît de binevoitori încît găseau argumente șoc. Degeaba ne tot spuneau că era vorba par și simplu de propagandă, dar era, în orice caz, o propagandă bine fundamentată: aveau „dovezile" lor.

Iată un exemplu, difuzat de zeci de megafoane:

— Camarazi nemți! Alăturați-vă prietenilor voștri sovietici! De ce să degerați în tranșeele voastre? Veți găsi la noi casă și masă. Fete drăguțe și devotate vor veghea să nu vă lipsească nimic. Veți primi rații de trei ori mai mari decît cele pe care naziștii catadicsesc să vi le dea! Caporalul Freiburg va veni acum, din nou, la acest microfon, să vă confirme adevărul spuselor noastre. Se află la noi de doi ani. A vizitat toate lagărele noastre pentru prizonierii de război și a avut posibilitatea să constate că nu seamănă cu nimic din ceea ce își închipuie lumea în mod obișnuit. Lagărele noastre sînt instalate în mari hoteluri sau în mari tabere de vacanță, și nici o cameră nu este ocupată de mai mult de două perechi deodată: doi bărbați și două femei. Dar iată-l pe caporalul Freiburg, care va vorbi el însuși despre traiul său în Rusia Sovietică...

În acel moment alt glas turui vesel:

— Salut, camarazi din Regimentul 27 Blindate. Aici caporalul Jürgens Freiburg, din Regimentul 369 grenadieri. M-am născut la 20 mai 1916 la Leipzig și locuiam la nr. 7, pe Adlerstrasse, la Dresda. Am căzut prizonier la ruși în august 1941 și de atunci trăiesc mai bine decît am trăit vreodată în Germania. Am vizitat aproape toate lagărele din Rusia și pot afirma că fiecare om are tot ce-și poate dori...

Timp de un ceas bun, descrise acel Eden în care trăia, între altele, meniul pe o săptămînă, meniu care cuprindea bunătăți precum caviarul, friptura de porc, de gîscă și de porumbel, încît ne lăsa gura apă doar auzindu-le numele.

Într-o seară au ridicat un uriaș ecran de cinema pe parapetul tranșeei lor, și au proiectat pentru noi un film care ne-a îmbolnăvit sau ne-a lăsat pe jumătate nebuni.

Doi soldați germani fuseseră prinși. Am intrat, în urma lor, în încăperi frumoase unde așteptau mese uriașe încărcate cu merinde, filmate în prim plan și din toate unghiurile posibile. Mulți dintre noi salivau și mestecau în gol fără să-și dea seama, și cred că dacă proiecția ar fi durat mai mult, întregul Regiment 27 Blindate s-ar fi năpustit la asaltul ecranului.

Scena următoare se petrecea într-o încăpere luxoasă dominată de prezența unui pat mare în mijloc. O fată drăguță se dezbrăca încet în fața unul infanterist neamț. Își dădea jos veșmînt după veșmînt, unduind și răsucindu-se cu grație înaintea soldatului. Cînd a ajuns complet

goală l-a dezbrăcat pe soldat și apoi a urmat o ședință de pornografie a cărei perversitate ar putea fi cu greu egalată. O tăcere înăbușită plutea peste tranșeele germane. Mulți oftau sau scoteau în mod inconștient sunete ciudate. Era, în același timp, ceva îngrozitor și demn de milă.

— Bravo, Ivan, bravo! Pune iar aceeași chestie! Bis! Bis!

Toată tranșeea urla și aplauda în cadență.

Apoi difuzoarele bubuiră și toți tăcură.

— Camarazi! Nu vă lăsați uciși pentru o cauză care nu-i a voastră. Să vină SS-iștii și eroii de salon ai lui Goering, care trăiesc pe picior mare în țările ocupate, să lupte în locul vostru pentru Hitler și clica lui! Voi, adevărații veterani ai armatei germane, meritați mai mult decît josnicia asta. Alăturați-vă nouă, veniți cu noi! Aceia dintre voi care vor vrea să se înroleze în Armata Roșie și să lupte pentru adevăratele lor drepturi vor fi primiți în rîndurile noastre cu gradul lor actual... Dar pentru asta trebuie să vină acum! Nu așteptați să fie prea tîrziu...

Uneori ne demonstrau, la modul obiectiv și fără comentarii, în ce fel Hitler își încălcase, una după alta, toate frumoasele sale promisiuni. Alteori un medic sovietic ne explica cum să simulăm, ba chiar să contractăm într-adevăr anumite boli.

— Camarazi, aruncați armele și veniți alături de noi! Ar fi absurd să continuați să luptați. Porcii de naziști se folosesc de voi. Nu știți oare că o treime din *Wehrmacht* o duce ca-n rai în țările ocupate, al patrulea an consecutiv și mănîncă pînă cînd le plesnește burdihanul, în vreme ce voi crăpați aici de foame și de frig? Nu știți că altă treime din *Wehrmacht* stă liniștită în Germania și se culcă cu nevestele și iubitele voastre, în vreme ce voi îndurați toate lipsurile cu putință în patria cea mare a camarazilor voștri ruși?

— Ascultați! Ascultați asta!

Și toate căștile nemților zburau în sus, ca să arate acordul nostru plin de entuziasm cu o declarație atît de demnă de crezare.

O întreagă divizie saxonă a schimbat tabăra, în frunte cu colonelul ei. În sectorul vecin cu al nostru, un regiment de rezervă originar din Thuringia a trecut în *no man's land* cu toți ofițerii săi.

De altfel, se întîmpla și ca dezertorii ruși să vină la noi, sau ca prizonierii germani să ajungă în liniile noastre după ce evadaseră, cum făcusem eu însumi. Bineînțeles, nici vorbă de mari hoteluri în

istorisirile lor, nici de mari tabere de vacanță. Majoritatea, exact ca și mine, văzuseră de toate, fuseseră uneori tratați omenește, alteori supuși la chinuri de neînchipuit. În anumite lagăre, rușii încercaseră într-adevăr să realizeze țelul propagandei lor și să-i convertească pe prizonierii de război la idealurile și doctrina socialismului. În unele nu făceau nici cel mai mic efort în acest sens, în vreme ce în altele se arătaseră cu adevărat sălbatici, adesea însuflețiți de o dorință de răzbunare pe care nu pot găsi în mine puterea s-o condamn. De exemplu, felul în care rușii erau măcelăriți atunci cînd SS-ul intra în acțiune sfidează orice rațiune, orice descriere și, cînd pentru naziștii învinși a sunat ora socotelilor, învingătorii atît de greu încercați și-au răscumpărat pe pielea lor mulțimea de suferințe și de chinuri. Nu încerc nici să înfrumusețe anumite tragedii, nici să gasesc scuze ori explicații. Vreau doar să semnalez că nu e greu să aduni dovezi despre ceea ce a fost numit, printr-un eufemism, „obiceiurile rusești”, dar cu acest fel de dovezi s-ar putea demonstra că „obiceiurile rusești” au existat, într-o măsură mai mare sau mai mică, în toate armatele.

Eram uneori martorii unor fapte care ne lăsau muți de uimire. În timpul unui atac, de exemplu, cîțiva dintre ultimii noștri „soldați” de șaisprezece-șaptesprezece ani fuseseră luați de ruși. În aceeași dimineață i-au trimis înapoi, după ce le-au tăiat pantalonii de la uniformă, astfel încît păreau îmbrăcați cu pantaloni scurți.

Pe spatele unuia dintre ei era prins cu ace acest mesaj edificator:

> *Armata Roșie nu luptă împotriva copiilor. Vi-i înapoiem pe aceștia pentru a-i trimite înapoi la mămicile Iar, care-i vor putea înțărca mai bine decît noi.*

Și povestea cu bătrînul subofițer...

În compania a 3-a aveau un subofițer în vîrstă. Într-o zi, nenorocitul a primit o telegramă prin care era informat că-i fusese ucisă întreaga familie într-un bombardament asupra Berlinului...

Furios și disperat, bătrînul subofițer a dezertat, dar, spre uimirea noastră fără margini, s-a întors a doua zi spunîndu-ne că permisia pe care șefii lui i-o refuzaseră îi fusese acordată personal de comandantul diviziei rusești din sectorul de front din fața noastră. La început

am crezut că-și pierduse mințile, dar ne-a arătat o scrisoare parafată adresată colonelului nostru și un set complet de ordine de permisie rusești, completate și semnate în regulă, pentru cincisprezece zile, fără să punem la socoteală drumul dus și întors al trenurilor pe care trebuia să le ia. Von Barring mi-a transmis, mai apoi, textul scrisorii adresate colonelului von Lindenau. Iată-l:

> *Stimate colonele,*
> *Sîntem profund surprinși că treburile merg atît de rău în Armata Germană încît vă este imposibil să acordați o permisie unui biet suborfițer care a pierdut totul. Dar Armta Roșie îi dăruiește prizonierului ei cinsprezece zile de permisie și cu aceeași ocazie, îl scutește de a se întoarce. Știu, stimate colonel von Lindenau, că probabil îl veți pedepsi pe acel subofițer pentru a fi „fraternizat" cu inamicul. Dar aș putea oare să vă sugerez să închideți măcar o dată ochii la ce s-a întîmplat și să aveți grijă ca acest nenorocit să poată pleca într-adevăr în permisie acasă? Nu este suficient de pedepsit prin pierderea întregii sale familii, ucisă în timpul acelui bombardament al Berlinului?*
> *Stepan Konstantinovici Radion*
> *General-locotenent*
> *Comandant al Diviziei 61 infanterie din Armata Roșie*

Această scrisoare și ordinele de permisie rusești au fost înmînate comandantului nostru de divizie, general-locotenent von Rechtnagel, astfel încît să hotărască în cazul subofițerului neamț care plecase să ceară o permisie de la ruși! Timp de cîteva zile întreg Regimentul 27 Blindate a așteptat neliniștit verdictul. În fiecare seară, rușii ne întrebau prin megafon dacă subofițerul obținuse în sfîrșit permisia și de fiecare dată trebuia să le răspundem că nu. Se încheiaseră rămășaguri. Cei mai mulți dintre noi erau de părere că omul va fi împușcat. Erau pur și simplu obligați să-l pedepsească. Acest deznodămînt nu putea fi evitat decît cu condiția ca întregul regulament al armatei să fie rescris!

În sfîrșit, grija noastră a fost liniștită: bătrînul subofițer obținuse permisia și arestul de rigoare timp de trei zile pentru că-și părăsise postul fără ordin, sancțiune ce avea să intre în vigoare la întoarcerea lui din permisie.

E de la sine înțeles că rușii aveau și alte mijloace, mult mai tari, de a face propagandă. Erau, de exemplu, așa-numitele „transmisiuni radiofonice”, care începeau prin parodierea vreunui program de radio german, adesea grosolană, dar eficace și uneori spirituală... Era apoi „concertul ascultătorilor”. O voce experimentată de crainic de radio anunța suav:

— Și acum, la cererea multor ascultători, veți auzi o primă compoziție specială pentru instrumente ușoare...

Drept care vreo douăzeci de mortiere de calibru mic și de mitraliere făceau bucăți parapetul tranșeei noastre, împroșcînd-ne cu pămînt și cu pietre.

— Și acum, dragi ascultători, iată o improvizație pentru *orgiile lui Stalin*[1]...

Și atunci începea un tumult de sfîrșit de lume, în vreme ce proiectilele-rachetă ale faimoaselor „orgii” cădeau peste noi ca ploaia, în tunetul exploziilor asurzitoare.

— Și ca să terminăm acest festival în apoteoză, vă oferim acum un potpuriu de melodii variate interpretate de întreaga noastră orchestră simfonică...

Ah, glasul acela ironic, insinuant!

Tot sectorul tremura de spaimă cît ținea uraganul care se năpustea peste capetele noastre. Îngrămădiți pe fundul tranșeelor, îi supravegheam pe cei de lîngă noi, gata să-i doborîm la primul semn de nebunie.

În armata germană existau mai multe unități de voluntari ruși. În afară de celebra divizie de trădători a generalului Vlasov mai aveam cîteva regimente de cazaci ce se dedau la cele mai înspăimîntătoare atrocități asupra rușilor care, în timpul luptei, cădeau din întîmplare în mîinile lor. Totuși, unitatea cea mai îngrozitoare dintre toate era un batalion de femei. Arpiile acelea dezbrăcau prizonierii, îi legau de un pat sau de o masă și îi excitau pînă cînd ajungeau, vrînd-nevrînd, în situația să le satisfacă poftele sexuale. Apoi, în timpul dezmățului, tăiau penisul victimei și i-l îndesau în gură sau îi zdrobeau testiculele

[1] ORGIILE LUI STALIN: altă poreclă a lansatoarelor de rachete Katiușa— instalații de rachete sol-sol autopurtate, capabile să lanseze 6–12 proiectile cu încărcături diverse. *(n. trad.)*

cu ciocanul. Porta a fost martor la o asemenea scenă și, în aceeași noapte, a doborît șapte dintre bacantele înspăimîntătoare cu pușca lui cu lunetă.

Cînd rușii puneau mîna pe vreun cazac sau pe una dintre *Flintenweiber*[2], le-o întorceau cu vîrf și îndesat.

Cele mai groaznice exemple de sadism se înmulțeau și cîștigau teren din aproape în aproape, ca o invazie de ciuperci otrăvitoare. Erau, de asemenea, mulți ucraineni înrolați în batalioanele independente SS și alții înrolați individual în unitățile germane, cunoscuți sub numele de Hiwis[3]. Cu cît războiul se apropia de sfîrșitul inevitabil și, pentru ei, cu atît mai înspăimîntător, cu atît flăcăii aceștia erau mai sălbatici și mai greu de stăpînit. Din calcul sau din convingere pariaseră pe calul care avea să piardă și descoperirea tîrzie a greșelii lor îi transformase cu încetul în fiare turbate.

Bineînțeles, se întîmpla ca unii dintre acești dezertori ruși, sătui de disciplina nemțească, să încerce să se întoarcă în armata sovietică. Ce se întîmpla atunci cu ei n-am reușit niciodată să aflăm. Fără îndoială că erau spnîzurați pentru înaltă trădare. Apoi rușii au pus brusc capăt acestui du-te-vino. Ni i-au trimis înapoi pe toți dezertorii ruși și ucraineni, survolînd pur și simplu pozițiile germane și aruncîndu-i pe nepoftiți din avion, dar fără parașută! În buzunarul fiecăruia se găsea un plic galben, conținînd un „aviz de expediție” întocmit astfel:

> *Circa 174 Poliție Militară returnează prin prezenta:*
>
> *Voluntarul SS Boris Petrovici Turgoiski, născut la Tiflis pe 18 martie 1919, care a dezertat din Batalionul 18 SS la data de 27 decembrie 1943 la Lebed.*
>
> *A fost făcut prizonier de Regimentul 12 pușcași al Armatei Roșii.*
>
> *Dezertorul este înapoiat armatei germane prin grija locotenentului Borovici, pilot al Forțelor Aeriene ale Armatei Roșii.*

[2] *(germ.)* FLINTENWEIBER: în traducere literală, „femeie cu pușcă”; Expresia desemna partizanele. *(n. trad.)*

[3] *(germ.)* HIWIS—*Hilfswillige*; trupe de voluntari ruși formate din trădători de patrie, dezertori, deținuți de drept comun, comandate de Vlasov și folosite de germani ca unități auxiliare. *(n. trad.)*

PROCES-VERBAL DE PRIMIRE

Prezentul proces-verbal constată livrarea în condiții bune a dezertorului:

Gradul...

Numele...

Unitatea...

Rugăm a tăia, a completa și a înapoia acest proces-verbal celei mai apropiate unități a Armatei Roșii.

Asemenea atrocități aveau asupra moralului nostru efectul unui anestezic. Eu însumi mă simțeam repede copleșit de resemnarea posacă a camarazilor mei, de încredințarea lor că eram cu toții pierduți și că nimic nu mai avea însemnătate din moment ce toți oamenii, fără excepție, nu erau decît niște animale pline de cruzime.

Căpitanul von Barring s-a apucat de băut.

Retragerea de la Kiev

Nu demontaseră decît mitralierele...

L-am căutat pe ultimul dintre ei și l-am întrebat cum naiba reușise tancul acela să intre în grajd! Ne-a arătat, încîntat, o hîrtie pe care scria în germană:

„Noi, echipajul vehiculului, am vîndut această cutie de conserve fermierului Piotr Alexandrovici în schimbul unei vaci, amîndouă jivinele fiind în perfectă stare de funcționare. Heil Hitler!

Și mai du-te dracului, stimate membru de Partid."

În aproape toate fermele din Ucraina, mari sau mici, ne puteam aștepta să găsim o mașină sau un vehicul german de orice tip.

Pretextul a fost că un *Untersturmführer* SS fusese omorît la marginea satului. În chip de avertisment pentru ceilalți locuitori din regiune, comandantul SS ordonase spînzurarea tuturor bărbaților și femeilor între paisprezece și șaizeci de ani. Au fost cu toții încărcați în camioane care s-au așezat, în marșarier, sub un șir de funii. SS-iștii le-au pus frînghiile în jurul gîtului. Apoi camioanele au pornit din nou...

Un mîrîit agresiv s-a înălțat din rîndurile noastre atunci cînd am descoperit acest spectacol care, de altfel, se încheiase. SS-iștii s-au uitat la noi nervoși și au strîns mai tare armele, în vreme ce ofițerii noștri ne-au ordonat să grăbim pasul pentru a evita o încăierare generală.

Adversitatea dintre armată și SS era pe punctul să se transforme în conflict deschis. Himmler strivise orice încercare de a crea o rezistență organizată ostilă regimului căruia îi era cîine de pază, dar represiunea fusese, în ciuda tuturor lucrurilor, fără obiect, căci nu-și descoperise inamicul. De fapt, el zdrobise nevinovați. Adevăratul său dușman—cu toate că, evident, el nu știa aceasta—era teroarea pe care credea că o poate folosi după bunul său plac. Utilizarea fără discernămînt, la

întîmplare, a sfîrșit prin a-l duce la pierzanie, căci teroarea a ridicat rezistența germană pînă cînd s-a transformat în gherilă, ale cărei cronici n-au fost și nici nu vor fi vreodată scrise, pentru simplul motiv că nu există nicăieri vreo dare de seamă despre activitatea ei. Nu era o mișcare organizată, ci un ansamblu de inițiative întîmplătoare, la fel de puțin fățișe și de întîmplătoare, în aparență, cum fusese acțiunea noastră cînd îl lichidasem pe Meier porcul.

Rușii ocupaseră jumătate din Kiev atunci cînd am sosit ca întărire. În interiorul orașului ne-am despărțit în mici grupuri de luptă, care au pătruns separat în Kiev prin diverse puncte. Tancul meu mergea chiar în spatele vehiculelor lui Porta și Bătrînului. Am coborît pe Vosdușfotskoie, apoi am traversat o linie de cale ferată și am mers în lungul străzii Diakova, unde toate casele erau ocupate de germani. În sfîrșit, am plecat spre Pavolo, la marginea de nord a orașului. Manevrînd printr-un labirint de străduțe și de treceri strîmte, am ajuns, în zori, la o veche uzină.

Optsprezece T-34 și cinci KW2 erau aliniate în curtea întinsă, încadrate de echipajele lor aliniate în poziție de drepți pentru raportul de dimineață. Apariția bruscă a tancurilor noastre, la mai puțin de douăzeci de metri, i-a paralizat cu desăvîrșire.

L-am dat la o parte de la aparatul de ochire pe subofițerul nostru lipsit de experiență și tunul, aruncătoarele de flăcări, mitralierele au intrat toate deodată în acțiune. Porta și Bătrînul au acționat din celelalte două tancuri cu aceeași promptitudine intrată în reflex. Soldații ruși au căzut ca popicele și în cîteva minute am incendiat și distrus cele douăzeci și patru de tancuri. După aceea am plecat cu viteză maximă pe străzile laterale și am întîlnit o companie de infanterie pe care am pus aruncătoarele de flăcări și mitralierele, zdrobind sub șenile pe cei cîțiva supraviețuitori.

Și petrecerea continua. Incendii, distrugeri, masacre. O baterie antitanc opri blindatul Bătrînului cu un obuz în șenile. Am înconjurat un cvartal de case în viteză maximă pentru a ataca pe la spate bateria antitanc. N-avea rost să irosesc muniția. Tunul și servanții lui, opt la număr, abia dacă mi-au încetinit goana. Dar dăduseră foc tancului Bătrînului și omorîseră doi dintre oamenii lui. Bătrînul veni în tancul meu și ceilalți doi se cățărară pe blindatul lui Porta.

Toată ziua se scurse astfel. Epuizantă, monotonă, într-o tensiune permanentă care ne scotea din minți. Cînd ne-am întors la baza de operații, compania a 5-a nu mai avea nici un tanc iar colonelul von Lindenau murise. Ars.

Întregul Kiev era în flăcări.

Nu există vreun alt fel de luptă care să te aducă mai repede la nebunie decît lupta de stradă. Înaintînd sau retrăgîndu-te din ușă în ușă, nu știi niciodată ce se poate întîmpla de la o clipă la alta, nici care fereastra ascunde un inamic gata să te împroaște cu gloanțe, să-ți trîntească în cap o grenadă sau chiar un bolovan. Gloanțele șuieră trase din locuri pe care nu le poți descoperi și ești obligat să aștepți, răbdător, ascuns în spatele unui stîlp subțire.

De mai multe ori a trebuit să părăsim cîte o casă pentru că se prăbușea sub picioarele noastre, făcîndu-ne să cădem prin podele și tavane cîte trei sau patru etaje. Uneori ajungeam să purtăm lupte dure, corp-la-corp, încăierări scurte de o sălbăticie fără seamăn, cu baioneta sau lopata de infanterie. Și în tot acest timp orașul ardea, exploda, urla din mii de piepturi răvășite, la o temperaturi de 40 pînă la 50 de grade.

Uriașul pod de pe Nipru sărise în aer. Se mai ridicau deasupra apei doar cîțiva arici gigantici de fier contorsionat. Mîndria orașului, puternicul post de radio-emisie cu antenele sale de oțel nu mai era decît o grămadă de grinzi și cabluri într-o încurcătură de nedescris. În marile abatoare zăceau mii de schelete stropite cu acid, sute de tone de semințe de floarea-soarelui, stropite din belșug cu benzină, ardeau ca niște ruguri gigantice. Atelierele de montaj pentru locomotive semănau cu un cimitir de elefanți.

În timpul retragerii, ura noastră împotriva SS-iștilor a izbucnit și s-a exprimat adesea într-o manieră palpabilă, pînă cînd nici o unitate SS n-a mai îndrăznit să se deplaseze, în timpul retragerii, avînd în spate trupe obișnuite. S-a întîmplat nu o dată ca rușii și nemții, adăpostiți de-o parte și de alta a aceleiași străzi, să înceteze să se măcelărească reciproc cînd sosea o unitate SS, astfel încît nemții să poată să-i extermine în liniște pe cei pe ce purtau uniformele atît de detestate. Apoi lupta continua între soldații „cinstiți” ai celor două armate.

Într-o zi puțin înainte să se crape de ziuă, am ajuns într-un sector din apropiere de Berdicev, unde lupta era gata să izbucnească.

Se afla acolo un regiment de infanterie de rezervă. Neavînd nici măcar un tanc, și noi eram tot infanteriști.

Ca întotdeauna, locul nostru era în față, în *no man's land*. Am săpat adăposturi individuale strîmte, peste care tancurile rusești urmau să treacă fără prea mare pericol pentru noi. Șmecheria era aceea că, de îndată ce tancurile rusești depășeau posturile noastre înaintate, noi aveam să le nimicim primii infanteria cu aruncătoarele de flăcări, cu mitralierele sau cu armele pentru lupta corp-la-corp: baionete și lopeți de infanterie.

În spatele nostru, grenadierii erau ținta unui bombardament violent. Ceasurile treceau și duelul de artilerie creștea mereu în intensitate. Apoi, la ora trei a survenit a scurtă acalmie, tirul s-a mutat mai în spate și barajul de artilerie a dat înapoi pînă dincolo de pozițiile noastre, reîncepînd cu o furie de două ori mai mare.

Spectacolul din fața ochilor noștri aproape că ne-a făcut să cădem lați. Prin ceața care plutea la nivelul solului se năpusteau haite de T-34 și în urma lor înaintau grupuri compacte de infanteriști cu baioneta la armă.

Brusc, în groapa mea se făcu noapte și căzu o mică avalanșă de pămînt. O sudoare înghețată începu să-mi șiroiască pe frunte. Îmi tremurau genunchii. Apoi alt tanc trecu pe deasupra capului meu, și apoi încă unul. Mitralierele începură să împroaște cu gloanțe, însoțite de bubuitul tunurilor. Asta însemna că pornise duelul dintre tancurile rusești și grenadierii și tunurile noastre antitanc.

Încă mai ezitam să-mi scot capul din adăpost de teamă să nu fiu decapitat de vreun T-34 întîrziat, dar atunci cînd am auzit răpăitul unei mitraliere în apropierea mea m-am ridicat încet.

La mai puțin de cincizeci de metri distanță fusese pusă în poziție de tragere o mitralieră grea, care era înconjurată de vreo duzină de pifani ruși. Am îndreptat aruncătorul de flăcări spre ei și am apăsat pe trăgaci. Un muget înăbușit a însoțit șuvoiul de flăcări roșii. Dor dintre infanteriști s-au ridicat pe jumătate dar au căzut imediat la loc arzînd ca torțele. Altă mitralieră deschise focul în direcția mea și m-am băgat repede în adăpost, oprind în același timp aruncătorul.

De data aceasta am acționat cu mai multă grijă, sprijinind țeava

aruncătorului pe marginea gropii și ochind prin periscop. Am apăsat pe trăgaci. Mitraliera tăcu.

Apoi veni al doilea val de tancuri și acum nu mai era de glumit, fiindcă știau că ne aflam acolo, în gropile noastre. Metoda de luptă corp-la-corp între pifanul din carne și oase și un tanc de 62 de tone este următoarea: infanteristul care nu se teme de nimic, așa cum spune regulamentul, sare afară din groapa lui, atacă tancul *din față*, se aruncă pe el agățîndu-se cu o precizie perfect regulamentară de cîrligul de remorcare, fără să lase nici o clipă mina magnetică pe care o ține în mîna cealaltă.

Într-o clipă am fost lac de sudoare din cap pînă-n picioare din cauza efortului violent pe care l-am făcut pentru a mă cățăra pe monstrul uriaș ce se năpustea înainte cu viteză maximă. Slavă Domnului, echipajul unui T-34 nu poate vedea nimic pe o rază de zece metri în jurul tancului. De mai multe ori era gata să fiu aruncat la pămînt. Mîinile îmi sîngerau, unghiile mi se rupseseră. Dar războinicul neîmblînzit a rezistat vitejește și a lipit mina

În locul indicat, pe coroana de oțel din spatele turelei. Apoi a tras de cablul detonatorului, a sărit jos și s-a aruncat într-un crater unde se mai aflau doisprezece infanteriști și o mitralieră. Cinci, secunde mai tîrziu se auzi o explozie înăbușită și tancul se opri cu botul într-o groapă de obuz.

Cînd veni următorul tanc, soldatul neînfricat luă una din minele grenadierilor și sări cu ușurință pe blindat, smulgîndu-și și rupîndu-și alte unghii. Treaba aceasta devenise o rutină, ca orice altceva. Pînă la ce punct această obișnuință putea fi eficace mi-am dat seama cînd am văzut o bucată de turelă care, după ce străbătu prin aer o traiectorie elegantă, s-a înfipt în pămînt la treizeci de centimetri de mine. Cred că nu cîntărea mai puțin de o jumătate de tonă.

Artileria noastră antitanc respinsese blindatele inamicului, hărțuite cu mine și bombe magnetice. Apoi tunurile rusești intrară din nou în joc și toți grenadierii noștri, toți recruții cei noi din Regimentul 27 își luară picioarele la spinare și dispărură în spate. Chiar și noi, veteranii, molipsiți de pofta lor de-a o rupe la fugă, le-am urmat exemplul. Infanteria sovietică se năpusti pe urmele noastre strigînd: „Trăiască Stalin! Trăiască Stalin!"

Un bătrîn maior încercă să ne oprească, să ne oblige să dăm piept cu infanteriștii ruși, dar pistolul automat i-a fost smuls din mîini și a murit strivit de bocancii soldaților înnebuniți. Nu știu ce ne-a făcut să ne întoarcem. Dar ne-am oprit, i-am înfruntat pe ruși și ne-am luptat cu ei corp-la-corp. Am apucat cu amîndouă mîinile pușca unui mongol și am încercat să i-o smulg. El s-a ținut bine dar eu am insistat, mîrîind amîndoi ca două fiare sălbatice, fiindcă știam că unul dintre noi trebuie să moară. Însuflețit de o demență ucigașă, i-am luat în cele din urmă pușca și, iute ca fulgerul, am înfipt baioneta în spatele soldatului care își pierduse echilibrul. S-a prăbușit urlînd, smulgîndu-mi pușca în cădere. A trebuit să apăs cu piciorul pe spatele lui să scot baioneta. Apoi m-am năpustit, urlînd ca un nebun și ținînd baioneta în față ca pe o lance. Am străpuns un rus cu asemenea forță încît lama i-a ieșit prin spate. A strigat cu gura căscată larg. Nu se auzeau decît mîrîieli și urlete ca de fiare sălbatice, ieșite dintre buzele crispate pe fețe schimonosite.

Deodată îmi îngheță sîngele în vine. M-am uitat cu gura căscată la cer, din înaltul căruia cobora urlînd spre noi un roi de rachete strălucitoare, cu cozi lungi de flăcări, șuierînd și vuind mai tare decît toți dracii din iad, într-un tumult infernal care-mi zdrobea treptat nervii. Lipiți de pămînt, urlam și plîngeam îngroziți. Erau „orgiile lui Stalin", cel mai înspăimîntător instrument de distrugere și demoralizare al tuturor timpurilor.

După 36 de ore de lupte îndîrjite ofensiva rusească a slăbit și a dat înapoi. La sfîrșitul bătăliei atît rușii cît și noi ajunsesem iarăși pe pozițiile de la început.

A urmat un duel îngrozitor de artilerie, un uragan de șase zile și șase nopți care le-a zdruncinat multora nervii. O pădurice a fost rasă în două ore, în așa fel încît la sfîrșitul bombardamentului nimic nu mai amintea că acolo fuseseră vreodată copaci. Zăceam apatici în vizuinile noastre, cu privirea tulbure și ochii injectați de sînge. Nici vorbă să discutăm. Chiar țipînd în urechea celui de lîngă tine, era cu neputință să te faci auzit.

O dată mai mult, Porta și Bătrînul m-au ajutat să nu-mi pierd mințile. Îmi ajungea să-i văd, nepăsători în mijlocul infernului asurzitor, pentru a-mi regăsi imediat liniștea. Bătrînul trăgea din pufăitoarea lui

și Porta cînta la flaut, cu pisoiul Stalin cuibărit pe genunchi. Nimeni nici chiar Porta nu putea auzi măcar o notă din ce cînta dar el îi dădea înainte, gînditor și concentrat, fără să acorde cea mai mică atenție vacarmului. Poate ajunsese atît de nepăsător încît putea într-adevăr să asculte ce cînta?

În după-amiaza celei de-a patra zile von Barring apăru la intrarea adăpostului nostru. Arăta mai bolnav ca niciodată. Bătrînul îmi spusese că suferea de o dizenterie gravă și că trebuia să-și petreacă cea mai mare parte a timpului cu pantalonii în vine. Avea probleme și cu rinichii. După toate aparențele, n-avea s-o mai ducă mult.

Hîrtia pe care ne-o dădu spunea următoarele: „Trebuie să le dăm oamenilor de mîncare. Am trimis patru echipe, dar nu s-a mai întors nici una. Sînteți ultima mea speranță."

Ne-am uitat unul la altul și l-am privit pe von Barring, prăbușit pe o ladă, cu capul în mîini. Bătrînul ridică din umeri și făcu un semn de încuviințare. Von Barring îi dădu și un raport prin care semnala Statului Major că toate liniile noastre telefonice fuseseră distruse.

Cu marmitele în spate, am plecat printr-un peisaj lunar, presărat cu cratere neregulate. Din cerul întunecat cădea fără încetare o ploaie de fier și de foc. Norii joși și grei erau amenințători. Bătrînul scutură din cap părînd neliniștit. Porta aprobă cu fața lipsită de expresie și ne-am urmat drumul.

Ne-au trebuit șase ore și jumătate să străbatem sectorul bombardat care se întindea pe o adîncime de patru kilometri și șapte ore să ne întoarcem cu marmitele pline cu bob și carne fiartă.

Înainte de a porni înapoi m-am îndopat cît am putut, înfulecînd pînă cînd chiar și popotarii au ezitat să ne mai dea de mîncare. Zicînd că trebuie să ne îngrijim și de cină, Porta a vîrît în fiecare buzunar al mantăii cîte o bucată de carne de porc fiartă. Cînd le-am pus din nou în spate, marmitele pline atîrnau ca pietrele de moară. Porta îl puse pe Stalin la locul lui, în buzunarul special cusut în acest scop la mantaua sa. Împăcat ca întotdeauna cu soarta, cotoiul roșcat privea în jur, capul lui acoperit cu un chipiu ițindu-se peste marginea buzunarului.

§

Am luptat și sub pămînt. Rușii începuseră să ne mineze pozițiile. Lipind urechea de pămînt puteam auzi tîrnăcoapele: Poc... Poc... Poc... Misiunea noastră era, bineînțeles, să săpăm alte tuneluri, să-i măcelărim pe geniștii lor și să minăm pozițiile rusești.

Lungiți într-o galerie, ascultam bătaia obsedantă a tîrnăcoapelor. Poc... Poc... Poc...

Deodată, tăcere. Își terminaseră treaba? Oare vom auzi, peste cîteva minute, un uruit înăbușit și vom fi îngropați de vii?

Am așteptat și un sfert de ceas e afurisit de lung atunci cînd pîndești, cu urechile ciulite, într-o tăcere de moarte, un anumit zgomot, un zgomot care nu se mai auDeodată.

Am așteptat o oră.

Apoi poc-pocurile au început iarăși, aducîndu-ne din nou la viață. În spatele meu l-am auzit pe Bătrînul răsuflînd ușurat.

Ne-am pregătit de acțiune.

Bătrînul le șopti celor tineri și lipsiți de experiență:

— Nu încercați niciodată să înfigeți baioneta între coaste, nu-i o lovitură prea sigură. Loviți la gît sau în pîntece, pieziș în vintre, pe cît posibil de sus în jos și tăiați de jos în sus cînd scoateți lama.

Înaintam cu grijă prin galeriile atît de strîmte încît uneori trebuia să ne tîrîm pe burtă. La cotitura unui tunel am căzut practic peste patru ruși care săpau de zor cu tîrnăcoapele, la trei metri de noi. Ne-am apropiat de ei fără zgomot și baionetele au intrat în acțiune. Peste tot în jurul nostru, în tunelurile de legătură ai noștri îi așteptau pe geniștii ruși care se pare că mirosiseră ceva. Eu, Bătrînul, Porta și șase tineri recruți am surprins o echipă de opt geniști ce lucrau cu îndîrjire în fundul unei galerii. În vreme ce noi ne-am ascuns, Porta strigă într-o rusă perfectă:

— Puteți să vă opriți, camarazi. A sosit schimbul.

Rușii se întoarseră, dar nu ne puteau vedea în meandrele tunelului. Unul dintre ei întrebă:

— Trebuie să ieșim cu toții?

— Da, da. Grăbiți-vă. Ceilalți sînt aici, vă așteaptă.

Baionetele noastre străluciră în lumina slabă a lămpilor electrice. Un rus reuși să înfigă tîrnăcopul în burta unuia dintre băieții noștri, care începu să urle așa de tare încît a trebuit să-i tăiem gîtul.

Au încercat să ne îngroape aruncînd în noi cu încărcături de exploziv.

§

Într-o zi l-am înmormîntat pe Pluto, vlăjganul cel cumsecade. N-am reușit să-i găsim capul, dar era chiar el, fără doar și poate.

§

O dată mai mult a căzut în sarcina Regimentului 27 să rămînă în ariergardă într-un sector evacuat pe lățimea de 120 de kilometri, pentru a masca o retragere masivă. Timp de cel puțin 24 de ore sobele trebuiau să ardă, coșurile să fumege, mitralierele să tragă din cînd în cînd cîte-o rafală.

Aveam de asemenea ordin să pregătim capcane. Cei 200 de oameni din compania noastră aveau de apărat un sector de 20 de kilometri. Primisem ordinul categoric să nu părăsim pozițiile sub nici un motiv, ci doar dacă rușii aveau să ne cotropească într-adevăr tranșeele.

În plutonul nostru eram 30, față în față cu 4500 de pușcași siberieni, trupele din Armata Roșie de care ne temeam mai mult decît de oricare altele.

Slavă Domnului, timpul se scurgea mai ușor cu pregătirile. Legam la fiecare intrare de adăpost mine care aveau să explodeze atunci cînd cineva ar fi împins ușa. Așezam butuci inofensivi în așa fel încît, dacă cineva ar fi vrut să-i ridice să-i arunce în sobă, exploda o cutie cu cartușe. La intrarea altor adăposturi am pus, sub o scîndură tăiată, un dispozitiv care urma să arunce în aer 50 de mine antitanc îngropate în cerc la o sută de metri de acolo. De ce pregăteam aceste capcane în loc să lăsăm totul baltă? Am mai spus-o, timpul trecea mai ușor. Să nu le fi așezat ar fi fost la fel de inutil...

După-amiaza se scurse repede. Rușii nu păreau să-și fi dat seama că în fața lor nu mai era nimeni, exceptînd o mînă de zdrențăroși vai de capul lor. Noaptea a fost foarte greu de suportat. Nu îndrăzneam să dormim. De cel mai apropiat camarad ne despărțeau 50 pînă la 100 de metri și nimic nu ne apăra de atacurile patrulelor, ale faimoaselor

patrule siberiene. Cu capul plin de gînduri negre, am stat toată noaptea lîngă un morman de grenade și două mitraliere încărcate, scrutînd cu disperare în beznă.

În zori, rușii au început să bănuiască ceva. Am tras cîteva rafale, dar au căpătat din ce în ce mai multă îndrăzneală, mergînd pînă acolo încît se uitau la noi de-a dreptul, peste parapetul tranșeei lor. M-am dus la Bătrînul și i-am spus:

— Nu crezi c-ar fi bine s-o ștergem înainte să fie prea tîrziu? Douăzeci de ore sau 24 de ore, ce mai contează diferența?

Bătrînul dădu din cap.

— Sven, un ordin e un ordin. Și mai presus de toate, ceilalți se bizuie pe noi să le dăm un răgaz de o zi. Și așa o să le iasă sufletul. Măcar să le dăm o șansă să scape.

Porta era și el de părerea mea, dar Bătrînul nici n-a vrut s-audă, spunînd că putem să ne luăm picioarele la spinare dacă doream, dar că el va rămîne pe loc. Singur, dacă va trebui.

— Bine, prost bătrîn! țipă Porta, furios. Știi foarte bine că nu te lăsăm baltă. Dar să nu spui că nu te-am prevenit!

Înjurînd cît ne ținea gura, ne-am întors la posturile noastre. Cățărați pe parapet, cîțiva ruși ne făceau semn. Rafalele i-au trimis înapoi în tranșee, dar o clipă mai tîrziu erau din nou afară.

Deodată, spre groaza mea nespusă, am văzut ivindu-se deasupra parapetului de la adăpostul meu o față bărboasă, la nici zece metri de mine. În mod reflex, am aruncat o grenadă și omul a fost ucis pe loc. Apoi sectorul s-a însuflețit. Rușii soseau grupuri-grupuri să vadă ce se întîmplă și Bătrînul recunoscu în sfîrșit că era timpul să părăsim pozițiile.

Goneam pe schiuri prin stepa acoperită de zăpadă. Din cînd în cînd, în spatele nostru se auzeau explozii. Erau glumele noastre capcană. Dar în afară de aceste zgomote totul era tăcut și trist. Pe șosea, la doi kilometri distanță, treceau uneori tancuri rusești. După cinci zile de căutări am găsit în sfîrșit rămășițele Regimentului 27, care fusese retras din luptă pentru refacere.

Am fost numit *Fahnenjunker* și nu mi-a plăcut nici cît negru sub unghie. Pînă atunci fusesem bine adăpostit în coloană. Acum trebuia să mă așez în fruntea celorlalți și să primesc raportul

Kommandofeldwebel-ului care, pînă de curînd, fusese superiorul meu.. Aveam impresia că mă dau din plin în spectacol în fața întregii lumi. Camarazii se prăpădeau de rîs.

Pagină intenționat goală

Pe patul de sîrmă ghimpată

O clipă mai tîrziu, spuse cu același glas șuierător:

— Cînd o să faceți revoluție împotriva naziștilor și a generalilor, să nu uitați să-i trageți lui Adolf două svasturi bune în bot, din partea mea...

— Îi promitem, Porta, răspunse Bătrînul. O să-i tăbăcim atît de bine mutra în numele tău încît ai fi obosit al naibii dac-ar fi trebuit s-o faci chiar tu!

— Bine!

Se lăsă tăcerea. Pufăitoarea Bîtrînului sfîrîia furioasă.

— Ei, Bătrîne, ai instrumentul la tine?

Bătrînul scoase din buzunar muzicuța.

— Cîntă-mi bucata cu fata blondă care-și peria părul, așezată pe-o stîncă...

Bătrînul se supuse și eu am început să cînt cuvintele în surdină, în vreme ce Porta privea fix tavanul:

Ich weiss nicht, was soll es bedeuten,
Dass ich so traurig bin.
Ein Märchen aus alter Zeiten,
Das Kommt mir nicht aus dem Sinn.[1]

Plîngeam. Porta șopti:

— Și acum, Joseph Porta, Stabsgefreiter prin grația lui Dumnezeu, se va întoarce, la Cel-de-Sus! Nu-i ușor. Promiteți-mi să aveți grijă de Stalin. Aș vrea să-l văd înainte să ridic ancora.

Bătrînul apropie pisoiul de ochii lui Porta.

— Să nu uitați de svasturile mele pentru Adolf și Himmler! La revedere...

Un lichid negru-gălbui i se scurse încet din colțul buzelor întredeschise și mîinile sale le strînseră mai tare pe ale noastre. Apoi strînsoarea lor slăbi. Joseph Porta murise.

---

[1] Prima strofă din poemul *Lorelei* de Heinrich Heine: *Mă-ntreb ce-o fi cu mine/Că sînt atît de trist,/Un basm din vremuri vechi/Nu-l pot uita defel. (n. trad.)*

Cu toate că nu mi-am dat seama în acel moment, a doua ședere în spital a marcat o cotitură în viața mea. Rămăsesem ca mort, încurcat în sîrma ghimpată, dar mă salvaseră totuși și mă expediaseră la „atelierul de reparații". După ce m-am vindecat m-au trimis la școala de tanchiști Wünschdorf, la Berlin, pentru o instruire rapidă de ofițer, înainte de a mă întoarce la regiment. Acolo, la Berlin, printr-un ciudat joc al hazardului am ajuns curierul conspirației urzite împotriva lui Hitler. Dar aceasta este altă poveste...

Într-o dimineață, pe vremea cînd încă mai eram în spitalul din Franzenbad, un individ mic și îndesat, de vreo douăzeci și cinci de ani, se opri în dreptul patului meu și spuse cu cel mai răsunător accent vienez pe care mi-a fost dat să-l aud vreodată:

— Salut, bătrîne! Mă cheamă Ernst Stolpe, sînt din al 7-lea vînători. Am păianjeni la mansarda și V-2 în stratosferă și chiar și-un certificat ca s-o dovedesc. Ginește aici!

Mi-a întins un certificat care era de fapt visul oricărui soldat cu mintea întreagă:

> *Obergefreiter-ul Ernst Stolpe, din Batalionul 7 vînători de munte poate fi considerat grav-rănit, datorită celor trei leziuni importante de la cap. Nu trebuie să fie în nici un caz obligat să îndeplinească munci dificile sau constrîns să poarte echipament greu, în special casca de oțel. În caz de atac trebuie trimis imediat la cel mai apropiat spital militar.*
>
> *Standort Lazarett 40 Paris*
>
> *Dr. Waxmund, Oberstabsarzt.*

— E-n regulă, nu-i așa? Auzi, tu nu ești diliu? Dacă ești trebuie să-mi spui, fiindcă nu-i bine să ne facem concurență. Eu duc scrisori și mesaje pentru o mulțime de țicniți de la Statul Major și de la garnizoană, da' ăștia-s liberi. Cînd am nevoie de-o vacanță trîntesc un pumn în botul unui ofițeraș, îi adresez cel mai dulce zîmbet și-i arăt certificatul. Atunci mă trimit la spital. Cînd o să te pui pe picioare te duc să vezi Franzenbad, Eger și Praga. Nu vrei să știi cum am eșuat în fabrica asta de dilii?

— Desigur!

Nu mai zîmbisem de cîteva săptămîni. Îi trimisesem Barbarei

o telegramă și ea se transferase la Franzenbad pentru a fi cu mine, dar moralul nu mi se îmbunătățise. Eram atît de doborît, de disperat! Barbara își făcea o mulțime de griji din cauza mea.

— Atunci cască-ți urechile, pițigoiule și ține-le așa, urmă el. Prima dată cînd mi-au crăpat tărtăcuța a fost în Franța, într-un vagon de tren. Un trunchi de copac care m-a pocnit în ceafă ca un glonț. Fractură craniană. Spital. Convalescența. Ieșire. După două săptămîni, i-am arătat unui tip cum se conduce o motocicletă. Mi-am luat mîinile de pe ghidon și, ghinionul dracului, o pușlama pusese un gard exact acolo unde voiam eu să merg! Am țîșnit ca o rachetă spre cer și m-am trezit într-o adăpătoare. Adăpătoarea rezistă loviturii, căpățîna mea nu! Fractură craniană, plus o claviculă bucăți. Spital. Convalescență. Ieșire. Fără certificat de vindecare. După șase săptămîni am luat-o de la capăt. De data asta într-un stîlp. De-acu', mi-am zis, trebuie să iau taurul de coarne. Ei bine, bătrîne, e tare greu să-nțelegi ce dificil e să te recunoască lumea de diliu. Să-ți certifice, negru pe alb, că ai o gaură-n creier. Asta fără-ndoială, pentru că cei mai mulți soldați germani au *mai multe* găuri în creier!

Tăticu', mi-am zis, trebuie să dai din coate. Pînă cînd mușcă momeala. Am început prin a-i sparge nasul doctorului de serviciu. Era mîndru de rîtul lui, tipul a plîns după el: „V-a plăcut?" i-am zis. „Mă numesc Ernst Stolpe." Zero. Într-o după-amiază mă duc s-o caut pe maica stareță, o fecioară fleșcăită de vrei cincizeci de primăveri, și-i spun: „Dă-ți jos izmenele, Cleopatra, am ceva să-ți zic." Nici asta n-a mers. Presupun că a crezut că vorbesc serios. Și-a luat dorințele drept realitate!

Bine—mi-am zis, un vajnic soldat german nu se dă bătut niciodată. Am nevoie de un ciocan. Am făcut rost de-un ciocan și-am așteptat momentul potrivit. Apoi, într-o zi, am intrat în camera unui maior. Îl salut politicos și-i admir frumosul bîrlog, particular. Apoi cad în extaz în fața unui ceas. O drăguță de mașinărie din aur, o adevărată bijuterie. Îl întreb dacă-i solid. Nu-mi răspunde. Îi curg balele după galoanele de general. Îi fac cu ochiul, scot ciocanul și zdrang, peste ceas. Vedeți că nu era prea solid, îi zic. Și șterg ciocanul în vreme ce el rămîne agățat de cordonul soneriei. Era marfă proastă, îi zic și-i dau doi pfenigi să-și ia un bilet de loterie.

A asmuțit jumătate din spital, dar m-am topit și-am coborît la bucătărie, unde le-am rînjit tuturor. Vă e prea cald aici, doamnelor, le zic fetelor. O să deschid o fereastră. Scot iar ciocanul și sparg opt geamuri. Acum e mai bine, le spun. Vine puțin aer proaspăt. După aia îmi trîntesc ciorapii, trei batiste și un ștergar în ciorbă și le zic: „Vreți să le spălați și pe astea dacă tot v-ați apucat de rufe!" Și-atunci mi-au dat, în sfîrșit, permisul să mă distrez...

N-am putut niciodată să-mi dau seama în ce măsură Stolpe era țicnit, dar părerile sale despre util și plăcut nu erau deloc greșite și Barbara era nespus de fericită că Ernst mă luase sub aripa lui ocrotitoare și că mă înveselea cu propunerile lui caraghioase, care se terminau de obicei în mod ciudat, prin șterpelirea unei sticle de spirt medicinal de la infirmerie.

Cînd am putut să mă dau jos din pat mi-au dat un scaun pe rotile, căci încă mai eram aproape paralizat și lui Stolpe îi făcea mare plăcere să mă plimbe peste tot prin împrejurimi. Era un lucru foarte practic, mai ales atunci cînd mergeam la teatru și eram nevoiți să stăm la coadă, Stolpe mă împingea de-a dreptul în sală, apoi se așeza liniștit lîngă mine, scaunul era exact cît trebuie de lat pentru două persoane.

Petreceam ore vesele lăsîndu-ne plimbați de vreun nătărău oarecare pe străzile elegante din Eger sau Praga, așezați amîndoi alături și primind cu surîsul pe buze privirile compătimitoare ale femeilor frumoase. Astfel, într-o seară am fost invitați la o petrecere foarte șic, la care participau cîțiva bătrîni ofițeri de garnizoană nemți și slovaci. Alături de frumoasele doamne din lumea bună a Pragăi, au fost mișcați aproape pînă la lacrimi de priveliștea vînătorului în uniformă cenușiu-verzuie, cu floarea de colț la chipiu și tanchistului în uniformă neagră, cu beretă așezată cochet pe o sprînceană, instalați frățește în același scaun pe rotile. Erau gata să facă orice pentru noi și ne-au umplut foarte repede buzunarele cu tot felul de bunătăți pe care apoi le-am împărțit cu băieții de la spital. Ba chiar ne-au fotografiat pentru a păstra o amintire despre „vînătorul și tanchistul aflați împreună pe același scaun pe rotile".

Din nefericire, două dintre miloasele doamne ne-au surprins într-o zi, cînd participam la o cursă de scaune pe rotile și Stolpe nu stătea lîngă mine, ci împingea scaunul pe o stradă pustie, alergînd

cît de repede putea. După această întîlnire neplăcută, n-am mai fost invitați la nici o recepție.

Cînd aveam nevoie de bani și de distracție, Stolpe telefona prietenei sale, soția unui *Standartenführer* SS din Nürnberg.

Prima dată cînd a telefonat, de față cu mine, a atras atenția întregului birou al poștei zbierînd în telefon:

— Alo, puicuța mea de lux? Ce mai face ticălosul ălălalt? E acasă? Nu? Blocat în Rusia, ai? Mare pagubă. Ascultă, mămico, am învățat o poziție nouă așa că, dacă te interesează, ai face bine să te grăbești dacă nu vrei s-o încerc cu altă găinușă. Da' nu te-aprinde așa iute. E o poziție foarte obositoare și dacă n-aduci ceva întăritor nu merită să te deranjezi. Și mai ales ține pentru tine porcăria aia de Porto, ți-am zis mereu că tipul tău s-a lăsat fraierit. Nu vreau să mai văd Porto pînă cînd nu-l lichidezi pe ăsta... Bun, ar mai fi cîte ceva de spus, dar nu pot rămîne aici să flecăresc toată ziua. Te-aștept la trenul de două treișdoi. Treișdoi, ca pozițiile.

Spunînd acestea, lăsă receptorul să spînzure de fir, astfel încît din el se auzea în continuare rîsete și proteste în vreme ce noi ne îndreptam spre ieșire. Toată lumea rîdea pe sub mustăți în biroul poștei. Stolpe se așeză la coadă la unul din ghișee și cumpără un timbru, pe care, ieșind, îl lipi pe fruntea unui polițai ce scutură din cap și surîse cu un aer îngăduitor.

Spre marea mea surprindere, soția *Standartenführer*-ului sosi într-adevăr cu trenul de 14:32 cărînd o mulțime de cumpărături de pe piața neagră. Ernst petrecu cîteva ore cu ea într-o cameră de hotel, apoi o trimise înapoi la Nürnberg spunînd că nu putea să întîrzie mai mult timp. Cînd femeia plecă, întregul salon a făcut-o lată cu vinul și tăria pe care ea le adusese.

Într-o bună zi Stolpe dispăru. Îl expediaseră într-un stabiliment psihiatric special. O săptămînă mai tîrziu am primit această carte poștală:

Fabrica de dilii
Nürnberg, 18 aprilie 1944
Dragul meu Sven,
În ce rahat am intrat. Fumatul interzis. Ieșirea interzisă. Mă duc la closet în cea mai mare taină, fiindcă mi-e teamă să

n-aud, dintr-o clipită-n alta, că și asta-i interzis. Pînă la masa de-aseară mă îndopam sub pat, dar o infirmieră mi-a spus că nu-i interzis să mănînci. Toate ușile-s încuiate, în afară de aia de la closet, care-i larg deschisă. La toate ferestrele sînt gratii de fier, dar nu știu dacă-s acolo ca să ne-mpiedice să fugim sau să ne ferească de atacuri din afară.

Un salut frățesc,

Ernst diliu.

Comandant de companie

— Iubito!

— Iubitule! Sven, cît sînt de fericită că te-am regăsit. Mi-ai lipsit atît de mult...

— Și tu mi-ai lipsit, Barbara. Dă-mi valiza. Am o mașină acolo. Ți-e foame?

— Dacă mi-e foame? O să vezi...

După ce am mîncat am condus-o la hotel unde a făcut o baie și s-a odihnit o jumătate de oră. Lucru ciudat, n-am profitat deloc de faptul că eram singuri ca să ne aruncam unul în brațele celuilalt. Ne simțeam atît de bine așa, siguri de dragostea noastră și aveam atîtea să ne spunem. Restul putea să aștepte. Am luat masa la Postdam înainte de a merge să ne plimbăm, ținîndu-ne de mînă, pe pajiștile parcului Sans-Souci.

Un alt raid masiv se învîrtea și uruia deasupra Berlinului. Barbara s-a strîns speriată lîngî mine în vreme ce ne uitam la flăcările și fumul care se înălțau de la Neuköln. Val după val, bombardierele survolau orașul și se ușurau de încărcătura lor.

Deodată, un lung suspin ascuțit... Cu o mișcare fulgerătoare, am aruncat-o pe Barbara cu fața la pămînt și m-am trîntit alături de ea. Altă bombă cădea urlînd. Cuprinsă de panică, Barbara se ridică dintr-o săritură și fugi pe stradă țipînd. M-am ridicat în picioare și m-am năpustit pe urmele ei.

— Barbara! La pămînt, Barbara! Barbara...

Alte șuierături m-au făcut să mă arunc într-un șanț. Am încasat o ploaie de bulgări de pămînt și m-am ridicat cu greu, după cîteva secunde. Barbara dispăruse.

Am găsit-o la două sute de metri depărtare, zăcînd într-o baltă de sînge.

Nu mai vedeam nimic, nu mai simțeam nimic. N-am auzit sirenele urlînd încetarea alarmei. O mașină se opri. Un bărbat în uniformă mă luă de acolo. Au acoperit trupul Barbarei cu o pătură...

M-au dezbrăcat. Un medic vorbi de „șoc”. O mînă îmi luă pulsul, o mînă care-mi ținea încheietura cu aceeași blîndețe, cu aceeași îndemînare ca Barbara... Barbara, pe care mi-o omorîseră.

M-am întors la regiment cu gradul de *Oberstleutnant* și funcția de comandant de companie. Von Barring fusese înaintat *Oberstleutnant* și luase comanda batalionului. Din vechea gardă nu mai rămăsesem decît von Barring, Hinka, Bătrînul și eu. Bătrînul era acum *Oberfeldwebel*.

Într-o dimineață cenușie și rece, o dimineață tristă și ploioasă, Bătrînul și cu mine ne întorceam din linia întîi. Ne apropiasem de sat mergînd pe una din liniile de cale ferată. Aproape ajunsesem la gara de triaj, unde se afla un uriaș depozit de muniții, cînd am auzit în aer șuieratul binecunoscut. Bătrînul îmi dădu un brînci care mă expedie în tranșee cu capul înainte și dintr-un salt fu alături de mine.

Timp de o jumătate de ceas s-a desfășurat unul dintre acele prăpăduri cu care eram obișnuiți. Exploziile se înlănțuiau într-un ritm infernal, într-un uruit gigantic de tunete și în concertul de neînchipuit de urlete, șuierături și bubuituri titanice. Flăcări uriașe de o albeață orbitoare plesneau în aer ca șfichiul unui bici. Lăzile cu obuze, aruncate în aer, explodau risipindu-și încărcătura în toate direcțiile. Două vagoane de tren au fost aruncate în aer și au căzut la o distanță de 150 de metri, pe arătură. Șasiul unui vagon greu de marfă a străpuns acoperișul unui depou și a căzut nu departe de noi. Două coșuri înalte de uzină se prăbușiră. Unul din ele păru că se rupe deodată din mai multe locuri. Celălalt se aplecă încet și dispăru într-un nor uriaș de fum. Din toate casele presărate pe o mare rază în jurul gării, n-a mai rămas piatră pe piatră.

Tăcerea care urmă acestui apocalips avea ceva macabru și ireal. Am pufnit, m-am scuturat, am ieșit din șanț și am privit în jur.

— Mergem, Bătrîne? Am mai scăpat o dată, nu-i așa?

Nici un răspuns.

Ambele picioare zdrobite, șoldul stîng făcut, terci, umărul la fel.

M-am așezat pe jos, i-am pus capul pe genunchii mei și i-am șters fruntea cu eșarfa. Apoi am șoptit:

— Bătrîne! Bătrîne! Crezi că reziști pînă la postul de prim-ajutor dacă te duc în spate?

Deschise ochii.

— Bătrînul e terminat, Sven. Să stăm aici și dă-mi mîna. N-o să dureze mult. Aprinde-mi o țigară, dacă ai vreuna...

Am aprins o țigară și i-am strecurat-o între buze. Fiecare cuvînt rostit îl făcea să sufere.

— Cînd se va sfîrși să scrii soției și copiilor, auzi, Sven? Știi placa: un glonț în tîmplă și nu s-a chinuit... Nu-i prea rău, de altfel... Doar că mă doare spatele cînd vorbesc... Să păstrezi pipa și cuțitul... Restul să trimiți acasă la mine cu cele două scrisori care sînt în portofel...

Rămăsese tăcut un timp cu ochii închiși și trupul cuprins de convulsii îndelungi. I-am dus bidonul la buze.

— O gură de șnaps, Bătrîne. Încearcă să bei o înghițitură.

A reușit să bea puțin și a deschis ochii, murmurînd cu caznă:

— Cel mai rău e că te las singur... Sper să te poți întoarce... În țara aceea mică unde te simți acasă... Mi-ai povestit despre ea... atîtea lucruri frumoase...

După ce totul s-a sfîrșit l-am dus pe umeri, împiedicîndu-mă și alunecînd în noroi, strîngînd din dinți și plîngînd ca un copil, în vreme ce sudoarea îmi șiroia pe spate și din gîtlej îmi izbucnea suspinul răsuflării șuierătoare.

Rușii m-au privit uimiți cînd l-am întins pe un pat pe camaradul mort. M-am întors și m-am apropiat de von Barring.

— Acum și el! mîrîi. Nu mai suport...

Mă apucă de umeri și țipă:

— Îmi pierd mințile, Sven! De fiecare dată cînd dau ordinul de atac am senzația că sînt un măcelar.

Plîngînd în hohote, se aruncă pe scaun șchiop și-și lăsă capul pe mîinile întinse de-a curmezișul mesei:

— Dumnezeule din ceruri, să se sfîrșească odată! Să se sfîrșească cît mai repede...

Apoi umplu cu votcă două pahare. Două pahare de apă. Pînă la buză. Luă unul, mi-l întinse pe celălalt și le-am băut dintr-o suflare. Le umplu a doua oară, dar i-am oprit mîna la jumătatea drumului spre buze.

— Eric, i-am spus, să lăsăm asta pînă-l înmormîntăm pe Bătrînul. Noi trebuie s-o facem, pentru că era camaradul nostru. După aceea o să bem tot ce ne cade-n mîini. Dar numai după aceea...

Am smuls svastica de pe drapelul în care l-am înfășurat.

§

Strîngînd curelușa și așezîndu-mi mai bine casca, îmi plimb privirea peste compania pe care acum o comand.

Aici, chiar în fața mea stătea odinioară sergentul-major Edel. Mort de febră tifoidă, pe front, în 1943.

În dreapta plutonului 2 stătea Bătrînul, strivit alaltăieri, în timp ce bombardau o garnitură cu muniții.

În spatele lui, *Stabsgefreiter*-ul Joseph Porta, plecat pentru veșnica odihnă cu pîntecele deschis de o baionetă rusească.

Aproape de el, Tom Degețelul, dispărut.

Și Pluto, decapitat de o bombă în pădurea Roghilev.

Hugo Stege, subofițer, ars și spintecat în tancul său.

Asmus Braun, cel mereu vesel; ambele picioare și un braț smulse de explozia unui obuz, în februarie 1942.

Bernhard Fleischmann, dispărut în zona Moscovei după ce evadase dintr-un lagăr de prizonieri de război.

Hans Breuer, locotenent de poliție degradat pentru că refuzase să se înroleze în SS, apoi executat pentru că-și zdrobise intenționat piciorul sub șenila unui tanc.

Aproape de plutonul 5, locotenentul Huber, optsprezece ani, un adevărat camarad pentru oamenii lui. Amîndouă picioarele smulse în aprilie 1943, mort în barajul de sîrmă ghimpată, după o lungă agonie, chemînd-o pe sora lui, Hilda.

Tunarul Kurt Breiting, șaisprezece ani, mort în chinurile iadului după ce un obuz cu fosfor i-a explodat în mîini, în trenul blindat, în iunie 1943.

Micuțul Willy Pallas, veșnic surîzător, ucis tot atunci.

Ernst Valkas, tunar, ai cărui creieri împrăștiați mi-au împroșcat fața.

Oberstleutnant von Sandra, spintecat de un obuz.

Locotenent Bruno Haller, treizeci și cinci de ani, care a sărit dintr-un tanc în flăcări cu fratele său—subofițerul Paul Haller—în brațe. Morți amîndoi în chinuri groaznice. Arsuri cu fosfor. Îngropați la Berdișcev, ținîndu-se de mînă. Trecuseră împreună prin lagărele de concentrare și prin batalioanele disciplinare ale lui Adolf Hitler; se odihnesc împreună în pămîntul înghețat al stepei rusești.

Doamne, dacă exiști, fă ca nenumărata armată a celor morți să defileze veșnic sub ochii mareșalilor răspunzători. Fă ca tropăitul sinistru de bocanci al soldaților uciși să nu le lase nici o clipă de liniște. Obligă-i să suporte sutele de mii de priviri acuzatoare. Fă ca mamele, surorile, femeile să treacă pe dinaintea lor aruncîndu-le în față toate crimele pe care le-au comis ei și ofițerii lor de Stat Major, care au organizat aceste masacre îngrozitoare pentru a fi pe placul unui mic-burghez lipsit de talent, un zugrav pe trei sferturi nebun...

Îmi dau seama, cu o tresărire că sergentul-major a venit să-mi dea raportul. Îl salut și iau comanda:

— Compania a 5-a! Companie... pe umăr... arm'!

Mișcările oamenilor insuficient antrenați sînt de o neîndemînare de necrezut. Majoritatea n-au făcut decît trei săptămîni de „instruire rapidă".

— Companie... La dreapta-mprejur! Înainte, marș!

Cufundîndu-se în noroi pînă la glezne, două sute de bucăți de carne de tun pleacă la drum, spre pozițiile care le-au fost repartizate.

Pagină intenționat goală

Von Barring

Oberstleutnant von Barring și cu mine pe punctul să ne îmbătăm criță la lumina tremurătoare a unei lumînări, în adăpostul companiei.

În fața noastră tronează o grămadă de sticle de coniac și de votcă, unele goale, altele încă pe jumătate pline.

Nervii lui von Barring sînt atît de încordați încît nu mai poate suporta să fie lucid. Cînd nu e beat îl cuprinde o asemenea turbare încît trebuie să-l legăm pentru a-l împiedica să se rănească sau să rănească pe altcineva. Singurul mijloc să-l ținem cît de cît în frîu este să bem împreună cu el. Hinka și cu mine facem cu schimbul, căci altfel n-am putea rezista cot la cot cu el. Ținut veșnic într-o stare de comă alcoolică, pare aproape normal și gîndește coerent:

— Sven, ticăloșia asta a depășit orice limite...

Umple cu votcă o halbă și o golește de parcă ar fi plină cu bere.

— Cînd mă gîndesc ce ne-au băgat în cap ticăloșii de Hitler și Goebbels, mi se pare de necrezut. Oare visăm, sau chiar e posibil ca o națiune întreagă să înghită și să mistuie atîtea minciuni și contradicții? Ce naiba s-a petrecut cu noi, germanii? Știm cu toții că ne îndreptăm spre iad, și am știut-o dintotdeauna! Oare dorim cu toții să ne sinucidem? Oare sîntem într-adevăr atît de stupizi pe cît părem? Atît de orbi și de însetați de putere? Atît de proști? Cred că sîntem cu toții nebuni... Eu unul știu că sînt, și nu de ieri, de azi...

— **Î**ți amintești cînd Adolf zbiera la radio: „Vreau să cuceresc Stalingradul nu pentru că îmi place numele lui, ci pentru că trebuie să smulgem inamicului acest important centru nervos al traficului

fluvial sovietic, și voi lua Stalingradul cînd voi considera că a venit momentul!” Și cîteva săptămîni mai tîrziu, după capturarea Armatei a 6-a, alte zbierate ale micului ticălos, în aclamațiile isterice ale tîmpiților de membri de partid: „Cînd mi-am dat seama că nu are rost să luăm Stalingradul, care n-are nici o însemnătate pentru victoria finală a armatelor noastre, am dat ordin de retragere temporară!” Oamenii au răspuns la discurs cu ovații. Dar 180000 de oameni n-au putut fi retrași de la Stalingrad. Nici măcar temporar. O sută optzeci de mii de oameni nimiciți în bătălia pentru Stalingrad, orașul „fără însemnătate”...

— Așa-i, am răspuns. Noi vedem foarte limpede înșelătoria. Dar ce poate face un regiment disciplinar împotriva a șaizeci sau șaptezeci de milioane de papagali flecari care nu văd nimic pentru că nu vor să vadă nimic? Mai bine moartea decît pierderea războiului, asta spun ei azi, cînd războiul e deja pierdut... Dar ceea ce gîndesc este: „Mai bine să moară alții decît să pierim noi.” La Berlin am auzit o femeie spunînd că de-ar fi să rămînă un singur regiment pe front, Germania tot ar cîștiga dacă ar fi regimentul SS *Leibstandarte*!

— Femeile sînt încă și mai rele, mîrîi von Barring. Să ne apere Domnul de femeile fanatice. Să se ducă dracului totul. Hitler a pierdut războiul, ăsta-i un fapt. Dar dacă vom vedea, tu și cu mine, ziua glorioasă a prăbușirii, asta-i cu totul altceva. În curînd va fi rîndul nostru să intrăm la apă. E caraghios să trăiești cu speranța de a vedea totul prăbușindu-se cît mai curînd! Să bem, Sven, asta ne-a mai rămas...

— Să bem pentru următoarea întîlnire cu o fată frumoasă. Chiar fanatică! Totul e să știe meserie...

— Așa-i. Odată culcate pe spate, toate-s la fel. Dacă măcar ar putea să discute despre ceva. Dar n-au știut niciodată altceva decît să se lase pe spate și să spună „amin” la orice le propui. Ai întîlnit vreodată o femeie care să aibă păreri personale?

Ne-a întrerupt soneria telefonului de campanie. Eram anunțat că urma să fiu trimis la Lvow pentru a prelua patruzeci de prețioase care de asalt; ultimele, poate, pe care armata le putuse aduna?

A trebuit totuși să amîn călătoria, căci rușii au ales momentul acela pentru a trece la ofensivă și ne-au hărțuit fără întrerupere întreaga săptămînă ce a urmat.

Într-o zi, von Barring intră în adăpostul meu făcîndu-și rondul de control. Rămase o clipă nemișcat, privind în jur cu un aer posac.

Apoi spuse:

— M-am săturat pînă peste cap!

Și ieși ca un nebun.

M-am grăbit pe urmele lui. Luase rachete de toate culorile și le trăgea una după alta, astfel că artileriștii noștri erau pesemne teribil de încurcați. A trebuit să-l înșfăcăm, să-l legăm, să-l ducem în adăpost. Striga fără întrerupere, cu o voce spartă, tremurătoare, privind drept în față cu ochii holbați de spaimă, o spaimă pe care doar el o simțea, dar căreia îi puteam ghici profunzimea.

— La ordinele dumneavoastră, Maiestate! Maiestate Hitler, ha, ha, ha! *Oberstleutnant* von Barring din Regimentul Morții, de serviciu în iad! Asasinul von Barring s-a prezentat la raport, Maiestate! Maiestate Hitler, ha, ha, ha!...

Mi-am înfundat degetele în urechi să nu-l mai aud rîzînd. Dar cînd am văzut că era gata să provoace o panică generală printre cei din adăpost care se uitau la el fascinați, mi-am adunat tot curajul și l-am lovit.

De acum înainte nu mai rămăsesem decît doi. Hinka cu mine. Von Barring, atît de tînăr și de bun, care odinioară ne sprijinise împotriva porcului de Meier, cedase încordării și presiunii permanente.

Cîtva timp după aceea, în timpul unei scurte călătorii în misiune de serviciu, Hinka și cu mine ne-am oprit la ca să trecem pe la spitalul de boli nervoase al armatei, unde fusese transferat von Barring.

Legat de pat, zîmbea prostește și nu ne-a recunoscut. Saliva îi curgea pe bărbie și chiar pentru noi, prietenii săi, spectacolul era dezgustător.

Vizita aceasta ne-a zguduit atît de tare încît atunci cînd am ajuns în tren am rămas mult mult timp fără să rostim un cuvînt. În cele din urmă Hinka rîse nervos—nu, rîse disperat—și declară:

— Nu sîntem atît de duri pe cît vrem să fim, nu-i așa, Sven?

Am oftat.

— Nu... a fost îngrozitor.

— Dacă unuia dintre noi i s-ar întîmpla așa ceva, promitem să facem unul pentru altul ceea ce trebuie?

Am pecetluit înțelegerea cu o strîngere de mînă energică.

Sfîrșitul Volumului I

INTEGRALA SVEN HASSEL

LEGIUNEA BLESTEMAȚILOR
BLINDATELE MORȚII
CAMARAZI DE FRONT
BATALION DE MARȘ
GESTAPO
MONTE CASSINO
LICHIDAȚI PARISUL!
GENERAL SS
IMPERIUL IADULUI
MOARTE ȘI VISCOL
DRUM SÎNGEROS CĂTRE MOARTE
CURTEA MARȚIALĂ
ÎNCHISOAREA OGPU
COMISARUL